ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

YENİ TROÇKİZM ÜZERİNE

1974'ten 1975'e bakış

mdd çizgisinin eleştirisi /2

cilt 3 /sayı 13
1975 ocak

ilke Ocak / 1975
Sayı : 13

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

Sahibi : Oya Baydar / Yazıişleri Müdürü : Aydın Engin / Yazışma ve havale adresi : P. K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi : Çemberlitaş, Piyerloti cad. 37/c İstanbul / Abone şartları Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi-Baskı : Murat Matbaacılık Kollektif Şirketi / İlân : Tam sayfa 500 lira. Diğer ilânlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: 3 Ocak 1975

olaylar / yorumlar / belgeler

21 Kasım 1974'den 19 Aralık 1974'e

21 Kasım 1974

● Irmak Hükümetine karşı tepkiler büyüyor. CHP Erzincan Senatörü Niyazi Ünsal, Irmak'ın çoğunluğu parlamento dışındaki kişilerden oluşan bir hükümetine karşı çıktı ve «Bu muhtırasız 12 Mart'tır» dedi. DISK Temsilciler Meclisi de yayınladığı bir bildiri ile «Irmak Hükümetinin güvene layık bir kuruluş olmadığını» belirtti.

● Karamanlis yeni Yunan hükümetini kurdu. 7 Buçuk yıl süren faşist diktadan sonra ilk defa seçim yoluyla işbaşına gelen hükümette, Bitsios, Dışişleri, Averof da Savunma Bakanlığına getirildiler. Kabine 19 bakan ve 16 devlet bakanından oluşuyor.

● Muhsin Batur'dan sonra Deniz Kuvvetleri Eski Komutanı Emekli Oramiral Kemal Kayacan da CHP'ye girdi. Kayacan 12 Mart'tan sonra Istanbul Sıkıyönetim Komutanı yardımcılığı yapmıştı.

● Ege Üniversitesinde Tıp, Ziraat, Fen, Mühendislik Bilimleri ve Iktisadi ve Ticari Bilimler Fakültelerinde okuyan öğrenciler ders geçme ve kitap sorunlarının çözümlenmesi için boykota başladılar. Ege Üniversitesi Yönetim Kurulu, Üniversiteyi üç gün süre ile tatil etti. Erzurum Atatürk Üniversitesinde de son sınıftan belge alan 12 arkadaşlarınının haklarını korumak ve belge sisteminin kaldırılması için Temel Bilimler Yüksek Okulu öğrencileri boykota başladılar.

22 Kasım 1974

● Irmak Hükümetinin güven oylaması yapılmadan partiler arasında «partilere dayalı hükümet kurulmasıyla ilgili» tartışma ve hatta temaslar başladı.

● İstanbul Üniversitesinde ve Atatürk Öğrenci Yurdunda faşist komandolar, devrimci öğrencilere saldırdı ve bazı yayınların satılmasını önlemeye kalkıştı. Çıkan çatışmada üç öğrenci yaralandı. Polis 11 öğrenciyi gözaltına aldı.

● IRA, İngiltere'de son ayların en büyük terörist eylemini yaptı. Birmingham'da, şehrin en işlek iki barında patlayan bombalar 20 kişiyi öldürdü, 200'ü aşkın kişi de yaralandı.

● BM Genel Kurulu Filistin'in devlet olma hakkını 8 olumsuza karşı 89 oyla kabul etti.

23 Kasım 1974

● Hükümet bunalımı ile ilgili karşılıklı temaslar devam ediyor. Ecevit, Bozbeyli'nin CHP-DP koalisyonuna yeniden yeşil ışık yakan demecinden sonra, «Bozbeyli ile erken seçimi görüşmeye hazırım» dedi.

● İki CHP'li milletvekili, Cumhurbaşkanlarına seçimi yenileme yetkisi veren bir kanun teklifi hazırladılar ve CHP Grup Başkanlığına sundular.

● Alman Hükümeti, yabancı işçilerin süresi dolan sözleşmelerini yenilemekten kaçınmak için uzun süredir uygulanmayan «İş Teşvik Yasası»nı yeniden uygulamaya başladı. Yasa, boş işlere öncelikle Alman işsizlerin, daha sonra AET ülkelerinden gelen işsizlerin alınmasını öngörüyor.

● Leonid Brejnev ile Gerald Ford arasındaki zirve görüşmeleri Vladivostok'ta bir sanatoryum'da başladı.

24 Kasım 1974

● MSP Genel İdare Kurulu görev bölümü yaptı. Oğuzhan Asiltürk, Genel Sekreterliğe, Hasan Aksay, Fehmi Cumalıoğlu ve İsmail Müftüoğlu da Genel Başkan vekilliklerine getirildi. Sonuçlar, Erbakan kadrosununun parti yönetimine tamamen hakim olması ve MHP'ye yakın unsurların tasfiyesi şeklinde değerlendiriliyor.

● Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Filistin Kurtuluş Örgütünü, «gözlemci üye» olarak kabul etti.

● Büyük tirajlı bir İstanbul gazetesi, eski Hava Kuvvetleri Komutanı ve yeni CHP Senatörü Muhsin Batur'dan bir demeç yayınladı. Batur, «12 Mart'tan sonraki uygulamalardan haberi olmadığını, kulağına gelenleri ise önlemek için çaba gösterdiğini» iddia etti. Aynı anda AP'ye yakın basında, Batur ve Kayacan hakkında yoğun bir karşı-kampanya başlatıldı. Batur, bazı cunta girişimlerine liderlik etmekle suçlanırken, Kayacan'ın da Kabrıs harekati sırasında Kocatepe Muhribinin batmasına yol açtığı söyleniyor.

● Keban'da sebebi bilinmeyen bir arıza yüzünden üretim tamamen durdu.

25 Kasım 1974

● Hükümet ve erken seçimle ilgili tartışmalar aralıksız ve sonuçsuz devam ediyor. Demirel de, erken seçime taraftar oldukları şeklinde bir demeç verdi. Hükümet Programının okunmasından sonra, liderler yeniden toplanıp erken seçim konusunda karara varmaya çalışacaklar.

● İstanbul Üniversitesi Merkez binasında faşist komandolar öğrencilere karşı yeni bir silahlı saldırı düzenledi. Polis olaya saatler sonra müdahale etti. Hukuk, Tıp ve İktisat Fakülteleri üç gün süre ile kapatıldı. Bu arada Atatürk Öğrenci Yurdunda olay çıkarttığı iddiasıyla tutuklanan öğrenci sayısı dokuza yükseldi.

● CIA Başkanı William Colby, bir dergiye verdiği demeçte, «ABD kendi çıkarları açısından gerekli gördüğü takdirde dünyanın her yerine müdahale hakkına sahiptir» dedi.

● Ankara'daki Irak Elçiliğinin yaptığı bir açıklamaya göre Molla Mustafa Barzani öldü. Barzani'nin Irak Hükümeti Kuvvetleriyle çarpışırken ağır yaralandığı ve Tahran'daki bir hastaneye kaldırıldığı ancak kurtarılamadığı iddia ediliyor. Bağımsız Kürdistan'ın Sesi Radyosu haberi kesin bir dille yalanladı.

● DPT, memur maaşlarında katsayı yükseltilmesi yerine iki maaş tutarında ikramiye verilmesini öneriyor.

● Ecevit, Muhsin Batur'un, 12 Mart'la ilgili açıklamalarına cevap verdi, ve bu görüşlere katılmadığını belirtti. Batur'un gazetelerde çıkan demeci, CHP içinde bazı fikir ayrılıklarına yol açtı. Bazı parlamenterlerin, Batur ve Kayacan'ın partiden ihraç edilmelerini isteyeceği söylentileri çıktı. Ancak bu haberler doğrulanmadı.

26 Kasım 1974

● Mark, Şilin, Kron ve Florin'e göre Türk parasının değeri düşürüldü. Bazı çevreler bunu «dolaylı bir devalüasyon» şeklinde değerlendirirken, hükümet «para ayarlaması» deyiminde ısrar etti.

● Irmak'ın başkanlık ettiği liderler toplantısında, erken seçiminin tarihi ile ilgili herhangi bir anlaşmaya varılamadı.

● Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının İstanbul Şubesi Başkanı Hikmet Bozcalı, Diyarbakır-Siirt illeri Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından 20 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

● Batur'un açıklamaları ve tartışmalar sürüyor. Hürriyet gazetesinde yayınlanan seri açıklamalarında Batur, Faruk Gürler'in cumhurbaşkanlığı konusunda «kandırıldığını» iddia etti.

● Almanya'nın 422 bin Türk işçisini iade edeceği kesinleşti.

● Odalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Sezai Dıblan, Odalar Birliğinin de erken seçim istediğini açıkladı.

● Ege Üniversitesinde boykot yapan öğrencilere karşı taş ve zincirlerle saldırıya geçen komandolar olay çıkardı. 7 öğrenci yaralandı. Polis müdahale etmedi.

27 Kasım 1974

● Öğrenci kesiminde sağcı komandoların saldırıları sürüyor. Ege Üniversitesinde patlak veren olaylarda 7 öğrenci daha yaralandı. Öğrencilerden biri başına yediği zincir darbelerinden dolayı komaya girdi. Konya, Sakarya DMMA'lerinde ve Edirne İlköğretmen Okulunda da öğrenciler boykota başladı.

● CHP ve MSP Parlamento grupları, Irmak Hükümetine «kırmızı» oy vereceklerini resmen açıkladılar. DP ve AP'nin tutumu bir iki gün içinde belli olacak. Ecevit, erken seçim çağrılarına devam etti.

● Anayasa Mahkemesi tarafından bazı maddeleri iptal edilen Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile ilgili olarak Irmak Hükümeti tarafından «alelacele» hazırlanan bir kanun tasarısı meclise sevkedildi. Tasarı Toplantı ve Gösteri yürüyüşlerine bir dizi yeni kısıtlama getiriyor.

● 120 Kişilik Etyopya Silâhlı

Kuvvetler Komitesi tarafından Halle Selasiye idama mahkum edildi. Ancak infaz hakkında herhangi bir bilgi almak mümkün olmuyor.

● DPT tarafından hazırlanan bir rapor, «Ortak Pazar.ın Türkiye'nin sanayileşmesine engel olduğu» görüşünü savunuyor. Ecevit'in isteği üzerine kurulan özel ihtisas komisyonunun düzenlediği raporun yayınlanması uzun süre bazı çevreler tarafından engellenmiş. Engelleyenler arasında, Çankaya'da görevli bir kilit yöneticinin adı geçiyor.

28 Kasım 1974

● Irmak Hükümeti için güven oylaması yarın yapılıyor. DP'nin de red oyu vereceğinin belli olmasından sonra, Irmak'ın güvenoyu alması imkansız görülüyor.

● Vladivostok'ta toplanan Brejnev - Ford zirvesinde nükleer silahların sınırlanması konusunda anlaşmaya varıldı. Anlaşma başkentlerde «kısmî bir sürpriz» olarak değerlendiriliyor. Gözlemciler, «bu seviyede ve kapsamda bir anlaşma beklenmediğini» bildiriyorlar.

● Yaser Arafat, Moskova'da bir devlet reisi gibi karşılandı.

● Istanbul'da DMMA'nde boykotu kırmak üzere saldıran komandolarla, devrimci öğrenciler arasında çıkan çatışma sonunda 5 öğrenci gözaltına alındı. Okul süresiz tatil edildi. Izmir'de dün de yeni çatışma oldu ve 29 öğrenci gözaltına alındı. Öğrenciler, faşist komandoların saldırılarının son derece sistemli ve aralıksız olarak devam ettiğini ve polisin açıkça komandolarla işbirliği halinde olduğunu belirttiler.

● Gaziantep'in Oğuzeli ilçesine bağlı Ikizkuyu köyünde ünlü toprak beylerinden Ocak ailesinin mülkü olarak görülen toprakları işgal eden köylülerle, Ocak ailesinin adamları arasında çıkan silâhlı çatışmada, bir kişi öldü. Jandarma birliklerinin köy yöresinde yığınak yaptığı bildiriliyor.

29 Kasım 1974

● Irmak Hükümeti güvenoyu alamadı. 378 milletvekilinin katıldığı güven oylamasında 348 red, 17 kabul oyu çıktı. Üç oy ise geçersiz sayıldı. 72 Milletvekili ise oylamaya katılmadı. Irmak oylamadan hemen sonra Çankaya'ya giderek istifasını sundu. Korutürk istifayı kabul etti.

● Vladivostok zirvesinde alınan kararlar Sovyetler Birliği Polit Bürosu tarafından onaylanırken, ABD kongresinde değişik tepkilerle karşılandı. Özellikle anti-kömünist akımların başını çeken senatörler, kararı kınıyorlar.

● Uganda Devlet Başkanı Idi Amin, kadın Dışişleri Bakanı Elizabeht Bagaya'yı Paris havaalanı tuvaletinde, bir beyaz erkekle sevişmekle itham etti. Bagaya görevinden alındı ve tutuklandı. Fransız İçişleri Bakanlığı yetkileri haberi «alaylı bir dille» yalanladılar ve Idi Amin'i kınadılar. Açıklamaya göre, Elizabeth Bagaya, havaalanında kaldığı sürece şeref salonundan ayrılmamış.

● Faşist Şili Cuntasının, son aylarda hızlandırdığı terör sonunda, MIR örgütünün önde gelen liderlerinin öldürüldüğü ileri sürülüyor.

● Makarios'un Kıbrıs'a dönüşünün kesinlik kazanması üzerine, Kıbrıs'taki Türk Silahlı Kuvvetlerinin «tam teyakkuz» haline geçirildiği açıklandı.

Makarios'un Kıbrıs'a dönüşü ve Türkiye'nin Kıbrıs politikası

Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin meşru seçimlerle işbaşına gelmiş olan ve faşist bir darbeyle işbaşından uzaklaştırılan Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios, uzun bir ayrılıktan sonra adaya döndü ve Cumhurbaşkanlığı görevini - vekâlet eden - Glafkos Klerides'ten geri aldı.

Devrik Devlet başkanlarının yeniden başa gelmeleri az rastlanan bir olaydır. Kıbrıs'ta ise bu «nadir» durum olmuştur. Burada Kıbrıs'ın özelliği kadar Makarios'un Kıbrıs halkının en örgütlü kesimlerinin oylarıyla işbaşına gelmiş ve bu desteği hâlâ kaybetmemiş olmasının rolü herhalde büyüktür.

Makarios'un adaya dönüşü öncesinde Washington'dan, New York'taki Birleşmiş Milletler salonlarına, Londra'dan Atina'ya ve Ankaraya kadar uzanan çok yoğun bir diplomatik kulis ve pazarlıklar dönmüştür. Washington, başpiskopos'un adaya dönmesine yeşil ışık yakabilmek için, Ada'da, Sovyetler Birliği lehine askeri ve ekonomik gelişmelerin önlenmesini şart koşmuştur. Londra, Adadaki İngiliz üsleri ve bakır madenleri ile ilgili bazı teminatlar istemiştir. Atina, coğrafî federasyon yönünde Makarios'un tutumunun yumuşamasını öngörmüştür. Türkiye ise sadece ve sadece Makarios'un Kıbrıs'a dönmesine karşı çıkmakla, ve Başpiskopos'un adaya çıkış günü gelip çatınca, Kıbrıs'taki Türk birliklerini «tam teyakkuz» haline getirmekle yetinmiştir.

Muhalifi, muvafıkı, yetkilisi, yetkisizi ile önüne gelen, Makarios'un dönüşünün Adadaki Türk toplumuna ve Ada'ya getireceği felâketlerden sözetmiş, liderler en saldırgan, en şoven demeçlerini birbiri ardına patlatmışlar, sermayenin yeni şöhreti Kamuran İnan, «Makarios'un adaya bir komplo sonucu döndüğünü» iddia etmiş, Ecevit, Eskişehir ve Bursa konuşmalarında «Papaz dönüyor. Adada gene barış bozulacak.» demiştir.

İlkin, 20 Temmuz Sabahı, o zamanki Başbakan Bülent Ecevit'in ağzından, halkımıza ve Dünya halklarına duyurulan bir taahhüdü hatırlatalım: Ecevit, 20 Temmuz sabahı Türk Silâhlı Kuvvetlerinin, Kıbrıs'a müdahalesini, «Faşist bir darbe sonucu Kıbrıs'ta yıkılan meşru düzeni yeniden kurmak üzere Türk Silâhlı Kuvvetleri, bu sabahtan itibaren müdahale etmişlerdir...» şeklinde açıklıyor ve duyuruyordu.

Bu sözler açık bir taahhüttür. Faşist darbenin yıktığı meşru düzen, AKEL ve EDEK partilerinin oylarıyla Makarios'u cumhurbaşkanı yapan düzendir. Nikos Sampson'un faşist darbesi doğrudan Makarios'a yönelmiştir. Darbe sonrasında

Kıbrıs'ı kana bulayan faşist terör, AKEL ve EDEK militanlarıyla, Makarios'un yedek polis örgütünü hedeflemiştir.

Ecevit'in bu açık taahhüdünün üzerinden uzun bir süre geçmemiştir. Ama değişen bir şeyler de vardır. Çıkartma sonrasında estirilen azgın şoven hava, halkımızın bilinçlenmemiş kesimlerinde büyük tahribatlar yaratırken, küçük burjuva popülizminin en önde gelen temsilcisi Bülent Ecevit'in de görüşlerinde önemli değişimler yapmıştır. Üstelik sermaye çevrelerinin artık gerçek iktidar alternatifi haline gelen CHP lideri, partisindeki ileri unsurlara «politik manevra» olarak sunduğu sağa açılma politikasıyla, 14 Ekim öncesindeki yada hemen sonrasındaki CHP liderinden artık çok uzaklaşmıştır.

Ecevit tekelleri kuşatmaktan sözetmemektedir. Partisi içindeki daha sola açılmaya yatkın unsurlara tahammülü yoktur. Kıbrıs konusunda, liberal görüşlü bir küçük burjuva demokratından çok emperyalist çıkarlara direnmeyi boşlamış bir halk dalkavuğu durumuna gelmiştir. Coğrafî Federasyonun, somutta fiilî taksim anlamına geldiği, CHP liderince pek iyi bilinmektedir. Ancak bu CHP liderinin artık savunduğu bir çözümdür de...

İşte Makarios'un dönüşüne karşı çıkanların en soldaki liderinde bile böylesi tutum gözlenmektedir. Geri kalanlar ise zaten Kıbrıs konusunda, halkları halklara düşman etmeyi amaçlayan bir politikanın başlıca şampiyonları olmuşlardır.

Makarios bütün zigzaglarına rağmen, bu politikalar için ciddi bir engeldir. Başpiskopos önce, Kıbrıs Rum toplumu içindeki bölünmüşlüğü önleyebilecek tek güçtür. Keza EOKA — B içindeki -adı coğrafî federasyon da olsa- fiilî taksimden yana unsurları tasfiye edebilecek tek liderdir. Üstelik Kıbrıs sorunu ne şekilde çözümlenirse çözümlensin, Makarios, bugün Emekçi Halkın İlerici Partisi'nin (AKEL) ve diğer bir ileri parti olan EDEK'in açık desteğine sahiptir. Dolayısıyla Makarios'un Cumhurbaşkanlığı, Kıbrıs'ın emekçi halkının, siyasi iktidar üzerinde ağırlığının varlığı demektir.

Bütün bu veriler ise, emperyalist mihrakların güdümünde, yada paralelinde yer almış bir politikanın savunucularını -Ecevit dahil- elbette öfkelendirecektir ve Makarios'un Adaya dönüşüne muhalefet ettirecektir.

Bir de Türkiye'de, hükümet bile kurmaktan aciz burjuvazinin, hiç olmazsa potansiyel bir baskı unsuru olarak, sıkıyönetimi uzatma isteğine bir mazeret gerekince, CHP solculuğundan, MHP faşizmine kadar bütün burjuva partileri Makarios'un dönüşüne karşı çıkmışlar ve ünlü «Kızıl Papaz Makarios» temasını işleyerek Kıbrıs'ta faşist Sampson'un darbesinden bu yana hiç bir şekilde kurulmamış olan barışın bozulacağını iddia etmeye başlamışlardır.

Oysa, olaylar burjuvazinin bu yaygaralarını yalanlar yönde gelişmiştir. Makarios Adaya dönmüştür ve, ne silahlar patlamıştır, ne de halklar birbirine düşmüştür. Tam tersine Rum toplumu içinde belirgin bir sakinleşme gözlenmiş, adadaki bütün potansiyel yıkılmış olan ekonominin yeniden onarılması, yada yeniden varedilmesi için planlı girişimlere yöneltilmiştir. Teyakkuz haline geçen birlikler ise yeniden normal duruma dönmüşlerdir.

Makarios'u, Kıbrıs'ın emekçi halkının çıkarlarını tam olarak cevaplayan bir devrimci halk lideri olarak tanımlamak elbette mümkün değildir. Ama Makarios'un adadaki demokratik güçlerin üzerinde birleştiği tek lider olduğunu söylemek hiç de mübalağa olmayacaktır. Hele, Makarios yerine önesürülen alternatif Klerides gibi kaşarlı bir EOKA'cı ve İngiliz çıkarlarının bekçiliğinden milyonlar kazanan bir kapitalist olduğu düşünülürse, Makarios'a karşı çıkanların siyasî tercihleri daha bir aydınlanır.

Bu tercihler için ne barışçı, ne de demokrasi yanlısı sıfatlarını kullanmak ise mümkün değildir.

30 Kasım 1974

● Irmak Hükümeti 1975 Mali Yılı Bütçe tasarısı ile ilgili çalışmalarını tamamladı ve Meclis'e sevketti. Tasarı memur maaşlarının katsayısını 9'a çıkarıyor.

● Ecevit, erken seçimle ilgili gezilerine başlıyor. CHP Genel Başkanı ilk olarak Eskişehir ve Bursa'da konuşacak.

● Millî Güvenlik Kurulu toplandı. Toplantı sonunda yayınlanan bildiri, «Kıbrıs'ta gerginliğin arttığı» ve «Yurtiçinde öğrenci olaylarının yaygınlaştığı» gerekçesi ile sıkıyönetimin dört ilde bir ay daha uzatılmasını öneriyor.

● CHP İstanbul İl Kongresinde konuşan Deniz Baykal, «Hiç bir sol hareket CHP'den ileride değildir» dedi. CHP İstanbul İl Kongresinin ilk gününde başkanlık divanı seçimini Aytekin Kotil kazandı. Genel Merkezcilerin adayı olan Kotil, demokratik sol kanat tarafından, kaçakçı Gürün ailesinin avukatlığını yapmakla ve büyük sermayenin çıkarlarını korumakla suçlanıyor.

1 Aralık 1974

● CHP Ankara, İstanbul ve İzmir il kongreleri tamamlandı. Delege sayısı bakımından, Büyük Kurultayın sonucunu tayin edecek önemdeki her üç kongreyi de genel merkezci kanat kazandı. Gelişmeler, CHP'nin sağa açılışının yeni bir kanıtı olarak değerlendiriliyor.

● Keban barajındaki arıza yüzünden başgösteren enerji sıkıntısı, İstanbul ve Ankara'da sanayii büyük çapta etkilemeye başladı. Keban'daki arızanın nedeni hala çözülemedi.

● Eskişehir ve Bursa'da, «erken seçim kampanyası» ile ilgili olarak birer konuşma yapan Ecevit, sosyalistlere ağır bir dille hücum etti.

● Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulunun üç ayda bir yapılan olağan toplantısından sonra bir açıklama yapan Genel Başkan Ahmet Kaçmaz, «Erken seçim yapıldığı takdirde TSİP'in ilke olarak bu seçime katılacağını» açıkladı. Kaçmaz, seçimin Haziran 1974'de olması halinde ise, yasal engeller yüzünden TSİP'nin seçime katılamayacağını da açıklamasına ekledi.

TSİP Genel Yönetim Kurulu'nun bildirisi

Son hükümet bunalımı, faşist saldırılar, Parti faaliyetleri ve erken seçimler konularında, 1 Aralık 1974'de Ankara'da toplanan TSİP Genel Yönetim Kurulu basın'a şu açıklamaları yapmıştır.

«Türkiye Sosyalist İşçi Partisi kurulalı beş buçuk ay olmuş, bu süre içinde Parti çeşitli alanlardaki çalışmalarını sürdürmüş, bu arada 16 il sınırı içinde örgütlenmiştir.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin kuruluşu, Türkiye'de demokrasinin iler

lemesi yolunda ileri bir adım olmuş ve halkımızın demokratik özlemlerinin öncülüğünü yapmıştır.

Sürdürülmekte olan referandum kampanyası sırasında, bu kampanyanın bir parçası olarak hazırlanan grev, lokavt, referandum kanun taslakları işçilerin imzasına açılmıştır. Tasarı yakında basına açıklanacaktır.

Partimiz, son günlerde yurtsever, ilerici gençliğimize karşı sürdürülen faşist saldırıları kınar ve bu faşist saldırıları sağ-sol çatışması olarak gösteren sermaye sözcülerinin tutumunu protesto eder.

Partimiz hükümet bunalımı olarak yansıtılan olayların, aslında sömürüye dayanan ekonomik düzenin kaçınılmaz bunalımından ileri geldiğini ne Irmak hükümetinin ne de eğemen güçlerin bir başka formülünün temeldeki bunalımı çözemeyeceğini açıklar. Partilerin yönetim sorumluluğunu almak istemedikleri bu dönemde, sermayenin acil istekleri, yeni zamlar ve tekelcilerin halkımızın çıkarlarıyla taban tabana zıt talepleri Irmak Hükümeti tarafından karşılanacaktır.

Işte bu ortamda, 1975'de yapılacağı anlaşılan erken seçim belki hükümet bunalımına formül getirecek ancak ekonomik ve sosyal düzeni değiştirmeyeceği için halkımızın sorunlarını çözemeyecektir. Buna rağmen, Partimiz seçimleri genel olarak demokratik bir olay kabul eder. Ancak, mevcut yasa maddeleri, Partiler ve Seçim kanunlarının antidemokratik hükümleri işçi sınıfının bağımsız örgütlenmesini hedef almakta, Partimizin seçimlere tüm engellerden arınmış olarak özgürce katılmasına imkân vermemektedir. Par timiz, 1975 ilkbaharında yapılacak bir erken seçimlere anti demokratik kısıtlamalar nedeniyle ancak bağımsız adaylar göstererek katılabilecek ve sosyalizmin bağımsız politikasından taviz verilmeyecektir.

Seçimler 1975 Ekim'inde yapıldığı takdirde TSIP, seçimlere yurt düzeyinde ve Parti olarak katılacaktır.

2 Aralık 1974

● Anayasa Mahkemesi Af Kanununun, 2. Maddesinin Anayasa'daki eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığını kabul etti ve maddenin iptalini kararlaştırdı. Iptal kararından sonra sadece idam ve müebbet hapis cezasına çarptırılanlar cezaevlerinde kalacaklar.

● Hükümet tartışmaları sürüyor. DP, erken seçim için AP ve CHP'inin çağrı yapmasını önerirken, Demirel, «sağ koalisyon kurmaya hazır» olduğunu açıkladı. Bu arada Korutürk de yeni hükümetle ilgili temaslarına başladı. Ancak temasların çok geniş tutulduğu görülüyor. Başkent yorumcuları «Cumhurbaşkanı, sorunu ağırdan alıyor» diyorlar.

● Kıbrıs Rum basınından alınan haberlere göre coğrafi federasyon konusunda Karamanlis ile Makarios arasında bir anlaşmaya varıldığı iddia ediliyor.

● Muhsin Batur'la ilgili olarak başlayan polemik yeni bir döneme girdi. Hürriyet gazetesine demeç veren Demirel «Yavuz Bey kimdir?» sorusunu sorarak Batur'un, 12 Mart öncesinde, cunta toplantılarında başkanlık ettiğini ve kendisini Hükümet Başkanı olarak gördüğünü ileri sürdü. Sağ basın da aynı konudaki kampanyasına olanca ağırlığı ile devam ediyor.

● Sendikacı ve işçi tutuklamada rekorun Ispanya'da olduğu açıklandı. Uluslararası Af Örgütünün açıklamasında Ispanya'da, halen 78 Sendika lideri ve binlerce işçinin tutuklu olduğu bildiriliyor.

3 Aralık 1974

● Erzurum'da komandolar şehirde gösteriler yaptılar. Bu arada Üniversite yurtlarında çıkan çatışmada da üç öğrenci yaralandı.

● Demirel, «CHP dışındaki partilerle bir hükümet kurabilirsek erken seçime ihtiyaç kalmaz» dedi. AP Genel İdare Kurulu, muhtemel bir koalisyonda DP ve MSP'nin de bulunmasını şart koşuyor.

● Başbakan Sadi Irmak, Ekonomik konularla ilgili olarak Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Halit Narin'le görüştü.

4 Aralık 1974

● Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantısında hükümet önerisi aynen benimsendi ve sıkıyönetim dört ilde bir ay daha uzatıldı. Karar oybirliği ile alındı.

● AP lideri, sağ koalisyon konusunda girişimlerini yeniliyor ve ısrar ediyor. Demirel bu konuda, «Ancak hükümet kuramazsam erken seçime gideriz» dedi.

● Eski DP'liler siyasi haklarının iade edilmesi için Ankara'da siyasi parti liderlerini dolaşıyorlar. Irmak hükümetinin müstafi durumundan dolayı sadece Anayasa değişiklikleri görüşülebileceğinden dolayı kararın çıkabileceği belirtiliyor.

● Apikoğlu Sucukları Firmasının sahibi olan iki kardeş, Hayık ve Agop Apikoğlu, Amerikaya 1 milyar liraya yakın para kaçırdıkları iddiasıyla tutuklandılar.

● Ankara'da, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde Ülkü Ocaklarına bağlı komandoların olay çıkarmasından sonra fakülte iki gün süre ile kapatıldı. Bu arada polis ADYÖD ve TSİP binalarına baskın yapıp arama yapmak istedi. ADYÖD'de arama yapıldı ve bazı evraklara elkondu. TSİP İl Merkezine ise parti yöneticilerinin direnmesi üzerine ellerinde arama belgesi olmayan polisler giremedi. Ancak polis binaya giren çıkan öğrenci ve partilileri gözaltına aldı. Ankara'da toplam 143 öğrencinin gözaltına alındığı bildiriliyor.

Faşist saldırganlar ve ardındakiler

1974 Kasımında, Üniversiteler ve Yüksek okullar yeni öğrenim yılına başlarken, uzun bir baskı ve suskunluk döneminden sonra, öğrenci gençliğin demokratik hakları için eylemler başlatacağı, yeni bir hareketlenme dönemine gireceği tahmin ediliyordu. Pusuda bekleyen, her demokratik diretişi kendi oyunlarına ve plânlarına alet etmeye çabalayacak güçlerin varlığı da bilinen bir gerçekti. 1974 ilkbaharında, af kanunu tasarısı görüşüldüğü sıralarda, Ülkü Ocak'lı faşist komandoların giriştikleri saldırgan hareketler; özellikle öğrenci gençlik, yüksek öğrenim kurumları ve yurtları üzerinde yoğunlaşan faşist baskılar hatırlardaydı. Hükümet bunalımı adı altında sürüp giden egemen sınıflar bunalımı, en karanlık hesaplar peşinde olan sömürücü mihrakların, gizli ve açık teşkilâtlarıyla sürdürecekleri olaylara, saldırılara açıktı. Tekelci mihrakların, bir 12 Mart formülünü aynen uygulayacak güce ve ortama sahip olmasalar da, baskı ve tahakkümlerini

kurmak için yeni formüller arayacakları biliniyordu. Bu arayış içinde, kullanacakları araçlardan birinin de faşist komandolar, yani MHP'nin vurucu güçleri olduğu düşünülüyordu.

MHP'li militanlar, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde, yüksek okullarda, Öğretmen okullarında, hatta liselerde, 12 Mart sonrasının kendilerine tanıdığı imkânlardan ve desteklerden yararlanarak güçlenmişler, baskılarını kurmuşlardı. Kendilerine komando, bozkurt gibi adlar veren faşist saldırganlar, ilk baharda varlıklarını göstermişler; yıllardan beri sürdürülen komando eğitimlerinin, Judo ve benzeri kursların ve akıtılan bunca yabancı paranın boşa gitmediğini ispatlamışlardı. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde, şehir duvarlarında örgütlerin üyelerinin yazdıkları sloganları küfürlere çevirerek veya silemediklerinin altına, slogan sahiplerinin imzasını silip MHP yazarak, «okur yazar» olduklarını da kanıtlamışlardı. Kalabalık değillerdi, kitle destekleri yoktu. Okullarda, dehşet saçan birer çete olarak, soyutlanmış, silahlı ve okul yönetimlerine arkalarını dayamış olarak boy göstermekten hoşlanıyorlardı. Güçlerini kitlelerden almıyorlardı, yalnızdılar; ama ardlarında CIA'dan başlayarak en güçlü emperyalist mihrakların olduğunun da farkındaydılar.

Kasım başında Üniversitelerin açılmasıyla birlikte, çeşitli Üniversite ve yüksek okullarda öğrenci kitlesinin, 12 Mart sonrasında büsbütün anti demokratik hale getirilen tüzükleri, yönetmelikleri ve eğitim düzenini protesto amaçlı boykotları ve direnişleri başladı. 5 Kasım'da boykottaki öğrenci sayısının 17 bine, 10 Kasım'da 68 bine yükseldiği haber veriliyordu. İstekler okul içi sorunlara yöneliyor ve boykotların önemli bir kısmı çatışma çıkmadan, öğrencilerin haklı ve demokratik taleplerinin kabul edilmesiyle sona eriyordu.

Boykotların sürdürüldüğü çeşitli öğrenim kurumlarında, ilk günlerde Ülkü Ocaklı faşist komandoların fazla bir etkisi olamadı. Hatta öylesine ki, komandoların da kendi aralarında «taktik» anlaşmazlık içinde oldukları, kimisinin öğrenci arasında izole olmaktan kurtulup kitle desteği kazanabilmek için, boykotları bizzat başlatmayı ve öğrencilerin isteklerini dile getirerek sürdürmeyi önerdikleri öğrenildi.

Kasım'ın ilk haftasında, boykotlar yer yer devam ederken, Kissinger'in Kıbrıs konusunda pazarlık etmek üzere Türkiye'ye bir ziyarette bulunacağı açıklandı. 7 Kasım günü, Kissinger'in Türkiye'ye gelmesini ve emperyalizmi protesto için, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğrenciler boykot kararı aldılar. Karara göre, boykot, 11 Kasım pazartesi gününe kadar sürecek ve sembolik bir eylem olacaktı. Boykota bütün öğrencilerin katıldıkları ve destekledikleri dikkati çekti. Boykot eylemi Hacettepe Üniversitesine de yayıldı. 8 Kasım günü, sabah ilk araçlarla Orta Doğu Teknik Üniversitesine de boykot eylemini sürdürmeye gelen bir kısım öğrenci, daha önce gelen ve kapıları tutmuş olan faşist komandoların saldırısına uğradılar. Öğleden sonra komandolar Hacettepe Üniversitesindeki boykotçu öğrencilere saldırdılar. Çıkan çatışmalarda, iki öğrenci ağır, yirmiyi aşkın öğrenci de hafif yaralandı. Aralarında Ülkü Ocakları Başkanı'nın da bulunduğu ve olaylara aktif olarak katıldığı anlaşılan faşist komandolar, silah kullandılar. Faşist saldırganlığın, bütün maskelerinden sıyırılmış olarak yeni bir döneme başlaması böyle oldu.

Basın, TRT, Bülent Ecevit başta olmak üzere çeşitli siyasal çevreler, olayları «Sağ-sol çatışması» veya «anarşi yeniden hortluyor» şeklinde yansıttılar. Büyük tirajlı ve tekelcilerin hizmetindeki basının konuyla ilgili özel gayretleri ve «anarşi» çığlıkları dikkati çekiyordu. Böylece, açıkça ortada olan ve birkaç gün sonra yetkili mahkemenin de açıkladığı bir gerçek, yani, ortada sağ-sol çatışması değil faşist saldırı olduğu gerçeği daha başından maskelenmek istendi. Oysa, faşist saldırganlar artık saldırgan ve silahlı olduklarını gizlemek gereğini bile

duymuyorlardı. Çünkü bu dönem onların görevi, özellikle geçmiş yılların örneklerinden de esinlenerek öğrenci gençliği hedef almak bir yandan ilerici yurtsever gençlik üzerinde yılgınlık yaratmak, öte yandan yapabilirlerse, onları da silahlı savunmaya zorlamak, yani silahlı çatışma ortamını geliştirmekti... Oyunun ilk büyük provası, Ankara'da ODTÜ ve Hacettepe'de yapılmıştı. Işin burada bitmeyeceği de belliydi.

Faşist saldırganları güden yerli yabancı mihrakların amaçları neydi?

Önce, «anarşi var» çığlıklarının atılmasını sağlamak, böylece yeni bir 12 Mart ortamı yaratabilmek, yani faşizmin serpilip gelişmesine elverişli bir ortam geliştirmek, bir takım «etkili ve yetkili» güçleri davet etmek... Sonra, gün geçtikçe bilinçlenen, uyanan, demokratik mücadele veren geniş emekçi kitlelerin dik katini temel sorunlardan, kendi sınıf çelişkilerinden uzaklaştırmak, yaratılmış suni sorunlara çekmek... Daha sonra, öğrenci gençliğin mücadelesini saptırmak, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin mücadelesinden soyutlamak, okulların duvarları içine kapamak, oyuna getirmek... Nihayet, kitlelerde korku, dehşet, bıkkınlık yaratmak... Yani kısaca faşizmin o çok bilinen oyunlarının, kötü aktörlerin oynadığı, kötü bir kopyası...

Kasım'ın 10'undan sonra, faşist komandoların silahlı, taşlı, sopalı, zincirli, bıçaklı saldırıları İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere, bütün Anadolu şehirlerinde, okullarda, öğrenci gençliği hedef alan bir şekilde sürdü. Oyun hep aynıydı: Herhangi bir boykotu, bir direnişi yada çok daha ilgisiz bir olayı bahane eden, hiçbir şey bulamadıkları zaman da, ilerici, devrimci bilinen bir öğrenciye saldırarak olay yaratan faşist saldırganlar, saldırılarıyla çatışma çıkarıyorlar, sonra da çoğunluk silah kullanarak olayları büyütüyorlardı. Bu faşist saldırgan grup lar, artık saldırılarını hiçbir şekilde saklamaya, maskelemeye de gerek görmüyorlar, aksine adeta kendi propagandalarını yaparmışçasına açık oynuyorlardı. Olaylardan sonra tutuklananların, hırpalananların, sorguya çekilenlerin, olayları yaratanlar değilde saldırıya uğrayanlar olması ve sermaye basınının olayları israrla sağ-sol çatışması olarak vermeye devam etmesi dikkati çekiyordu.

Kasım ve Aralık ayları böyle geçti. Olaylar büyük şehirlerden Anadolu'ya doğru iyice yayıldı. Karadeniz Teknik Üniversitesinde, Erzurum Üniversitesinde, İzmir'de, Konya'da, Elazığ'da, Gaziantep'te, Adana'da çeşitli illerde tekrarlandı. Aralık başlarında büsbütün yoğunlaştı. Faşist saldırganlar, Irmak hükümetinin kuruluşundan sonra cüretlerini büsbütün artırdılar.

Tam o sıralarda, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, 14 Ekim seçimlerinden bu yana ağzından düşürmediği «komünizme karşı sağ güçler birliği»nden yeniden söz etmeye ve aynı günlerde «sola karşı hükümet» sloganını yeniden atmış olan Demirel'le birlikte gözükmeye başladı.

Demokrasiyi kimselere bırakmayan Demirel, bir de bakıldı ki, ufak değişikliklerle adından amblemine kadar faşizmin Türkiye'deki şubesi olduğunu açıklayan bir partiyle sıkıfıkı oluvermiş. O zaman AP ile MHP ve onların da ardında en gizli mihraklarda yapılan hesaplar açığa çıktı. Faşist Komandolar AP, CGP MSP - DP gibi partilerin asla sahip olmadıkları militan vurucu gücü temsil ediyorlardı. Türkeş'in satılık malı buydu ve bu çok kıymetli mal üzerinde pazarlığa oturmuştu. Bir süre sonra, sola karşı «milliyetçi cephe» çabalarıyla birlikte durum daha iyi açıklığa kavuştu. Bir hükümette asla esamisi okunmayacak olan MHP'nin, sağ koalisyon pazarlıklarında, İçişleri, Millî Eğitim ve Millî Savunma gibi üç kilit bakanlığı istediği haberleri çıktı. Türkeş, komandolarının gayretlerinin ve ça lışmalarının bedelini istiyordu. Tekelci sermayeye bağlı en gerici en eli kanlı mihraklar, görünüşte ve şartlar gereği biraz farklı bir 12 Mart peşindeydiler. Bu defa baskı rejimini silâhlı güçlere dayandırmaktan -hiç değilse şimdilik- pek u-

mutları olmayan, bunu kısa zamanda gerçekleştiremeyecekleri hesabını yapanlar, baskı ve tahakkümlerini kurmak üzere, oldukça bilinen bir yolu, İtalya'da «kara gömlekliler» in, Nazi Almanyasında «hakî Üniformalar»ın yolunu deneyeceklerdi. Faşizmi vurucu bir milis gücüne dayanarak yerleştirmeye çalışmak...

AP'nin, CGP'nin amacı komandoları kullanmaktı: Türkeş'in gönlünde yatan aslan ise, kimselerin ihtimal vermediği bir sırada, sokak gösterileriyle, demokratik güçler üzerinde yaratılan terörle, işçi mahallelerine, sendikalara, sosyalistlere saldırılarla geliveren bir, Mussolini, bir Hitler'di...

İşte böyle bir pazarlık ortamında, her gün yeni bir olay çıkarken, CHP'nin Adana toplantısında, faşist komandolar CHP'li bir işçiyi vurdular, işçi komaya, daha sonra da bitkisel hayata girdi. Bu defa iş biraz farklıydı. MHP henüz CHP'ye cepheden saldıracak güçte değildi, üstelik de kitleler gün geçtikçe faşist saldırganlara karşı bileniyor ve uyanıyorlardı. Türkeş, Adana olayını tahkik edeceğini söyledi, hatta ilk defa «faşizme karşıyız» dedi. Ortaklığın ve pazarlıkların bir parçası ve çarpışan güçler dengesinin bir zorlaması olmalıydı bu.

Hemen ardından Ankara'da, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin referandum afişlerini aşan emekçi, Mahmut Filiz komandolar tarafından tabancayla vuruldu.

Milliyetçi cephe yaygaralarının yükseldiği o günlerde, Türkeş artık o cephe nin ayrılmaz bir parçası olarak, faşist saldırgan güruhlardan aldığı güçle sahnedeydi. Günden güne pervasızlıkları artan, saldırıları yoğunlaşan ve sırtları sıvazlanan faşist saldırganlarsa işlerine devam ediyorlardı. Nihayet tahmin edilebilecek olay gerçekleşti. 19 Aralık günü, İlim Yayma Cemiyeti ve Ülkü Ocakları men subu 30 kişilik bir faşist saldırgan grup, Yıldız. Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi önünde, Akademi dördüncü sınıf öğrencisi ve İstanbul Yüksek Öğrenim Kültür Derneği Yönetim kurulu üyesi Şahin Aydın'a saldırdılar, Şahin Aydın'ı bıçakla kasığından yaraladılar. Sabahattin Bayseferoğlu adındaki öğrenci ise başından yaralandı. Şahin Aydın kaldırıldığı hastahanede kan kaybından öldü. Böylece, faşist saldırganlıklar, cinayetlere dönüştü. Katillerin hazırlıklı gelmiş olmaları, olay yerinde bulunan belgelere ve tanık ifadeleri katillerin dört yıl önce, yine aynı yerde öldürülen Battal Mehetoğlu'nun katilleriyle aynı kişiler ola bilecekleri, Şahin Aydın'ın devrimci mücadele içinde yer alan, sosyalist bir öğrenci olması, herşey, cinayetin önceden belli bir plânın parçası olarak işlendiğini gösteriyordu.

İşte böylece, en yetkili ağızların bile sağ-sol çatışması olarak maskelemeye kalkıştıkları faşist saldırılar, gelip tabiî sonlarına dayandı. Cinayetlere vardı. Kiralık katiller, saldırılarını, aldıkları emirler gereğince uyguladılar.

Başarıya ulaştılar mı?

Bu sorunun cevabı, en sakin, en «tarafsız» şekliyle HAYIR'dır.

Çünkü, 12 Mart'tan bu yana gelişen olaylar içinde, halk ve demokrasi düşmanı güçlere karşı daha büyük bir hızla bilinçlenmeye başlayan halkımız, son ayların faşist saldırıları karşısında, saldırganların gerçek yüzünü ve planlarını bütün açıklığıyla görmeğe anlamaya başlamıştır.

Artık anti komünizm silahı ve edebiyatı, halkımızın bilincine, uyanışına çarpıp geri dönmektedir. Faşist saldırganlar kitlelerin desteğini alabilecek hiçbir gerekçeye ve slogana sahip değillerdir. Cinayetleri onları kitlelerden büsbütün uzaklaştırmakta, kiralık katiller oldukları ve saldırganlıkları, her yeni olayla bir kere daha ortaya çıkmaktadır.

Artık faşist güruhları, karşılarında halkımızı bulmaktadırlar, emekçi halk duvarına çarpmaktadırlar. Nitekim, Şahin Aydın'ın faşist saldırganlarca katledilmesini protesto için İstanbul'daki çeşitli okullardan öğrencilerin, kendiliğinden bir

şekilde başlattıkları ve binlerce kişinin katıldığı yürüyüşler sırasında, yollar boyunca halkın, daha önceki gösterilerde ve yürüyüşlerde rastlanmayan desteği ve sevgi tezahüratı dikkati çekmiştir. Sokaklarda halk yürüyüşe katılmış, gençlikle birlikte «kahrolsun faşizm» diye bağırmıştır.

Şahin Aydın'ın ve nice Şahin Aydınların kanlarının hesabı artık emekçi halk tarafıdan sorulacaktır. Ve müthiş bir hesaplaşma olacaktır bu. Faşist saldırganların oyunlarının üzerine perdelerin ineceği gerçek, büyük hesaplaşma...

5 Aralık 1974

● Eski DP'lilere siyasi haklarının iadesi konusu olumlu gelişiyor. Demirel ve Ecevit'in «kesin söz» verdikleri ileri sürüldü.

● AP, hükümet kuruluşu ile ilgili olarak sağ partilere yaptığı çağrıyı tekrarladı ve DP'ye cevap için 72 saat mühlet tanıdı. DP'liler bunu, «Demirel'in bir siyasi manevrası» şeklinde değerlendiriyorlar.

● Başbakan Sadi Irmak, Milliyet Gazetesi muhabirine verdiği özel demeçte «Bütün erkekler poligam'dır. Olmayanı ise yaramaz» dedi. Başbakanın demeci bazı çevrelerde alaylı yorumlara konu olurken, bazı çevreler de «fuhuş teşvikçiliği» yapıldığını ileri sürdüler.

● Amerika'nın elinde bulunan altınların satışını ülke içinde ve dışında serbest bırakacağını açıklaması ile birlikte olağanüstü bir karışıklığa sahne olan altın borsasında çalkantı devam ediyor. Özellikle Avrupa borsalarında altının fiyatında 6 dolara kadar varan düşüşler kaydedildi.

● Volks Wagen, Ford ve BMV Fabrikaları, Almanya'da kitle halinde işçi çıkarmaya başladılar. İşçi çıkarmalar en çok Türk ve Yugoslav işçilerini etkiliyor.

6 Aralık 1974

● Ankara'da gözaltına alınan ve halâ mahkeme karşısına çıkarılmayan işçiler açlık grevine başladılar.

● AP, sağ koalisyonla ilgili çağrısını, sağ partilere gönderdiği bir mektupla resmileştirdi. Mektup özellikle Demokratik Parti'yi karıştırdı. DP Genel İdare Kurulu mektubu incelemeye başladı.

● 20 Bin SSK işçisi yemek boykotu yaparak, haklarının tanınmasını istediler. SSK işçileri boykotun bir ihtar olduğunu, sorunları çözümlenmediği takdirde yeni direnişlere geçeceklerini bildirdiler.

● Celal Bayar'ın Park Otel'deki bir özel yemekte yaptığı konuşma basına ve Ankara siyasi çevrelerine çeşitli kaynaklardan çeşitli biçimlerde yansıtıldı. Bazı çevreler, Bayar'ın CHP-DP koalisyonunu önerdiğini söylerken, bazıları da Millî koalisyon önerdiğini söylüyorlar.

● Makarios, adaya dönüşünü bir gün erteledi. Bu arada Klerides görevinden istifa etti. Ada'da ikili görüşmelerin kesildiği bildiriliyor.

7 Aralık 1974

● AP'nin çağrısına MSP olumlu cevap verdi. DP ise ancak Irmak'ın başkanlığında bir hükümete katılabileceğini belirtti.

● Ecevit Erken seçim kampanyasına Diyarbakır'da yaptığı bir açıkhava toplantısı ile devam etti. CHP Genel Başkanı, Diyarbakır konuşmasında,

«Oyların yüzde 67'sini aldıklarını iddia edenler bunalımı çözsünler» dedi.

● Almanya'da 16 Aralıktan itibaren asgari 24 bin Türk işçisinin, işini kaybedeceği belli oldu.

● Makarios, Kıbrıs'a döndü.

8 Aralık 1974

● Hükümet bunalımının 80. gününde sorun hala «arapsaçı» niteliğini koruyor. DP'nin AP'nin mektubuna verdiği resmi cevapta» şartları ve fedakarlık konularını bildirin, konuşalım» denirken, Bozbeyli, CHP ile erken seçimin tarihini konuşmaya hazır olduğunu söyledi. Irmak ise bu defa da CHP ve DP arasında arabuluculuk yapacağını açıkladı. Ecevit de «Seçim kabul edilirse her türlü hükümet şartını görüşürüz» dedi.

● Ecevit'in erken seçim kampanyası dolayısıyla Adana' da yaptığı konuşma sonrasında CHP'lilere saldıran faşist komandolar üç CHP'liyi yaraladılar. Yaralılardan işçi Hüseyin Orel Komaya girdi. Doktorlar işçinin bitkisel hayata girmesinden endişe ediyorlar. Saldırganların 20 kadar MHP üyesi komando olduğu ve aralarında Adana Boks Ajanının bulunduğu bildiriliyor .

● Alman Hükümeti, yabancı işçilerin çalışma izinlerini bir yıl ile sınırladı. Son haftalarda Almanya'da eski kanunlar yeniden yürürlüğe sokularak, yeni kanunlar çıkarılarak, mahalli parlamento ve belediye meclislerinden kararname ve yönetmelikler çıkartılarak, yabancı işçilerle ilgili pek çok hak ortadan kaldırılıyor. Bu arada büyük firmalar da üst üste işçi çıkarmalara girişiyorlar.

● Makarios, Cumhurbaşkanlığı görevini Klerides'ten resmen devraldı. Ajanslar adada durumun çok sakin olduğunu belirtiyorlar.

● Bakanlar Kurulu, Aliağa ve Ipras rafinerilerinde Petkim Iş tarafından alınan grev kararlarını bir ay süre ile erteledi. Sendika Irmak Hükümetinin bu kararını **«grev kırıcılık»** olarak niteledi ve hükümeti suçladı.

■ Yunanistan'da kralın kaderini tayin edecek olan halk oylaması sonuçlandı. Yunan halkının yüzde 66'sı oylarını Cumhuriyet tercihi yönünde kullandı. Kralın dönmesini isteyenler sadece yüzde 34 oy toplayabildiler. Halk oylamasına katılma oranı ise çok düşük oldu.

YUNAN HALKI CUMHURİYETİ TERCİH ETTİ

Yunanistan'da kralın dön mesiyle ilgili halk oylaması beklendiği gibi sonuçlandı. Yunan halkının oylamaya katılanlarının (yüzde 66,1) 3 milyon 336 bin 345'i (yüzde 69,2) cumhuriyeti tercih etti. Yüzde 30,8 ini oluşturan 1 milyon 443 bin 804'ü ise «taçlı demokrasi»den yana oy kullandı.

Oylama sonuçları gece yarısı saat 01.00'de belli oldu. Aynı anda Atina kiliselerinin tümünde çanlar çalınmaya başladı. Halk buna otomobil klaksonlarıyla katıldı. Boş tabutlar dolaştırıldı Atina sokaklarında ve halk «krallığı gömdük» diye haykırdı. Hele Girit gibi cumhuriyete geleneksel bir bağlılığı olan bölgelerde, oylama sonuçları coşkun bayramlara yolaçtı. Girit'te seçmenlerin sadece yüzde 1'i «krala evet» demişti.

Oylamanın ardından, ülkedeki tüm demokratik güçler görüşlerini açıkladılar. Merkez Birliği Partisinin Başkanı Mavros, «Yunan halkının ezici çoğunluğu rejim konusunda görüşünü açıkladı» derken, Pan Helenik Sosyalist Hareketin lideri Andreas Papandreau, «Halkın yeni bir zaferini yaşıyoruz. Bundan böyle, Yunanistan, yalnız Yunan halkınındır» diyordu. Yunanistan Komünist Partisi (Moskova eğilimli) lideri Haralombos Florakis ise halk oylamasını şöyle değerlendirdi: «Yunan halkı, yabancı emperyalizmin aracı olan gerici krallığı kesinlikle

mahkûm etmiştir».

Halk oylamasının hemen ardından Yunan Ulusal Meclisi üyeleri yeniden and içtiler ve bu defa «cumhuriyet» rejimine bağlı kalacaklarını belirttiler.

Yunanistan'daki kralın kaderini tayin edecek olan halk oylamasının basına yansıyan yanı bundan ibaretti.

Ancak olayların ardındaki gerçek biraz daha karmaşıktı ve taçlı demokrasiden, parlamenter demokrasiye (tam anlamıyle) geçiş, demokrasinin zaferinden çok, «Karamanlis'in zaferini» simgeler gibiydi.

Karamanlis halk oylamasının hemen ardından aynen şunları söyledi:

«Yunan halkı seçimini özgürce yaptı. Şimdi bütün Yunan halkı bu karara saygı duymalıdır, Bu halk oylaması, geçmişteki, rejimlerin hükümet darbesiyle değiştirilmesi geleneğine bir son vermektedir. Şimdi, ülkenin ve Yunan halkının çıkarı için hepimiz geleceğe yönelelim.»

Demeçte de açıkça belli oluyor. Karamanlis, halk oylamasını zaten fiilen son verilmiş olan monarşiye resmen son verdiği için değil, kalıntıları hâlâ ordu içinde bulunan darbeci unsurlara gözdağı verdiği için önemli buluyordu. Ve 1967 darbesiyle önü kesilen, Papandreau'nun ileri bir demokrasiyi haber veren gelişmesini engellemenin yolunun, faşist baskılardan değil, biçimsel bir demokrasi kalıbı içinde istikrarlı ve kuvvetli bir hükümetten geçeceğini ihtiyar kurt çok iyi bilmektedir. Nitekim bazı unsurlar, Karamanlis'in seçimler sırasında kullandığı «Ya Karamanlis ya tanklar» şantajını hatırlatarak, sağcı liderin şimdi bir «parlementer faşizm» denemesine giriştiğine dikkati çekmişlerdir. Otoriter bir yönetimi, demokrasi kalıpları içinde var edebilmenin yolu, Karamanlis için hayranı olduğu lider Charles De Gaulle tarafından çizilmiştir. Ve Karamanlis Paris'te geçen uzun sürgün yıllarında, bu hayranlığının ideolojik içeriğini de özümlemiş ve De Gaullecü bir öğretiyi Yunanistan'da uygulamaya girişmiştir.

Karamanlis, emperyalist merkezlerin kabul edeceği, üstelik «demokrasiye dönüşün kahramanı» olarak Karamanlis'i alkışlayarak kabul edeceği bir Yunanistanı oluşturma çabasındadır. Yani, parlamenter demokrasinin var olduğu, NATO ve Ortak Pazar içinde yerini gereğince almış, anti-komünist, finans kapitalin tekelci yapısını destekleyebilecek bir ekonomi politikası izleyen bir Yunanistan...

Bir devrimci yazar, Konstantin Çukolas, Karamanlis'i, Türkiye'ye «Yunanistan'ın İsmet İnönü'sü» şeklinde tanıtmıştır. Doğrudur da. Ancak Karamanlis, İsmet İnönü'den daha farklı olarak kendi otoritesini olanca ağırlığı ile hissettirme eğilimindedir. Özellikle Amerikan yurttaşı durumundaki Yunan asıllı kapitalistlerin açık desteğini elde etmiş olan Karamanlis, şimdilik Yunan halkının oylarını da almıştır. Faşist dönemin yaralarını henüz sarmaya çabalayan, o acı günlerin geri gelmesinden haklı olarak ürken Yunan halkı seçimlerde daha ileri bir demokrasi için değil, biçimsel demokrasi de olsa, açık faşizmi önleyebilecek, istikrarlı bir düzen için oy kullanmıştır. Halk oylaması ise, Yunan halkının bu tercihinin bir kere daha kanıtlanmasıdır.

9 Aralık 1974

- Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Bakanlar Kurulu toplantısına başkanlık etti ve toplantı başlamadan önce bir konuşma yaptı. Korutürk konuşmasında Cumhurbaşkanlarının yetkilerinin artırılmasını istedi ve «Ya hükümet kurulmalıdır yada erken seçim yapılmalıdır» dedi.
- Adana'da faşistlerin komaya soktuğu işçi hala komadan çıkamadı. Ankaradan gönderilen uzman doktor da «hastanın durumu umutsuzdur» dedi. CHP Genel Sekreteri Eyüpoğlu «Karanlık Merkezler, sevimsiz tertiplere devam ediyorlar» derken, Türkeş, Adana'daki kavga için soruşturma açtıracağını söyledi. Türkeş'in açıklaması, geri bir adım olarak yorumlanıyor.
- Yunanistan'daki halk oylamasının

kesin sonuçları açıklandı. Buna göre seçmenlerin yüzde 69,2'si cumhuriyet, yüzde 30,8'i ise krallık lehinde oy kullandı. Sonuç Yunanistan'da demokratik güçlerden çok, Karamanlis'in siyasi bir zaferi olarak değerlendiriliyor.

● Devlet İstatistik Enstitüsü, hükümetin isteği üzerine hazırladığı raporda kalkınma hızını yüzde 8,1'den yüzde 7,5'a düşürdü. Ancak DPT yetkilileri bu oranın da gerçekçi olmadığını söylüyorlar.

● «Yüzyılın uçak siparisi,» «yüzyılın pazarlığı» olarak anılan ve Norveç, Danimarka ve Hollanda hükümetlerinin 1975 yılı içinde hava kuvvetlerine alacakları savaş uçağı ile ilgili uluslararası ticari çekişmeyi, Amerikan Northrop şirketinin çıkardığı Cobra YF 16 uçakları kazandı. Diğer teklif sahibi Mirage firması ise şimdi yeni teklifler hazırlayarak pazarlığı sürdürmek çabasında.

10 Aralık 1974

● Amerikanın Türkiye'ye askeri yardımı 16 Aralıktan sonra keseceğinin hemen hemen kesinleşmesinden sonra Almanya'nın Türkiye'ye askeri yardım yapmasıyla ilgili temaslar son derece yoğunlaştı. Batı Almanya Savunma Bakanı Leber ile Türkiye Savunma Bakanı İlhami Sancar arasındaki görüşmelerde bu konuda önemli adımlar atıldığı» resmen açıklandı.

● Korutürk ve Irmak, güvenoyu alabilecek bir hükümetle ilgili olarak iki saat süren bir görüşme yaptılar. Ancak bu görüşmede somut bir öneri oluşturulamadığı bildiriliyor.

● Komando saldırılarının arkası kesilmiyor. Bugün de İstanbul Üniversitesinde komandolar bir işgal hareketine giriştiler. Molotof kokteyllerinin ve tabancaların patladığı olayda dinamit lokumları da kullanıldı.

11 Aralık 1974

● DP Meclis grubunda, AP'nin sağ koalisyon çağrısıyla ilgili tartışmalar üç günden beri bir sonuç alınmaksızın sürüyor. MHP ise Demirel'in mektubuna olumlu cevap verdi.

● ABD Senatosundan sonra ABD Temsilciler Meclisi de Türkiye'ye yardımın kesilmesini 98'e karşı 297 oyla kabul etti. Bu durumda Başkan Ford istese de yardıma devam edemeyecek, yada kesilme süresini uzatamayacak.

● Eczacılar, ilaç fiyatlarına zam yapılmasını ve eczacı kârlarının yüzde 20'den yüzde 15'e düşürülmesini protesto amacıyla bir günlük boykot yaptılar. Nöbetçi eczaneler dışında bütün eczanelerin kapandığı boykotun başarılı geçtiği bildiriliyor.

● Adana'da komandolar tarafından komaya sokulan işçi bitkisel hayata girdi. Doktorlar yaralı işçinin yüzde 7-8 oranında bir yaşama şansına sahip olduğunu söylüyorlar.

● Eski Demokrat Partililere siyasi haklarının iadesini öngören Anayasa değişikliği Millet Meclisinde bütün partilerin olumlu oy kullanmaları sonunda kabul edildi. Konu şimdi de Senato'da görüşülecek.

● Fuel Oil'e ton başına 40 ila 60 lira arasında değişen zam yapıldı. Kalorifer yakıtı böylelikle bir yıl içinde dördüncü defa zam gördü.

12 Aralık 1974

● Demokratik Parti, tartışmalı geçen üç günlük bir toplantıdan sonra Demirel'in başbakanlığında bir sağ koalisyon önerisini reddetti. DP, tarafsız başbakan ve erken seçim istedi. Demirel'in şimdi bütün gücünü

DP'yi parçalacak siyasi manevralara vereceği bildiriliyor. Bozbeyli bu endişesini açıkça ifade ederken, AP'ye yakın çevreler 11 DP'li miletvekilinin, kopmaya hazır olduğunu iddia ediyorlar.

● Karadeniz Teknik Üniversitesinde de komandolar devrimci öğrencilere saldırdılar. 5 öğrenci yaralandı.

● Anayasa Mahkemesi, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kuruluş ve yargılama usullerine ilişkin kanunun birinci maddesini iptal etti.

● Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, Anti-faşist bir kampanya açmaya karar verdi. Kampanya ile ilgili olarak bütün demokratik güçlere çağrı yapıldı. Parti yöneticileri, düzenledikleri bir basın toplantısı ile kampanyanın hedeflerini açıkladılar.

13 Aralık 1974

● Demirel'in çağrısı üzerine iki buçuk saat süren bir toplantı yapan Erbakan, Türkeş ve Feyzioğlu, güvenoyu alabilecek bir hükümet kurma çabalarına devam edeceklerini açıkladılar. Dört sağ parti lideri seçime de ortak liste ile gidebileceklerini söylüyorlar.

● OPEC ülkeleri petrol fiyatlarına yüzde üç oranında zam yaptı. 1 Ocak 1975 yılından itibaren yürürlüğe girecek zam kararıyla petrolün bir varili 10.46 dolardan satılacak.

● CHP Kurultayına bir gün kala Ecevit'in çağrısı üzerine ve Ecevit'in başkanlığında toplanan CHP il başkanları Parti Meclisine girecek adayları saptadılar. Özel bir puanlama sistemi ile düzenlendiği söylenen listelerin basına sızmasından itibaren de CHP Kurultayı için Başkente gelmiş olan parlamenterler arasında büyük bir çalkantı başladı. Olayın, kurultayı etkileyecek önemde olduğu söyleniyor.

● Yunanistan'da Krallık rejiminin tasfiyesinden sonra cumhuriyetin ilk devlet başkanlığına getirilmesi beklenen Kanellopulos, adaylığı kabul etmedi. Kanellopulos açıklamasında «Karamanlis'in karanlık işlerine alet olmak istemiyorum» dedi.

14 Aralık 1974

● AP, MSP, CGP, MHP anlaşmasından sonra, şu anda, «milliyetçi cephe» nin milletvekili sayısının 212'yi bulduğunu söyleyen Demirel, görev verildiği takdirde hükümeti kurmaya hazır olduğunu bildirdi.

● DP'nin, Demirel liderliğinde bir «milliyetçi cephe»ye katılmayacağı anlaşılıyor.

● Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin, «yabancı güçlerin ada»dan çekilmesi ve karşılıklı olarak kabul edilecek bir siyasî çözüme varılması» çağrısından sonra, Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Büyük Elçisi Osman Olcay, çağrının Ada'daki gerçekleri yansıtmadığını ve Türkiye'yi bağlamayacağını söyledi.

● TÖB-DER de, estirilen sağ terör havası karşısında, «insanlığın yüz karası faşizmle mücadeleye kararlı» olduğunu bildirdi.

● CHP, 22. Kurultayı Ankara'da açıldı. Bir konuşma yapan Ecevit, «erken seçimsiz hiçbir formüle katılmayız» dedi.

CHP KURULTAYI VE PERDE ARKASI

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 22. Kurultayı, ne genel merkezci kadronun, ne de «demokratik sol» diye adlandırılan kesimin değil, Genel Başkan Bülent Ecevit'in isteği doğrultusunda sonuçlandı. Yüzeysel yorumlar her ne kadar kurultay

sonucunu «Demokratik Sol' un» yenilgisi, «aşırıların tasfiyesi», «Genel Merkezin zaferi» gibi başlıklarla değerlendirdilerse de, olaylar biraz deşilince, kazananın, yada ağırlık koyup, koyduğu ağırlık yönünde zafer kazananın Ecevit olduğu açıkça görülüyor.

22. Kurultayla ilgili tartışmalar, kulisler, dedikodular ve çekişmeler, aslında oldukça uzun süre öncelere dayanmaktadır. CHP'nin bu güne kadar yaptığı kurultayların hiç birinde rastlanmayan bu özelliğin kökünde, ideolojik çekişmelerden çok, 25 yıldan beri CHP'nin ilk defa cidden iktidar adayı olması yatıyor. İktidar alternatifi olma, CHP içindeki kanatları epey önceden kurultaya hazırlanıp, muhtemel iktidar partisinin yönetimini elinde tutmaya yöneltmiştir. Çekişmeler öylesine hızlı, öylesine yoğun ve öylesine kendi içine kapalı bir şekilde sürdürülmüştür ki «Ecevit faktörü» ihmal edilmiş, hatta yok sayılmıştır. Son olaylarla, gücü parti içi kadroların epey üstüne çıkan Ecevit ise, kurultaya, en yakın dayanakları sayılan «mülkiye cuntası»ndan bile habersiz hazırlanmış ve «iyi» hazırlanmıştır. Nitekim kurultay sonuçlandıktan tan sonra, kanatların tümü bu gerçeği itiraf etmek zorunda kalmışlardır.

Kurultay hazırlığı, CHP içinde il kongrelerinden, hatta ilçe kongrelerinden de önce, daha sonra ilçe kongrelerinin delegelerini oluşturacak olan mahalle temsilcileri, ilçe gençlik kolu ve kadın kolu yönetim kurulları seçiminde başladı. Özellikle gençlik kolları seçimlerinde son derece sert çekişmeler gözlendi. CHP'nin en dinamik kesimini oluşturan genç kadrolar, parti ana kademelerindeki çekişmeyi büyümüş haliyle yansıtıyorlardı. Demokratik sol ve Sosyal Demokrasi ayrımı ilk olarak bu çekişme sırasında ortaya atıldı ve tuttu. Öyle ki Ecevit'in onca düzeltici açıklamalarına rağmen, Kurultay'dan bir ay önce artık burjuva basını bile CHP içindeki kanatları bu terimlerle değerlendiriyor ve tanımlıyordu.

Çekişme, Genel Merkez'de bir sürü yasal haklarla silahlanmış, tüzüğü yorumlayıp uygulamaya yetkili olan sağ kanadın, kendi isteğine uygun sonuçlanmayan gençlik kolu ve ilçe kongrelerini ardarda iptal etmesi ve yerlerine «geçici kurullar» atamasıyla iyice kızıştı. Gençler, CHP tarihinde görülmemiş protesto gösterilerine girişiyorlar, özellikle demokratik sol kanadın milletvekilleri, bütün yetkili organlar nezdinde uygulamaları protesto ediyor, Ecevit'e durmadan şikâyet mektupları ve şikâyet heyetleri gidiyordu. Genel Başkan, ölçülü ve fakat sonucu etkilemeyici bir tutumu sürdürdü. Hemen herkese hak verdi. Ama ilaç için dahi olsa, bir tek kongrenin yeniden yapıldığına tanık olunmadı. Orhan Eyüpoğlu - Ali Topuz - İbrahim Cüceoğlu - İlyas Seçkin - Sakıp Hiçerimez gibi adların liderliğini yaptığı genel merkez kadrosu il kongrelerinin hemen hepsini «sağlama» bağladılar.

Nitekim il kongrelerinin sonuçları bu görüşü doğruladı. 22. Kurultaya katılan 66 ilin (Kırşehir il kongresi toplanamadığından kurultaya katılmadı) 39'u kesinlikle Genel Merkez kadrosunun güdüm ve yönetimindeydi. Üstelik bu illerin için de İstanbul, İzmir, Adana gibi kurultaya çok sayıda delege gönderen iller vardı.

Kurultay öncesi tartışmaların basına yansıyan yanında önceleri Genel Sekreter adayının kim olacağı konusu ağırlık taşımaktaydı. Gidici olduguna kesin gözüyle bakılan Orhan Eyüpoğlu'nun yerine Deniz Baykal, Ali Topuz, Kamil Kırıkoğlu, Turan Güneş, Ali Sanlı, Mustafa Üstündağ gibi adı ünü fazla duyulmuş ve parti içinde çeşitli biçimlerde ağırlık kazanmış parlementerler aday gösteriliyordu. Ancak kısa süre sonra, Aday sayısı üçe indi: Orhan Eyüpoğlu, Mustafa Üstündağ ve Turan Güneş.

Aynı sıralarda çekişen gruplar da ayıklandı ve onlar da üçe indi:

Genel Merkez : Genellikle sosyal demokratlar, ortanın solu'cuları, (hatta) göbekçiler gibi adlarla anılıyordu. CHP'nin sağ kanadını oluşturuyor ve liderleri için «karadeniz cuntası» deyimi kullanılıyordu. Belli bir ideolojik görüşleri yoktu. Partide, iktidar partisi olunca elde edilecek nimetlerden yararlanmayı hesaplayanlarca destekleni-

yorlardı. Ancak bu kanadın bazı liderleri «büyük iş çevreleri» ile tatlı ilişkiler de kurmuşlardı.

Demokratik Sol : Aslında homojen bir kadro değildi. Ancak CHP'nin en dinamik kesimini oluşturan gençler başta olmak üzere «klasik sosyal demokrasi»yi aşan bir «sol»un savunuculuğunu yapıyorlardı. Doğru dürüst bir tanımı yapılmamış olmasına rağmen, bu kanadın en militan liderlerinden biri olan CHP Gençlik Kolları eski Başkanı Sabri Ergül, Demokratik Sol'u şöyle tanımlıyordu: «Demokratik sol, emekçi halkımızın kendi öz iktidarını, halk iktidarını kurması için izlenen yolu, Türkiye'ye özgü devrimci bir modeli deyimler. Demokratik Sol'un sınırını halkın ihtiyaçları belirler. Karşımızdaki tepeden inme yönetici grubu (Genel Merkez grubunu kasdediyor) bu güne kadar sosyal demokrat bir CHP'yi savunurdu. Bize göre sosyal demokrasi emek ile sermayeyi uzlaştıran, kapitalizmi daha uzun süre yaşatmayı amaçlayan bir sistemdir. Kapitalizmin sosyalleşmesidir. *Demokratik sol, emekçilerin* iktidarını, az gelişmişlikten, *kapitalist olmayan yol* *la* kalkınarak kurtulmayı içerir. Ana hatlarıyla *toplumculuk'tur»*. (Yankı Dergisi. 24 Kasım 1974. 192. Sayı, Sayfa: 9)

Üçüncü Dünyacılar : Tekirdağ Milletvekili Yılmaz Alpaslan'ın başını çektiği bu üçüncü kanat, adından da anlaşılacağı üzere belli bir ideolojiyi temsil etmeyen ve sadece «genel merkezin parti yönetiminde *'zayıf'* kaldığı için değiştirilmesi gerektiğini savunan» bir gruptu. Kurultayda oyları bölmekten öte işe yaramadı.

Bu gruplara bir de «mülkiye cuntasını» eklemek gerekecektir. Başlangıçta genel merkez kadrosu ile birlikte düşünülen bu grup, daha sonra hem genel merkezden hem de Ecevit'ten ayrı olduğunu gösterdi ve daha önemlisi kendi içinde de ilginç bir bölünmeye uğradı. Mülkiye cuntası esas olarak Turan Güneş, Deniz Baykal, Ahmet Naki Yücekök, Haluk Ülman'dan oluşuyordu. Aslında, bu kanat, demokratik solun tam karşısındaki kanattı ve CHP içinde belli bir ideolojik çizgiyi temsil ediyordu. CHP'ye vermek istedikleri yönü Turan Güneş çok kestirme tanımlamıştı: CHP'yi Demokrat Partileştirmek...

Mülkiye cuntası özellikle koalisyon döneminin son aylarında tekelci sermaye ile sıkı ilişkiler içine girmiş ve bir yandan Turan Güneş ile İş Bankası'nı etkilerken, Deniz Baykal ile de Koç Eczacıbaşı - Ertuğrul Soysal - Nurullah Gezgin gibi tekelci sermayenin liderlerini ve (gözdelerini) «müttefik» haline getirmişti. Nitekim son dönemler de tekelci sermayenin bu kesimlerinin «CHP'ye tahammül etmek» yerine, CHP'yi tercih etmeye» yöneldikleri demeçlerinde açıkça gözlenmeye başlamıştı.

CHP 22. Kurultayı işte bu gruplarla başladı. Kurultaya bir kaç gün kala, gruplar, hesaplarını bir daha gözden geçirmişler; ve demokratik sol kaybettiğini daha kurultay başlamadan -isabetle- farketmişti. Mücadelenin içeriği ne olursa olsun, çözüm eninde sonunda «parmak hesabından» geçeceği için ve genellikle delegeler belli bir gruba baştan angaje olarak kurultaya geldikleri için bu hesaplar yapılabilmiş ve büyük ölçüde de doğru çıkmıştır.

KURULTAY'IN İLK GÜNÜ

CHP'nin 22. Kurultayı'nın ilk günü bir sürprizle başladı. Kurultay başkanlığını Genel Merkez'in ve Ecevit'in adayı Aytekin Kotil değil, Kayseri il başkanı ve Demokratik Sol kanadın destekçilerinden Yüksel Çekemoğlu kazandı. Seçim sırasında ve sonrasında Ecevit'in öfkelendiği, şaşırdığı ve somurttuğu, delegelerin gözünden kaçmamıştı. Ancak Çekemoğlu'nun seçimi, basının hemen tümünün de yaptığı gibi, yanlış değerlendirildi. Olay Demokratik Sol'un zaferi olarak yorumlandı. Oysa öyle bir durum yoktu. Sadece delegeler, il başkanları tarafından parti meclisi aday listesinin, kurultaydan bir gün önce tesbit edilmesini protesto etmişlerdi. Daha sonra Ecevit tarafından, «Parti içinde yerleştirilmeğe çalışılan bir demokratik teamül» olarak tanımlanacak olan bu uygulama şöyle yürütüldü:

Ecevit, il başkanlarının, Genel sekreterin, grup başkanvekillerinin katıldığı

bir toplantı düzenlemiş ve Parti Meclisi için hepsinin birer liste hazırlamasını istemiştir. Bir grup başkan vekili hasta olduğu için katılmadığından toplantı sonunda biri il başkanlarının, biri genel sekreterin, üçü de grup başkanvekillerinin olmak üzere beş liste düzenlenmiştir. Beş liste'de de yer alanlara 5 puan, dört listede yer alanlara 4 puan, vb... gibi bir puanlama yönteminden sonra parti meclisi aday listesi çıkmıştır. Gizli tutulması beklenen bu uygulama kurultaydan bir gün önce basına sızdırılmış ve liste aynen yayınlanmıştır.

İşte Kurultay'ın ilk günü Kotil yerine Çekemoğlu'nun Kurultay başkanlığına seçilmesini sağlayan delege tepkisi bu olaydan, bu emrivaki'den kaynaklanmıştır ve bu tepki bu kadarla kalmıştır.

Kurultay'ın ilk günü gözlenen ikinci ilginç nokta ise Demokratik Sol'un gerçeği hiç yansıtmadığı halde «Kırıkoğlu» grubu olarak anılmağa başlamasıdır. Aslında örgütsüz, lidersiz, kendi içinde parçalara bölünmüş olan Demokratik sol Genel Merkez kanadına karşı, Kırıkoğlu çevresinde birleşen bazı demokratik solcularla birlikte oy kullanınca bu değerlendirme yapıldı. Bu durumun sakıncası Kurultayın ikinci günü iyice ortaya çıkacaktı.

İlk gün Ecevit için de parlak bir gün sayılmazdı. Konuşmasını, alışılmamış bir şekilde tekleyerek, takılarak yaptı. Son ayların başarılı hatibi Ecevit sık sık elindeki metni okuyordu. O günün tek ilginç yanı de legelerin salonda oturmak yerine kulisleri tercih etmeleri oldu.

Asıl kurultay ikinci gün başladı. Grup sözcüleri söz aldılar ve Çekemoğlu'nun oldukça demokratik yönetiminde sözleri kısıtlanmaksızın görüşlerini açıklamak olanağı buldular.

Konuşmacıların çoğunluğunun Genel Merkez kadrosunu kıyasıya eleştirmesi ve bu konuşmacıların delegeler tarafından hararetle alkışlanması, Demokratik sol kanadın «hayalci» kesiminin umutlarını iyice artırdı. Hele üçüncü Dünyacıların lideri Yılmaz Alpaslan'ın, demokratik solun en mutemet militanlilerlerinden Sabri Ergül'ü açıkça ve sert bir dille savunması, Genel Merkeze karşı Demokratik sol-Üçüncü Dünyacılar ittifakı önerenleri sevindirdi.

Üstelik Eyüpoğlu kendini savunmak üzere çıktığı kürsüde tam bir siyasi kişiliksizlik örneği verince CHP kulislerini iyi izleyemeyenler, demokratik sol kanadın (artık Kırıkoğlu kanadı olarak anılıyordu) zaferine muhakkak gözüyle bakmaya başladılar. Eleştirilerin başlıca hedefi Genel Sekreter Orhan Eyüpoğlu özetle şöyle konuştu:

«Siz karşınızda bugünkü Genel Başkanınız gibi bir genel sekreter arıyorsanız onu bulamazsınız. Genel Başkanımız hepimizin üstünde kendine düşeni yapmaktadır. Bizim yaptığımız genel başkanın çalışmasını kolaylaştırmaktır. Benim Sayın Genel Başkana büyük sevgim, saygım vardır. Bana imkân tanıdı. Ben de çalıştım. Elini şöyle oynattığı bir gün beni burada kimse göremez. 23 senedir muhalefetteyiz. Bu kadar uzun süren bir muhalefetten sonra CHP iktidar oldu. Bunda Türk halkının yardımını ve desteğini gördük. Bize asıl çalışma hızı veren Genel Başkanımızdır. Genel Başkanımıza sevgim ve saygım olmasaydı, bu yaştan sonra kimse beni bu görevde çalıştıramazdı.»

Bu ilginç konuşma sırasında dikkatli delegeler Ecevit'in bir davranışını gözden kaçırmadılar. Rakipsiz Genel Başkan Ecevit, «Genel Başkanım elini şöyle bir oynattığı an beni burda kimse göremez» dediği zaman boş bulundu ve alkışladı. Genel Başkan gerçi daha sonra kendini toparlayıp alkışı kesti ama dikkatli gözlere «nasıl bir parti yönetim kadrosu tercih ettiğini» açıkça belli etmişti.

Aynı gün, Turan Güneş, İsmail Hakkı Birler, Sırrı Atalay, Ekrem Kangal, gibi önde gelen CHP'liler Parti Meclisi adaylığından çekildiklerini açıkladılar. Güneş dışındakilerin adaylıktan çekilmesi belki fazla bir şey ifade etmiyordu. Ancak Turan Güneş gibi Ecevit'in «en yakın» danışmanının ve akıl hocasının, Parti Meclisi gibi partinin en yüksek karar organında görev almaktan kaçınması, il başkanlarının liste hazırlamasını antidemokratik bulduğu için protesto hareketi

olarak yorumlanamazdı. Perde arkasında dönen bir şeyler vardı. Bu ancak ku rultay bittikten sonra - ve yarım yamalak bilgiler ha linde - dışarı sızabildi.

Kurultay oylamaya katı- lan 1371 delegenin 1323'ü- nün oylarıyla Ecevit'i yeni den Genel Başkanlığa getir di. 30 oy iptal edilmiş, 18 oy ise boş çıkmıştı. Parti Meclisi seçimi ise şöyle so nuçlandı: Erol Çevikçe (1262), Mustafa Üstün- dağ (1006), Hasan Esat I- şık (1281), Deniz Baykal (990), Mehmet Can (814), Orhan Eyüpoğlu (664), Ha- luk Ülman (964), Ali To- puz (741), Selçuk Erverdi (787), Necdet Uğur (746), Orhan Birgit (677), Uğur Alacakaptan (1215), Fikret Gündoğan (783), Mahmut Türkmenoğlu (604), Hasan Namık Tekin (738), Adil Ali Cinel (856), İlyas Seç kin (623), Turgut Altunka ya (776), Önder Sav (701), Kemal Önder (752), Meh- met Aslantürk (738), Ba- hir Ersoy (727), Doğan Barutçuoğlu (775), Musta- fa Ok (571), Sami Kum basar (763), Erol Tuncel (801), Nadir Yavuzkan (741), Malik Yılmaz (717), Alev Coşkun (734), Recai İskenderoğlu (794), Kenan Mümtaz Akışık (733), Hü- seyin Atmaca (703), Ah- met Durakoğlu (664), Ca- hit Karakaş (755), Salih Tanyeri (745), Tankut A- kalın (712), Kemal Tabak (865), Semih Eryıldız (800), Kasım Parlar (666), İhsan Topaloğlu (591).

Görüldüğü gibi listede de mokratik Sol kanattan hiç kimse yeralamamıştı. Buna karşılık bazı isimler dışın da, parti meclisi «uysal, renksiz, genel başkana mu halefet edebilecek yetenek te olmayan» kişilerden oluş muştu. Sözün kısası Demok ratik Sol kaybetmişti, Ge- nel Merkez kazanamamış- tı. Kurultayı Ecevit kezan mıştı.

Nitekim sonuçlar belli ol duğu sıralarda Deniz Bay- kal, bir başka parlamente- re Ecevit'i şikayet - ediyor ve» Artık kendisine kafa sal layanlardan başka kim- seleri dinlemiyor» diyordu.

Baykal'ın sözleri hem ku rultayı hem de son aylarda ki Bülent Ecevit'i kavra- mak için oldukça iyi bir a- nahtardır. Ecevit, Kıbrıs olaylarıyla iyice yükselen prestiji ile yalnız parlamen toyu değil, partisindeki or ganları da pervasızca bir yana itiyor ve «bildiğini» okuyordu. Eleştiriye ve en önemlisi «muhalefete» ta- hammülü kalmamıştı. Ku- rultay'da grupları birbirine «tokuşturmuş» ve aradan gönlünü çektiği kadroyu sıyırıp çıkarmıştı.

Nitekim daha sonra yapı lan işbölümünde Orhan E- yüpoğlu Genel Sekreterliğe yeniden seçildi.

Kurultay bittikten sonra yankıları uzun süre devam etti. Çeşitli dedikodular, ay rıntılarla ilgili tartışmalar parti dışına sızdırıldı. An- cak Turan Güneş olayı bir türlü anlaşılamadı. Ancak başkent kulislerinde, doğru- luğu üzerinde ısrar edilen bir «yorum» daha sonraki günlerde bayağı ağırlık ka zandı. Turan Güneş'in çe- kilmesinde parti içi bir ça- tışma değil, iktidara gelme ye hazırlanan (yada te kelci sermaye tarafından iktidara gelmesine yeşil ı- şık yakılmışa benzeyen) CHP'nin uluslararası bir tercihi etken olmuştu. Sağ- lığı tahkik edilemeyen bu söylentiye göre Turan Gü- neş, AET'ten yana bir Tür kiye'nin savunuculuğunu yapıyor ve bu konuda «net ter cihler yapmış bir parti meclisini» şart koşuyordu. Oysa Kıbrıs olaylarından bu yana dış politikaya iliş kin görüşlerinde önemli dü zeltmeler (!) yapan Ece vit, Güneş'le aynı fikirde değildi ve Turan Güneş ye- rine, ABD'ye daha yakın o- lan ve AET'ye karşı daha ihtiyatlı bir politika izlen- mesini öneren Baykal - Üs- tündağ ikilisini tercih etmiş ti.

Bütün bunlar ilerici bir bur juva partisinin kulis de dikodularının değerlendiril mesidir. Ama CHP'nin 22. Kurultayında, örgütsüz de olsa, heterojen de olsa, de- mokratik sol yenilgiye uğ ramıştır. Bu ülkemizdeki demokrasiden yana güçler i- çin ve CHP için *önemli* bir kayıp sayılır.

Ancak aynı yenilgi, CHP içindeki çelişkileri daha da keskinleştirmiştir. Üstelik Kırıkoğlu gibi derme çat- ma, yıpranmış liderlerle yo la çıkılamayacağının bilin- cine varmış bir demokratik sol vardır artık CHP içinde ve bu kadro şimdi daha u- zun verimli bir parti içi mü cadelenin kavgasına hazır- lanmaktadır. Ve bu müca- delenin hedefleri içinde «E- cevit mitos'unu yıkmak» da vardır.

15 Aralık 1974

● DP dışında kalan dört sağ partinin seçim öncesinde ve seçim sırasında güçbirliği yapmayı kararlaştırmaları üzerine, Bozbeyli «Milliyetçi cephe değil, Demirel Cephesi kuruluyor» dedi. Buna karşılık AP Genel Başkan Yardımcılarından Selahattin Kılıç «212'yi bulduk. Iktidara talibiz» dedi.

● CHP Kurultayı'nın ikinci gününde Il başkanlarının Parti Meclisi listesini hazırlamaları çok sert eleştirilere konu oldu. Turan Güneş, Sırrı Atalay, Ismail Hakkı Birler ve Ekrem Kangal, parti meclis adaylığından çekildiler.

● Gizikis Yunanistan Devlet Başkanlığından istifa etti. Fedon Gizikis'in istifa mektubunu 11 Aralık günü Karamanlis'e görderdiği, ancak istifanın yeni açıklandığı bildiriliyor.

● Bankalar ve bazı sanayi tesislerini korumak amacıyla «müessese polisliği» adlı bir kuruluş oluşturmayı amaçlayan kanun tasarısı hükümet tarafından benimsendi. Bakanlar Kurulu, kanun tasarısı kesinleşinceye kadar uygulamayı başlatabilmek amacıyla bir yönetmelik hazırlıyor. Tasarı da müessese polislerinin giderlerinin, müessese tarafından karşılanması da öneriliyor.

16 Aralık 1974

● Millet Meclisindeki 5 bağımsız milletvekili ortak bir açıklama yaparak kurulacak bir «milliyetçi cephe koalisyonunu» destekleyeceklerini bildirdiler.

● Içişleri Bakanı Öztekin, «Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 23. maddesinin, yeni tasarı kanunlaşıncaya kadar yürürlükte olduğunu» iddia etti. Istanbul Sıkıyönetim Komutanlığı ise bir bildiri yayınlayarak, her türlü toplantı ve gösteri yürüyüşünün, komutanlığın iznine bağlı olduğu konusunda uyarıda bulundu.

● Makarios'un, Sovyetler Birliği ile askeri harekât sonrasında sarsılan Kıbrıs Rum kesimi ekonomisinin yeniden düzenlenmesi için anlaşmaya çalıştığı bildiriliyor. Projeler arasında, Limasol limanının genişletilmesi, yeni bir uluslararası havaalanının yapılması ve teknik eleman kadrosu temini yeralıyor.

● CHP 22. Kurultayı sona erdi. Ecevit yeniden genel başkan seçildi. Parti Meclis seçimlerini ise il başkanlarının hazırladığı ve «genel merkez», «Orta sol», «Sosyal Demokrat», «Göbekçiler» gibi adlarla anılan sağ kanat listesi kazandı.

CHP 22. Kurultayı'nın Demokratik Sol konusundaki bildirisi

1 - CHP demokratik sol bir partidir.

2 - Partimiz, bu aşamaya hem özgürlükçü demokrasi, hem de sol politika bakımından çeşitli sınavlar vererek ve bu sınavların hepsinden başarıyla çıkarak ulaşmıştır.

3 - CHP'nindemokratik sol anlayışı, bir ülkü ve ilke birliğine dayanır.

olarak yorumlanamazdı. Perde arkasında dönen bir şeyler vardı. Bu ancak ku rultay bittikten sonra - ve yarım yamalak bilgiler ha linde - dışarı sızabildi.

Kurultay oylamaya katı- lan 1371 delegenin 1323'ü- nün oylarıyla Ecevit'i yeni den Genel Başkanlığa getir di. 30 oy iptal edilmiş, 18 oy ise boş çıkmıştı. Parti Meclisi seçimi ise şöyle so nuçlandı: Erol Çevikçe (1262), Mustafa Üstün- dağ (1006), Hasan Esat I- şık (1281), Deniz Baykal (990), Mehmet Can (814), Orhan Eyüpoğlu (664), Ha- luk Ülman (964), Ali To- puz (741), Selçuk Erverdi (787), Necdet Uğur (746), Orhan Birgit (677), Uğur Alacakaptan (1215), Fikret Gündoğan (783), Mahmut Türkmenoğlu (604), Hasan Namık Tekin (738), Adil Ali Cinel (856), İlyas Seç kin (623), Turgut Altunka ya (776), Önder Sav (701), Kemal Önder (752), Meh- met Aslantürk (738), Ba- hir Ersoy (727), Doğan Barutçuoğlu (775), Musta- fa Ok (571), Sami Kum basar (763), Erol Tuncel (801), Nadir Yavuzkan (741), Malik Yılmaz (717), Alev Coşkun (734), Recai İskenderoğlu (794), Kenan Mümtaz Akışık (733), Hü- seyin Atmaca (703), Ah- met Durakoğlu (664), Ca- hit Karakaş (755), Salih Tanyeri (745), Tankut A- kalın (712), Kemal Tabak (865), Semih Eryıldız (800), Kasım Parlar (666), İhsan Topaloğlu (591).

Görüldüğü gibi listede de mokratik Sol kanattan hiç kimse yeralamamıştı. Buna karşılık bazı isimler dışın da, parti meclisi «uysal, renksiz, genel başkana mu halefet edebilecek yetenek te olmayan» kişilerden oluş muştu. Sözün kısası Demok ratik Sol kaybetmişti, Ge- nel Merkez kazanamamış- tı. Kurultayı Ecevit kazan mıştı.

Nitekim sonuçlar belli ol duğu sıralarda Deniz Bay- kal, bir başka parlamente- re Ecevit'i şikayet ediyor ve» Artık kendisine kafa sal layanlardan başka kim- seleri dinlemiyor» diyordu.

Baykal'ın sözleri hem ku rultayı hem de son aylarda ki Bülent Ecevit'i kavra- mak için oldukça iyi bir a- nahtardır. Ecevit, Kıbrıs olaylarıyla iyice yükselen prestiji ile yalnız parlamen toyu değil, partisindeki or ganları da pervasızca bir yana itiyor ve «bildiğini» okuyordu. Eleştiriye ve en önemlisi «muhalefete» ta- hammülü kalmamıştı. Ku- rultay'da grupları birbirine «tokuşturmuş» ve aradan gönlünü çektiği kadroyu sıyırıp çıkarmıştı.

Nitekim daha sonra yapı lan işbölümünde Orhan E- yüpoğlu Genel Sekreterliğe yeniden seçildi.

Kurultay bittikten sonra yankıları uzun süre devam etti. Çeşitli dedikodular, ay rıntılarla ilgili tartışmalar parti dışına sızdırıldı. An- cak Turan Güneş olayı bir türlü anlaşılamadı. Ancak başkent kulislerinde, doğru- luğu üzerinde ısrar edilen bir «yorum» daha sonraki günlerde bayağı ağırlık ka zandı. Turan Güneş'in çe- kilmesinde parti içi bir ça- tışma değil, iktidara gelme ye hazırlanan (yada te kelci sermaye tarafından iktidara gelmesine yeşil ı- şık yakılmışa benzeyen) CHP'nin uluslararası bir tercihi etken olmuştu. Sağ- lığı tahkik edilemeyen bu söylentiye göre Turan Gü- neş, AET'ten yana bir Tür kiye'nin savunuculuğunu yapıyor ve bu konuda «net ter cihler yapmış bir parti meclisini» şart koşuyordu. Oysa Kıbrıs olaylarından bu yana dış politikaya iliş kin görüşlerinde önemli dü zeltmeler (!) yapan Ece vit, Güneş'le aynı fikirde değildi ve Turan Güneş ye- rine, ABD'ye daha yakın o- lan ve AET'ye karşı daha ihtiyatlı bir politika izlen- mesini öneren Baykal - Üs- tündağ ikilisini tercih etmiş ti.

Bütün bunlar ilerici bir bur juva partisinin kulis de dikodularının değerlendiril mesidir. Ama CHP'nin 22. Kurultayında, örgütsüz de olsa, heterojen de olsa, de- mokratik sol yenilgiye uğ ramıştır. Bu ülkemizdeki demokrasiden yana güçler i- çin ve CHP için *önemli* bir kayıp sayılır.

Ancak aynı yenilgi, CHP içindeki çelişkileri daha da keskinleştirmiştir. Üstelik Kırıkoğlu gibi derme çat- ma, yıpranmış liderlerle yo la çıkılamayacağının bilin- cine varmış bir demokratik sol vardır artık CHP içinde ve bu kadro şimdi daha u- zun verimli bir parti içi mü cadelenin kavgasına hazır- lanmaktadır. Ve bu müca- delenin hedefleri içinde «E- cevit mitos'unu yıkmak» da vardır.

15 Aralık 1974

● DP dışında kalan dört sağ partinin seçim öncesinde ve seçim sırasında güçbirliği yapmayı kararlaştırmaları üzerine, Bozbeyli «Milliyetçi cephe değil, Demirel Cephesi kuruluyor» dedi. Buna karşılık AP Genel Başkan Yardımcılarından Selahattin Kılıç «212'yi bulduk. Iktidara talibiz» dedi.

● CHP Kurultayı'nın ikinci gününde Il başkanlarının Parti Meclisi listesini hazırlamaları çok sert eleştirilere konu oldu. Turan Güneş, Sırrı Atalay, Ismail Hakkı Birler ve Ekrem Kangal, parti meclis adaylığından çekildiler.

● Gizikis Yunanistan Devlet Başkanlığından istifa etti. Fedon Gizikis'in istifa mektubunu 11 Aralık günü Karamanlis'e görderdiği, ancak istifanın yeni açıklandığı bildiriliyor.

● Bankalar ve bazı sanayi tesislerini korumak amacıyla «müessese polisliği» adlı bir kuruluş oluşturmayı amaçlayan kanun tasarısı hükümet tarafından benimsendi. Bakanlar Kurulu, kanun tasarısı kesinleşinceye kadar uygulamayı başlatabilmek amacıyla bir yönetmelik hazırlıyor. Tasarı da müessese polislerinin giderlerinin, müessese tarafından karşılanması da öneriliyor.

16 Aralık 1974

● Millet Meclisindeki 5 bağımsız milletvekili ortak bir açıklama yaparak kurulacak bir «milliyetçi cephe koalisyonunu» destekleyeceklerini bildirdiler.

● Içişleri Bakanı Öztekin, «Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 23. maddesinin, yeni tasarı kanunlaşıncaya kadar yürürlükte olduğunu» iddia etti. Istanbul Sıkıyönetim Komutanlığı ise bir bildiri yayınlayarak, her türlü toplantı ve gösteri yürüyüşünün, komutanlığın iznine bağlı olduğu konusunda uyarıda bulundu.

● Makarios'un, Sovyetler Birliği ile askeri harekât sonrasında sarsılan Kıbrıs Rum kesimi ekonomisinin yeniden düzenlenmesi için anlaşmaya çalıştığı bildiriliyor. Projeler arasında, Limasol limanının genişletilmesi, yeni bir uluslararası havaalanının yapılması ve teknik eleman kadrosu temini yeralıyor.

● CHP 22. Kurultayı sona erdi. Ecevit yeniden genel başkan seçildi. Parti Meclis seçimlerini ise il başkanlarının hazırladığı ve «genel merkez», «Orta sol», «Sosyal Demokrat», «Göbekçiler» gibi adlarla anılan sağ kanat listesi kazandı.

CHP 22. Kurultayı'nın Demokratik Sol konusundaki bildirisi

1 - CHP demokratik sol bir partidir.

2 - Partimiz, bu aşamaya hem özgürlükçü demokrasi, hem de sol politika bakımından çeşitli sınavlar vererek ve bu sınavların hepsinden başarıyla çıkarak ulaşmıştır.

3 - CHP'nindemokratik sol anlayışı, bir ülkü ve ilke birliğine dayanır.

Ülkümüz, kimsenin ezemeyeceği, sömüremeyeceği, insan kişiliğinin her türlü toplumsal engelden kurtulmuş olarak özgürce gelişebileceği dinamik, yaratıcı ve hakça bir düzen kurmaktır. Temel ilkemiz ise, bu ülküye doğru demokrasi kuralları içinde ilerlemektir.

4 - CHP'nin demokratik sol anlayışı kalıplaşmış formüllerden oluşmaz. Toplumun değişen ihtiyaçlarına göre, değişen tedbirler ve çözümler getirir bu bakımdan CHP'nin sol anlayışı donmuş bir sol anlayışı değildir. Devamlı bir arayış ve gelişme içinde olan sol anlayıştır. Bu niteliği ile öteki bütün sol akımların hepsinden daha ileridir.

5 - CHP'nin solculuğu başka sol öğretilerden esinlenen kendi dışındaki sol akımların uzantısı olan bir solculuk da değildir.

6 - CHP'nin demokratik sol tutumu demokrasiye, özgürlükçü demokrasiye ağırlık veren bir sol tutumdur.

7 - CHP'ye göre halkın ekonomik gücünün bireylerin veya varlıklı zümrelerin ekonomik gücünden daha üstün hale gelmesinin yolu tüm üretim araçlarını kamulaştırmak değildir.

8 - Bizim demokratik sol anlayışımız ekonomik güçle siyasal gücün ayrılmazlığı noktasından hareket eder. Ekonomik güç devlette yoğunlaşmışsa, siyasal güç de devlette yoğunlaşır. Ekonomik güç özel sektörde yoğunlaşmışsa, siyasal güç de özel sektörde yoğunlaşır. Biz elbette özel sektöre de hak tanırız, devlete de ekonomiye ve topluma yön verebilmesi için gerekli hakları ve yetkileri tanırız. Fakat hepsinin üzerinde halk olmalıdır. Bunun yolu da halk sektörünün biran önce kurulmasıdır. Halk sektörü bağımsız bir sektör olacaktır.

9 - Demokratik sol, amaçta olduğu kadar, araçlarda ve yöntemde de demokratiktir. Tepeden inme değil temelden yükselme solculuktur, halka rağmen solcu değildir, halk solculuğudur. CHP'nin demokratik sol anlayışı en büyük değeri insanın manevî alanda zenginleşmesinde görür. Onun için sınırsız düşünce özgürlüğünü kendi demokratik sol anlayışının temel ilkelerinden biri olarak benimser ve toplum yararı bahanesiyle de olsa düşünce özgürlüğüne sınırlamalar getirebilecek her türlü sol anlayışı reddeder.

10 - Bizim demokratik sol anlayışımız, çeşitli kesimleri birbirleriyle çatışan değil, barış içinde yaşayan bir toplum öngörür. CHP kurultayı olarak Ecevit hükûmetinin işbaşından ayrılmasından sonra ortaya çıkan şiddet hareketlerini kınıyoruz. Gençleri silâhlı eylemlerden kaçınmaya, görevlileri de yetkilerini tam, ancak tarafsız biçimde kullanarak bu olayların rejim açısından tehlikeli boyutlara ulaşmasını önlemeye çağırıyoruz.

11 - CHP'nin demokratik sol anlayışı tutarlılığı da, geçerliliği de ispatlanmış bir sol anlayıştır. Başka bütün sol anlayışlar darmadağın olurken partimizin sol anlayışı, üzerine baskılar geldikçe güçlenmiştir, itildikçe kökleşmiştir.

12 - Kurultayımız Türkiye'nin bugün karşı karşıya bulunduğu iç ve dış sorunların, ancak demokratik sol politikayı savunan CHP iktidarınca çözümlenebileceği inancı içindedir. Halkımız 3 aya yakın bir süredir devam eden hükûmet bunalımının tek çözüm yolu olarak erken seçimi görmektedir. Kurultayımız, artık tüm halkımızın isteği haline gelen erken seçim gereğini zamanında gören ve benimseyen CHP meclis grubunun kararını takdirle karşılamakta ve grubumuzun bu tutarlı davranışının inançla sürdürülmesi gereğine inanmaktadır."

«Demokratik Sol» üzerine

Oya BAYDAR

CHP'nin, Türkiye'nin çalkantılı bir dönemine rastlayan; egemen sınıfların temeldeki bunalımlarının hükümet bunalımı olarak yansıdığı günlerde yapılan 22. Kurultayında, Kurultayın önemli konularından birinin de «demokratik sol» un tanımlanması olacağı sanılıyordu. Kurultaya, genel merkezcilere karşı muhalefet kanadı olarak katılanlar, daha kurultay öncesinde, 22. Kurultaydan fazla birşey beklemediklerini, parti içinde mücadeleye devam edeceklerini, ancak bu Kurultay'da, üzerinde duracakları ve kavgasını verecekleri başlıca konunun «demokratik sol»un tanımı olacağını söylüyorlardı.

Ancak, Ana Davalar Komisyonunun hazırladığı ve bir çeşit Kurultay Bildidirisi niteliğindeki raporda, «demokratik sol» kavramına yine de, parti içindeki demokratik solcuların istediği açık tanım veya bir yenilik getirilmedi.

CHP içindeki «demokratik sol»cular, «demokratik sol»'un tanımlanmasından, belki de parti içindeki sağ ve sol kanatların netleşmesini, bu çerçevede çıkacak tartışmaların, «CHP'de farklı düşünceler yoktur, orta solcuları ve demokratik solcuları ayırmak yanlıştır, ideolojik bir meselemiz yok bir hizmet yarışı var» gibisinden, gerçekleri örtbas edici tavırları açığa çıkarmasını bekliyorlardı. Kurultay sonuçlarına göre, Genel Merkez ekibi, hem de bu defa «demokratik sol»cu ları tümüyle ayıklayarak ve çok daha homojen bir yapıda kurultayı aldı. Bu sonuç, sağ basında, CHP'de aşırılar veya aşırı solcular tasfiye edildi diye yansıtıldı. Aynı zamanda, partinin nereye doğru gitmekte olduğunu da bütün açıklığıyla gösterdi.

Kurultay'da belki «demokratik sol»cuların bir kısmı istedikleri sonucu ve «tanım»ı bulamadılar ama, CHP'nin eğilimleri, yönelimi, içindeki sınıf çıkarları çatışması, sosyalizmin bilimi ışığında bir kere daha netleşti.

Burada konumuz, CHP ve 22. Kurultay değildir. Bu konuyu kısaca özetlemek istersek, son kurultayıyla, CHP'nin büyük sermayeye doğru kaydığının tescil edildiğini; içindeki küçük burjuva demokrat kanadın, Kurultay'da 300'ü aşkın oya rağmen, şimdilik parti içinde yenilgiye uğradığını; Ecevit'in, **«İnönü 1974»** modeli üzerinde eski CHP geleneğini sürdürdüğünü; CHP'nin yeni bir şef partisine doğru hızla yol aldığını, küçük burjuva popülizminin çeşitli «halkçı» temalarının ancak «kurultay» ve «muhalefet» edebiyatı olarak kaldığını, söylemek mümkündür.

Bu yapısıyla ve içinde gitgide kristalleşen farklı çıkarları barındırmasıyla, CHP'nin gelecekte yeni bölünmelere aday olduğunu söylemek de kehânet olmayacaktır. Çünkü, tekelci kapitalizmden en fazla zarar gören kesimlerin başında gelen köy ve şehir küçük burjuvazisinin, hatta bir ölçüde çıkarları tekelcilikle çatışan tekel dışı orta sermayenin tekelci çıkarlarıyla uzlaşabilmesi, uzlaştırılabilmesi, şimdilik küçük burjuva'nın bazı duygusal yönlerine ve özlemlerine cevap vermeye devam eden Ecevit'in varlığına rağmen uzun süre mümkün olamayacaktır.

CHP'de, genel olarak «demokratik sol» muhalefet olarak bilinen, aslında

kendi içinde de homojen olmayan muhalefet kanadının, genel çizgileriyle küçük burjuva demokratizmini ve küçük burjuva popülizmini temsil ettiği bir gerçektir. Bu yüzden de bu muhalefet «demokratik sol» sloganı etrafında birleşmiştir; ve tekelci çıkarların, genel merkezcilerin sağ tutumlarının kendi sloganları sandıkları «demokratik sol»u yozlaştırdığına inanarak «demokratik sol» un tanımlanmasına bunca önem vermektedir.

Küçük burjuva ilericisi ve demokratı için «demokratik sol» varılması gereken amaçtır. Onun sınıf yapısı, modern kapitalist toplumda işçi sınıfı ve burjuvazi arasındaki kararsız ve sallantıda tavrı, temel kavramlarda kafasındaki bulanıklık, aslında sınıf kökleninin sonucu olan sola açıklık ama sosyalizmin bilimine kapalılık, demokrasi anlayışı ve sınıf kavgasını reddedişi, yer yer anarşizme varan heyecanı Türkiye şartlarında bir kat daha önem kazanan popülizmi, (hakçılığı) ve nihayet, sorunlara ve topluma genel bir «halk» gözlüğünün ardından bakması, böylece işçi sınıfı öncülüğünü ve sınıf meselesini bir yana itmesi, küçük burjuva demokratini, bazan kendi düşündüğünün aksine sosyalizmden uzaklaştırır. O zaman da, «popülizm,» «sosyal demokrasi» veya «demokratik sol», imdadına yetişir. Tekelci kapitalizmle çelişkisini bu çizgileri savunmakla yansıtır. Ama savunduğu çizgilerin, **son tahlilde**, tekelci sermaye çıkarlarını yansıttığını, onun, çağımızda gelişen halk muhalefeti, kitle mücadelesi ve uyanışı karşısında bu türden, çelişkileri yumuşatıcı yeni formüller aradığını görmez. Herşeyden önce de, »demokratik sol» un da içinde yer aldığı, «üçüncü sektör», «halk sektörü», «orta yolculuk,» üçüncü yol gibi, kapitalizmle-sosyalizm, sermaye ile-işçi sınıfı arasında bir üçüncü alternatifin bulunmadığını kabul etmek istemez. Şu temel doğruyu o, ortada ve sallantıdaki sınıf konumuyla kolay kolay görmez: ÇAĞDAŞ DÜNYADA, KAPITALIST TOPLUMDA, SERMAYE VE EMEK DIŞINDA, BIR ÜÇÜNCÜ ŞIK, BİR ÜÇÜNCÜ YOL YOKTUR. Üçüncü yol gibi görünen her formül, önünde sonunda sermayenin, özellikle de tekelci sermayenin formülleriyle birleşir. Herkesi mülk sahibi, herkesi küçük patron yapmak isteği, gider, tekelcileri daha fazla güçlendirmeye veya güçlerini daha zahmetsiz, daha çatışmasız sürdürmeye varır. Sınıflar arası barış, tarihin kanunlarına aykırı olduğundan, bütün o sosyal demokrat yollar tarihin hareket ettirici gücü olan sınıf mücadelelerini kabul etmediğinden, hem bir hayalcilikten öteye gidemez, hem de başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi sınıfları kendi mücadelelerinden saptırmaya ve sermayenin kuyruğuna takmaya götürür. Bu da, sonunda, o sömürü düzeninin devamından başka bir noktaya çıkmaz.

Sosyal demokrasi veya demokratik sol, veya daha da ötesi popülizm kapitalist toplumda, küçük burjuva özlemlerinin hayallerinin, tekelci sermaye mihraklarınca güdülmesinden ibarettir.

Bugün artık, tekelci sermayeye yaslanma eğilimlerinin ağır bastığı CHP'de, o çıkarların en has temsilcilerinin bile, seve seve kabul ettikleri, Genel başkanın Türkiye şartlarında popülizme yaslanan sosyal demokrat çizgisini de iyi yansıtan demokratik sol», bizce, 22. Kurultay'da aslında oldukça açık, kendini bütün sınırlarıyla ortaya koyan bir şekilde tanımlanmıştır. «Demokratik sol», Kurultay bildirisindeki o muğlak ifadelerden başka birşey değildir zaten. Ve sadece kelime anlamıyla alındığında bile, «sermayeden yana» kesinlikle taraflıdır.

Demokratik olmayan sol provokasyonu:

Demokratik sol denilen yerde, akla hemen gelen soru, «bunun demokratik olmayanı nedir?» sorusudur. Ve «demokratik sol», Batı kapitalist toplumlarının geleneği içinde, yer yer sosyal demokrasi ile alternatifli olarak, tam bu amaçla, bu soruyu sordurmak için kullanılır. «Demokratik sol», burjuva demokrasisi ve sermaye diktatoryası sınırları dışındaki herşeyi, demokratik olmamakla suçlar,

Çünkü, bu anlamda demokrasi sadece burjuva sınıfının sınırlarını çizdiği demokrasidir. Küçük bir azınlığın büyük emekçi sınıflar üzerinde tahakküm kurduğu, küçük bir azınlığın yönettiği, sömürücü sermaye sınıflarının egemen olduğu bir demokrasidir. Burjuvazi tek demokrasi olarak bunu bilir, bunu tanır. Kendi sınıf diktatoryasını gerçek demokrasi ile karıştırır, gerçek demokrasi olarak yutturmaya çalışır: Oysa ustalar, burjuva demokrasisinin sınırlarını öteden beri göstermişler, bunun sadece varlıklılar için demokrasi, yoksullar, mülksüzler için tuzak ve yalan olduğunu, diktatörlük olduğunu defalarca tekrarlamışlardır.

Kendi düzenini demokratik kabul eden burjuvazi için, bu düzene, yani kendi sömürüsüne karşı olan herşey, demokrasi dışıdır. Toplumun büyük çoğunluğunun iktidarı demek olan işçi sınıfı öncülüğündeki halkın demokratik iktidarı, bu gözlüklerle bakıldığında «demokratik» değildir. Bir avuç sömürücü azınlık yerine, devletin işçi sınıfının devleti olduğu, tüm emekçileri kucaklayan sosyalist rejimler demokratik değildir. Çağımızda demokrasi sözcüğü ancak sosyalizmle birlikte kullanılabilecekken, bırakalım burjuva demokrasisini bir yana, emperyalizm çağında, kapitalist dünyada sadece finans kapital tahakkümü, yani zümre tahakkümü söz konusuyken, bilinçli çoğunluğun, toplumun en ileri sınıfı işçi sınıfı öncülüğündeki rejimleri, yani gerçek demokrasi, «demokrasi» sayılmaz.

Egemen sınıflar bu demagojiyi sürdürürler. Ve bu demagojiyle, özellikle küçük burjuva katlarını kendi kuyruklarına takmayı da yer yer becerirler. İşte «demokratik sol,» hatta «demokratik sosyalizm» ne kadar iyi niyetle benimsenirse benimsensin burjuva demagojisinin bir provokasyon deyiminden ibarettir. Bu deyimin hemen çağrışım yaptırdığı «demokratik olmayan sol'a karşı artık herşey mubahtır... Asılır da kesilir de.. Ve bütün bunlar özgürlük adına yapılır... Gerçek demokrasinin sömürücü egemen azınlığın demokrasisiyle hiçbir ilişkisi olmadığı unutularak, unutturularak...

CHP Kurultay bildirisi, daha önce Ecevit'in çeşitli konuşmalarında tekrarlanan temaları özetlerken, partinin «demokratik sol» bir parti olduğunu bir kere daha vurgulamıştır. Böylece, demokratik olmayan sol tartışması da açıktan açıkça olmasa bile çoktan gündeme getirilmiş olmaktadır. Böylece, o «özgürlükçü demokrasi»den yana CHP, özgürlüklerin, kendi çizdiği sınırda bittiğini açıkça ifade etmektedir. Benim dışımdakiler «anti demokratiktir» mantığı, bildirinin tümüne ve yetkililerin konuşmalarına kesinlikle hakimdir. Hatta, bildiride CHP'nin «sınırsız düşünce özgürlüğünü kendi demokratik sol anlayışının ilkelerinden biri olarak benimsediği» açıklanırken, «toplum yararı bahanesiyle de olsa, düşünce özgürlüğüne sınırlamalar getirecek her türlü **sol** anlayışını» reddettiği de hemen eklenir. Böylece sağ'a, yani sömürü egemen sınıfların halk ve gerçek demokrasi düşmanı düşüncelerine konulmayan engeller ve sınır, halk ve demokrasi düşmanı, işçi sınıfı ve emek düşmanı düşüncelerle mücadeleye ve sosyalizme karşı konulmuş olur... «Halk düşmanı, işçi sınıfı, düşmanı, demokrasi düşmanı sömürgenlerin sömürüsünü engellemek demokrasiye aykırıdır. Bırakalım düşünce özgürlüğü adına, halk düşmanı, işçi sınıfı düşmanı, demokrasi düşmanı sömürücüler, o bir avuç azınlık, kendi ideolojisini topluma hakim kılsın!»

İşte «demokratik sol» derken di le getirilen özgürlük anlayışı ve demokrasi anlayışı özünde budur. Sömürünün devamı demokratiktir, ama sömürüye ve sömürü ideolojisine son verilmesi anti-demokratiktir. Her türlü burjuva ideolojisi gibi o da, işçi sınıfının ideolojik mücadelesini, burjuva demokrasisi adına, aslında burjuva tahakkümü adına, engeller. Yalnız bunu, biraz daha ince, biraz daha akıllıca, küçük burjuvaya yakın, onun özlemlerine de cevap veren şekilde yaptığını da teslim etmek gerekir.

Sosyalizm ve Demokrasi

Bilim bize şu gerçeği öğretir: Kapitalizmin tekelcileştiği emperyalizm çağında, artık klasik burjuva demokrasisinden söz etmenin bile imkânı kalmamıştır. Finans oligarşisinin, kendi zümre tahakkümünü sürdürdüğü emperyalist dünyada, burjuva diktatoryası, egemen olmuştur. Burjuvazi gericileşmiş, tekelcileşmiş, asalaklaşmış ve kapitalizmin ilk gelişme dönemlerindeki ilerici devrimci ruhunu bir daha hiç gelmemek üzere yitirmiştir. Bu bakımdan, günümüzde, demokrasi kavramı artık burjuvaziyle, burjuva toplumuyla bir arada yaşamamaktadır. Şüphesiz, kapitalizmin gelişmiş olduğu Batı kapitalist toplumlarında, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin yüzlerce yıllık mücadelesiyle elde edilen demokratik haklar, ve demokratik mücadele o toplumlarda burjuva tahakkümünü bir ölçüde geriletmektedir. Işte bu yüzden Batı kapitalist toplumlarında, sermaye, egemenliğini ve tahakkümünü koruyabilmek, kapitalist sistemin ömrünü uzatabilmek için «sosyal demokrasi»den «demokratik sol»a kadar, sınıf mücadelesini, sınıf çelişkisini, dolayısıyla kitlelerin demokrasi ve sosyalizm mücadelesini törpüleyecek tedbirlere başvurmaktadır. Ama özünde, çağımızda burjuva demokrasisinden değil, burjuva diktatoryasından söz etmek doğrudur.

Emperyalizm çağında, gerçek demokrasi sadece toplumun en ileri en devrimci kesiminin, işçi sınıfının demokrasisidir. Ancak sömürülen emekçi çoğunluğun egemenliğinin söz konusu olduğu, sömürücü azınlığın sömürüsüne son verildiği yerlerde gerçek demokrasiden söz edilebilir. Kısaca, günümüzde gerçek demokrasiyi sağlayacak, bunda gerçekten yararı olan tek sınıf, sosyalizm kadar demokrasi mücadelesinin de öncüsü olan işçi sınıfıdır ve demokrasi bugün sadece sosyalizmle mümkündür.

Demokrasi, çağımızda, artık **sosyalizm** içinde mündemiçtir. **Sosyalizm** deyince bir de ayrıca **demokrasi** demeğe gerek yoktur. Çünkü demokrasi gerçek tanımına da ancak sosyalizmde kavuşur. İnsanın tüm bağımlılıklardan, tüm köleliklerden, tüm baskılardan, tahakkümden kurtulduğu, toplumun en büyük çoğunluğunun, işçi sınıfı ve onun öncülüğündeki emekçi çoğunluğun egemen olduğu, böylece ekonomik bağımlılıkların ortadan kalktığı, sömürünün sona erdiği sosyalist toplum, insanın gerçekten özgür, olduğu tek toplumdur. Bu yüzden sosyalizm deyince ayrıca demokratik denmez. Dendiği anda, sosyalizmi de, solu da yozlaştırmaya çalışan bir sermaye parmağı işin içine karışmış demektir. Dendiği anda, sosyalizmin özü unutulmuş, kavranmamış veya başka sınıfların çıkarlarına feda edilmiş demektir. Dendiği anda, işçi sınıfı, onun demokrasisi inkâr edilmiş, onun en haklı iktidarı tanınmamış demektir.

Sosyalizm zaten demokrasidir. Gerçek demokrasi ise ancak sosyalizmle var olur. «Ak beyaz »olmayacağı gibi «demokratik sosyalizm» de olmaz... Bu yüzden «demokratik sol» un, sosyalizmi demokratik olmayan, anti-demokratik sol olarak göstermeye çalışması, gerçeklerin tahrifinden ve demagojiden başka birşey değildir.

Demokratik sol ve sosyalizm: Kesin yol ayrımı:

CHP'nin 22. Kurultayında, demokratik sol'u tanımlamaya ve sınırlamaya yönelik bildiri, kesin bir yol ayrımını bir kere daha ortaya koyuyor.

Bu yol ayrımı, bu uzlaşmaz nokta, demokratik sol ile sosyalizm arasındadır.

Eğer kendimizi ve başkalarını kandırmıyorsak, eğer sosyalizmin ne olduğunu biliyorsak, demokratik sol'un bir çeşit sosyalizm olduğunu veya demokratik sol'dan sosyalizme geçilebileceğini söylememiz mümkün değildir.

Çünkü, bildiride de görüldüğü gibi, demokratik sol», sosyalizmin bilimini ve dayanağı olan işçi sınıfını reddeder.

Demokratik sol anlayışının kalıplaşmış formüllerden oluşmadığı, toplumun ihtiyaçlarına göre değiştiği, başka sol öğretilerden esinlenmediği, sosyal barışı öngördüğü, halkın ekonomik üstünlük sağlamasının yolunun üretim araçlarının kamulaştırılmasından geçmediği söylendiği anda, artık sosyalizmin biliminden bir daha söz edilemez. Çünkü sosyalizmin öğretisi tektir. Sosyalizmin bilimi öyle, bir yerinden alınıp, bir başka köşesi törpülenebilecek bir düşünceler kümesi değil, her noktası sıkıca birbirine bağlı bir bütündür. Ve bu bütünün temelinde, işçi sınıfı, işçi sınıfının öncülüğü, sınıf mücadelesinin tarihin hareket ettirici gücü olduğu, tarihin sınıf mücadeleleri tarihi olduğu, sosyalist topluma büyük üretim araçlarının kamulaştırılarak geçileceği ve nihayet sömürünün ortadan kalktığı toplumda üretim araçlarının özel mülkiyeti diye birşeyin varolmayacağı yazılıdır. Bu temeller tanınmadı mı artık olsa olsa, burjuva kandırmacalarından söz edilebilir, emperyalist dönem egemen sınıflarının yeni formüllerinden söz edilebilir ama sosyalizmden asla söz edilemez.

Demokratik sol ile sosyalizmin kesin ayrımı, topluma bakışlarında, sınıfları ve sınıf mücadelesini yorumlayışlarında, kapitalist toplumun temel kategorileri, özellikle üretim araçlarının özel mülkiyeti karşısındaki tutumlarında, kısaca sosyalizmi felsefesiyle, bilimiyle, ekonomi politiğiyle bölünmez bir bütün olarak kabul edip etmeme de somutlanır. O bilimi reddettiniz mi ortada kalan «sol» veya «sosyalizm», küçük burjuva demokratizmi veya burjuva reformculuğu kılığına büründüğü zaman bile, sermayenin, hem de tekelci sermayenin bir beşinci kolundan ibarettir.

Halk mı - Sınıflar mı?

CHP'nin «demokratik sol»'u işçi sınıfı öncülüğünü, sınıf mücadele ve çelişkilerini tanımadığı veya bunları uzlaştırmaya yöneldiği için, işçi sınıfı ve emekçi sınıflar yerine, muğlak bir halk kavramını geçirmiştir. Vehbi Koç'tan, Demir Dökümdeki işçiye kadar giden bu halk kavramı, sosyal demokrat ve popülist eğilimleri belirlemektedir. O bulanık halk kavramı altında, toplumdaki çelişkiler saklanmakta ama küçük burjuvanın halkçı özlemleri de okşanmış olmaktadır. Yine aynı halk kavramıyla işçi sınıfı meselesi bir yana atılmaktadır.

CHP'ye göre «Halkın ekonomik gücünün bireylerin veya varlıklı zümrelerin ekonomik gücünden daha üstün hale gelmesinin yolu, tüm üretim araçlarını kamulaştırmak değildir... Biz elbette özel sektöre de hak tanırız, devlete de ekonomiye ve topluma yön vermesi için gerekli hakları ve yetkileri tanırız. Fakat hepsinin üzerinde halk olmalıdır. Bunun yolu da halk sektörünün bir an önce kurulmasıdır. Halk sektörü bağımsız bir sektör olacaktır.»

O üçüncü yol hayali demokratik sol anlayışı içinde bir kere daha tekrarlanmakta ve hiçbir gerçekliği olmayan, adeta **metafizik bir varlık** haline getirilmiş olan halk yine o soyutluktaki halk sektörüyle kurtarılmaktadır. Devlet - özel sektör - halk - muhtevalarından soyutlanarak karşı karşıya konmaktadır. Kapitalist düzeni kökünden değiştirmeden, yani öncelikle tekelci mihraklar elindeki tüm üretim araçları kamulaştırılmadan, bunu yapabilmek için de halkın devlete el koyması sağlanmadan, halkın üstünlüğünün nasıl sağlanabileceği sorusu sorulmamaktadır bile.

Öte yandan, o «imtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz» anlayışının devamı olan halk anlayışı, sosyalizmin biliminden hiç nasip alınmayınca, aynı ölçüde metafizik, -özündeyse sermaye ideolojisinin sonucu- bir devlet kavramına vardırmaktadır. Devlet'in egemen sınıfın mülkiyetlerini koruma araçlarından başka bir şey olmayan bir sınıf techizatlanması olduğu görmezlikten gelinip, özel sektörle devlet ayrı ayrıymış gibi gösterilmektedir. Oysa sermayenin egemenliğini sür-

dürdüğü, işçi sınıfı ve emekçi sınıfların iktidarı ele geçirmedikleri kapitalist bir toplumda, devletin, kapitalist sınıfların sermayenin devleti olduğu, devlet işletmelerinin, devlet kapitalizminin de sermayenin uzun vadeli çıkarlarına dönük olduğu, işin A'sı, B'sidir.

Demokratik sol CHP, halkı devletle kurtaracaksa, İnönü CHP'sinin devletçiliğinden farklı bir alternatifse önce devleti işçi sınıfının ve emekçi sınıfların yani «halk» teriminin gerçek kapsamına giren sınıfların kullanabileceği bir araç haline gelmesini sağlaması gerekir. Bunun tek yolunun ise üretim araçlarının, işçi sınıfı ve emekçi kitleler adına kamulaştırılmasından geçtiğini bilmeyen yoktur.

Öyle sınıflardan bağımsız soyut devlet, soyut iktidar, soyut egemenlik kavramları, öyle bulanık sınıflar üstü bir halk, olsa olsa, «demokratik sol»un anlayışı olabilir. Ama toplumsal gerçekleri asla yansıtmadığı önünde sonunda küçük burjuva katlarca bile kapitalizmin sillesini bu defa da «sol» dan, hele hele sosyal demokrasiden, «demokratik sol» dan yedikleri zaman, görülür.

Sosyal demokrasiyi, Batı'daki biçimiyle ve tarım ekonomisinin, köylülüğün ağırlıkta olduğu emperyalizmin sömürü çemberi içindeki ülkelerde kazandığı yeni yapı ve çizgiyle, uzun ve etraflıca ele almak, genel olarak sosyal demokrasi ve sosyalizm, özel olarak da Türkiye'de burjuva reformizmi ve küçük burjuva demokrat çizgisi, küçük burjuva popülizmi açılarından ayrıntılarıyla ve örnekleriyle kavramak uzun bir incelemenin konusudur.

Ama, bir yana sosyalizmin bilimini öte yana da CHP'nin 22. Kurultayında, demokratik sol» anlayışını «açıklığa» kavuşturan bildiriyi koyarsak ve bu bildiriye bilimin gözlükleriyle bakarsak, aradaki derin farkı ve «demokratik sol» un küçük burjuva kanat açısından barındırdığı bütün iyi niyet ve umutlara, bütün halkçılığa» rağmen, kaynaklandığı ve eninde sonunda varacağı sermaye tuzağını hemen görürüz...

17 Aralık 1974

● Senato'da da görüşmeleri tamamlanan ve kabul edilen Anayasa değişikliği ile eski DP'lilere siyasi hakları iade edildi. Anayasa değişikliğinden 141'inci maddeden hüküm giyen eski TİP yöneticilerinin de yararlanacağı bildiriliyor.

● CHP Parti Meclisi ilk toplantısını yaptı. Orhan Eyüpoğlu yeniden Genel Sekreterliğe seçildi. Bu arada Merkez Yönetim Kurulu üyeleri de seçildi. Genellikle partinin «uysal ve Ecevitçi kişilerinden oluşan» Merkez Yönetim Kurulu, CHP kuliselerinde eleştiriliyor. Genel Sekreter yardımcılarının seçilmemiş olması «manidar» bulunuyor.

● Çin Halk Cumhuriyeti Komünist Partisi lideri Mao Tse Tung, parti merkez komitesine gönderdiği bir mektup - genelge ile 8 yıldır devam eden kültür devrimine son verilmesini istedi. Mao, yazısında, parti ile ordu arasındaki birliğin sağlamlaştırılması gereğinden de sözetti.

● Margarin ve Ayçiçeği yağı fiyatlarına zam yapıldı. Zam kararına göre margarinin iki kiloluk ambalajları 30 liradan 33 lira 50 kuruşa, bir kiloluk vinterize ayçiçeği yağının 15 lira 75 kuruş olan fiyat ise 16 lira 15 kuruşa yükseldi.

● Almanya'da 80 bin otomotiv işçisinin olduğu Alman Çalışma Bakanlığı tarafından açıklandı.

18 Aralık 1974

● Bozbeyli, Demirel'e hücumlarına devam ediyor, Demirel, siyasal hakları iade edilen eski Demokrat Partilileri AP'ye çağırdı. Hükümet kurmak üzere, yakında göreve talip olacaklarını bildirdi.

● İktisadî bir NATO niteliğindeki Ulus-

lararası Enerji Ajansı'na Türkiye'nin de katıldığı bildirildi. Çeşitli çevreler kararı eleştiriyorlar.

● Kamu ekonomik girişimlerinin 1975 finansman açığı 31 milyar lirayı buluyor.

● ABD yardımının 5 Şubat'a kadar devam edeceği açıklandı.

● CHP Genel Sekreter yardımcılıklarına Deniz Baykal ve Mustafa Üstündağ getirildi.

19 Aralık 1974

● Denktaş - Klerides görüşmeleri yeniden başladı. Atina'nın Kıbrıs'ta «coğrafî Federasyon»u kabul etme eğiliminde olduğu bildiriliyor.

● Çalışma Bakanı, işçilerimize artık Avrupa'nın kapılarının kapandığını bildirdi.

● AP'nin hükümet kurma konusunda tereddütlü olduğu, böyle bir koalisyonun uzun ömürlü olamayacağının anlaşıldığı, çalışmaların daha çok seçimlerde ortak lık üzerinde toplanmaya başladığı bildiriliyor.

● SSK primlerinin artırılması konusundaki kanun tasarısı gerek sermaye gerekse sendika çevrelerince eleştiriliyor.

● Faşist saldırganlar, İstanbul Devlet Mühendislik, Mimarlık Akademisi öğrencilerinden, İstanbul Yüksek Öğrenim Kültür Derneği Yönetim Kurulu üyesi, Şahin Aydın'ı bıçakla yaraladılar. Aydın kaldırıldığı hastahanede öldü.

1974'den 1975'e Türkiye'nin bir yılı

Türkiye'nin son bir yıllık gelişmesine damgasını vuran yüzlerce, binlerce olay arasından bir seçmeyle, 1974 yılını özetlemek istersek, şu tarihleri unutmamız gerekir:

Aralık 1973

● Bitmeyen tükenmeyen hükümet kurma temasları... Ecevit, hükümeti kuramıyor. AP-CHP koalisyonu öneriliyor. Cumhurbaşkanı bütün parti liderleriyle toplantılar yapıyor. DP, Demirel'in başkanlığındaki bir sağ koalisyona girmeği kesinlikle reddediyor. Cumhurbaşkanı, Talû'yu erken seçim için millî koalisyon kurmakla görevlendiriyor. Talû çeşitli temaslardan sonra, görevi iade etmek istiyor. Korutürk kabul etmiyor. Talû temaslarına yeniden başlıyor...

4 Ocak 1974

● İstanbul, Ankara, İzmir, Adana sanayicileri ve özel sektör yöneticileri, ithalat ve ihracatçılar, 1974'de Türkiye'yi etkileyecek en önemli sorunun fiyat artışları, işsizlik ve enflasyon olacağını bildiriyorlar.

9 Ocak 1974

● AP Genel İdare Kurulu partiler dışı birinin başkanlığında bir sağ koalisyona katılmayacağını, sola karşı bir koalisyonun AP önderliğinde kurulması gerektiğini bildiriyor. Ertesi gün Talû, «tahminim CHP-MSP koalisyonudur» diyerek görevi iade ediyor.

13 Ocak 1974

● 5 gün süren geceli gündüzlü çalışmalardan sonra CHP ve MSP'nin hükümet ortaklığı için ilkece anlaştıkları bildiriliyor.

25 Ocak 1974

● CHP-MSP arasında, zaman zaman kopma noktalarına gelen koalisyon görüşmeleri tamamlanıyor. 14 Ekim 1973 seçimlerinden 100 gün sonra, hükümet kuruluyor. 18 CHP'li, 7 MSP'li bakandan kurulu hükümeti Cumhurbaşkanı onaylıyor.

4 Şubat 1974

● AP, DP, CGP, MHP, hükümet programını şiddetle eleştiriyorlar ve hükümeti «sol bir hükümet» olarak niteleyip, «sınıf kavgasını başlatacağını» bildiriyorlar.

17 Şubat 1974

● Türkiye Işveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Rafet İbrahimoğlu, işçi kıdem tazminatlarının 30 güne çıkarılmak istenmesini eleştirirken hükümeti çok sert kınıyor.

24 Şubat 1974

● Demirel, «Koalisyon sağlam değildir. Seçime hazır olalım,» diyor.

26 Şubat 1974

● Çoktandır beklenen ve bir kısmı Talû hükümeti sırasında kararlaştırılmış olan zamlar açıklanıyor. Zamlar özellikle büyük şehirlerin halkı üzerinde büyük etki yapıyor.

1 Mart 1974

● CHP-MSP'nin ortak af tasarısı açıklanıyor. Açıklanan tasarıya göre, 141-142, 146/3 maddeler de af kapsamına dahil.

6 Mart 1974

● Zamların tepkileri büyürken ve CHP'nin hedef olunmaya başladığı görülürken, CHP grubu da karışıyor. CHP grubunda hükümet için genel görüşme açılması isteniyor.

7 Mart 1974

● AP, 141, 142 ve 146 maddelerden hüküm giymiş olanların affını engellemek için elinden geleni yapacağını ve sonuna kadar direneceğini açıklıyor.

9 Mart 1974

● Üniversite ve yüksek okullarda, faşist komandoların saldırıları yoğunlaşıyor.

11 Mart 1974

● Hükümet haşhaş ekiminin başlaması kararı alıyor ve karar ABD'ye bildiriliyor.

14 Mart 1974

● Haşhaş ekimi kararına ABD'nin tepkisi sert oluyor. ABD Türkiye'yi yardımı kesmekle tehdit ediyor.

21 Mart 1974

● Hükümet öğrenci olaylarını görüşürken, faşist saldırganların sebep olduğu çatışmalar devam ediyor.

2 Nisan 1974

● Hükümete karşı alınacak tavır konusunda sermaye çevrelerinde beliren görüş ayrılıkları su yüzüne çıkıyor. Türk Sanayici ve Işadamları Derneği'nin

toplantısına İstanbul, Eskişehir, Adana sanayi odaları ve diğer bazı özel sektör kuruşları katılmıyor. Sert muhalefet yapılmasından yana olanlarla, hükümetin desteklenmesi, en azından engellenmemesini savunanların görüşleri çatışıyor.

9 Nisan 1974

● Türkiye ile Yunanistan arasında Ege denizinde petrol arama konusunda beliren anlaşmazlık büyüyor.

10 Nisan 1974

● Bir süreden beri komisyonlardan geçen af kanunu tasarısı Millet Meclisi'nde görüşülüyor. Koalisyonu bölmek, MSP'li bir kısım unsurlara tasarı aleyhinde oy kullandırmak için AP'nin sürdürdüğü yoğun çalışmalara rağmen, teklif 185 red oyuna karşılık 207 oyla kabul ediliyor.

14 Nisan 1974

● Sermaye çevreleri hükümete hücumu sertleştirirken, Demirel, CHP-MSP koalisyonunun ömürsüz olduğunu, seçimlere hazır olmak gerektiğini bildiriyor.

18 Nisan 1974

● Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet komısyonu Genel af tasarısını yeniden görüşürken 146/3, 141 ve 142. maddeleri af kapsamı dışına çıkarıyor. Ancak son söz Meclis'in...

Vehbi Koç, yatırımların durduğunu bildiriyor, hükümeti eleştiriyor, «batarsak hep beraber batacağız» diyor. İşverenler Sendikası da hükümete hücumu yoğunlaştırıyor.

27 Nisan 1974

● Senato, Millet Meclisi'nin kabul ettiği Genel af teklifini değiştiriyor. Affın kapsamını daraltıyor ve 96 oyla yeni metni kabul ediyor. Bu durumda Millet Meclisi'nin kendi metnini kabul edebilmesi için 226 olumlu oy olması gerekiyor.

● Vehbi Koç ve Nejat Eczacıbaşı, Ecevit ve Baykal ile görüşüyorlar. Baykal hükümetçe alınan ekonomik tedbirlerin özel sektörün aleyhine değil lehine olduğu yolunda teminat veriyor.

7 Mayıs 1974

● Faşist komando saldırıları yeniden hızlanıyor... Çatışmalarda yaralananlar oluyor. Ecevit olayları, affın gerçekleşmesini istemeyen çevrelerin oyunu olarak niteliyor.

14 Mayıs 1974

● Genel af kanunu'nun Millet Meclisindeki son oyıamasında, MSP'li 20 millet vekilinin de AP, DP, CGP paralelinde olumsuz oy kullanmasıyla, 141 ve 142. maddeler kapsam dışı kalıyor. Böylece 12 Mart sonrası dönemi mahkûmiyetleri aftan yararlanamıyor. Tepkiler büyüyor. Pekçok kuruluş, Kanun'un Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmesini istiyor. CHP-MSP koalisyonu sarsılıyor.

18 Mayıs 1974

● Ecevit, kişisel eğilimim çekilmektir» diyor. Erbakan, 20 muhalif milletvekilini ikna ve CHP'ye yeni garantiler verme peşinde...

16 Haziran 1974

● Türkiye Sosyalist İşçi Partisi kurucuları program ve tüzük konusunda anlaşmaya varıyorlar ve partinin kuruluş tarihi olarak 16 Haziran'ı kabul ediyorlar.

22 Haziran 1974

● TSIP'in kuruluş dilekçesi İçişleri Bakanlığı'na veriliyor.

2 Temmuz 1974

● CHP'nin başvurması üzerine, Anayasa mahkemesi, Af Kanunu'nun 5. maddesinin A bölümünü iptal ediyor ve 141 ve 142. maddelerden mahkûm olanların da af kapsamına girmesi sağlanıyor. Tahliyeler başlıyor.

4 Temmuz 1974

● Haşhaş ekiminin serbest bırakılması konusundaki ABD memnuniyetsizliği bir dış baskıya dönüşme istidadı gösteriyor.

6 Temmuz 1974

● Makarios, Yunan cuntasının başı General Gizikis'e bir mektup göndererek, bir darbe teşebbüsünde bulunacaklarını öğrendiği Ulusal Muhafız Gücü'nün Yunanlı 650 subayının derhal geri çekilmesini istiyor.

15 Temmuz 1974

● Faşist Yunan cuntasının fiilî desteği ile Kıbrıs Ulusal Muhafız gücü Makarios'a karşı bir darbe gerçekleştiriyor. EOKA-B örgütü liderlerinden faşist Nikos Sampson cumburbaşkanı ilan ediliyor. Önce öldüğü bildirilen Makarios kaçıyor. Ecevit, «bu bir Yunan müdahalesidir» diyor. Türk ordusu alarma geçiriliyor.

20-21 Temmuz

● Türkiye, Kıbrıs'a askerî müdahalede bulunuyor. Denizden ve havadan kuşatma harekatı başlıyor. 14 ilde sıkıyönetim ilan ediyor.

22 Temmuz 1974

● Türkiye ve Yunanistan, MB Güvenlik Kurulu'nun ateş kes kararına saat 17.00 den itibaren uyuyorlar. Yunanistan'ın karıştığı haber veriliyor.

23 Temmuz 1974

● Başarısız kalan Kıbrıs darbesinden sonra, Yunan cuntası, ABD ve diğer yabancı mihrakların etkisiyle Karamanlis'i Yunanistan'a çağırıyorlar. Olay, Yunanistan'da demokrasiye dönüşte ilk adım olarak yorumlanıyor.

30 Temmuz 1974

● Cenevre barış anlaşması imzalanıyor. Anlaşmaya göre, Türkiye, Ada'daki kuvvetlerini ancak Anayasal düzen geri geldikten sonra, kademeli olarak geri çekecek.

● Ecevit'in Türkiye'd eki etkinliği ve destekleri büyük ölçüde artıyor.

2 Ağustos 1974

● Kısa süren, «milli birlik», «beraberlik» edebiyatından sonra, Cenevre anlaşmasını hezimet olarak niteleyen AP, Meclis' toplantıya çağırmaya hazırlanıyor. Ecevit hükümeti banka kredi hacmini artırma kararı alıyor. Böylece orta vadeli kredilerdeki kısıtlamalar hafifleyecek ve sermaye çevreleri istedikleri kredileri alabilecekler. Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, «askerî çıkartmadan sonra, şimdi de Türk-İş adamlarının Kıbrıs'a ekonomik çıkartma yapacaklarını» bildiriyor.

7 Ağustos 1974

● Cenevre barış görüşmelerinin ikinci bölümünün başlamasına bir gün kala, Ecevit, Türkiye'nin coğrafî federasyon halinde iki ayrı otonom yönetim te-

zini savunacağını açıklıyor. Kıbrıs konusunda muhalefet partilerinde ve içten içe MSP'de tartışmalar yapılıyor. Kıbrıs olaylarından büyük kazançla çıkan Ecevit ve CHP, AP ve MSP'yi korkutmaya başlıyor... Şovenizm kitlelerde yaygınlaştırılırken Ecevit'in Kıbrıs politikasına sağdan eleştiriler de başlıyor.

14 Ağustos 1974

● Cenevre Barış görüşmelerinin ikinci kısmında, anlaşmaya varılmamasından sonra, Türkiye Kıbrıs'ta ikinci askerî harekatı başlatıyor ve adayı istila hızlanıyor. Yunanistan, NATO'nun askerî kanadından çıktığını açıklıyor.

16 Ağustos 1974

● Türkiye, Lefke, Lefkoşe, Magosa hattının Güneyini ele geçirdikten sonra, ateş kesi kabul ediyor. Denktaş, «Federe Türk devleti Kıbrıs'ta fiilen kurulmuştur ve sınırları Türk askerinin gittiği yerdir» diyor.

22 Ağustos 1974

● Sermaye çevreleri, hükümetin Kıbrıs politikasını ve son ekonomik tedbirleri övüyorlar. Türkiye'nin Kıbrıs politikasını, yabancı ülkelerde tanıtmak üzere geziler tertiplerken, yüksek tirajlı Batı gazetelerine konuyla ilgili tam sayfa ilanlar vermeyi, CHP İstanbul senatörü Ülman'la yaptıkları görüşmelerden sonra taahhüt ediyorlar... Başbakan Ecevit bir yabancı gazeteciye, NATO'da Yunanistan'dan boşalan yeri Türkiye'nin doldurabileceğini söylüyor. Bu sözler büyük yankı uyandırıyor.

29 Ağustos 1974

● Maliye Bakanı Baykal, son ekonomik tedbirlerle ilgili açıklama yapıyor. Alınan tedbirlerin tümünün sermaye çevrelerinin, özellikle tekelci çevrelerin ihtiyaçlarına cevap verdiği görülüyor.

1 Eylül 1974

● Tekelci sermaye çevreleri hükümetin aldığı ekonomik tedbirleri överlerken ve Ecevit'in şahsında hükümete Kıbrıs için teşekkürlerini bildirirlerken, CHP-MSP arasındaki Kıbrıs konusunda uyuşmazlığın büyüdüğü ve koalisyonun yine çatlama tehlikesiyle karşı karşıya olduğu bildiriliyor.

3 Eylül 1974

● İstanbul'da düzenlediği basın toplantısında Ecevit, «MSP ile aralarında uzlaşmaz ayrılıklar olduğunu» açıklıyor. Siyasi hayatı boyunca NATO aleyhinde bir söz kullanmadığını söylüyor ve bir soru üzerine, «biz vaadettiğimiz affı gerçekleştirdik. İçerde kalanlar tedhişçilik diyebileceğimiz suçlardan hükümlüdürler» cevabını veriyor.

5 Eylül 1974

● Erbakan yaptığı basın toplantısında, son derece yumuşak konuşuyor, Ecevit'in endişelerinin geçici olduğunu ve koalisyonun devamında yarar olduğu nu söylüyor.

6 Eylül 1974

● Ecevit, koalisyonu bozmaya kararlı olduğunu bildirirken, erken seçim sloganını atıyor.

8 Eylül 1974

● Bitlis senatörü Kâmuran İnan, AP Genel Başkanlığı konusundaki söylentileri doğrular yönde konuşuyor.

9 Eylül 1974

● Koalisyon bozulmak üzere. Erbakan, «Kıbrıs zaferini oya tahvil etmek isteyenlerin hevesleri kursaklarında kalacaktır.» diyor.

13 Eylül 1974

● Ecevit ve Erbakan görüşüyorlar. Ecevit «hükümet etme konusunda ciddi görüş ayrılıklarımız var» derken, Erbakan «koalisyon devam edecektir» diyor. Ancak İskandinavya gezisine çıkarken, Ecevit'in yerine Eyüpoğlu'nun vekalet edeceğini açıklaması MSP kanadında büyük tepki doğuruyor. MSP'li bakanlar Ecevit'in İskandinavya gezisiyle ilgili kararnameyi imzalamayacaklarını bildiriyorlar.

16 Eylül 1974

● Ecevit, istifaya karar verdiğini açıklıyor. Aralık ayında erken seçim öneriyor. Erbakan istifaya niyetleri olmadığını belirtiyor.

18 Eylül 1974

● Ecevit, istifasını Cumhurbaşkanına veriyor.

20 Eylül 1974

● Ecevit, yeni hükümeti kurmak üzere yeniden görevlendiriliyor. CHP-DP koalisyonu temasları başlıyor. Ancak DP'nin derhal seçime yanaşmayacağı sanılıyor.

25 Eylül 1974

● ABD Temsilciler Meclisi, Türkiye'ye verilen askerî yardımın kesilmesi kararını alıyor.

30 Eylül 1974

● DP ile ortaklık kuramayan Ecevit, hükümeti kurma görevini iade ediyor. Cumhurbaşkanı görevi Demirel'e veriyor.

4 Ekim 1974

● Demirel de hükümeti kurmaya imkân bulamayarak görevi iade ettiğini bildiriyor.

8 Ekim 1974

● Hükümet bunalımına çözüm bulmak üzere, Cumhurbaşkanı'nın isteğiyle Çankaya'da toplanan siyasî parti liderleri, hiçbir anlaşmaya varamadan dağılıyorlar.

10 Ekim 1974

● Cumhurbaşkanı yeniden Ecevit'i hükümeti kurmaya memur ediyor.

23 Ekim 1974

● AP büyük kongresi sona eriyor. Demirel 1440 delegenin 1308'inin oylarıyla yeniden başkanlığa seçiliyor.

1 Kasım 1974

● Bakanlar Kurulu Millî Güvenlik Kurulu'nun tavsiye kararına uyarak, sıkıyönetimin 6 ilde kaldırılmasına, Ankara, İstanbul, Adana, İçel illerinde bir ay daha uzatılmasına karar veriyor. Sıkıyönetimlerin, bir süreden beri yoğunlaşan grev, gösteri vb. yasaklamaları sürüyor.

3 Kasım 1974

● Demirel, Ecevit'in hükümetin kurulması konusundaki bütün önerilerini reddettiklerini bildiriyor.

7 Kasım 1974

● Azınlık hükümeti kurma girişimleri bütün partilerce olumsuz karşılanan Ecevit, görevi iade ediyor. Bir süre sonra hükümet kurulmaz ve erken seçim kararı alınmazsa, hükümet görevini de bırakacaklarını bildiriyor.

8 Kasım 1974

● Ankara'da ODTÜ ve Hacettepe Üniversitelerinde, Kissinger'in Türkiye'ye ziyareti haberleri üzerine anti emperyalist gösteri ve boykot yapmak isteyen öğrencilere silahlı komandolar saldırıyor. Olaylar çıkıyor.

9 Kasım 1974

● Hükümeti kurma görevi kontenjan senatörü Sadi Irmak'a veriliyor... Öğrenci boykotları yaygınlaşıyor.

17 Kasım 1974

● Cumhurbaşkanı, 16'sı parlamento dışı ve çoğu sermaye çevrelerinin sözcüleri olan, altısı 12 Mart hükümetlerinde görev almış bulunan, 4'ü CGP'li, diğerleri bağımsız bakanlardan oluşan Irmak hükümetini onaylıyor.

29 Kasım 1974

■ Irmak hükümeti güven oyu alamıyor. Oylamaya katılan 378 parlamenterden sadece 17'si hükümete güven oyu veriyor. Hükümet istifa ediyor. Ancak göreve devam edeceği bildiriliyor.

Aralık 1974

● Ayın kronolojisinde ayrıntılarıyla verilen Aralık ayının olaylarını şöyle özetlemek mümkün...

● Ecevit, seçim ajitasyonunu en yüksek noktasına çıkarıyor. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yaptığı büyük toplantılarda, erken seçim sloganını tekrarlıyor. Hükümet kurulamıyor. Demirel bir sağ koalisyon çabasını yoğunlaştırırken, DP Demirel başkanlığında bir sağ koalisyonu kabul etmeyeceğini bildiriyor.

● Faşist komando saldırıları Türkiye'nin her yerınde büyük ölçüde yoğunlaşıyor.

● Işçi sınıfının referandum, ekonomik ve demokratik hak talepleri hızla yükseliyor.

Antidemokratik baskılar, sıkıyönetimlerin veya polisin baskıları yoğunlaşıyor.

● İstifa etmiş ve güven oyu alamamış Irmak hükümeti, yağ zammından valilerin değiştirilmesine ve emniyet müdürlüklerine yeni atamalara kadar, sermayenin kısa vadeli çıkarlarına yönelik icraata hız veriyor.

Türkiye'nin bir yılına, yukardaki ana çizgiler çerçevesinde bakılırsa, 1974'ün, egemen sınıfların bunalım yılı olduğunu söylemek mümkün. Sermaye, tâa 1970'den beri süren ekonomik ve siyasal bunalımına, dar boğazlarına, 1975'in gerektirdiği, zorunlu kıldığı çözümleri arama peşinde. Bir yanda, kitlelerin hızla gelişen uyanışı ve bilinçlenmesi, ekonomik demokratik taleplerlerin yükselişi; öte yanda 12 Mart formüllerinin, bugün bir çok iç ve dış nedenle, özellikle de kitlelerin demokratik uyanışına çarparak uygulanamaz veya en azından tercih edilemez oluşu, yeni çözümleri zorunlu kılıyor; ama nasıl bir çözüm?...

İşte hükümet bunalımı olarak yan sıyan, egemen sınıflar bunalımı, bu çözümün bir türlü bulunamamasının sonucudur.

Kısaca söyleyecek olursak, 1974 yılını, egemen sınıfların yeni yönetim formülleri aramaları; bu ortamda partilerin özellikle de CHP'nin durumu ve CHP içindeki gelişmeler; bu gelişmelerde bir itici, hızlandırıcı faktör olan Kıbrıs olayları ve emekçi kitlelerin, şu anda büyük ölçüde CHP'ye dönük ama aslında CHP sınırlarını çatlatmaya aday hareketliliği, uyanışı belirliyor. 1974 yılı, bugünden geriye bakıldığında, geri ve bağımlı bir kapitalist yapının bütün çehrelerini ve çıkmazını gösteriyor. Ancak, yönetenlerin artık büyük ölçüde yönetemez, daha doğrusu hükümet edemez durumda oldukları bir dönemde, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi kitlelerin örgütsüzlüğü, işçi sınıfının siyasal örgütlenmesinin, 1974'de bu yolda atılan adımlara rağmen, henüz halkın demokratik iktidarını gerçekleştirmeye aday olmaması, Türkiye sosyalist hareketinin büyük ölçüde sürüp giden dağınıklığı, egemen sınıfların egemenliğine, halkın gerçek egemenliği adına son verilmesini henüz gündeme getiremiyor.

1974 yılı Egemen güçler ve emekçi sınıflar açısından temeldeki bunalımın yüzeye yansımalarıyla değerlendirildiğinde, geri, asalak ve bağımlı kapitalizmin iflasının, kapitalist dünyadaki genel bunalıma da bağlı olarak, belgelendiği yıldır.

Egemen sınıfların bitmeyen «bunalım»ı

1974 yılı bir «hükümet bunalımı'yla açıldı. 1974 yılı bir «hükümet bunalımı»yla kapanıyor. Gerçekten, aradaki yedi buçuk aylık CHP-MSP koalisyonu da bunalımın çözümü değil, bunalımın bir bölümü sayılmalıdır. CHP-MSP koalisyonu, iki siyasal partinin sınıf tabanları bakımından bazı ortak yanlarına rağmen, özünde bir zorlama formüldü. Böyle bir koalisyonla, ezilen emekçi halkın farklı kesimlerini karşı karşıya getiren bir «tarihi yanılgı»nın sona erdiğini ve koalisyonun dört yıl yaşayacağını sık sık tekrarlamış olan Ecevit, aynı ortaklığı, kendini bir erken seçim alternatifi karşısında en güçlü hissettiği anda ve aslında hiçbir yeni neden, hiçbir bardağı taşıran damla söz konusu değilken, bozmakta tereddüt etmedi. Bugün, 14 Ekim seçimleri sırasında AP'ye en şiddetli hücumları yöneltmiş ve AP'yi «masonik tekelci klik»in sözcüsü ilan etmiş olan MSP de, aynı AP ile bir sağ koalisyon içinde ortaklığa, daha da ötesi, oylar bölünmesin diye, seçimlerde ortak liste çıkarma eğilimlerine yeşil ışık yakmakta tereddüt etmiyor.

14 Ekim seçimlerinin sonuçları, kimi «çok şüpheci» mekanik düşünceli yorumcuların iddia ettiği gibi, CİA'nın, emperyalizmin ve yerli ortaklarının çok önceden planlanmış yeni bir oyunu değildi. 14 Ekim'de, 12 Mart'ın olağanüstü rejiminin kendilerine sağladığı olağanüstü kâr ve gücü, hep oy davarı olarak gördükleri «millet»e de onaylatmayı ve baskı ve tahakkümlerini parlamenter demokrasi görünümü altında sürdürmeyi hayal edenler, beklediklerini bulamadılar. CHP seçimlerti, MSP ise, ummadıkları «taş» oldu. Tkel den oyların en büyük bölümünü alarak çıkciler CHP'nin de MSP'nin de kıyamet koparmayacaklarını, bütün sloganlarına rağmen, bütün «sömürüye paydos, insanca, hakça düzen ve düzen değiştirme» lâfları na rağmen zamanla ehlileşebileceklerini, her ikisi içinde de kendi ayakları olduğunu ve her iki parti içindeki küçük burjuva katmanların ağırlığının eninde sonunda, kritik anlarda sermayeye yaslanmalarını engelleyemeyeceğini biliyorlardı şüphesiz. Yine teekli mihrakların MSP'ye karşı, CHP'den bile sert davranmaları MSP'nin tutarlılığından çok bir yandan içindeki antitekel orta sermaye kanadına duyulan tepkiden ve çıkar çatışmasından, öte yandan «batıcı ilericiler»in deyimiyle onun «çağdışı» olmasından, yani ideolojisini kapitalizm öncesinden kalma geri sınıf ve tabakalara veya en azından onların emekçi kitlelerde etkinliğini yer yer önemli ölçüde sürdüren dinci ideolojilerine dayandırmasından kaynaklanıyordu. Büyük sermaye öteden beri, özünde kendi ideolojisi olan Atatürkçülük ve Laiklik kılıçlarını 12 Mart'tan bu yana daha bir açıkça kuşanmıştı. Bu, biraz da, 1969-1970'lerden sonra, ezelî ortağı kapitalizm öncesi tefeci-bezirgân sınıflarla arasının, bir ölçüde de olsa soğumasından, tefeci-bezirgânlığın, a-

ğalığın çıkarlarının, finans kapital, özellikle de onun sanayi tercihi açısından zarara uğratılmış olmasından ileri geliyordu. Kısaca tekelcilerin önemli bir bölümü MSP'yi tehlike olarak bile değil, fuzuli görüyorlardı.

CHP ve MSP, seçimlerde anti tekel sloganlar kullanarak, demokratik özlemler veya dinci özlemler dile getirerek, bu düzene çatarak ve bu düzenin değişmesi gereğini savunarak seçimlerden galip çıkmışlardı. Büyük sermaye bu yeni durumu değerlendirirken, içinde iki eğilim belirdi. Birincisi, daha uzun vadeli düşünen, Türkkiye'deki demokratik uyanışı, kitlelerin hareketliliğini hesaba katan, bu yeni gelişmelere uygun bir iktidar modelinde, ehlileştirilmiş, içindeki küçük burjuva demokrat kanadın «aşırı popülist» görüşlerinden arındırılmış bir CHP'nin pekalâ yeri olabileceğini düşünen, sermayenin akıllı ve uzak görüşlü sözcülerinin eğilimiydi. Bunlar bir CHP hükümetine karşı tavır alınmamasını, aksine CHP'nin hızla sağa çekilmesini ve Batı'daki sosyal demokrat partilere benzeyen, emek-sermaye mücadelesini yumuşatmaya yönelik bir siyaset izleyen bir alternatif parti haline getirilmesini savunuyorlardı. Bunlara göre, 1969'dan bu yana Demirel AP'si hızla yıpranmış ve sonunda halkın desteğini de yitirmişti. Yeni ve taze lider, halkı finans kapital kuyruğuna oy zinciriyle bağlayabilecek yeni bir güç gerekiyordu. Görünüşe aldanılmaz, ve içinde çarpışan çıkarlar iyi değerlendirilirse, tekelci sermayeye yakın güçlerin CHP içinde ağır basması sağlanabilirse, parti pekalâ işe yarayabilirdi.

Diğer eğilime, özellikle de AP'ye yakın sermaye gruplarının yada kendisini tüm siyasal partilerden çok daha güçlü gören bir iki büyük sermaye grubunun savundu ğu görüşe göre, «ne olur ne olmaz»dı. Daha baştan sıkı basılmalı, bir CHP-AP koalisyonu denenmeli, bu olmaz da CHP hükümeti kurarsa, o zaman da kafasının üzerinden kılıcı eksik etmemeli ve hükümetin düşürülmesi için de çalışılmalıydı.

CHP-MSP hükümeti, 25 Ocak'da kurulduğu zaman, sermaye henüz kararını vermiş değildi. Kararını tam olarak vermesi için, yaz aylarını, yani CHP'nin ehlileştiği ve küçük burjuva hayalciliğinin, kapitalist düzende tekelcilerin ağırlığına yenildiği dönemi beklemek gerekti...

Daha 1974'ün ilk günlerinde, Ecevit, uzayıp giden hükümet bunalımı karşısında «erken seçim»den söz ediyordu... 1975'e girerken, yine erken seçimden söz ediliyor. CHP-MSP koalisyonu, fazla uzun ömürlü olabileceğine kimselerin inanmadığı bir ortaklıktı. Böyle bir ortaklığın kurulmasından başka çare bulunmayınca; özellikle de AP'nin, kendi yaralarını sarabilecek bir dönem kazanma ve CHP'yi yıpratma gayesiyle iktidardan kaçtığı, DP'nin, AP ile hiçbir ortaklığa yanaşmadığı, bir sağ koalisyonun, o partiler bir türlü aralarında anlaşamadıkları için -aslında temsil ettikleri çıkarların uzlaşması henüz mümkün olamadığı için- imkansız olduğu görülünce, CHP-MSP ortaklığı zorunlu olmuştu. Böyle bir ortaklıktan herkesin kendine göre beklediği yararlar vardı. AP, güç bir dönemde, büyük bir ekonomik bunalım döneminde hükümete geçen CHP-MSP ortaklığını kolayca yıpratabileceğini, üstelik de pamuk ipliğiyle bağlı olan bu ortaklığın istenildiği zaman, iyi hesaplanmış oyunlarla çözülebileceğini düşünüyordu. Demokratik güçler, ne kadar kısa sürerse sürsün, nisbî de olsa, demokratik ortamın nefes alabilecek kadar genişleyeceğini, meselâ bir siyasal affın çıkabileceğini, bazı anti demokratik hüküm ve uygulamaların kaldırılabileceğini düşünüyorlardı. DP, muhalefette kalan AP'nin silineceği, gitgide güçten düşeceği hesabındaydı.

CHP-MSP hükümetinin, uzun zamandan beri sürüp duran, bir kısmı dış ekonomik gelişmelere doğrudan bağlı olan, bir kısmı ise içteki çıkmaza girmiş kapitalizmin zorladığı zamları gerçekleştirmesi gerekiyordu. Üstelik de bu zamlar, en geniş emekçi yığınların günlük hayatları ve geçimleriyle öylesine ilgiliydi ki, hükümetin özellikle de ucuzluk vaadleriyle iktidara gelmiş olan CHP'nin yıpranmaması ihtimali yoktu. Öte yandan, sermaye baskılarını artırmış, özel sektör zam taleplerini birbiri ardına yığmış ve hücuma başlamıştı bile...

CHP-MSP hükümetinin halkın tepkisini yumuşatabilmek, kendi yıpranmasını engelleyebilmek için başvurduğu tedbirler,

kıdem tazminatlarının yükseltilmesi konusunu ortaya atmak, bazı küçük işçi ve üc retli sorunlarını, taban fiyatlarını, kitleler deki tepkiyi yumuşatacak ve görünürde «vaziyeti kurtaracak» şekilde ayarlamak oldu. Ya da, hükümetin gerçek yapısı an cak bu kadarına elverdi. Öte yandan, si yasî afta somutlanan «demokratik görü nüm» de, ne bahasına olursa olsun kurtarılmalı ve CHP-MSP hükümetini başından beri desteklemiş olan demokratik güçlerin desteği korunmalıydı. 1974 Nisan sonlarına kadar ge çen dönemde, hükümet bu tedbirleri alma yı sürdürürken, tekelcilerin tepkileri de gi derek büyüyordu. Baştan beri bir CHP-MSP hükümetine karşı harekete geçilmesi ni savunmuş olan çevreler, o günlerde Ece vit'in sık sık kullandığı «tekelci sermayeyi kuşatma» ve benzeri sözlerden, ekonomik bakımdan hiç de büyütüldüğü gibi sonuç ları olmasa da, işçi sınıfına ve çalışanlara dönük bazı kararların «miğdelerini bulandırmasından», en önemlisi de kredi musluk larının bir «ne idiğü belirsiz ve eninde so nunda fonların israfından başka işe yara mayacak» «Halk sektörü» hayaliyle, kendi_ lerine kapanmasından kuşkulanıyorlardı. O günler CHP'de küçük burjuva demokrat kanadın ve onun çıkarlarının ağır basmak ta olduğu günlerdi. Halk söktörü küçük burjuva hayalciliğinin ve o ezeli orta yol culuğun, herkesi mülk sahibi yapma tera nelerinin en somut bir örneği olarak, orta da duruyordu. Tekelciler, halk sektörü'nün bir sonuca varamayacağını, kendilerine ra kip falan olmayacağını hatta bu sektörü de ele geçireceklerini biliyorlardı ama, kendi yatırımlarının sermayeye, krediye bunca ihtiyacı olduğu bir dönemde, ortada hiçbir kazığı çakılı bulunmayan bir hayal uğruna, kredi imkânlarından, orta vadeli kredilerden yoksun bırakılmalarını hazmedemiyorlardı. Üstelik de bir efsane haline getirilen «halk söktürü», ayak bağı küçük burjuvanın ve tekel dışında kalan sermaye kesimlerinin tekelciliğe karşı tepkisinin ifa desi bu tepkiyi besleyen bir itici güç olarak kuşku yaratıyordu.

Nisan sonunda, Ecevit ve Baykal'ın, iki en büyük'le, yani Vehbi Koç ve Eczacı başı ile görüşmeleri, tekelcilerin artan baskısı karşısında, hükümetin CHP kana dının ilk önemli ve açık geri adımıydı. A_ dana sermayesi ise, MSP içindeki, bakan lığa kadar gelen adamlarıyla bir başka kol dan işlerini yürütüyordu.

Aynı günlerde, Genel af tasarısının kapsamı konusu, DP, CGP, MHP ve özellikle AP tarafından da gündeme getirilerek, 12 Mart sonrası siyasî hükümlülerinin, salıverilmesine pek de gönüllü olmayan, de mokrasi anlayışının, fikir özgürlüğü anla_ yışının sınırları 163. maddede, yani dinî inanç özgürlüğünde biten MSP tahrik edil meye ve koalisyonun çatlaması sağlanma ya çalışılıyordu. MSP içindeki bir kanat dışında, Erbakan'ın ve Bakanların bir kıs_ mının ortak af tasarısını sonuna kadar sa_ sundukları ve o günlerde, koalisyonun sona ermesi anlamına gelecek bir davranıştan kaçındıkları hatırlardadır.

Ama bir kere daha, tekelciler ve tefeci_bezirgânlık ortaklığının, demokrasi düşmanı eğilimleri ağır basıyor ve son anda, hem de beklenmedik şekilde, 20 MSP'li milletvekili'nin de aleyhte oy vermesiyle 141. ve 142. maddeler af dışı kalıyordu.

Zaten, CHP'nin önerdiği Af tasarısı'nın kısıtlı yapısı, 146. maddeye karşı tavrı, «anarşistlere af yok» görüşü, daha sonra «bizim vaadettiğimiz af bu kadardı, bunun ötesini suç sayıyoruz»tavrı,ve CHP içinden bir kanadın 141. maddeye 12 yıllık indirim tanınmasına karşı oldukları da, CHP olayını daha iyi kavramak için burada hatırlanmalıdır.

Zamların kamuoyunda yıprattığı, siya sal af başarısızlığının demokratik güçleri umutsuzlaştırdığı bir dönemde, tekelcileri kuşatma' adına yola çıkıp tekelciler tarafın dan gitgide kuşatılan Ecevit, koalisyonu bozmayı daha o zamandan düşünmüş ol_ malıdır. Ne kadar «bakın görün iktidar ol mamıza imkân vermiyorlar ki» denilirse denilsin, kuru lâfa kimselerin aldırmadığı görülmeye başlamıştır.

O sıralarda koalisyonu, çeşitli teminatlar veren, gayretler gösteren MSP'nin tutumu ile, tekelcilerin CHP içindeki tekel cilere yakın, kanatla ilişkilerinin kurtardığı söylenebilir. İlk bakışta çelişik gibi gö rünse, de, 1974 Haziran ayının olayları ha_

tırlandığında, durum daha rahat kavranabilir. O dönem, finans kapital'in, 12 Mart'ta iktidardan düşülmesine göz yumduğu hatta destek olduğu, bir daha da tek başına iktidara gelmesinden yarar ummadığı Demirel'li AP'den umudu büyük ölçüde kesmiş olduğu bir dönemdir. AP'yi, son yıllarda kendi «gelişmesi»ne ayak uydurabilecek, yani daha modern kılıklı ve Atatürkçü elbiseli, hatta «sosyal adaletçi», Batıcı bir denge partisi haline getirmeden desteklemesi de pek söz konusu değildir. Kamurân İnan, AP Genel başkanlığı için, AP'te taze kan vermeyi öneren sermaye çevrelerince o sıralarda lanse edilmiştir. Ama bu uzun bir iştir. Hem de ilk AP Genel Kongresinde halledilmesi bile imkânsız görünmektedir. Çünkü öte yanda da Kamrân İnan'lı AP'nin CGP gibi dapdaracık, kitle tabanı ve oy potansiyeli olmayan bir finans kapital partisi haline dönüşmesi ihtimali ağır basmaktadır. Demirel'in hem başarısı hem de başarısızlığı, o tefeci-bezirgân-ağa üçlüsünün getirdiği kitle tabanını, tekelcilerin çıkarları doğrultusunda, dengeli şekilde toparlamak olmamış mıdır?

Peki bu kadar zahmete girişmeden, mevcut şartlardan yararlanılamaz mı? Mesela AP'yi CHP'lileştirmek gibi uzun ve güç bir işe girişmek yerine, her bakımdan daha kolay görünen CHP'yi AP'lileştirmek ve ya ikisini de bir ortaklıkta buluşturabilecek oranlarda değişime uğratmak mümkün değil mi? 1974 Haziran'ında, tekelciler bu sorular etrafında kendi aralarında çekişir dururlar. Ama bu çekişme ve CHP'yi AP'lileştirmeyi, en azından «sosyal demokrat» alternatif parti haline getirmeyi önerenler küçümsenecek gibi değildir. CHP-MSP ortaklığının, af tasarısının kuşa çevrilmesinden sonra hemen bozulmamasının nedenlerinden biri de böyle düşünenlerin CHP içindeki etkinlikleri ve etkileridir.

Savaşlar, büyük ekonomik bunalımlar, büyük afetler, yani doğal gidişe müdahale eden olağanüstü olaylar, düğümlerin daha çabuk çözülmesine, sınıf çıkarlarının daha sert çatışmasına, temeldeki sorunların daha çabuk yüzeye çıkmasına neden olurlar... Henüz Kıbrıs olayları ortada yokken, Dört ayı aşkın bir iktidar döneminden sonra, CHP'nin büyük sermayeye güven verme girişimlerine başladığı unutulmamalıdır. Bir sıra ekonomik taviz, Sermayenin en kodaman sözcüleriyle en yetkili CHP'lilerin görüşmeleri konuşmaları yanında, 16 Haziran'da İskenderun'da 10 bir yapı işçisinin direnişi sırasında meydana gelen olaylar, işçilerin üzerine gönderilen asker sivil birlikler, işçilerin kırdırılması ve gerginliğin adeta bilerek artırılması, oradaki irili ufaklı inşaat şirketlerinin müteahhitlerin yanında saf tutulması, CHP'nin yönenin Kıbrıs'ta Makarios'a karşı giriştiği fagisiz tavrı, belirginleşen bir tutumun ilk açık örneklerindendir.

15 Temmuz'da, Faşist Yunan cuntasının Kıbrıs'ta Makaros'a karşı giriştiği faşist darbe, gerek 1974 yılının gerekse CHP'nin dönüm noktası sayılabilir.

Kıbrıs müdahalesi ve sonrası

20-21 Temmuz gecesi Türkiye, Kıbrıs'ta «barışı, bağımsızlığı ve meşru yönetimi sağlamak» gerekçesiyle, Ada'ya müdahale etmiştir. Müdahale kararı, CHP açısından büyük ve dikkatli bir hesabın sonucu mudur. Bir yanıyla evet... Müdahale kararını alan Ecevit, bunun tüm sonuçlarını, partisi açısından da hesaplamış ve kendi düğümünün «Kıbrıs Fatihliği» ile çözülebileceğini görmüştür. Ama öte yandan. daha sonra Türkiye'nin küçük burjuva ilerici-demokrat ortamının gösterdiği gibi, bu müdahale ve sonrası, CHP'nin ağırlıklı tabanını meydana getiren küçük burjuvazinin hayal ve özlemlerine de uygundur. En önemlisi de, Kıbrıs müdahalesi ve sonrasında gelişen olaylar, her sınıf ve tabakadan daha fazla, tekelci sermaye çevrelerini memnun etmiş ve onların güdümüne girmiştir.

Kıbrıs müdahalesinden, özellikle 16 Ağustos'taki ikinci müdahaleden sonra, tekelciler, Ecevit'in en büyük ve sürçmez müdafileri olmuşlardır.

Kıbrıs müdahalesinin önemi nerededir? Kimler, bu gelişmelerden ne yönde yarar ve çıkar ummuşlardır?

İlk müdahale ile daha sonraki gelişmeler arasında, en azından dışa yansıdığı, dünyanın, özellikle de dünya emekçi sınıf

larının iktidar ve partilerinin olaya bakışıyla bile farklar vardır. İlk müdahale, faşist Yunan cuntasına ve Kıbrıs'ta meşru Makarios yönetimine karşı tezgâhlanan faşist darbeye karşı görünümdedir. Adanın bağımsızlığının korunmasının esas olduğu bildirilmiştir. O günlerde, Türkiye kamuoyunda esen ve estirilen hava, kısa bir süre için de olsa, anti-Amerikan bir havadır.

O günlerde, Türkiye'de işçi sınıfı sosyalistleri dışında, finans kapital'den, küçük burjuva aydın çevrelere kadar geniş bir toplum kesimi memnundur. Çünkü olayların gelişmesinden her çevre kendi çıkarları yönünden yarar ummakta ve olayları kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmaktadır. Bu çıkarların neler olduğunun sergilenmesi, sonraki gelişmelere ışık tutacaktır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi hariç, irili ufaklı bütün partiler, bütün siyasi mihraklar, birleşmiş görünmekte ve «milli çıçar»lar adına fedakârlık nutukları atılmaktadır...

Bu hava içinde tekelci çevreler, uzak görüşlü doğru hesaplarla el ovuşturmaktadırlar. Önce, Kıbrıs müdahalesinden sonra, CHP-MSP ortaklığının fazla yaşama imkânı kalmayacağını, böyle bir askeri müdahalenin zaten sallantıda ve bunalım içinde olan, pahalılık, işsizlik ve yok'luğun sarstığı ekonomik, onulmaz yaralar açacağını, CHP'nin kendiliğinden kucaklarına düşeceğini, istedikleri gibi ehlileşeceğini, tekelci sermayedeki ayağının daha sağlam basacağını ve küçük burjuva hayalcilikleri nin silinip süpürüleceğini hesaplamaktadırlar. İkinci, mevcut yapıda ve güçler dengesinde, başta ileri sürdüğü amaçları ne olursa olsun, Kıbrıs müdahalesinin Ada'ya «bağımsızlık» vermekle sona ermeyeceğini, Türkiye'nin bir kere çıkınca adadan askerlerini kolay kolay çekmeyeceğini, ve sonunda varılacak çözümün, ABD'nin ve NATO çevrelerinin ne zamandan beri istedikleri, Ada'nın fiili taksiminden başka birşey olmayacağını bilmektedirler. Böyle bir fiili taksim, bağımsızlıkçı Makarios yönetimine veya en azından bağımsızlıkçı gidişe son verecek, Ada, Türkiye'nin burnunun dibinde, emekçi hareketinin güçlü bir merkezi olmaktan çıkacak, Kıbrıs emekçi hareketi darbe yiyecektir. Yine, aza çoğa pek bakmayan finans kapital, Kıbrısta yeni bir yatırım, ticaret ve sömürü kaynağı görmektedir. Öte yandan, bütün bu faktörlerle sermayeye yanaşacak olan Ecevit, halkın desteğini daha fazla kazanacak, bununla da yetinmeyecek, silahlı kuvvetlerin, «etkili güçler»in de güvenine sahip olmuş olacaktır. Böyle bir CHP, egemen sınıfların iktidar düğümünün en iyi çözüm şekli değil midir?

Hele bütün bunlara ek olarak, «Milli birlik» sarhoşluğu içinde yaratılan ve kitleleri saran şovenizm havası, herkesden çok sermayenin işine gelmektedir. Böyle bir hava, yeniden şiddetlenme belirtileri gösteren, yükselen sınıf mücadelesini bir süre için de olsa engelleyecek, emekçi kitlelerin dikkatini kendi mücadelelerinden başka bir konuya kaydıracak, sınıf çelişkileri «milli birlik» adı altında gizlenebilecek, ve milli çıkarlar adına, sermayenin çıkarları herzamankinden daha fazla korunabilecektir. Nitekim Kıbrıs müdahalesinin yapıldığı gün ilân edilen sıkıyönetim, kitlelerin hareketlenmesine, grevlere, ekonomik ve demokratik taleplere ve mücadeleye en iyi bir kalkan olabilecektir.

Sermaye bu hesaplar içindeyken, CHP'nin hesapları da kendine göredir.

CHP, kendisinin bile ummadığı bir güç kazanmıştır. Kitlelerdeki bütün sübjektif unsurlar harekete geçirilmiş, Basının, TRT'nin, tüm kitle haberleşme araçlarının en geniş yardımıyla şovenizm dalgası kitleleri ve küçük burjuva demokratlarını kaplamıştır. Artık, bir erken seçimde CHP'nin çoğunluğu alması ve tek başına hükümet olması işten bile değildir.

Kıbrıs gelişmeleri boyunca, hareketin tümüyle sermayenin güdümüne girdiği, 20 temmuz — 16 Ağustos müdahaleleri sırasında açıkça ortaya çıkmıştır. CHP'nin Kıbrıs konusundaki sloganları değişirken, NATO ve ABD çevrelerine, açıkça tavizler verildiği görülmüştür. Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadından ayrılması üzerine, Ecevit, «doğacak boşluğu Türkiye'nin dolduracağını» bildirmiş, temmuz ayında hakim olan anti-Amerikan havanın yerini birden «en büyük dostumuz

Amerika» havası almış, hele ikinci müdahaleden sonra, sermaye çevreleri tek bir ağızdan ve istisnasız, hükümetin Kıbrıs politikasını açıkça övmeye, hükümete güvendiklerini belirtmeye başlamışlardır. Yine aynı sıralarda açıklanan bazı ekonomik kararlar, bu güvenin nereden geldiğini ortaya koymuştur. Artık CHP içinde, kimilerinin Mülkiye Cuntası, kimilerinin tekelci kanat, kimilerinin sağ kanat, kimilerininse daha sonra «orta sol»cular olarak adlandırdığı güçler hakim olmuşlar ve Kıbrıs olaylarının getirdiği hava içinde, küçük burjuva ağırlığını engellemeyi başarmışlardır.

Ağustos sonunda Maliye Bakanı'nın açıkladığı ekonomik tedbirler, hepsi, finans kapitalin ne zamandan beri beklediği ve zorladığı tedbirlerdir. Ve şüphesiz iş çevreleri tarafından büyük övgüyle karşılanmışlar, Ecevit «fatih» ilân edilmiştir.

İşte ikinci Kıbrıs müdahalesini izleyen günlerde, bir yandan sermayenin tasvibini alırken; Ecevit, öte yandan da yüksek bürokratların ve ordunun kendisi konusundaki kuşkularını da dağıtmış, güvenlerini kazanmıştır. Kendi deyimleriyle, Ecevit'in «Komünizme asla müsaade etmeyecek, yurtsever bir vatan evlâdı» olduğu ortaya çıkmıştır.

Artık İnönü'nün CHP'sinin 1974 modeli veya 1974 modeli İnönü hazırlanmaktadır.

Bütün bu gelişmeler sırasında, bir süre millî menfaatler, yani özünde sermaye menfaatleri adına susmuş olan AP, DP ve MSP, eleştirilere başlamışlardır. Hepsi, kazananın sadece Ecevit CHP'si olduğunu görmektedirler. AP, Ecevit'in bir millî zaferi kendisine mal ettiğinden şikâyetçidir. 1967'de kendisinin de ne kahramanca müdahale kararı aldığını anlatmakla meşguldür. DP, kamuoyuna ters düşmemek kaygısıyla alttan almakla birlikte, fiilî taksim'le yetinmeyip, neden resmen taksime gidilmediğini sormaktadır. MSP ise, MHP gibi fetih edebiyatıyla meşguldür ve adanın tümünün alınabileceğini, aslında Kıbrıs zaferinden değil Kıbrıs yenilgisinden söz edilebileceğini el altından yaymaktadır. Kıbrıs'a müdahale kararına, CHP'lilerin mi yoksa MSP'lilerin mi muhalif kaldıkları tartışma konusu yapılmaktadır. Oysa hükümetin Ecevit önderliğindeki CHP kanadı, işi tekelci sermayenin de çıkarları ve istekleri doğrultusunda «tam gerekli noktaya kadar» götürmüş ve orada da bırakmak siyasî basiretini göstermiştir.

Bu sıralarda, tekelcilerin en muteber sözcüleri ve yayın organları, CHP'yi överken, «o topal deyneği, çağdışı ortağının yükünden kurtulmasını» da tavsiye etmektedirler. CHP'nin istediği de bundan başka birşey değildi zaten.

1974 Eylülünde, CHP artık kendisini, bir erken seçimde en şanslı ve en güçlü olabileceği bir dönemde saymaktadır. Gerçekten de «Kıbrıs'ın fethi» çerçevesinde geliştirilen şovenizm havası ve heyecan içinde, kitleler pahalılığı, zamları, huzursuzlukları bir süre unutmuşlar ve büyük bir çoğunlukla CHP'yi iktidarda tek başına denemeye kararlı görünmektedirler.

O sıralarda, CHP çevreleri, ekonomik durumun, temeldeki bunalımın ağırlığı altında ezilmekte ve hükümette kalmaya fazla teşne görünmemektedirler.

CHP'nin oy potansiyeli açısından en güçlü, MSP'nin ve diğer partilerin en güçsüz oldukları bir sırada, Ecevit koalisyonun devamının mümkün olmadığını bildirmiş ve hükümet istifa etmiştir.

Ecevit hükümetinin istifa ettiği 18 Eylül'den bu yana da yeni bir hükümet bunalımı içine girilmiştir.

CHP-MSP ortaklığı bozulurken, ne gerekçe gösterilirse gösterilsin, MSP'de değişen hiçbir şey yoktur. Hatta CHP'ye karşı büyük ölçüde tavizkâr davranmış, koalisyonun çözülmemesi için çaba harcamıştır. Durum, koalisyon açısından, meselâ bir af kanununun reddedildiği sırada olduğundan daha kötü değildir. Ecevit'in 1974 şubatında dört yıl süreceğini söylediği koalisyonu yıkan, Kıbrıs olaylarının gelişmesi ve CHP'nin güçlenmesi olmuştur. CHP, taktik anı kaçırmadan bir erken seçimle tam iktidar istemektedir. Ve büyük sermaye, bu «tam iktidar»ın, kendisine yaslanan bir iktidar demek olduğunu, sıradan CHP'liden bile çok daha iyi bilmektedir.

İşte egemen sınıfların, 1974 sonbaharını kaplayan ve 1975'in kapısına dayanan yeni bunalımları böylece başlamıştır.

Erken seçim sanıldığı kadar kolay olmuyor

Ortaklığı bozarken ve erken seçim sloganını ortaya atarken, şüphesiz ki Ecevit, bunun pek kolay olmayacağını hesap etmişti. Ama hesapta bazı yanılmaların olduğu da söz konusudur. Meselâ DP ile bir erken seçim hükümeti kurulabileceği sanılmış; hadi olmadı, AP'nin kongreden sonra, erken seçim isteğine daha kolay teslim olacağı hesaplanmış, hatta CHP'nin çok işine gelen bir sağ koalisyonun mümkün olabileceği düşünülmüş ve bütün bu şıklarda, erken seçimin kaçınılmazlığının kitleler kadar siyasal partiler tarafından da benimseneceği tahmin edilmişti.

Oysa, yeni bir 100 gün bunalımına doğru gidildiği şu günlerde, erken seçim bir zorunluluk olarak kabul edilmekle birlikte, henüz ufukta görülmüyor.

Egemen sınıflar, dünya kapitalist ekonomisinin yansıması olan temeldeki ekonomik bunalımın yol açtığı hükümet bunalımlarını bir türlü çözümleyemiyorlar. Her geçen gün ise, CHP açısından bir kayıp oluyor. CHP seçim ajitasyonunu hem de çok büyük kitleler karşısında, başarılı bir şekilde sürdürürken, bir yandan da kitlelerde bezginlik artıyor.

1974 başındaki durum, farklı bir plan da ve bir üst düzeyde, bir kere daha tekrarlanıyor. Sermaye ve ortakları iktidara bir türlü talip olamıyorlar. AP Kurultayında durumunu sağlamlaştıran Demirel, sermayeye, tek başına güven vermemeye devam ediyor; CHP iyice yıpranmadan iktidara gelmeye de zaten pek istekli değil. Tefeci bezirgân ve zengin çiftçi çıkarlarının temsilcisi DP, tekelcilere ağırlık ve sömürüde aslan payı tanıyarak, sonunda kendi temsil ettiği çıkarlara ve sınıflara ters düşecek bir Demirel AP'sine karşı direnmekte devam ediyor. Finans kapitalle tefeci bezirgân ortaklığı gerçek bir ortak iktidara imkân verecek oranda onarılmış değil. Üstelik de böyle bir ortaklık, karşısında geniş ve uyanık emekçi kitleleri bulacağından, bugün dün olduğundan daha güç ve sonucu bakımından umutsuz ve ömürsüz.

Hükümet olsun da ne olursa olsun diye, seçim şansının azalmakta olduğunu, tabanının toplumdaki kitle uyanışına paralel olarak hızla altından kaydığını gören MSP, tekelcilerin hışmını çektiği gibi kimselere güven de vermiyor. «Antika» ilişkilerin «antika» partisi olmaya doğru yuvarlanıyor.

Olağanüstü dönemlerin ve kabinelerin olağan müdavimi CGP'nin kitle gücünün olmaması, seçimsel demokrasi adına ona fazla umut bağlanmamasına yol açıyor. Tekelciler, en azından şimdilik, bu türden sert formüllere niyetli ve hevesli görünmüyorlar. Böyle formüllerin fiilî uygulayıcısı durumundaki güçlerse bugün CHP'nin ardında görünüyor. CİA oyunlarının ve emperyalist emellerinin, tekelcilerin en geri ve halk düşmanı çıkar ve oyunlarının tezgahlayıcısı MHP ise, komandolarını bir süreden beri işbaşına sürmüş durumda. Her bunalım ve hükümet boşluğu döneminde olduğu gibi faşist saldırılar, özellikle öğrenci gençlik üzerine yoğunlaştırılıyor.

Bu ortamda, yani egemen güçler hükümet edemez hale gelmişlerken, sermaye, Irmak hükümetiyle, askıda kalmış sorunlarını çözümlemek için eski formülüne başvurdu. 12 Mart'ta denenmiş formül, yani partiler üstü hükümet formülü, bu defa, farklı şartlarda denenmek istendi. Bunun bir çözüm olmadığını sermaye de biliyordu. Ama, kendi istediği «güçlü hükümet» kurulana kadar, bazı çok kısa vadeli çıkarlarını teminat altına almak, ne elde etse kâr mantığıyla işine geliyordu. Üstelik de, CHP Kıbrıs gelişmeleri sırasında «kendini ispatlamış» tı ama, içindeki küçük burjuva unsurların ağırlığı -sürüp giden kavgalara rağmen_ tasfiye edilmiş falan değildi. Bu bakımdan herzaman için bir güvenilmezlik taşıyacaktı. Sözde tarafsız, aslında sonuna kadar birkaç büyük tekelci grubun iktidarı olan Irmak hükümetinin güven oyu alamayacağı, bütün partilerin, en azından yıpranmaktan korkarak böyle bir hükü-

mete girmeyecekleri ve desteklemeyecekleri belli olmuştu. Ama belli olan bir başka nokta da, güven oyu almasa bile Irmak hükümetinin işbaşında kalacağı ve «icraat» yapacağıydı. Nitekim sadece 17 olumlu oy alabilen Irmak hükümeti, büyük bir şevkle, sermayeden aldığı ışıkla icraatına devam ediyor. Hem de öylesine ki, tekellerin istedikleri zamlar konusunda Bakanlar fiyat ayarlama komitesi ile kıran kırana pazarlığa girişip en yüksek zammı koparmaya bakarak... Valiler değiştirilerek... Yurt sever devrimci sosyalist güçler üzerinde ağır baskılar uygulanarak...

Tekelciler, böyle bir hükümetin uzun ömürlü olamayacağını bildiklerinden bu arada birçok taleplerini koparmaya, pürüzleri düzeltmeye bakacaklar. Eğreti hükümetlerle yöneltilmeye alışılan Türkiye'de, kimse artık yeni bir hükümet için acele etmiyor.

Milliyetçi Cephe

İşte bu hava içinde, DP'nin AP önderliğinde bir hükümete katılmayacağını bildirmesinden, AP'nin de, 12 Mart'ta deneyini yaşadığı ve 14 Ekim yenilgisinin nedeni olarak gördüğü, bir tarafsız başkanlığında hükümete katılmayacağının açıkça anlaşılmasından sonra, kısa birkaç gün için, adeta kuruluverecekmiş gibi görünen sağ cephe, sağ koalisyon ihtimali zayıfladı. Bunun yerine, AP, sağ koalisyon hükümeti kurulamasa bile, sola karşı milliyetçi cephenin dört partinin (AP, CGP, MSP, MHP) katılmasıyla kurulduğunu açıkladı. Böyle bir cephe şüphesiz ki, Türkiye'nin gelişen şartları, kitlelerin uyanışı, bilinçlenmenin çığ gibi büyümesi, demokratik mücadelenin güçlenmesi karşısında, ilk defa bu boyutlarda ciddi ve sınıfsal bir temele dayanıyor.

Egemen sınıfların hükümet edememelerinde, bunalımlarında temel neden ekonomik olmakla birlikte, bu ekonomik nedenin yansımalarından biri, 12 Marttan bu yana hızlanan sınıf mücadelesi, demokratik uyanış ve bilinçlenmedir. Ve bugün Türkiye halkının «sol» olduğunu, kendisini ezen sömürücüler ortaklığı karşısında her geçen gün biraz daha bilinçlenip «sol»a gittiğini söylemek mümkündür. Sağ cephe, milliyetçi cephe, denemeleri, bir koalisyon oluşturulamazsa bile, sağda bir cephe oluşturma çabaları, gelişen halk hareketine ve bilinçlenmesine karşı çıkma çabalarıdır. Ve bu yüzden gerçek bir sınıf temeline oturmaktadır. Bugün Türkiye'de, sınıf kristalleşmesi ve o kristalleşmenin yansımaları olan siyasal partiler daha belirgin bir çehre kazanmaktadırlar.

Bir yandan sağ cephe girişimleri yapılırken, bir yandan, CHP içindeki çalkantının artmasının nedeni de budur. Bir ayağı sermaye, öteki ayağı emekçi sınıflardaki CHP, önümüzdeki günlerde daha kesin noktalara gelecektir. 1974 yılı aslında CHP için kararda ilk adım yılı olmuştur. 1975 bu kararın ne olacağını gösterecektir. 1974 CHP'yi sağa götürmüş, içindeki sermaye çıkarlarını üstün kılmış, çeşitli olay ve gelişmeler içinde, küçük burjuva kanada karşı tekelci kanadını güçlendirmiş ve onu tekelcilere yaklaştırmıştır. Yani finans kapitalin, CHP'yi AP'lileştirmek, veya CHP'den Batı tipi bir «sosyal demokrat» parti yaratmak istekleri ağır basmıştır. CHP içindeki kavga bundan sonra hızlanmıştır ve bugün önemli noktalarından birine varmıştır. Ancak, arada, CHP'nin iktidar partisi olmaktan çıkması, Ecevit'in kazandığı güç, hükümetten ayrılır ayrılmaz, sosyalistlere çatmakla birlikte popülizme ve «sol»culuğa yeniden hız vermesi, küçük burjuva ilericilerinin gerçekleri görmelerini bir kere daha engelleyecek, CHP'nin sermayeye basan ayağı maskelenebilecek ve tekel kurdu partiyi içten içe kemirmeye başlayabilecektir.

Artık kaçınılmaz hale gelmiş ve eninde sonunda yapılacağı anlaşılmış olan erken seçimler, CHP'yi iktidara getirirse, CHP düğümünün çözülmesi mümkün olabilecek ve 1975 yılı bu düğümü bir ölçüde çözecektir. 1974'de çözülemeyen ve çözülemeyişi koca bir yıla damgasını vuran egemen sınıfların iktidar düğümünün çözülmesi, sermayeye yaslanmış, emekçi sınıfların çıkarlarını finans kapital çıkarlarının kuyruğuna takmış bir CHP ile

mümkün olacaktır. Bu ise, emekçi sınıfların daha ileri bilinçlenmede yeni adımlar atması, kendi çıkarlarının ve o çıkarların siyasal ifadelerinin kristalleşmesi anlamına gelebilecektir.

Egemen sınıflar açısından özetlenecek olursa, 1974 yılı, egemen sınıfların, artık açık faşist yöntemleri, şimdilik de olsa tercih etmedikleri, daha doğrusu emekçi kitlelerin demokratik uyanışı karşısında, artık faşizm alternatifine başvuramadıkları, ama kendi siyasal örgütlerini de bir türlü oluşturamadıkları yıldır. Kitlelerin sola açılışı karşısında sermayenin ve diğer sömürücü ortaklarının eski siyasal partileri, seçim alternatifi olmaktan büyük ölçüde çıkmıştır. Üstelik de egemen sınıflar ortaklığının, Türkiye'de kapitalizmin gelişmesiyle içine düştüğü kısmi bunalımlar, çelişkiler, ortaklığın kapitalist (tekelci sermaye) prekapitalist (tefeci, bezirgân, ağa) kanatları arasındaki sömürüden pay alma kavgası, geçirilmiş bir 12 Mart deneyi ve bu deneyden prekapitalist sömürü kesimlerinin çıkarttıkları ders düşünülecek olursa, egemen sınıf partileri arasında kolay ve sürekli bir hükümet ortaklığı da mümkün görünmemektedir.

O zaman, sandığı, yani kitleleri, sermayenin yeni tercihleri ve çıkarlarıyla, bağdaştırabilmenin yolu CHP'den geçer görünmektedir. Kıbrıs olayları sırasında tekelcilerin çıkarlarıyla özdeşleşen, sermayeye yaslanan, küçük burjuva kitlelerin özlemlerini sermaye çıkarlarıyla aynı paralele kanalize etmeyi bir ölçüde başaran CHP, buna aday görünmektedir. Bu adaylık CHP içinde küçük burjuva demokratlarının, ve şehir ve köy küçük burjuvazisinin, yani CHP'nin «Halk» olarak nitelediği geniş emekçi kitlelerin ikinci plana düşmesi ve sermaye kanadının ağır basmasıyla mümkün olabilecektir. 1974 yılının CHP'ye getirdiği de bu eğilim ve bu eğilimin yarattığı örgüt içi dalgalanmalar olmuştur.

Öte yandan, 1974 yılı sona erdiği şu günlerde, çeşitli zümre çıkarlarının çatışması yüzünden ve bir ölçüde kişisel ve sübjektif etkenlerle bir türlü siyasal ortaklık ve hükümet kuramayan sağ'ın, kendi deyimleriyle «sol» karşısında, bütün iç çekişmelerini unutarak birleştiği «milliyetçi cephe adı altında, halk ve demokrasi düşmanı bir cephe gerçekleştirebileceği de görülmektedir.

İşçi ve emekçi sınıflar açısından 1974

1974 yılını ekonomik planda belirleyen, işsizlik pahalılık ve yok'luktur. Zaten, hükümet bunalımı adı verilen egemen sınıfların bunalımı da temeldeki ekonomik bunalımın üst yapıdaki, siyasal plandaki yansımasından başka birşey değildir.

1974 yılında, fiyat artışlarının ortalama yüzde 30 civarında olduğu tahmin edilmekte, ücret artışlarının, bütün güzel vaadlere ve lâflara rağmen fiyatların çok gerisinde gittiği,i sermayenin yayın organlarının istatistik tablolarında bile görülmektedir. İşsizlik bir çığ gibi büyürken, 1974 yılı, aynı zamanda, Avrupa'da da kendini duyuran ekonomik bunalımın bir sonucu olarak, yabancı ülkelerde çalışan Türk işçilerinin yurda dönmeleri «teh didiyle» dolu geçmiştir. Şeker'den yağa, sütten, bütan gazına kadar çeşitli ihtiyaç maddeleri karaborsaya düşmüş ve piyasadan çekilmiştir. Yıllardan beri ihtiyaç maddeleri satan dükkânların önünde böy lesine uzun kuyruklar görülmemiştir. Hükümetin resmen ilân ettiği çeşitli zamlar dışında, yükselen enflasyon oranına bağlı olarak, tüm ihtiyaç maddeleri her hafta, her gün sessiz bir şekilde sürekli zam kullanılmayan, Türk parasının değerinin görmektedir. Devalüasyon adı açıkça ayarlanması adı verilen operasyonlarla, Türk parasının değeri birkaç defa düşürülmüştür. Kıbrıs harekâtının bütçeye yüklediği ve onbinlerce asker Kıbrıs'ta sa vaş düzeninde kaldıkça yüklemeğe devam ettiği milyarlarca liralık masraf, ekonomik durumu biraz daha ağırlaştırırken, tekelci sermayenin öteden beri beklediği ve sadece sermaye çıkarlarına hizmet eden çeşitli ekonomik tedbirler, hem Ecevit hükümetinin son dönemlerinde, özellikle Ağustos-Eylül aylarında, hem de Irmak hükümeti sırasında alınmıştır, alınmaktadır.

Bütün bunlar ekonomik bunalımı ağırlaştırırken, ekonomik bunalımın yükü de olduğu gibi emekçi sınıfların omuzlarına binmiştir.

Başta işçi sınıfı, dar gelirli küçük memur, küçük köylü, şehir küçük burjuvazisi, olmak üzere emekçi sınıflar her geçen gün biraz daha ağır hayat şartlarına itilmektedirler. Özellikle Ağustos ayından, ve Irmak hükümetinin kısacık hükümet döneminden beri hızla artan özel kesim kredilerine rağmen, yatırımlarda, işsizliği ve enflasyonist gidişi yavaşlatabilecek bir artışa rastlanmamakta, aksine durgunluk hakim olmaktadır.

Temeldeki ekonomik bunalım, siyasal planda hükümet bunalımı olarak yansırken, işçi sınıfının hareketlenmesi, ekonomik mücadelesi ve ekonomik mücadele bilincinden daha üst aşamalara doğru giden bilinçlenmesi de güçlenmektedir. 12 Mart döneminin baskılarından, sıkıyönetim altında, bütün büyük işçi merkezlerin de grevlerin yasaklanmasından, ekonomik mücadele imkânlarının bile işçi sınıfının elinden alınmasından, toplu sözleşmelerin silâhların gölgesinde ve aba altından sopa göstererek imzalanmasından, kısaca oldukça uzun süren ve emekçi sınıflar, özellikle de işçi sınıfı üzerinde yoğunlaşan bir baskı döneminden sonra, 1974 yılı, işçi sınıfının ekonomik mücadelesinin yeniden yükseldiği ve yeni aşamalara vardığı yıl olmuştur.

Sendikal haklar için mücadele

1974 yılı başından itibaren hızlanan, 1974 yazında ise, Kıbrıs olayları bahanesiyle çeşitli illerde ilân edilen sıkıyönetime rağmen bir yükseliş dönemine giren ekonomik mücadelede, grev ve başka pasif direnme yöntemleri uygulanmıştır. 1974 ün ilk yarısında, özellikle devlet sektörü işyerlerindeki bazı grevlerin, Türk-İş'in sermayeyle anlaşarak hükümeti yıpratmak ve tehdit etmek için uygulattığı grevler olduğu öne sürülmüşse de, Ulaştırma işçilerinin ertelenen grevleri, Adana ve Ankara'da kademeli olarak uygulanan ve ardından iş mahkemesi tarafından durdurulan PTT grevi, Devlet üretme çiftliklerindeki olaylı geçen grevler, Tekel'deki direnişler yılın ilk yarısının önemli ve büyük işçi olaylarındandır. Gerçekten de, sermayenin CHP-MSP konusunda tereddütleri olduğu bir dönemde Türk-İş'in devlet sektörü işyerlerinde yüksek zam ve hak taleplerine karşılık özel işyerlerinde greve gitmediği veya çok düşük haklarla yetindiği bir gerçektir. Daha o zamandan, hükümetin gerek grevleri erteleme, gerekse işçiler karşısında direnme ve işçi hareketlerini engelleme açısından bir AP iktidarından hatta bir Talû hükümetinden pek de farklı olmadığı dikkati çekmiş, bu arada meselelere küçük burjuva gözlükleriyle bakan bazı aydın ve yazarlar, işçi sınıfından, hükümeti güçten düşürmemek için ekonomik mücadeleyi bırakmasını bile istemişlerdir.

CHP'nin her açıdan ciddi bir dönemeçte olduğu Haziran ayında, İskenderun 3. Demir Çelik fabrikaları inşaatında çalışan 10 bin işçinin, kendi sendikalarının tanınması için giriştikleri protesto hareketi, işçilerin üzerine asker gönderilerek, 400'den fazla işçi tutuklanarak, tutuklananlara her türlü işkence yapılarak bastırılmıştır. CHP-MSP hükümetinin bu büyük işçi direnişi karşısındaki ilgisizliği, patron sendikalarını kayıran tavrı, neden sonra parti'nin gönderdiği gözlemcilerin oradaki müteahhit firmaların sahipleri ve adamlarıyla görüşmeleri, kitle halinde işçi çıkarmalar karşısında, tekrarlanan müracaatlara rağmen sessiz ve hareketsiz kalınması CHP-MSP hükümetinin, işçi sınıfı karşısındaki tavrını açıkça ortaya koymuştur. Bir ay kadar sonra, Kıbrıs müdahalési sırasında ilân edilen sıkıyönetimin, içerde işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin ekonomik-demokratik mücadelesine karşı kullanılacağı da bir süre sonra iyice anlaşılmıştır. Özellikle Eylül ayından sonra yoğunlaşan ekonomik mücadele, ya sıkıyönetimler tarafından grev yasaklarıyla, grev ertelemeleri veya başlamış olan grevlerin durdurulmasıyla güçsüzleştirilmeye çalışılmış, yada en şiddetli şekillerde bastırılmıştır.

Bununla birlikte, 1974 yılını işçi sınıfımızın ekonomik demokratik mücadele-

si açısından değerlendirecek olursak yeni bir uyanış ve bilinç sıçraması yılı diye adlandırabiliriz. 1974'ün gerek gelişmesi, gerek sonuçları, gerekse nicelikçe en önemli işçi hareketleri, «sendika seçme özgürlüğü» ve bu özgürlüğün sermaye tarafından kısıtlanması yüzünden patlak vermiştir. 1974 yılı Türkiye işçi sınıfının «patron sendikalarına son» dediği yıldır. Referandum hakkı mücadelesi 1974 yılı işçi hareketlerine damgasını vuran mücadeledir. Türkiye işçi sınıfı, artık işverenin kurdurduğu sarı sendikalara, işverenle pazarlık içindeki sendikalara karşı mücadele bilinci kazanmış, mücadele bayrağını açmış ve grevlerinde, direnişlerinde en başta gelen istek olarak kendi seçtiği sendikanın tanınmasını istemiştir.

İşçilerin verdikleri mücadelenin çoğu DİSK'e bağlı sendikalara, yada bağımsız ilerici sendikalara geçmek için olmuştur. İşçiler artık kendi ekonomik sınıf örgütlerinin peşindedirler.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin öncülük ettiği bir referandum kampanyası açılmış, işçilerin referandum mücadelesi, çeşitli yerlerde, iş mahkemelerinin, şimdilik açık irade beyanı gibi aslında referandum'u saptıran bir yapıda da olsa işyerlerinde yetkili sendikanın referandum'la belirlenmesine karar vermelerine; pek çok işyerinde, işçilerinin noter huzurunda kendilerinin referandum uygulamasına ve referandum hakkı için işveren karşısında sonuna kadar diretmelerine yol açmıştır. Türk-İş ve çeşitli sendikaları bile referandumu kabul ettiklerini bildirmek zorunda kalmışlar ve referandum, yeni bir hükümetin ilk çözümlemesi gereken sorunlardan biri haline gelmiştir.

Basit ekonomik isteklerden, referandum hakkı için mücadeleye doğru gelişen bir bilinçlenme süreci, 1974 yılını belirler.

1974 yılında, Türk-İş yönetici kadroları yine sermayenin güdümünde kalmakla birlikte, sermayenin gösterdiği esnekliğe ve sermayenin yeni tercihlerine de uygun olarak, bir yandan sınıf sendikacılığını reddederken, öte yandan da sosyal demokrat kanatla uzlaşmak, sosyal demokrat sloganlar atmak ve hele yaz aylarından, sonra CHP'yi tümüyle desteklemek yoluna girmişlerdir. DİSK ise çeşitli olaylarda, yönetici kademelerinin CHP'ye bağlılığını göstermiş, CHP'yi destekleyeceğini, Halk sektörünün nüvesini meydana getirecek «Hayat Holding»e sermaye yatırarak katılacağını bildirmiştir. Özellikle Kıbrıs olayları sırasında, işçi sınıfını da saran şoven havaya uymuş, Türk-İş gibi, o da DİSK üyesi işçilerden sendika kanalıyla zorunlu Kıbrıs yardımı kesilmesi kampanyasına katılmıştır.

İşçi sınıfının bilinçlenmesinin hızlandığı bir dönemde, Türk-İş ve DİSK gibi iki büyük konfederasyonda gözlenen ortak noktalardan biri de, her ikisinin tabanının da yöneticilerden ilerde olduğudur. Ancak işçi hareketini öteden beri sermayenin kuyruğuna takan Türk-İş bir yana, DİSK de, 14 Ekim seçimleri sırasındaki CHP'yi destekleme politikasını CHP ile bütünleşmeye kadar vardırarak, işçi sınıfının bağımsız politikasını tanımamıştır.

Siyasal örgütlenmeye doğru

Bugün, geniş yığınlar, CHP'nin tek başına iktidarında, vaadedilen akgünlerin gerçekleşmesi açısından bir umut görmektedir. Türkiye gibi bir ülkede sosyal demokrasi veya popülizm çıkmazları henüz emekçi sınıfların kendi deneyleriyle gördükleri, kavradıkları bir olay değildir. Bu yüzden, 1974 yılında emekçi kitleler ve bir ölçüde de işçi sınıfı CHP'yi desteklemişler ve CHP'nin gerçek sınıf tabanı olan küçük burjuvazinin sloganlarına kapılarak, eninde sonunda sermayenin kuyruğuna takılmak demek olan bir çizgiye itilmişlerdir.

Bunda, işçi sınıfının siyasal partisinin güçlü olmayışının, 12 Mart sonrasında mevcut partinin bile kapatılmış bulunmasının, sosyalizm çizgisinin faşist uygulama ve faşist terör ile unutturulmak istenmesinin, işçi sınıfının bağımsız politikasına asla imkân tanınmamasının rolü olmuştur. 14 Ekim'den sonra da işçi sınıfının siyasal örgütünün yeniden oluşturulabilmesi için, 8 ay beklemek gerekmiştir.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, ancak Haziran ortasında kurulabilmiş ve sosyalizmin işçi sınıfına mal olmadığı bir gelenek mirası üzerinde, Sosyalist hareketin ve kadroların dağınıklığı, yıllarca sürmüş olan bir örgütsüzlük anarşisinin etkileri altında, görevini üstlenmiştir.

İşçi sınıfının ekonomik bilinçten siyasal bilince atlama aşamasında olduğu, ekonomik mücadelenin yeni bir yükseliş dönemi yaşadığı ve başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi kitlelerin, gelişen geri ve asalak kapitalist düzene karşı uyandıkları bir dönemde, işçi sınıfının siyasal örgütlenmesinin güçsüzlüğü olumsuz bir etkendir. 1974 yılında, Parti'nin kuruluşuyla bu olumsuz etkenin yenilmesi yolunda bir adım atılmışsa da, henüz, işçi sınıfının öncü örgütünün ve emekçi kitlelerin etrafında kümelenecekleri çekim merkezinin, kısaca işçi sınıfının siyasal partisinin, işçi sınıfı ve emekçi kitleleri tam anlamıyla içerdiği ve yönlendirebildiği söylenemez. Türkiye'de geçmişte de başarılamamış olan ama önemli birikimler sağlanmış bulunan bu görev, 1974 yılının 1975'e devrettiği en önemli görevidir.

İşçi sınıfının siyasal örgütlenmesi, kendi bağımsız çizgisi ve siyaseti bugün, «demokratik sol» adı altında ortaya çıkan bir «sosyal demokrat» alternatifin söz konusu olduğu bir dönemde, herzamankinden de fazla önem kazanmış durumdadır. Çünkü işçi sınıfının ve emekçi sınıfların bir kere daha, başka bir şekilde, dolaylı yoldan sermayenin kuyruğuna takılmaya tahammülü yoktur.

Türkiye şartlarında, kapitalizm ve tekelciler yönünden nihai çözüm olamayacak, şartları var olmayan sosyal demokrasi, işçi sınıfının bağımsız çizgisi somutlanmadıkça, bağımsız politikası kendi siyasal örgütüyle korunmadıkça ve bu örgüt işçi sınıfını ve tüm emekçi halkı yönlendiremedikçe, yine de bir süre etkili olabilir ve emekçi sınıfları bir süre oyalayabilir. 1974 yılı, bu tehlikeyi açıkça göstermiştir. Aldatıcı Kıbrıs gelişmeleri sırasında, işçi sınıfını ve tüm örgütlerini saran şovenizm dalgası, nasıl küçük burjuva ilericileri ve demokratları tarafından büyük ölçüde desteklendiyse ve nasıl özünde sermaye çıkarlarına yaradıysa, gelecekte de işçi sınıfının mücadelesini ve öncülüğünü yaralayabilecek yeni gelişmeler olabilir.

1974 yılı, işçi sınıfının siyasal örgütlenmesinin güçlendirilmesini, ekonomik ve demokratik mücadelesinin, kendi örgütü altında siyasal mücadelesi ile bütünleşmesini yeni yılın en acil görevi kılmıştır.

Demokratik güçler ve demokratik mücadele

Gerek 12 Mart sonrasında, gerekse 14 Ekim seçimleri sırasında, Türkiye'nin demokratik mücadele geleneği ve sınırları içinde küçümsenmeyecek, başarılı bir mücadele veren demokratik güçler, 1974 yılında da, bir takım dalgalanmalarla mücadelelerini sürdürmüşlerdir. CHP'nin küçük burjuva demokrat kanadı, ilerici, yurtsever aydınlar, demokratik örgütler, meslek odaları ve dernekleri, gençlik, sendikalar ve İşçi Sınıfının siyasal partisi, demokratik mücadelede etkili unsurlar olmuşlardır. Kıbrıs olayları ve hükümetin Kıbrıs politikası konusunda, küçük burjuva çizgiyle sosyalist çizgi arasındaki ayrım ilk defa açık ve net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Yine CHP'nin giderek sermayeye kayması ve sermaye ayağının ağır basması, anti faşist mücadele cephesi içinde yeri olan CHP ile sosyalistlerin aralarındaki mesafeyi açmıştır.

Bununla birlikte, 1974 sonunda, yabancı ve yerli sömürücü çıkarlarının maşaları olarak güdülen faşist saldırganların, gençliğe ve halka karşı saldırıları, estirilmeye çalışılan faşizm yeli karşısında, demokratik güçlerin birleşmeleri ve ortak bir cephe meydana getirmeleri, bugün son derece önem ve öncelik kazanmıştır.

Ancak, Türkiye'de demokratik cephe geleneğinin var olmayışı, demokratik güç ve örgütlerin, geçmiş dönemden, örgütsüzlük anarşisinden gelen dağınıklıkları ve demokratik cephe ve mücadele kavramı üzerindeki kafa kargaşası, bazı demokratik örgütlerin ve güçlerin, demokratik yapı ve nitelikleri dışına taşarak kendilerini Parti veya en azından «hakem»

olarak görme eğilimleri, ve cephe'nin küçük dükkâncılık mantığına ve kuşkularına feda edilmemesinin somutta henüz anlaşılamamış olması, böyle güçlü ve sürekli bir demokrasi cephesinin kurulmasını engellemektedir. Anti-demokratik uygulamalar karşısında örgütler bölük pörçük eylem yapma, tek tek seslerini duyurma, veya tüm demokratik güçlerle değil de kendilerine yakın buldukları, zararsız gördükleri, seçtikleri örgütlerle güçbirliğine gitme eğilimi yaygındır. Sağ'ın, yani sermayenin, MHP vurucu gücüyle de birlikte bir sağ milliyetçi cephe adı altında örgütlenmeye çalıştığı, seçimlerde ortak liste çıkarabileceğinden bile söz ettiği bir sırada, aslında ardında geniş emekçi kitleler ve işçi sınıfı olduğu için çok daha güçlü, yenilmez şekilde güçlü olabilecek demokrasi cephesinin henüz güçlü bir şekilde kurulamaması 1974'ün düşündürücü yanlarındandır. Demokratik cephenin oluşturulması da, işçi sınıfının örgütlenmesi ve işçi sınıfının siyasal örgütünün güçlendirilmesi gibi ve bundan hiç de bağımsız olmayan bir görev olarak, 1975 yılına aktarılmaktadır.

Bugün Türkiye'de demokrasi mücadelesi içinde bir işçi sınıfı ve emekçi halk vardır. Demokrasi cephesi gün geçirmeden kurulmalı, görevini yerine getirmelidir. 1975 yılı demokratik güçlere, mutlaka yeni deneyler getirecektir. Bu deneylerin büyük hayal kırıklıkları, bozgunlar ve yenilgi olmaması için, demokratik güçler bir an önce derlenip toparlanıp halk düşmanlarının faşizm özlemlerini hep içlerinde barındıran demokrasi düşmanlarının karşısına dikilmelidir.

İLKE'nin bir yılı

1974 yılını değerlendirirken, İLKE'nin bir yılını da değerlendirmemiz ve yeni yılın İLKE'ye yüklediği görevleri gözden geçirmemiz gerekir.

İLKE dergisi'nin ilk sayısı Ocak 1974'de çıktı. Bu sayısı ile İLKE, birinci yayın yılını doldurmuş bulunuyor.

Bu bir yılda belli bir görevi, hele başlangıçta çok dar olan imkânlarıyla yerine getirmeye çalışan İLKE'nin, şüphesiz ki eksikleri, hattâ hataları oldu.

Ayrıca bu bir yıl içinde, İLKE'nin yapısında da sosyalist hareketin yeni gereklerine, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin kuruluşuyla girdiği yeni döneme uygun değişiklikler oldu.

İLKE, 1974 Ocağında yayına başlarken, dönemin demokratik mücadele ortamına uygun olarak demokratik cephe'nin dergisiydi. 12 Mart'tan sonra çıkan ilk sosyalist dergi niteliği taşıyordu. Ama, sosyalizmin genel doğrularından sapmamak, demokratik mücadeleye katkılı olmak şartıyla, geniş kadrolara, yurtsever ve ilericilere de açıktı.

İLKE'nin yönetimi bir organ yönetimi değildi. Bir yazı kurulu yoktu ve büyük ölçüde kişisel çabalara dayanıyordu.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi kurulduktan sonra, İLKE'deki yapı değişikliğinin ilk adımı atıldı. Örgütlenme sorununu ve Parti konularını, üçüncü sayısının ana konusu olarak seçmiş olan İLKE, o zaman, Parti sorununun sadece bir dergi çerçevesinde ele alınamayacağını, bunun çok daha geniş kapsamlı çok daha önemli bir sorun, sosyalist hareketin ve sosyalistlerin temel sorunu olduğunu açıklamış, bu konuda sadece kendi üzerine düşen ideolojik görevi yerine getireceğini bildirmişti. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Haziran ayında kurulduğu zaman İLKE, sosyalist hareketin toparlanmasından yana bir sosyalist yayın organı olarak Parti'nin yanında yer aldı. Ancak, Partiyi desteklemekle birlikte, bağımsızlığını korudu. Genel olarak Partiye ve örgütlenmeye karşı olmayan yazarlara ve yazılara sayfalarında yer verdi.

Burada hemen belirtilmesi gereken, İLKE'de çıkmış olan imzalı yazıların, İLKE'nin, baştan beri kendisine görev edindiği geniş bir demokratik cephe dergisi anlayışı içinde, sadece yazarlarını bağladığıdır. Bu yazılar arasında, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin genel ideolojik çizgisi, ve programıyla tam anlamıyla özdeş olmayan yazılar da vardır.

1975 Ocağında, İLKE birinci yılını doldururken çıkan bu 13. sayısından itibaren, derginin daha kollektif bir çaba ve fikir

oluşturulmasının ürünü haline gelebilme si için adımlar atılmıştır. Bu sayısından itibaren İLKE, ilk çıktığı dönemlerin şart larına uygun olan kişisel çabalara bağlı kalmak yerine, geniş bir yazı kurulunun denetiminde ve kollektif bir emeğin ürünü olarak hazırlanmaktadır. Sosyalist hareketin örgütlenme ve toparlanma dönemine girdiği, bu görevin her zamankinden daha acil hale geldiği şu günlerde, kollektif çabalar ve İLKE yazı kurulunun denetim ve katkıları, hem derginin gelişmesinde hem de sosyalist hareketin ihtiyaçlarına cevap verme konularında ileri bir adım sayılmalıdır.

Görevini ciddiye alan ve sosyalizmin sorumluluğunu taşıyan her yayın gibi, İLKE de, zaman zaman kendini eleştirmeyi, hata ve eksiklerini görmeyi ve düzeltmeyi görev bilecektir. Dergi birinci yayın yılında yeni bir döneme başlarken bu hata ve eksiklerini ana çizgileriyle şöyle tesbit etmiştir:

İLKE'nin geçmiş 12 sayısını incelediğimiz zaman göze çarpan eksik ve hatalar arasında, genel sınıf analizleriyle yetinmesi, Türkiye'de Sermayenin Yapısı dışında herhangi bir araştırma yayınlamaması gelmektedir. Oysa günümüzde sürekli olarak değişim içinde olan ve özellikle kırlarda kendisini gösteren yapısal farklılaşmanın yeni verilerle ele alınması, rakamlara, anketlere dayanan geliştirici yöndeki araştırmaların yapılması, Türkiye'de sınıf mücadelelerinin son gelişimlerine ışık tutacak, somut durumla rın somut tahlilinde yardımcı görev yapacak faktörlerdir.

İLKE dergisinin başlıca eksikliklerinden biri, Türkiye sosyalist hareketinin ihtiyacı olan bu araştırmaları yapmamış olmasıdır. Bugün, örneğin işçi sınıfının nicel ve nitel durumu hakkında, veya kesimdeki sınıflaşma ile ilgili yeni araştırmalar ve bu araştırmaların bilimsel sosyalizm açısından yorumu, tahlili yoktur. Oysa bu gibi bilimsel çalışmalar ideolojik gelişimimiz ve pratik çalışmalarımız için zorunludur. Gene Doğu'daki üretim ilişkileri ve Doğu'daki emekçi halkın tarihsel, sosyal, kültürel geçmişi bugünkü somut başlıca bir araştırma dışında ve Orta Doğu bütünlüğü içinde genel sözlerden öteye giden ve somut verilere dayanan bir araştırmayla gereğince incelenmiş değildir. Bu konudaki bilimsel çalışma kısıtlı kalmıştır. Bağımsızlık-demokrasi ve sosyalizm mücadelesi için çok önemli olan bu konunun diğer araştırmalarla birlikte ele alınıp yapılması ve bilimsel açıklamalara ulaşılması İŞÇİ SINIFI SOSYALİZMİ'nin görevleri arasındadır.

İLKE dergisi, kendi imkânları içinde önümüzdeki yıl bu eksiklikleri gidermeğe çalışacak, veya kendisi dışında yapılmış yayınlanmış araştırmalardan yararlanarak ideolojik bakımından güçlenme ve hareketin genel ideolojik seviyesini geliştirme görevini daha iyi yerine getirmeğe çalışacaktır.

Yeni verilere dayanan, özellikle kırsal kesimdeki gelişimleri açıklayan, emekçi sınıf ve tabakaların son durumlarını çeşitli yörel özelliklerle tesbit eden, hakim sınıflar arasındaki ilişkileri daha iyi teşhis edebilen araştırmaların eksikliği nedeniyle, İLKE dergisinin çeşitli iç politik olaylara bakarken bir ölçüde mekanizme ulaşan tahlillere girdiğini görmekteyiz . .

Özellikle CHP, MSP ve DP'nin sınıf tabanını, Türkiye'deki sınıflar mücadelesindeki yerini, özellikle 14 Ekim seçimlerinden sonraki politik olayların içinde bu partilerin tavırlarını ele alırken, İLKE'nin bazı yazılarında sözkonusu yapısal analiz araştırmalarının eksikliğinden gelen bir kalıpçılığa yer yer düştüğünü görmekteyiz Sınıflar mücadelesinin hızla geliştiği, gene sınıfsal ve zümresel kirtalleşmelerin toplumdaki çeşitli çelişkilere bağlı olarak sosyal-siyasal mevzilenmeler ve politik tutumları daha da grifleştirdiği emperyalist mihraklar arasındaki çıkar çekişmelerinden doğan tutumların Türkiye hakim sınıflarını da etkilediği günümüz Türkiyesinde, işçi sınıfı partisi dışında hiç bir partinin homojen olmadığı göze çarpmaktadır.

Genel olarak Türkiyedeki yerli sömürücü egemen güçler olan finans oligarşisi ile tefeci-bezirgân ve derebeyi sınıfını, ve bunların belirledikleri «kapitalist-prekapitalist» kaynaşımı bir ekonomiyi ve üst

yapının son durumunu daha net olarak gözlemek gerekir.

Ayrıca finans kapitale karşı olan anti-monopolist burjuva kesiminin önemi ve ağırlık derecesini, çıkarlarını, Ortak Pazar karşısındaki durumunu ve bu kesimin CHP, MSP ve diğer partilerle olan ilişkilerini daha sıhhatlice tesbit etmeliyiz.

Genel olarak CHP ve MSP'deki özellikle CHP'deki değişimleri ve finans kapitalin bu parti üzerindeki gelişimini iyi gözlememiz gerekir. Bu güne kadar İLKE'de yapılan tahlillerde her iki partinin de heterojen yapısına değinmekle birlikte anti-monopolist sloganlarının öne çıktığı kısa bir dönemden sonra, zamanla bu partilerde tekelcilerin güç kazandığını gözlemekteyiz. Ancak, bu partilerin heterojen yapıları devam etmektedir. Sınıf mücadelesinin güçlenmesi ile, özellikle CHP sağ-sol zikzaklar çizecek ve bölünmelere uğrayacak, kopmalar geçirecektir. CHP içindeki anti-monopolist kanadın yerinin ve öneminin ilk sayılarda —bunların eninde sonunda güçsüz ve yenik düşeceklerini söylemekle birlikte— fazlaca vurgulandığını bir hata olarak görmekteyiz. Fakat bu gözlem bizi CHP'nin içindeki küçük burjuva muhalif kanadı görmezlikten gelmeğe itmemeli, Ecevit'e rağmen kurultayda 342 oy sağlayan küçük burjuva kanadının önemini küçümsemeğe götürmemeli, özellikle son aylardaki gelişimlere bakıp «CHP finans kapitalin partisi olmuştur, ya da CHP faşizmin yedek gücüdür» gibi yanılgılara düşülmemelidir. Sınıf mücadelesinin gelişmesi bizzat bugün CHP'ye hakim olan kanat ile finans kapital arasında da çeşitli problemler doğuracaktır. Ayrıca, CHP içindeki küçük burjuva kanadın işçi sınıfı mücadelesinin gelişmesine, ekonomik krizin derinleşmesine bağlı olarak politika sahnesinde güç kazanacağını unutmamak lazımdır.

Gene MSP yorumlarımızda, üst yapının ve dinci akımların etkisini MSP'nin içindeki zümreler tabanıyla birlikte ele almak ve MSP olayındaki üst yapı faktörlerinin yerini tarihsel geçmişle birlikte daha iyi incelemek gerekmektedir.

Öte yandan emperyalizm içindeki kamplaşmaların Türkiye üstündeki çıkarları ve gerek yerli finans gruplarının, gerekse tüm sömürücü sınıfların emperyalist gruplar ile olan ilişkileri de önümüzdeki önemli araştırmalardan olmalıdır.

İLKE, ikinci yayın yılına başlarken, tüm görevlerinin ve sorumluluklarının bilincinde olarak, sosyalist harekete, sosyalist hareketin tek merkezden tek bir güçlü ses olarak gelişmesine elindeki tüm imkânlarla katkılı olmayı, ideolojik mücadelede, «ilkelerde savaş, devrimci kardeşlik» tavrı içinde tavizsiz bir şekilde yer almayı başlıca görev bilir.

Devrimci mücadele ve gençlik

Ülkemizde, 12 Mart sonrasında tezgâhlanan faşizmin, ağır baskı ve terör zincirlerini omuzlarından atmaya çalışan işçi sınıfının mücadelesi, giderek güçlenmekte, yeni boyutlara ulaşmaktadır. Mücadele alanında burjuvaziye kaptırılmış ya da bırakılmış mevziiler, örgütlenme ve toparlanma süreci içinde tekrar ele geçirilmekte ve acil meseleler devrimci teorinin verdiği şaşmaz ideolojik ve pratik kriterlerle ele alınmaktadır. Yığınla problemin çözüm beklediği şu günlerde, önümüze çıkan en acil sorunlardan biri olarak gençlik sorununu görmekteyiz. Öncelikle, öğrenci hareketlerinin başladığı bu dönemde gençlik sorununun tartışılmasını gündeme almak, mücadelenin geleceği açısından önemli olacaktır.

Genel hatlarıyla geçmişe eleştirisel bir gözle bakmayı amaçlayan, bu konuda sosyal pratiğin bıraktığı derslerle, genel sonuçlara gidilecek bu yazıda, şüphesiz herşey yeterince geniş kapsamlı ele alınamıyacaktır. Ancak, yine de, yazının gençlik sorununa sağlam bir bakış açısı sağlayacak, geçmişin tutarlı bir değerlendirilişini getirecek ve sosyalist mücadele içinde gençliğin yerini doğru olarak tespit edecek bir çalışma olacağı kanısındayız.

Gençliğin tanımı ve yeri

Gençliğin sınıflar mücadelesi içindeki yeri ve konumu üzerine genellikle bilinen tanımlar yapılır. Bunlar, gençliğin bir sınıf olmadığı, çeşitli sosyal sınıflardan kaynaklandığı, kökeninin buralara dayanması, yüzünden de, bu sınıflardan bağımsız düşünülemiyeceği, bu sınıflardan etkileneceği şeklindedir. Ancak, bu genel doğruları tek başına bırakmayıp, örnekleri pratikte gözlenen yansımalarıyla açıklarsak, kavramlara hayatiyet verebiliriz. Önce, genel olarak gençlik deyince, bu deyimden öğrenci gençliği ve daha çok işçi gençliği anladığımızı belirtelim. Bu ayırım, ülkemizde pek vurgulanmadığı için üzerinde durmamız gerekir. Kimi zaman sözü edilmesine ve bir

genel doğru olarak ta bilinmesine rağmen, pratikte uygulanmasının görülmeyişini, şu ya da bu zahiri nedene bağlamak yersiz olacaktır. Sosyalizmin işçi sınıfı hareketiyle birleşemediği, güçlü bir hareket olarak toplumu kucaklamadığı dönemlerde, bazı genel doğrular mücadelenin bilinç ve örgütlenme düzeyine paralel olarak gündeme giremez. Bunlardan biri de, bizde bugüne kadar ele alınmayan işçi gençlik sorunudur. Oysa sosyalist mücadeleler tarihinde bu konu defalarca ele alınmış, tartışması yapılmış ve yeri kesinlikle tespit olunmuştur. Proletaryanın genç kuşağı, işçi gençlik, mücadelenin itici gücü, taze kanıdır. İşçi sınıfı sosyalistleri bu alandaki çalışma tarzlarını düzenlerken, bilinçli ve örgütlü proletaryanın ardından gelecek, nöbeti devralacak işçi gençliğin sağlam ve tutarlı bir örgütlenme düzeyinde olması, onun gençliğin diğer kesimleriyle sağlıklı bir ilişkide olmasını da sağlar. Üretimde bulunması, kapitalist sömürünün ağır baskısını, yaşadığı maddî şartlar gereği daha çabuk ve yoğun duyması, işçi gençliğin sınıf bilincine ulaşmasını çabuklaştırır. Çok defa sürekli bir işi olmayan, işgücünü ucuza satan, çırak ve yardımcılık gibi işleri de gören proletaryanın genç kuşağı için, burjuva toplumunun sosyal güvenlik hakları bile tam anlamıyla işlemez haldedir. Bu bakımdan proletaryanın mücadelesinde objektif konumu itibariyle hemen yer almaya hazırdır işçi gençlik. Lenin de bu konuda, *«Gençlik, öğrenci gençlik ve daha da çok işçi gençlik mücadelenin sonucuna karar verecektir.»* demektedir.

Emperyalizmin baskı ve tahakkümü altında olan ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de, öğrenci gençlik güçlü bir anti-emperyalist, anti-faşist ve demokratik mücadele mirasına sahip bulunmaktadır. Bütün tarih boyunca haksızlığa, zulme çeşitli biçimlerde karşı çıkmış ülkemiz gençliği, bu uğurda sayısız mücadelelerden geçmiş, yüklü bir mirası bugüne kadar getirebilmiştir. Bu nedenle, özellikle bizde, öğrenci gençliğin sosyalist mücadele içindeki yerinin tesbitinde dikkatli olmamız, genel doğruların yanında ülkemizin sosyal pratiğinden çıkmış, bazı özellikleri de gözönüne almamız gerekir.

Öğrenci gençlik, genel olarak üretimden kopuk, ama sosyal olayları kavramada daha duyarlı bir kesimdir. Türkiye'de öğrenci gençliğin kökeni genellikle orta ve küçük burjuvaziye dayanmaktadır. Son yıllarda öğrenci gençlik içinde emekçi kökenli gençlerin sayısı da artma göstermektedir. Ancak, şu anda genel yapıya damgasını vuran unsur orta ve küçük burjuva karakteri olduğu için, davranış biçimindeki eğilim de bu sınıfsal temelden bağımsız düşünülemez. Lenin'in, 1908'deki öğrenci hareketleri için yaptığı genel bir tanımlamada olduğu gibi; *«Binlerce ve milyonlarca ilmek, öğrenci gençliği orta ve aşağı burjuvaziye, küçük memurlara ve bazı köylü gruplarına, kilise adamlarına v.s. bağlıyor.»* Öğrenci gençliğin yaşama tarzı, içinde bulunduğu maddî şartlar, kapitalist sömürünün varlığını *dolaylı* yoldan etkilenerek duymasını sağlar. Ne var ki, ileriye dönük olması, atılganlığı, heyecan ve dinamizmi toplumsal olayları kavramada kendisine yardımcı olabilecek entellektüel yapısıyla öğrenci gençlik, hemen ön plâna geçip, ilerici ve demokratik bir yapı kazanabilir. Özellikle bilimsel ve teknik ilerlemenin yüksek düzeylere ulaşması, kitle haberleşme araçlarının yoğunluğu, toplumun bütün kesimlerinden yayılan hoşnutsuzluk ve keskinleşen sınıf mücadelesi, öğrenci gençliği siyasî mücadeleye itmektedir. Önceleri düzene karşı duyulan bir tepki biçiminde beliren hareketler, giderek yeni şekillere bürünmekte, taşıdığı ilerici, demokrat öz, sosyalist mücadelenin hedefleriyle birleşebildiği ölçüde başarılı olmaktadır. Emperyalizmin yıkılmaya, sosyalizmin ve halk kurtuluş savaşlarının yükselmeye başladığı çağımızda, baskıya, tahakküme, militarizme ve şovenizme başkaldıran gençlik burjuvazinin boy hedefi haline gelmiştir. Burjuvazi, gençliği halka düşman göstermekten, onu kendi propagandası altında, kendi düşman ideolojisiyle şartlayıp, yanlış yollara sürüklemeye kadar, her türlü iğrenç metodu uygulamaktadır. Burjuvazi, başta öğrenim kurumlarında öğrenci gençliği sosyal olaylardan koparan, ardından onun dinamizmini, atılgan ruhunu eriten bir yaşam düzeni getirerek, kendi sömürü çarkının içinde yer almasını sağlamaya çalışır. Ne var ki, kapitalist - emperyalist metropollarda daha

yoğun olarak görülen bu yozlaştırma yöntemlerine rağmen, bu ülkelerde de gençlik kendi saldırgan burjuvazisine karşı baş. kaldırmakta, savaş kışkırtıcılığına karşı direnmektedir. ABD'de dahi gençlik, ırk ayırımına, baskıya ve zulme karşı çıkmak ta, Avrupa'da ABD üslerini istemeyen genç lik silâh tekellerini lanetlemektedir. Emperyalist sömürünün baskısı altındaki sö. mürü ve yarı-sömürge ülkelerde ise, daha kararlı ve güçlü bir biçimde emperyalizme ve faşizme karşı, halkının yanında yeralan gençlik, çetin bir mücadeleyi sürdürmektedir.

Mücadelesini en ağır şartlar altında yürüten, bütün engellemelere rağmen dinamizminden, atılganlığından hiç bir şey kaybetmeyen gençliğin proletarya hareketi içindeki yerinin doğru olarak tesbiti başlıca görevimiz olmalıdır. Bunu yerine getirirken geçmiş deneyleri, bu deneyleri oluşturan mücadele biçimlerini örgütlenme ve çalışma tarzlarını, sosyalist teorinin ışığı altında değerlendirmek ve yerine oturtmak zorundayız. Geçmişte işlenmiş hatalara tekrar düşmeyip, yüzlü ve başarılı bir mirası sürdürerek, bunu sosyalist mücadeleye kazandırmak istiyorsak, herşeyden önce açık yürekli olmalıyız. Her şeyi marksizmin - leninizmin yol gösterici ışığı altında titizlikle gözden geçirmeli ve bu pratiğin bize kazandırdığı deneyleri gelecegğe iletmeliyiz. Bunu yaparken, bilimsellikten uzaklaşıp işin duygusal yanıyla uğraşarak kolaya kaçmanın yanısıra, sadece kendi küçük grupçuğuna misyon kazandırabilmek için, daha dün yaşanmış olayları tahrif ederek yeni arkadaşların yanlış bilgiler edinmesine çalışmakta dürüst bir yol değildir. Tarih ve sosyal pratik, herşeyin doğrulayıcısı olmuştur ve olacaktır.

Ülkemizdeki gençlik hareketleri

Gençlik, Türkiye tarihi boyunca, atılganlığını ve savaşçı ruhunu çeşitli dönemlerde, değişik biçimlerde göstermiş, toplumda ileri, demokrat hareketlerin öncüsü, habercisi olarak mücadele alanına çıkmış, siyasi üstyapıda hayli etkin çalkantıları da doğurabilen olayların yaratıcısı olmuştur. Kimi zaman bu olaylar, toplumsal ve ekonomik krizin belirli aşamaların da meydana geldiğinden, politik yapının çatlamasında da hızlandırıcı bir rol oynayabilmiştir (27 Mayıs gibi) Bu açıdan, ülkemizdeki gençlik hareketlerine tarihi süreç içinde bakmanın yararlı olacağı kanısındayız.

Türkiye'de ilk öğrenci hareketi 1870 yılında Tıbbiye öğrencileri tarafından tedrisatın değiştirilmesi talebiyle başlatılır. Başarıya ulaşan bu hareketten sonra, Mektebi Mülkiye öğrencileri de benzer istekler le ortaya çıkar. Ancak 1890 yılında, bu hareketler karşısında, padişah, Darülfünun'u kapatır ve öğrencileri sürgüne gönderir. Yurtdışına giden Tıp öğrencileri, oradan yayın yaparak padişaha karşı belirli bir muhalefeti sürdürürler. On yıl sonra, yeniden açılan Darülfünun'da ancak 1908 yılından sonra yeni örgütlenmeler başlar. O dönemde etkin olan Alman emperyalizminin yaygın militer havasıyla, disiplinli, askerî görünüşlü büyük bir öğrenci kuruluşu meydana getirilmek istenir. Fakat daha sonra bunun dışında mahalli il gençlik örgütleri kurulmaya başlanır Birinci emperyalist Dünya Savaşı sırasında ise, bütün öğrenci kuruluşları kapatılır. Daha sonra, Ulusal Kurtuluş Savaşına katıl mak için Anadolu'ya geçen öğrencilerin yanısıra, bir kısım öğrenciler de Kurtuluş Savaşında aktif rol oynayan cemiyetlerde görev alırlar.

Kurtuluş Savaşından sonra Darülfünun öğrencileri politik alanda önemli bir role sahip değillerdir. Hatta o dönemde, çeşitli kuruluşların katıldığı ve görüşleri ni açıkladığı İzmir İktisat Kongresinde bile, öğrenciler gençliğin ülkenin geleceğine ilişkin görüşlerine rastlanmadı denebilir.

1930 yılında, bütün kurumları baştan revizyondan geçirilerek İstanbul Üniversitesi adını alan Darülfünun, yeni niteliklere de sahip olmuştur. Özellikle bu dönemde, 1916 yılında kurulmuş olan Millî Türk Talebe Birliği aktif bir kisveye bürünür ve ülke sorunlarıyla ilgilenmeye başlar.

Kapitalist dünyanın en yoğun buhranının yaşandığı bu yıllarda, Türkiye'de

«devletçilik» diye tanımlanan devlet kapitalizmi, ekonomiyi belirlemiş ve bu yolla finans kapitalist yetiştirilerek tekelci burjuvazi güçlendirilmiştir. Buna paralel olarak kemalist iktidar, Takrir-i Sükun kanununu çıkararak emekçi halkın mücadelesini bastırmış, ilericiler ve sosyalistler mahkemelere verilmiş, ağır cezalara çarptırılmış, açık faşizm kol gezmiştir. Bu dönemde hakim sınıflar «imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz» gibi siyasi çizgilerini yansıtan sloganlarla gençliği saflarına çekmeyi çok iyi başarabilmişlerdir. Milliyetçi, ırkçı ve şoven duygular özellikle ağır basmıştır. Vagon-Li olayı buna en iyi örneklerden biridir. Vagon-Li şirketinde, Türkçe konuşan bir memurun bu davranışını şefinin kınaması üzerine, memurun istifa etmesiyle üniversite gençliği harekete geçmiş, MTTB'nin öncülük ettiği bir grup öğrenci, Beyoğlu'ndaki Vagon-Li binasını basmıştır. Olayla ra iktidarın prim vermesi milliyetçi şoven duyguları daha da körüklemiş. Ayrıca kendilerinden« rejimin bekçileri» diye söz edilmesi, öğrencileri bu akımların kucağına büsbütün atmıştır.

1939 yılında faşist Almanya'nın askeri başarıları gençliğin ırkçı, şoven kesimlerini umutlandırıyor, ayrıca kemalist iktidar mensupları arasında oldukça yaygın olan faşizm hayranlığı da gerekli ortamı hazırlıyordu. O dönemde pek çok faşist dernek kurulmuş ve Turan ülküsünü yaymak için çaba sarfedilmiştir.

1944 yılında, sosyalist fikirleri benimsemiş öğrenciler de İleri Gençlik Derneği'ni kurmuşlar, ancak İnönü hükümetinin sert tepkileri ile karşılaşan bu derneğin 27 üyesi tutuklanmış ve Dernek kapatılmıştır. Bunun yanısıra dünya planında Hitler Faşizmin yenilmesine paralel olarak faşist örgütlerin yöneticileri de sorguya çekilmiştir.

1945 yılında «çok partili sistem»e geçilmesiyle öğrenciler arasında yeni yeni kuruluşlar doğmaya başladı. MTTB yönetimi Demokrat Parti paralelinde olanların eline geçti. Bunun üzerine İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ve İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği birleşerek CHP paralelinde yeni bir federasyonu, Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nu oluşturdular. Sosyalist gençler de, Ankara'da, Türkiye Gençler Derneği ile İstanbul'da da İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneğini 1946'da kurdular. Türkiye Gençler Derneği 1948 yılında, İstanbul Yüksek Tahsil Kültür Derneği de 1950 yılındaki iktidar değişikliğinden hemen sonra kapatıldı ve üyeleri mahkum edildi.

1950 sonrasında MTTB, DP paraleindeki çizgisini sürdürürken, TMTF'de büro çalışması yapan bir örgüt durumundaydı. Ancak bu dönemde, 1957 yılına kadar, bir iki yönetmelik olayı dışında önemli öğrenci olaylarına raslanmadı. 1957'den sonra, özellikle DP iktidarının düzenlediği ve milliyetçi, şoven bir havayla körüklediği Kıbrıs mitinglerinde gençlik aktif olarak görev aldı. Kısa bir süre sonra derinleşen ekonomik bunalımın halk kitlelerine yansıması, gençliği sosyal muhalefette öncü görünümüne geçiriverdi.

CHP paralelindeki gençlerin yönettiği TMTF, olaylarda ön plana çıktı. 1960 yılının baharında başlayan olaylar, 28-29 Nisan'da geniş öğrenci gösterileriyle kızıştı. 28 Nisan'da üniversite de toplanan öğrencilere polis ateş açtı. Turan Emeksiz ve Nedim Özpolat öldü. Ertesi gün Ankara'da çıkan çatışmada da yaralananlar oldu, aynı şekilde İzmir de de gösteriler yapıldı. 5 Mayıs'ta Ankara Kızılay'daki gösterilerde ise Menderes tartaklandı, 21 Mayıs'ta Harbokulu öğrencileri sessiz yürüyüş yaparak DP iktidarını protesto ettiler.

27 Mayıs hareketinin siyasi üst yapıda çok önemli değişimleri getirmesi, sınırlı da olsa 1961 Anayasasının bazı demokratik hakları sağlaması, işçi sınıfı ve emekçi halk açısından önemli mevzilerin kazanılmasına yolaçtı. Bu arada sınıf mücadelesi keskinleşmeye başlamış, çelişkilerin toplumsal planda öne çıkması kolaylaşmıştı. Yayılmaya başlayan devrimci fikirler, o güne kadar her türlü baskı ve şiddetle halktan gizlenmiş olan sosyalizm, heryerde tartışılan olgular arasına girmeye başlamıştı. O dönemlerin en belirgin özelliği, ssyalist düşünce diye, çoğu kez burjuva ve küçük burjuva sosyalizmle-

rinin karışımı bir populizmin yaygınlaşmasıydı. 27 Mayıs'ın hemen ertesinde, iti barı artan ve önemli bir güce erişen öğrenci gençlik, yine «rejimin koruyucusu» ve 27 Mayıs hareketinin getirdiği üstyapı değişimlerinin kollayıcısı bir gençlik olarak görevini yapıyordu. Bir çok öğrenci kuruluşu Anadolu'da «devrimi» anlatmak için seferber olmuş, ülkeye yayılmıştı. Ancak bu örgütlerin yöneticileri ilkel de olsa ülke sorunlarına yaklaşamıyor, politik bilinçleri ise belli bir düzeyi aşamıyordu. Ne var ki, yukarda belirttiğimiz gelişimler, nisbi özgürlük ortamının yayılması, devrimci fikirlerin bir anda tartışılır hale gelmesi çok kısa sürede önemli değişimleri de beraberinde getirdi. Öğrenci gençliğin büyük bir kısmı yeni değişimleri kavramış, alışılagelen deyimiyle ülke sorunlarıyla yakından ilgilenmeye başlamıştı. Öğrenci üzerinde önemli etkilere sahip olan büyük örgütler, MTTB ve TMTF kısa sürede bu etkinliklerine güç kattılar. Gençliğin sürekli olarak 27 Mayıs'a ve onun getirdiği üstyapı kurumlarına sahip çıkması, toplumsal planda kendisini güçlendiriyor, ilerici cephede giderek «öncü güç», «zinde güç» diye nitelendirilmesini sağlıyordu. Bu arada, 1963 Martında DP iktidarının baş sorumlusu Celal Bayar'ın cezaevinden salıverilmesi geniş tepkilere yolaçtı. İstanbul'da ve Ankara'da bazı gazeteler taşlandı, büyük bir gösteri düzenleyen onbinlerce genç, aynı gün miting yapan karşı grupla çatıştı. Ankara'da da AP genel merkezi basılarak, tahrip edildi. Olaylar giderek büyümüş, geniş kitle gösterileriyle gençlik deneyler kazanmış, mücadelesini geliştirmişti. Bu olayların ardında CHP'nin siyasi emelleri olmasına rağmen, hızla farklılaşan toplumsal yapı, gençliğe 28 Nisan'dan beri gerileyen hareketliliğini tekrar kazandırması bakımından önemlidir.

1964 yılında Kıbrıs olayları sırasında Anti-emperyalist bilinci gelişmeye başlayan gençlik, olayları daha sağlam, daha tutarlı bir bakış açısıyla ele almaya başlıyor, tepkisini daha doğru temellere oturtabiliyordu. Daha sonra emperyalist petrol tekellerine karşı yürütülen ve ilk kez Türk-İş'in de katıldığı «Milli Petrol» kampanyası, gençlik hareketlerinin halkın mücadelesine yaklaşmasını sağlamıştır.

Bu arada TİP kurulmuş ve sosyalistlerin umutla baktığı bir örgüt durumuna gelmişti. İşçi sınıfı hızla sınıf bilincine ulaşıyor, ekonomik ve demokratik hakları için yiğitçe savaşıyordu. 12 Mart 1965 te ocaklara inmeyen Kozlu Kömür İşçileri, yürüyüş yapmak isterken, üzerlerine hunharca saldırtılan jandarma ve polisle çatışarak iki şehit veriyorlardı. Bütün bu olaylar, gençliğin giderek devrimci fikirlere sahip çıkmasını halkın anti-emperyalist ve demokratik mücadelesinin yanında yer almasını sağladı. Bu arada öğrenci örgütlerinin tümü profesyonel cemiyetçilerle dolmuş, AP ve CHP gibi burjuva partileri bunları besleyerek, kendilerine bağlıyabilmişlerdi. İlerici öğrencilerin, öğrenci kitlesi içinde etken olması, kendi mesleki örgütlerine sahip çıkması, bu cemiyetçileri korkutuyor, örgütlerdeki post kavgasını hızlandırıyordu. Sosyalist gençlik ise TİP etrafında kümelenmiş, o dönemlerde yoğunlaşan saldırılara, parti binalarının basılmasına karşı örgütü koruyarak güçleniyordu. 1965 baharında çıkmaya başlayan Dönüşüm dergisinin satılması sırasında, gençlere saldıran faşistlere ve polislere karşı verilen kavgalar da, devrimci gençliğin güçlenmesini beraberinde getirmiş, fakültelerde sosyalist düşünce etrafında toplanan gençlerin sayısını arttırmıştı. Bu arada, kurulan Fikir Kulüpleri de, aynı yıl içinde birleşerek, F. K. Federasyonu'nu oluşturmuşlardı. Hızla yayılan sosyalist düşünceler, gençliğin bir kesimine hakim olan gerici eğilimleri sarsmış, faşist ideoloji giderek küçük bir azınlığın sahip çıktığı, geniş öğrenci kitlesinin nefretle baktığı güçsüz bir akım haline gelmişti. İşte böyle bir ortamda gelişmeye başlayan FKF yurdun dört yanındaki öğrenim kurumlarında örgütleniyor, gençliği sosyalizme kazanma yolunda önemli fırsatlara sahip oluyordu. Ancak, genel seçimler sonucu parlamentoya 15 milletvekili sokan ve hızla parlamenterizmin batağına sürüklenen TİP'in etkisindeki FKF yönetimi, tutarlı devrimci bir çizgi izleyememiş, kısa sürede öğrenci kitlesinden soyutlanmaya başlamıştı. Gençlik örgütünün bağımsızlığı ilkesini unutan FKF yönetimi, so-

nunda TİP yöneticilerinin ağzına bakar bir hale geliverdi. Bu arada üniversitelerde örgütlenmiş büyük öğrenci kuruluşları, içlerinde başgösteren post kavgaları ve az önce değindiğimiz gibi, burjuva partilerinin işin içine girmesiyle parçalanmış, yapılan kongreler sonucunda iki başlı örgütler durumuna getirilmişti.

1966 yılında TMTF basılmış, Sakarya'da yapılan kongreyle işlemez hale sokulmuştu. Ancak ilerici gençlerin elinde bulunan ikinci başkanlık ve buna bağlı İstanbul Üniversitesi ile Teknik Üniversite ve Maçka, Yıldız Talebe Birlikleri ortak hareket etmiş, o dönemde hayli etkin olan demokratik eylemlere girişerek geniş kitle hareketlerini gündeme sokabilmişlerdir. Özellikle, gençlikte, düzene karşı ilk tepkileri yeşerten genel öğrenci taleplerinin, özel okullara karşı yürütülen kampanyaların ve bunun sonucunda düzenlenen İstanbul-Ankara yürüyüşünün etkileri büyük olmuştur. Yine bu örgütler, yabancı sermayeye, montaj sanayiine, ortak pazara ve Amerikan 6. Filosuna karşı ilk anti-emperyalist hareketlere girişmiş, gençlik içinde hatırı sayılır bir güce sahip olmuşlardır.

Bu arada, hızla yozlaşan FKF yönetimi, pasifizme gömülüyor, öğrenci içindeki tabanını kaybediyordu.

Yazımızın taşıdığı amaç, gençlik hareketinin, sosyalist mücadeleye kazandırılması, güçlü bir sosyalist hareketin gençlik eylemiyle ilişkilerinin ne olacağının belirlenmesi olduğu için, daha sonra Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç) adını alan, FKF hareketini, kuruluşundan başlayarak daha ayrıntılı bir biçimde ele almak gerekli olacaktır.

FKF'den Dev-Genç'e

1965 yılında Ankara'da kurulan FKF, az önce belirttiğimiz gibi, ilk dönemlerde çok uygun bir örgütlenme ve gelişme ortamına sahipti. Sosyalizm toplumda güç kazanıyor, hâkim sınıfların yıllardır faşist baskılarla toplumun dışına itmek istediği, insanlığın tek doğru düşüncesi, kitlelere malolma yoluna giriyordu. İşte böylesi bir düzeyde, gençliğin içinde sosyalist düşüncenin yayılması FKF'yi güçlü bir örgüt kimliğine kavuşturacak maddi ortamı yaratmıştı. O dönemde TİP'e umut bağlayarak, bu örgüt içinde çalışmaya başlayan sayısız genç arkadaş, inançla sarıldıkları bu yapı içinde, mücadele bilinçlerini geliştirmiş, o zamanlar çok yoğunlaşan baskılara karşı örgütlerini koruyarak ve sahip çıkarak ciddi bir çalışma düzeni içine girmişlerdi. TİP'te, ilkel de olsa belli bir örgüt disiplini içinde davranışlarını şekillendiren genç arkadaşlar, sosyalist düşüncenin gençlik için de yayılmasını sağlıyor, faşistlere karşı üniversitede verilen kavgalarda bilenerek nicelikçe güçleniyorlardı. Fakat, TİP'te, kuruluştan varolan sendikalizm, daha sonra aydınların partiye sahip çıkmasıyla yerleşen küçük burjuva sosyalizmiyle karışık bir populizmle birleşince, örgüt, halkın mücadelesini kucaklamaktan yoksun bir kuruluş haline düştü. Parlamentoya 15 millet vekilinin sokulmasıyla güçlenen parlamenterizm de, reformculuğa güç kazandırdı. Sadece parlamenter mücadele ile sınırlanmak istenen bir siyasi eylemin savunucusu haline gelen parti, böylelikle halkın ve gençliğin anti-emperyalist, anti-faşist özlemlerinin gerisinde kaldı. Bu arada FKF yönetimi de fiili olarak TİP'e bağlı ve ondan gelecek icazetle harekete geçen kimselerden kuruluydu. Bu yüzden her geçen gün artan eylemlere ve giderek güçlenen anti-emperyalist mücadeleye uzak kalıyor, kendi içine kapanık bir tekke halinde, öğrenci gençlikten soyutlanıyordu. Güç kazanan harekete yön verecek, gençliği sosyalizmin safında birleştirecek bir siyasetten yoksun olan sosyalist hareket içinde, ileride önemli hatalara yolaçacak şartlar da beliriyordu. Oldukça etken olan küçük burjuva sosyalizmi, gençliğin sınıfsal nitelikleriyle kolayca birleşebilmiş, yanlış eğilimlerin tohumları atılmaya başlanmıştı. Küçük burjuvazinin milliyetçilikle bezenmiş reformcu, radikal programı, gençliği hızla kendi saflarına çekiyordu. Güçlenen anti-emperyalist eylemlerin başını çeken büyük öğrenci kuruluşları da, bir bakıma kendi varlık nedenleri olan kemalizmi, sosyalizmle de süsleyerek önemli etkinlikler kazanıyorlardı. Gençliğin yapısından gelen ilerici yöneliş ise, bu eklektik kavramları kolaylıkla benimsemiş, gerçek sosyalist düşüncenin güç kazanmayışı yüzünden de, sosya-

lizm diye çok farklı, yanlış düşünceleri savunur hale gelmişti.

Aynı dönemde halkın mücadelesi önemli boyutlara ulaşmış, 1966 yılında Çorumlu temizlik işçilerinin ünlü yürüyüşleri yeni mücadele biçimlerinin doğmasını ve kitle içinde güç kazanmasını sağlamıştır. Yine o yıl, Adana'da Amerikalılar dövülmüş, protesto eylemlerinin ilk işaretleri belirmeye başlamıştı. 1967'de Teknik Üniversitesinin gericiler tarafından basılması, ilerici gençliğin birleşmesini sağlayan bir olay oldu. Haziran'da ise, Ortadoğu'daki 6 gün savaşları, bağımsızlık ve anti-emperyalizm kavramlarının geniş öğrenci kitleleri içinde yayılmasını sağlayarak, mücadeleyi somutlaştırdı. Aynı yıl, İstanbul'a gelen 6. Filoya karşı güçlü eylemler düzenleyen TMTF ve diğer öğrenci kuruluşları, bunun yanında genel öğrenci taleplerini de dile getirerek, geniş öğrenci kitlesi içinde haklı bir güçlülük kazanıyordu. Ne var ki, etken olan küçük burjuva ideolojisi davranışta da önemli yanlışları getirmişti. Öncelikle, anti-emperyalist ve anti-faşist hareketlere ve bunların güçlenmesine dar küçük burjuva açıdan yaklaşımlar yapılınca, kemalizm ve burjuva reformculuğu gelişmiş, etkinlik sağlamıştır. O dönemin sloganlarından olan «Ne Amerika, Ne Rusya, bağımsız politika» bunun tipik bir örneğidir.

Ancak bütün bu olay ve gelişmeler sırasında, bağlı olduğu TİP yönetiminden gelecek icazeti bekleyen FKF yönetimi, hareketlerin dışında kalmış ve yalnızlığa sürüklenmişti. TİP'in anti-emperyalist mücadele anlayışı ise ,burjuvazinin çizdiği sınırların ötesine geçemeyen pasifist bir yönde şekilleniyordu. Genel başkan Aybar'ın daha 1966 yılında «Amerikalıya karşı *pasif direnme»* kampanyası, bu oportunist davranışın başlangıcıdır. Bu kampanyada Aybar, Amerikalıya sert bakıp, onu çember içine almaktan sözetmiş, esnafları v.s.'yi boykota çağırmış, böylelikle yanlızlık çemberi içinde bunalan Amerikalının selameti çıkıp, gitmekte (!) bulacağını iddia etmişti. Bu sözlerin ve davranışın uzun uzun tahlilini yapmaya gerek yok sanırız. TİP pasifizminin nerelere vardığı, ortada olan açık bir gerçek. Gençliğin büyük anti-emperyalist gösterilerini, «aman yapmayın, faşizm gelir» diye engellemek isteyen TİP yönetimi, bu politikasının etkisiyle atalete sürüklenen ve gençlik içindeki yerini kaybeden FKF yöneticilerini, kendi sözünden çıkmayan, rahatına düşkün küçük burjuvalar haline getirmeyi sağladı. Artık parti içinde gençlik meselesi, sadece gevezelik şeklinde ele alınmış ve gençliğin büyük potansiyelinden korkan o korkunun üzerine teoriler bina eden eyyamcılar köşebaşlarını tutmuştu.

İşte bu ortam içinde FKF ikinci kurultayına gelindi. 1968 Mart ayında yapılan bu kurultay başladığı sırada, FKF yönetimine karşı genel bir tepki oluşmuştu. Ancak bunun doğru sosyalist bir çizgide toparlanması ve bu sayede ciddi bir muhalefetin örgütlenmesi oldukça zordu. Ortada tek alternatif olarak, TİP'in pasifizmine karşı, küçük burjuva bir tepki olarak gelişen MDD hareketinin dile geldiği Türk Solu dergisi ve bu derginin çevresi vardı. İlk başlarda parti ve parti kavramını sözkonusu etmeden, soyut bir «milli cephe» sloganı ile ortaya çıkan, bir takım değişik hesaplar içinde olduğu için sosyalizm yasağı uygulayan bu hareket, TİP'in pasifist çizgisine karşı daha aktif bir mücadeleyi savunduğu için de, gençlik arasında oldukça güç kazandı. «Nerede hareket, orada bereket» mantığıyla küçük burjuva ideolojisinin her türlü örneğini gösteren, kemalizmle sosyalizmi birleştirme çabaları yüzünden bazı «çevreler le» olan «ittifakı» temel mesele haline getirip, buna karşı olanları da bozguncu diye nitelendiren bu akım, arayış içinde olan genç insanlara ve onların sınıfsal niteliklerine uygun düşüyordu. Fakat, yine de kurultaydaki etkinliği o kadar büyük olmadı. Delegelerin çoğu, genel merkez yöneticilerinin kişiliklerine ve gençlik içinde yürüttükleri pasifist çizgiye duyduklari nefretten dolayı, muhalefete yöneldiler. Şimdi, o kurultay sonucunda yönetime seçilen kişilerin, kendi hatalarını ve kuyrukçuluklarını yok sayıp, kendi cuntacılıklarını başkalarına cuntacı diyerek örtmek istemelerine ve bütün mücadelenin tek mirasçısı olarak grupçuklarını öne

sürmelerine şaşmamak gerekir. Daha dün yaşanmış bir olayı, «FKF kurultayında devrimci muhalefet başarılı bir mücadele verdi ve oportunist yöneticiler kongreyi kaybettiler» (Yaşasın Gençliğin Devrimci Birliği) Aydınlık Yayınları-1974 diye cüm leleri tekerleyerek anlatmak ve sonunu parlak sloganlarla bağlamak, olayları ya şamamış genç arkadaşlara yanlış bilgiler vermekten öteye geçmez. O zamanda, kong reyi alan güçlü devrimci yönetimin, aynı yılın yazında, genel yönetim kurulunu top lantıya çağıran TİP'li üyeler tarafından neden düşürüldüğü açıklanamaz.

Aynı yıl FKF'nin Dev-Güç'e (Devrim ciler Güçbirliği) katılması TİP yöneticile rini oldukça tedirgin etti ve örgütü tekrar ele geçirmek için yaptıkları çalışmayı hız landırdı. Dev-Güç ise, proletaryanın ikti-dar mücadelesi yolunda gerekli olan, an-ti-emperyalist, anti-faşist ve demokratik halk cephesi politikasının tamamen dışın da, birtakım cunta hesaplarına dayanan ve devrimci gençliği de bunun içine sok-mak isteyen bir hareketti. Öyle ki, o dö nemde Türk Solu dergisinde «müttefikle-rin» anti-komünist yazıları bile yayınla-nabiliyor, gerekçesi de «cephe politikasıdır karşı çıkılmaz» şeklinde açıklanıyordu.

1968 yılı en güçlü anti-emperyalist gösterilerin olduğu, öğrencilerin demokra-tik-halkçı bir eğitim düzeni için yoğun ey lemlere giriştikleri bir yıl oldu. Şubat ayın da TİP milletvekillerinin mecliste dövül-mesi üzerine gösterilen tepki, düzenlenen mitingler, demokratik mücadelenin güç-lendiğinin bir kanıtıydı. Nisan ayında ise, öğrenci örgütlerince düzenlenen «NATO' ya Hayır» haftası, büyük öğrenci kitlesi nin anti-emperyalist bilincinin yükselmesi ne, mücadele yetkinliklerinin artmasına yardımcı oldu. 29 Nsan'da Ankara'da dü-zenlenen mitingte, faşist saldırılarının püskürtülmesi de devrimci gençliği, öğren ci kitlesi içinde daha güçlü bir yere getir di. Gençlik açısından, bu yıla damgasını vuran en önemli olaylardan biri de, 15 Haziran'da başlayan ve bütün öğrenim kurumlarına birdenbire yayılan boykotlar ve üniversite işgalleri oldu. Uzun yıllar köhnemiş burjuva eğitim metodlarıyla e-ğitilen gençlerin, demokratik haklarına sa hip çıkarak başlattıkları bu eylem bütün Türkiye toplumunu sarstı. «Demokratik Üniversite» kavramında özünü bulan ve hızla yayılan bu hareketi, «Devrim için eğitim» sloganıyla da öğrenci kitlesi için de kök salıyordu. Bu arada devrimci öğ-renciler, bütün çoşkularını, atılımlarını ve yaratıcılıklarını mücadele içinde bi-çimlendiriyor, sürekli gelişme gösteriyor-lardı. FKF'nin İstanbul yönetimi yine acz içinde kalmış, atılması gereken her adım için TİP'ten icazet beklemeye başlamıştı. Bu pasifizmin karşısına dikilen muhalefet ise olayların gerisinde kalmamış, kitlenin nazbını elinde tutabilmişti. Pratiğin için-den yetişmiş, fedakar, yiğit ve mücadeleci liderleriyle hareketi yürüten gençlik, ö-nemli mevziler kazanıyor, kalıcı başarılar sağlıyordu. Hemen sonra, Filo'nun İstan-bul'a gelmesi, daha güçlü gösteriler düzen lenmesine neden oldu. Amerikan erlerini limana çıkarmamak için girişilen eylemler de, polis, öğrencilere saldırdı. Olayların etkisiyle daha da azgınlaşan polisin, Gü-müşsuyu öğrenci yurduna düzenlediği hun harca saldırı sonunda Vedat Demircioğlu şehit edildi. Ertesi gün saldırıyı kınamak üzere Taksim'de toplanan onbinlerce genç, Dolmabahçe'ye Amerikalıların karaya çık tığı yere doğru yürüyüşe geçti. TİP pasi-fizminin etkisiyle bütün hareket kabiliyeti ni kaybetmiş FKF'nin İstanbul yönetici-leri, yürüyüşün önüne barikat çekip, en-gellemek istedilerse de başarı kazanama-dılar ve onbinlerce genç Dolmabahçe'ye indi. İki gün sonra, Cağaloğlu'nda, gittik çe azgınlaşarak devrimci gençliğe saldıran polis püskürtülüyor, mücadele daha da keskinleşiyordu. Gösterilerin büyük bir anti-emperyalist mitingle sona erdirilme-si kararlaştırılmış ve bunun hazırlıkları yoğunlaştırılmıştı. Ancak öğrenci örgütleri üzerindeki etkisini sürdüren TİP yönetimi, «aman fazla ileri gitmeyin, faşizm gelir» mantığıyla, sadece mitingle yetinilmesini sağlayabilmiş ve yürüyüşü engellemişti. Şunu belirtmek gerekir ki, bütün bu gös terilere TİP' li üyelerin çoğu katılmış, ge-niş kitle eylemlerinde işçiler, ön saflarda gençlerle birlikte dövüşmüşlerdi. Ancak yönetim, teslimiyeti ve pasifizmiyle, bu mücadeleyi sürekli olarak engelleyerek, dar sınırlar içinde tutmayı başarmış ve «örgüt disiplini v.s.» diyerek de, aslında

pasifizm adına üyeler üzerinde baskı kurmayı sağlamıştı. Kasım ayında faşistlerin saldırısıyla açılan üniversite, devrimci gençliğin demokratik mücadelesinin yürütüldüğü önemli bir mevzi haline gelmişti. Güçlenmiş olan mücadele, etkinlikleri yokolmuş faşistlerin saldırılarına cevap vermesini biliyor, bütün gençliği kucaklıyabiliyordu. Bu arada, 10 Kasım'da bazı hesapların döndüğü Samsun yürüyüşü olmuş, TİP'te de Aren-Boran grubunun Aybar'a karşı başlattığı muhalefet, üçüncü kongredeki bölünmeyi getirmişti.

1969 yılı da güçlü eylemlerin habercisiydi. FKF içindeki MDD muhalefeti örgütlenmiş, sahip oldukları güçlü tabanla katıldıkları Kurultay'da, TİP paralelinde bir azınlık haline gelmiş olan yönetimi kolayca devirmişlerdi. Bu dönem örgüt içinde MDD çizgisinin güç kazandığı, geniş öğrenci kitlesi içinde hızla yayıldığı ve FKF'nin anti-emperyalist, anti-faşist eylemlerin öncüsü olarak itibarının yükseldiği bir dönemdir. Yine bu dönemde, küçük burjuva ideolojisi oldukça yaygınlaşmış, «radikal atılımların» hazırlığı içindeki burjuva reformculuğu gelişme göstermiştir. Cephe ve ittifaklar konusu üzerinde, artan kavram kargaşasına karşılık, sosyalist gençliğin ideolojik düzeyi genel yapıya paralel olarak aşama göstermemiş, sloganların rahatlığı, verilen reçetelerin kolayca anlaşılır olması da, giderek teori düşmanlığına zemin hazırlamıştı. Yeni FKF yönetimi ise, karşı grubu tasfiye etmenin coşkusuyla, örgüt disiplinini bir kenara atmış, ilerde doğacak eğilimlerin maddi ortamını yaratmıştı.

Aynı yıl, toplumsal ve ekonomik krizle birlikte, hakim sınıfların baskı ve tahakkümü altındaki işçi sınıfı ve emekçi halk yeni mücadelelere atılıyordu. Ocak ayında Singer işçileri, patrona ve polise karşı yiğitçe direnerek fabrikayı ele geçiriyor, Şubat ayında Atalan ve Göllüce'de köylüler toprakları işgal ediyordu. FKF' Akhisar ve Ödemiş'te tütün mitingleri düzenliyordu. Anti-emperyalist eylemler de yoğunlaşmıştı. ODTÜ'de Vietnam halkının kaatili Komer'in arabası yakılıyor, fakültelerde saldırıya geçen faşistlere karşı dövüşerek karşılık veriliyordu. Şubat ayında, 6. Filoya karşı girişilen eylemler, büyük öğrenci ve işçi kitlesinin katıldığı güçlü gösterilerdi. Filonun limanda kaldığı bir hafta, yürüyüşler, direnişler, polisle çatışmalarla geçti. Hafta sonunda da büyük bir miting düzenlendi. Onbinlerce işçi, öğrenci ve aydının katıldığı bu mitinge, günlerdir hazırlanmış ve sabahleyin de toplu namaz kıldırılarak, meydanda toplanmaları sağlanmış olan gericiler ve faşistler, polisin de yardımıyla saldırdılar. Kanlı Pazar diye anılan o gün, miting tamamlanamadı ve iki şehit verildi.

Gençlik içinde FKF güçlenmiş, eski yönetimin teslimiyeti ve pasifizmi bütün etkisini kaybetmişti. Aynı aylarda örgüt, yurdun her yanında anti-emperyalist gösteriler, üretici mitingleri düzenliyor, toprak işgallerini destekliyordu. Bu arada, daha önce kurulmuş olan Devrimci Öğrenci Birliği (DÖB) örgüte katılıyor, FKF'nin Genel merkezle aynı görüşleri paylaşmayan İstanbul yönetimi de istifa ediyordu.

Demokratik üniversite mücadelesi de yeni aşamalara ulaşmıştı. Nisan ayında ODTÜ'nün işgalinden sonra, Haziran'da Ankara ve İstanbul'da üniversite reform tasarısının kanunlaşmaması üzerine, bütün üniversitelerde öğrenciler işgallere giriştiler. İstanbul'da üniversiteye polis sokarak sınav yaptırmaya kalkışan senatonun bu kararı büyük tepkilere yolaçtı. 9 Haziranda bunu protesto etmek isteyen öğrencilere polis saldırdı. Ertesi gün, yürüyüş yapan binlerce genç te, yine saldıran polisi, dövüşerek, püskürttü. Bu olaylar, gençliğin anti-faşist bilincini daha da yükseltmiş, yeni mücadele biçimleri yaratarak, güçlenmesini sağlamıştır.

Aynı yılın yazı da, işçi sınıfının en önemli direnişlerine sahne oluyordu. Ağustos ayında demokratik haklarını almak için Demir-Döküm fabrikasını işgal eden işçilerin üzerine saldıran polis, işçilerin kahramanca direnişi karşısında çekilmek zorunda kalıyordu. Temmuz ayında, Kayseri'deki TÖS kongresinin örgütlü gericiler tarafından basılmasıyla artan faşist saldırılar, sonbaharda daha da yoğunlaşmıştı. Işık Özel Yüksek Okulunda, devrimci öğrencilere ateş açan faşistler Mehmet Cantekin'i öldürüyor, hemen ertesi gün

Beyazıt meydanında polisin kurşunlarına hedef olan Taylan Özgür şehit oluyordu.

Bu olayların hemen ardından, Ekim ayında FKF dördüncü kurultayı yapıldı. Kurultaya gelirken, örgüt oldukça büyümüş, gençliğin tek mücadeleci örgütü hali ne gelmişti. Bütün gençlik içinde yükselen itibarı, öğrenci kitlesi içinde yaygınlaşmasını sağlamış olduğu halde, ideolojik bütünlüğün olmayışı çeşitli eğilimleri de birlikte getiriyordu. TİP pasifizmine karşı, MDD' nin küçük burjuva muhalefetini temel edinerek ortaya çıkmanın ve sınıfsal yapısı küçük burjuva sapmasına hayli uygun gençliğe, bu muhalefetin kavram karışıklığı yaratan şiarlarından gayri, sosyalizm adına hiçbir şey verememenin sonuçları, artık kendini göstermekteydi. Teslimiyete ve pasifizme haklı olarak tepki duyan, eylemlerde fedakarca dövüşmüş genç bir devrimci, bu mücadelesini sınıfsal bir temele oturtamayıp, küçükburjuva ideolojisi ile şartlanırsa, zorunlu olarak maceracı eğilimlere kapılacaktı. Üstelik örgüt yapısı da buna uygun ortamı sağlıyorsa, bu eğilim daha da hızlanır, sistemli bir hale gelirdi. İşte, bu şartlar altında yapılan kurultayda önemli bir muhalefet olmadı. Bu eğilimleri «tespit ediyoruz» diye ortaya çıkan Doğu Perincek grubu o dönemde yazdıkları yazılarla, proletaryanın varlığını bile inkâr edebilecek bir sapma içinde olduğundan fazla rağbet görmedi. Kurultayın sonunda, o sırada örgüt içinde bulunan herkesin üzerinde karar kıldığı bir yönetim başa geldi. Örgütün adı da Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç) olarak değiştirildi.

Aynı yılın sonunda, şehirlerde faşist saldırılar başladı. Yıldız Teknik okulunda faşistler, Mehmet Büyüksevinc'i ve Battal Mehetoğlu'nu öldürdüler. İstanbul'da üniversiteler boykota gitti, düzenlenen cenaze törenine ise onbinlerce genç katıldı. İzmir'e gelen 6. Filo'ya karşı yürütülen eylemlerden sonra, Aralık ayının sonlarında Gamak fabrikasını işgal eden işçilere polis ateş açıyor ve ateş sonunda işçi sınıfı Şerif Aygül'ü şehit veriyordu.

Bütün bunlar, artık dişediş bir mücadelenin başladığını göstermekteydi. Dev-Genç hızla büyümüş, ve ismi etrafında binlerce yurtsever genci toplamaya başlamıştı. Ancak içinde süregelen eğilimler ve bunların yarattığı hatalar büyümekteydi. Büyük kitle eylemlerine önderlik etmesi nedeniyle, ideolojik yetersizlik, örgütsel disiplinin yokluğu gibi özellikler fazla göze batmıyordu. Güçlü hareketlerin yarattığı dinamizm ve onun verdiği genel heyecan herşeye hakimdi. Yöneticilerin, Türkiye' de sınıfların mevzilenmesi ve yapısı üzerine yapmış oldukları tahlil ve yaklaşımlar, MDD çizgisinin sistemleştirdiği yanlış görüşleri kapsadığı için, bunun pratikte yansıması da önemli hatalara yolaçıyordu. Emperyalizm ve yerli ortaklarının konumunun doğru olarak tespit edilmeyip, düşülen hatalardan birine örnek, aynı yıl düzenlenen Yerli mallar haftasıdır. Çocukluğumuzdan beri tekelci devlet kapitalizminin okullarda beynimize sokmak istediği bu sloganın devrimciler tarafından «millî cephe» uğruna kullanılması, elbette affedilmez bir hatadır. Aynı şekilde, Amerikan gazozlarına karşı, yerli tekelci sermayenin gazozlarının konması gibi. Bu eğilimlerin kökenlerini uzun uzun incelemeye gerek yok sanırız. Ne var ki, o dönemde MDD sloganlarının gençlik içinde milliyetçilik tohumlarının yeşermesine yolaçtığını da belirtelim.

1970 yılı bütün halk sınıflarının güçlü direnişlerle tekelci burjuvazinin baskısına başkaldırdığı bir yıl oldu. Nisan ayında İstanbul'da un fabrikalarında, İzsal döküm fabrikasındaki grevlerin yanısıra, Zonguldakta kömür ocaklarına inmeyen işçiler yürüyüşe geçerek, sarı sendikaları protesto ettiler. Aynı ay içinde Karadeniz'de çay üreticileri direnişe geçti, Doğu'da yoksul halk üzerinde faşist baskılar arttı. Mart ayında İstanbul'da Dev-Genç tarafından düzenlenen Bağımsızlık Haftasında anti-emperyalist gösteriler yapıldı, Amerikan bankaları taşlandı. Nisan ayında Hacettepe Üniversitesini basan faşistler Dr. Necdet Güçlü'yü öldürüyorlardı. Faşistler örgütlü saldırılara geçmişti. Yurtlara baskınlar düzenliyerek, devrimci gençliğin mücadelesini engellemek istiyorlardı. Bu arada Ankara'da büyük bir öğrenci yurdu da komandoların eline geçmişti. 23 Nisan'da ise Dev-Genç'in çağrısı üzerine on-

binlerce genç, yürüyüşe geçerek eski Meclis binasında toplanıp, emperyalizmi protesto etti. Ancak en büyük direniş yine işçi sınıfından geliyordu. 15-16 Haziran günlerinde İstanbul ve İzmit'te, Sendikalar Kanununda yapılan anti demokratik değişikliklere karşı direnmek üzere harekete geçen 100 bin işçi bir sel gibi burjuvazinin üstüne yürüdü. Türkiye sınıf mücadeleleri tarihinde bir dönüm noktası olan bu direniş, proleteryaya yeni deneyler, yeni mücadele biçimleri kazandırdı, burjuvaziye korkulu rüyalar yaşattı. İlan edilen sıkıyönetim sonunda, yüzlerce işçi, öğrenci ve aydın tutuklanarak mahkemelere verildi. Aynı yaz Karadeniz de fındık üreticilerinin, Ege'de üzüm, haşhaş ve pamuk üreticilerinin mitingleri yapılıyordu. Yaz sonunda ise, İzmir'de Aliağa rafinerisinde başlayan grevi engellemek isteyen patronun kiraladığı bir kaatil, devrimci sendika başkanı Necmettin Giritlioğlu'nu öldürdü.

Okulların açılmasıyla saldırılar da yoğun bir biçimde başladı. Silahlı gruplar halinde baskınlar düzenleyen faşistler, polisin de himayesiyle rahat hareket ediyor, AP iktidarınca da destekleniyordu. Aralık ayında peşpeşe üç devrimci genç, Hüseyin Aslantaş, Nail Karaçam ve İlker Mansuroğlu alçakça öldürüldüler.

Beşinci Dev-Genç kurultayı geldiğinde, örgüt artık birbirinin içinden doğan çeşitli fraksiyonların kaynaştığı büyük bir yapı halindeydi. Örgütün ideolojik karakterini oluşturan MDD çizgisi, farklılıklara uğramış, bölünen grupların her biri, kendine göre doğru olan bir MDD çizgisi çizmişti. Bu arada, yıllarca önce şekillenmeye başlayan macerası eğilimler ve sol sapma, son yıllarda örgütün küçük burjuva yapısından dolayı oldukça güçlü bir hale gelmişti. İşte bu ortamda yapılan kongre, gençliğin mücadelesine fazla bir şey getirmedi. Örgüt düzeninin yeniden kurulması, merkeziyetin sağlanması, disiplinin işler duruma getirilmesi ve ideolojik eğitimin sağlanması gibi konulara hiç eğilmeyen kongre, sadece uzun uzun gruplar arasındaki ayrılıkları tartıştı.

1971'e girerken, yükselen toplumsal ve ekonomik krizle birlikte, hakim sınıfların kendi iç çelişkileri de keskinleşmiş, bütün halk sınıfları üzerinde faşist baskılar artmıştı. Faşistler, silâhlı gruplar halinde teşkilatlı olarak devrimci öğrencilerin üstüne saldırıyor, emperyalizm gençlik hareketini provoke etmek için yeni metodlar geliştiriyordu. Bu arada, gençlik içinde propoganda, örgütlenme ve siyasi çalışma bir tarafa bırakılmış, devrimci gençlik, hakim sınıfların arzuladığı gibi, üniversitenin dört duvarı arasına kapanacak kadar tecrit olunmuştu. Artık, geçmiş yılların büyük anti-emperyalist, anti-faşist kitle gösterileri düzenlenemiyor, öğrenci gençliğin ilerici, yurtsever kesimiyle ilgilenilmiyor, çok defa yanlış davranışlarla, karşıya alınıyordu. Yaklaşan açık faşizme karşı, küçük gruplarca yürütülecek bireysel hareketlerin başarı kazanacağı görüşü, geniş gençlik çevrelerine yayılmıştı. O dönemde çıkan bir kaç marksizm dışı yayınla da, kendine dayanak bulan bu «sol» çizginin gelişmesi, dönemin şartlarına ve maddi ortamına da uygun düşmekteydi. Gençliğin birleşip, örgütlenerek faşizme karşı geniş bir anti-faşist cephe oluşturacağı dönemde, gençlik içinde ihmal edilen örgütsel çalışma ve kitlelerden tecriti getiren yanlış politika, sonuçlarını vermeye başlamıştı. Artık örgüt içinde her grup, kaba bir deyimle «kendi yoluna» bakıyor, dar grup çıkarları mücadeleye ve onun çıkarlarına feda edilebiliyordu. Büyük bir yapı bir anda boşalmış, hayatiyetini kaybeden örgüt güçsüzleşmiş, yaklaşan faşizme karşı gençlik örgütlenememişti.

İşte 12 Mart'la birlikte boy gösteren açık faşizm, gençlik hareketini ve onun mücadeleci örgütünü böyle buluyordu. Artık Dev-Genç, güçlü bir mücadele mirasını ve devrimci geleneğini geride bırakarak, tarihi misyonunu tamamlamıştı.

TKF ve Dev-Genç'in örgütsel yapıları

FKF ve daha sonra Dev-Genç'in örgüt yapıları ve çalışma tarzları, dönem dönem örgüte hakim olan ideolojik çizgilerin etkisiyle değişik biçimler almıştır, örgüte hakim olan ideolojik anlayışa göre,

değişen çalışma biçimleri doğmuş, buna paralel olarak, örgütsel yapı da sürekli değişimlere uğramıştır.

FKF'nin ilk kurulduğu yıllarda TİP içindeki Gençlik Kolları denemesi sonuç vermediği için, sosyalist gençlik örgütsüz bir haldeydi. Böylesi bir dönemde kurulacak ve gerçekten sosyalist gençliğin bağımsız örgütsel yapısını, çalışma tarzını doğru bir ideolojik temel üzerinde geliştirecek bir hareket çok şeyi başarabilirdi. Nitekim, FKF'nin kurulmasıyla nice genç sosyalist umutla bu örgüte sarıldı. Kuruluşundaki örgütsel ilkeleri, amaçları, tüzüğü, v.s.'siyle çok önemli hataları taşımayan FKF, sosyalist gençliği örgütlemeyi temel edindiği için diğer öğrenci örgütlerinin tepkileriyle karşılaşmıştır. Bu tepki ise, genellikle ilerici ve yurtseverlerin yönetimindeki büyük öğrenci örgütlerinden geliyordu. Bunlara göre, gençlik bölünmemeli, aynı örgütlerde biraraya gelmeliydi. Elbette ki bu itirazlar yanlıştı ve çoğunluğu küçük burjuva şartlanmaların etkisiyle yapılmaktaydı. Oysa FKF ilkel de olsa kuruluşuyla önemli bir doğruyu, sosyalist gençliğin örgütlenmesini günışığına çıkarmıştı. Fakat böyle temel bir ilkeyi savunmak yeterli değildi. Bunu pratikte de ispatlamak ve sonuçlarını örgüt içinde irdelemek gerekirdi ki, FKF bunu daha ilk adımda başaramadı. Bunun nedenlerinin başında TİP'e körükörüne bağlılık ve bir anlamıyla ondan emir alma şeklinde beliren çalışma tarzı gelir. Gerçekten FKF kurulduğunda, çok kimse bu örgütün ayrı, bağımsız bir örgüt halinde olması gerektiğini anlamamış ve bunun fonksiyonunu kaybetmiş parti gençlik kollarının yerine gecebileceğini savunmuştur. Oysa gençlik örgütüyle, parti gençlik kolları farklı şeylerdir. Bu konuda yanlış fikirlerin oluşmaması için, sosyalist örgütlenmenin temel prensipleri içinde parti gençlik kolları diye bir biçimin varolmadığını belirtelim. Ülkemizde ise bu burjuva yasalarının oluşturduğu, işlerliği olmayan (sosyalist mücadele açısından) bir organ halindedir. Dünya devrimci pratiğinde ise gençlik, Gençlik Birlikleri içinde örgütlenmiş ve bu örgütlerin bağımsızlığı temeli ilke olarak ortaya konmuştur. Böylelikle, hareket kabiliyeti gelişen gençliğin, proleteryanın iktidar mücadelesini yürüten partiyle temelde birleşmesi ve ortak hedeflere yönelmesi sağlanabilir.

FKF'de örgütsel yapı genel olarak merkeziyetçi bir karakter taşıyordu. Örgüt içinde demokrasi ise, ilk yıllarda fazla önemli bir sorun değildi. Üyeler insiyatifi geliştirici bir çalışma düzeni içine sokulamadığı için, eğitim, tartışma, eleştiri-özeleştiri çok yüzeysel yaklaşımlarla ele alınmış, devrimci bir örgüt için hayati önemi olan bu kavramlar gerçek özlerinden uzaklaşmıştı. Genel politik çizgi TİP tarafından belirlendiği için, örgüt içi demokrasi sadece lâfta kalıyor, sorunların tartışılması örgüte canlılık yerine, atalet veriyordu. Merkeziyet ve örgütsel disiplin ise TİP'e bağımlılığın dayanağı halindeydi. Örgüt içinde bürokrasi de gelişmiş ve organları işlemez hale sokmuştu.

Örgütün bu durgun yapısı, MDD çizgisinin etkin hale gelip yönetimi almasıyla birlikte hızla parçalandı. MDD çizgisinin savunduğu ve gerçekte genel bir doğru olan örgütsel bağımsızlık kavramı ise, bu çizginin siyasi hedeflerine uygun bir biçimde ortaya konmuş, proletarya mücadelesinin bütünlüğü gözetilmeden ilke edinilmişti. İşte bu şekilde ele alınan bu kavram ilerde ortaya çıkacak çok önemli sapmaların da kaynağı oldu. Gençliği «Öncü güç», «dinamitin fitili» v.s. gibi gören sapmaların ilk belirtileri, bu örgütsel bağımsızlık kavramının yozlaştırılmasıyla başladı. Oysa bütün atılımcı ruhuna ilerici karakterine rağmen gençliğin «öncü güç» olması marksizmin temel prensiplerine aykırıdır. Yüzyıllar boyunca düzene ilk karşı çıkanlar ezilen sınıflar olmuş, ve tarih sınıfların mücadelesi şeklinde süre gelmiştir. Toplumda öncü güç denince, işçi sınıfının dışında başka şeyler aramak, «JÖNTÜRK geleneği» diye de bazı nitelikler abartarak savunmak bu tür eğilimlere bir başka dayanak olmuştur.

Gençlik hareketinin geçmişteki en önemli hatası kendisini öncü güç, kendi ilkel örgütlenmesini de «özörgüt» olarak görmesidir. Bu sapmanın gerekçesi ise

«proletaryanın örgütü yoktur, olmadığına göre onun görevlerini yüklenmek bize düşer» şeklinde açıklanmıştır. Oysa proletaryanın partisini yaratmak her şeyden önce işçi sınıfı temelinden yükselmek ve proletarya ideolojisini bayrak edinmekle başlar. Küçük burjuva ideolojilerinin yaygın olduğu bir gençlik örgütünden, ve bu yapıyı temel alarak proletarya partisine gitmek çok vahim sonuçlar doğurur ki, ülkemizde devrimci mücadele böyle deneylerden de geçmiştir. Bu konuda DİMİTROV:

«Ama sosyalist gençlik örgütleri önceden olduğu gibi kendi saflarını bir sosyalist parti olarak kurma denemesinde bulunurlarsa ve de önceki gibi sekterce ve kitlelerden tecrit edilmiş olarak içe dönük hareketlerle yetinirlerse başarısızlıkları kaçınılmazdır.» (Gençlik İçin Notlar) demektedir.

MDD hakimiyetindeki FKF içinde, örgütün çalışma tarzı doğal olarak değişti. İlke olarak yine demokratik merkeziyetçilik savunuluyor, ne varki bunun işlerliği bir türlü sağlanamıyordu. Bu dönemde gelişen anti-emperyalist mücadele büyük gençlik kitlesini saflara kazandırmış, örgüt bir kaç misli büyümüştü. Ancak örgütsel bütünlüğün ve ideolojik birliğin yaratılamaması, küçük burjuva ideolojilerinin etkin olması, nicelik olarak çok güçlü ama nitelikçe zayıf bir yapıyı doğurdu. MDD çizgisi etrafında ise farklı görüşler belirmiş, bunlar örgüt içinde guruplar halinde mevzilenmişlerdi. Örgütün DEV-GENÇ adını almasından sonra bu oluşum daha da hızlandı. Bu dönem güçlenen anti-emperyalist mücadele ile büyük bir yapı haline gelmiş örgütün bu yapıya uygun, fakat kalıcı olmayan bir çalışma tarzı içine girdiği dönemdir. Büyüyen ve bir anlamı ile ilerici gençliğin kitle örgütü haline gelen DEV-GENÇ, merkezi disipline görünüşte önem vermesi ama gerçekte bu disiplinin işletememesi yüzünden çok merkezli bir görünüm aldı. Sürekli yapılan genel toplantılarda herşey tartışılıyor ama örgütün sorunları kadrolaşma, kadroların eğitimi hemen hemen hiç ele alınmıyordu. İşte bu dönemde Dev-Genç farklı iki görevi yüklenmiş ve bunun sonucunda bütün çalışma tarzına örgüt içi işleyişine yansıyan kendine özgü bir çizgiyi -biraz da zorunlu olarak- oluşturmuştu. Bir yandan sosyalist gençliğin kadro örgütü olmak, öte yandan tüm ilerici ve yurtsever gençliği bünyesinde barındıracak, bir anlamıyla kitle örgütü diye tanımlanabilecek bir yapıya ulaşmak şüphesiz üstesinden gelinemiyecek bir görevdi.

Dev-Genç içinde örgütsel çalışma genel olarak sosyalist kadrolara dayanan ve bu kadroların insiyatifleri ile birlikte gelişen bir çalışma değildi. Mücadelenin genel havasının verdiği heyecan, genç insanı göreve almaya itiyor ancak görev mekanizması sosyalist bir gençlik örgütünün gerektirdiği disiplin ile işlemiyordu. Tüzük ise bu çalışma biçimi içinde anlamını yitirmişti. Yönetici arkadaşların bütün iyi niyet ve çaplarına rağmen örgütsel çalışma, bireysel yetenekler sınırını aşamadı ve yaratıcı kadro çalışması bir türlü ortaya konamadı. Bunda özellikle son dönemde tek tek kulüplerin fonksiyonlarının kaybolmuş olması ve bunların atıl organlar haline gelmesi rol oynamıştır. Oysa federasyon içinde kulüplerin kendi örgütsel çalışmaları kadrolara yönelik eğitimleri vs. güçlü bir mekanizma halinde işlemiş olsaydı genç kadrolar 12 Mart faşizminden daha az kayıpla çıkabilirlerdi.

FKF'nin örgütsel yapısını incelerken, örgüte hakim olan ideolojik çizginin etkinliğini gözetmeden yapılan bir tahlil elbette ki doğru sonuç vermeyecektir. MDD çizgisinin hâkim olduğu döneme kadar TİP'in parlementarist ve pasifist çizgisinin doğrultusunda hareket eden FKF yönetimi, tutarlı bir politik çizgi izleyememiş anti-emperyalist ve anti-faşist mücadele de sosyalist gençliğin öncülüğünü sağlayamamıştır. FKF'nin önceleri «toplumculuk» diye tamımladığı, TİP'in ise kitlelere popülizim olarak sunduğu sosyalizm kavramının bu belirsizliği yanlış yorumları da beraber getirmiş ve gençlikte FKF'ye karşı olanlar arasında sosyalizm yasakçılığının doğması na yol açmıştır. Şüphesiz, sosyalizm yasakçılığının kök salmasını bir tek etkene bağlamak yeterli değildir. Bunun başta gelen en önemli nedeni, reformist burjuva ik. iktidarını amaçlayana bazı cunta akımlarının varlığıdır. Bu hesaplara dayanılarak yürütülen «Cephe» politikaları her zaman

sosyalizmi ve sosyalist kavramları arka plana itmiş ve gençlik içinde etkin olan küçük burjuva eğilimlerini de kullanarak güç kazanmıştır. Bunun yanında proletaryanın bağımsız hareketinin güçlenememesi ve küçük burjuva sosyalizminin hakimiyeti de bu sonucun oluşmasını hızlandırmıştır.

FKF'nin örgütsel yapısını incelerken, örgüte hakim olan ideolojik çizginin etkinliğini gözetmeden yapılan bir tahlil elbette ki doğru sonuç vermeyecektir. MDD çizgisinin hâkim olduğu döneme kadar, TİP'in parlementarist ve pasifist çizgisinin doğrultusunda hareket eden FKF yönetimi, tutarlı bir politik çizgi izleyememiş anti-emperyalist ve anti-faşist mücadele de sosyalist gençliğin öncülüğünü sağlayamamıştır. FKF'nin önceleri «toplumculuk» diye tanımladığı, TİP'in ise kitlelere popülizm olarak sunduğu sosyalizm kavramının bu belirsizliği yanlış yorumları da beraberinde getirmiş ve gençlik FKF'ye karşı olanlar arasında sosyalizm yasakçılığının doğmasına yol açmıştır. Şüphesiz, sosyalizm yasakçılığının kök salmasını bir tek etkene bağlamak yeterli değildir. Bunun başta gelen en önemli nedeni, reformist burjuva iktidarlarını amaçlayan bazı cunta akımlarının varlığıdır. Bu hesaplara dayanılarak yürütülen «Cephe» politikları her zaman sosyalizmi ve sosyalist kavramları arka plana itmiş ve gençlik içinde etkin olan küçük burjuva eğilimlerini de kullanarak güç kazanmıştır. Bunun yanında proletaryanın bağımsız hareketinin güçlenememesi ve küçük burjuva sosyalizminin hakimiyeti de bu sonucun oluşmasını hızlandırmıştır.

Bu ortamda gelişen MDD çizgisi, TİP'in pasifizmine tepki duyan gençliği kısa sürede saflarına almayı başarabildi. MDD çizgisinin gençliği kolayca etkisi altına alabilmesinin bir çok nedenleri vardır. Bunların başında söylenecek en temel neden, bu çizginin küçük burjuva niteliği ile gençliğin sınıfsal yapısının kolaylıkla birleşebilmesidir. Yıllarca Kemalizm'in reformist kirleri ile, devletin resmi ideolojisiyle şartlanarak eğitilmiş genç insanlarda bu etkiyi silmek, hakim sınıfların kültürüne karşı mücadele etmek, ancak güçlü bir proletarya hareketinin toplumda kök salması ile mümkündür. Yalnızca marksizm-leninizm'in güçlü silahı burjuva reformculuğunu etkisiz kılar, proleter enternasyonalizmine güç kazandırır.

İşte şu şartların oluşmaması halinde gençlik her zaman reformist fikirlere ve sapmalara açıktır. FKF'nin ilk dönemde yürüttüğü politika ve savunduğu ideolojik görüşler ve genel olarak TİP'in teslimiyetçi çizgisi, gençlik içinde MDD'nin güçlenmesini kolaylaştıran başlıca etkendir. MDD genel çizgisi içinde ise milliyetçilik dahi savunulmuş, sosyal şovenizm genç insanların kafalarına, hem de devrimci diye geçinen yayın organlarında sokulmak istenmiştir.

[«Bu günün savaşı her içtenlikle Türk'üm diyenin savaşıdır.» (Türk solu sayı : 1)]

Devrimci gençliğin mücadelesi haklıdır

Olayları tarihi süreç içinde gözledikten sonra, genel değerlendirmelere gidebilir, doğru sonuçlar çıkarabiliriz. Bunu yaparken de, marksist diyalektik metodun şaşmaz kriterleri dışına çıkmamız o yaratıcı ışığın altında olguları derinliğine incelememiz gerekir. Ancak böylesi bir metod bize sağlam bir bakış açısı kazandırır, mücadelenin geleceğine kalıcı deneyler bırakır.

Toplumda her tarihi olay, onu yaratan objektif şartlar, oluştuğu maddi ortam ve zaman gözönüne alınarak incelenir. Bu yüzden geçmişe baktığımızda, tek tek olayları birbirinden soyutlamak, o olayın meydana geldiği bütünü gözetmeden sonuçlara varmak yanlış yorumları doğurur. Geçmişte gençlik hareketinin doğruları neydi, yanlışları neydi, derken soruyu bir bütünün içinde düşünmek zorundayız. Hareketi oluşturan yapının özelliklerine, o dönemin tarihi şartlarına ve hareketin meydana geldiği ortama bakmadan karar vermek, bilimsellikten uzaklaşmak demektir. Engels, toplumda her bireysel iradenin sürekli olarak, bir diğeriyle çatışma içinde olduğunu, tarihi bir olgunun sayısız bireysel iradelerin birbiriyle çatışması sonucunda meyda-

na geldiğini, bu oluşurken her bireysel ira denin bir diğerini engellediğini ve sonuçta hiç kimsenin arzulamadığı bir sonucun (tarihi olay) doğabileceğini söyler. Proleteryanın, sınıf mücadelesinin ve tarihsel akışın kendinden yana olan gelişmesini hız landıracak, güçlü bir örgütlenmesinin olmadığı dönemlerde, tarihin seyri yukarda açıklanan gelişimi izler. Ancak örgütlü proleteryanın bilinçli müdahelesidir ki, toplumu ve dünyayı değiştirir, insanlığa yeni bir gelecek hazırlar.

Geçmişte, örgütlü proleterya hareketinin güçsüz olduğu dönemleri yaşayan ülkemizde de, tarihi olaylar benzer biçimler de gelişti ve marksizmin ustalarını doğruladı. Gençlik hareketini örneklersek, örgüt içinde, gerçekten her grup, bir diğerini engellemek için elinden geleni yapıyor, «sayı sız bireysel irade» çatışıyor ve sonuçta hiç kimsenin arzulamadığı, ama bir gerçek olan (olgu) meydana geliyordu. Bu açıdan Dev-Genç'in örgüt olarak sonu, kimsenin öyle olmasını istemediği ama bir bakıma da zorunlu olan bir sondu.

Gençlik hareketi, Türkiye'de emperyalizmin güdümünde gelişen kapitalizmin hızla yayıldığı bir dönemde güç kazandı. Bütün halk sınıflarına yayılan şiddetli ekonomik ve toplumsal buhranın, sonuçlarını en ağır bir şekilde omuzlarında hisseden proleteryanın ve yoksul köylülüğün yanında, orta ve küçük burjuvazi de bunalımdan büyük zararlar görmüş, çöküntüye uğramış, tekel dışı kalan burjuvazi dahi, tekelci burjuvazinin baskısına maruz kalmıştır. Hakim sınıflar arasındaki çelişki olduk ça keskin bir biçimde kendini açığa çıkarmış, hakim sınıfların en büyük siyasal partileri bölünmeye uğramıştır. Bu değişimle birlikte, işçi sınıfı en güçlü ekonomik ve demokratik mücadelesini bu dönemde vermiş, köylülerin toprak kavgası hızla büyümüş, küçük üreticiler uğradıkları ağır baskılara karşı, direnerek cevap vermiş, etkin bir mücadele yürüten öğretmenlerin ve teknokratların yanısıra, büyük devlet bürokrasisi dahi başkaldırabilmiştir. İşte bu dönemde, en güçlü günlerini yaşayan gençlik hareketi, toplumdaki hızlı değişimin içinde yeralarak, çeşitli halk sınıflarının özlemlerini dile getiren bir hareket halini aldı. Bu sayede, işçi sınıfı ve tüm emekçi halk kesimlerinde anti-emperyalist ve anti-faşist bilincin oluşması büyük ölçüde hızlandı. Ne var ki, halkın mücadelesine öncülük edecek güçlü ve örgütlü bir proletarya hareketinin olmayışı, gençlik eyleminin kalıcı başarılar yaratmasını engeller. En güçlü hareketler dahi, son tahlilde yalnızlığı ve tecriti beraberinde getirir, karşı-devrimin oyununa zemin hazırlar. Sınıf mücadelelerinin pratiği bunu her zaman doğrulamıştır, doğrulamaktadır. Aynı gelişimi bizde de izlenmiş, en güçlü olduğu bir dönemde, birden düşüş gösteren hareket, bir anda geniş öğrenci kitlesinden ve halktan soyutlanmış, burjuvazinin sokmak istediği dar sınırlar içine kapanıp, kalmıştır. Sağlıksız unsurların hareket içindeki etkinlikleri önlenememiş, silahın herşeye hakim olduğu görüşü güç kazanmış, bireycilik, gençliğin diğer kesimlerine karşı zor kullanma eğilimleri sistemleş miştir. Bütün bunlar tek tek zaaflar olmasına rağmen, bir bütün olarak ele aldığımızda genel bir özelliği çok iyi bir biçim de yansıtmaktadır. Bu da sınıfsal yapıya uygun olarak ortaya çıkan ve hemen beliren küçük burjuva karakterdir.

Engels, ütopik sosyalizm üzerine görüşlerini açıklarken; *«Biçimsel olarak, ekonomik bakımdan yanlış olan, yine de dünya tarihi açısından doğru olabilir.»* şeklinde çok derin anlamlı ve tarihe bakış açısına temel olacak bir tezi öne sürer. Gerçekten, ütopiklerin kapitalizm hakkında öne sürdükleri görüşler ekonomik olarak yanlıştı, bu konuda burjuva iktisatçılarının kapitalist toplum üzerine yaptıkları tahliller ise, gerçeği daha fazla dile getiriyordu. Ancak, kapitalizme son verecek bir sınıfın belirtisi, bir habercisi olan ütopik sosyalizm, dünya tarihi açısından haklıydı. Lenin, aynı örneği Narodnik demokrasisi için verir. «Narodnik ütopya, milyon larca küçük burjuva emekçinin, eski feodal sömürücülere toptan son verme arzusu nun bir ifadesidir. Ama aynı zamanda, yeni kapitalist sömürücülerin onlarla birlikte ortadan kaldırabileceğine dair bir ham hayali ifade eder» (Toprak Meseleleri) görüldüğü gibi, Narodnik demokrasisini ekonomik olarak, yanlış gören Lenin, tari-

hi olarak haklılığını ortaya koymaktadır.

Ülkemizde de gençlik hareketine baktığımızda, «ekonomik olarak yanlış» bir hareketin bütün izlerini görebiliriz. Başta, kökenini oluşturan sosyal sınıflara ya da Lenin'in deyimiyle, «binlerce ve milyonlarca ilmek»le bağlı olduğu orta ve küçük burjuvaziye özgü özellikler, kendi yapısına uygun olarak savunduğu küçük burjuva sosyalizmi, kimi zaman kendini halkın öncüsü görme eğilimi v.s. bunların birer kanıtıdır. Ancak, mücadelesiyle sömürü düzenine karşı güçlü bir *başkaldırıyı* başarabilmesi, kendi çıkarlarını halkın çıkarlarıyla birleştirebilmesi ve bunun için hiç bir şey düşünmeden kahramanca dövüşerek nice şehitler vermesi, gençliğimizin *tarihi olarak haklılığını* gösterir.

İşte marksizmin bizlere kazandırdığı doğru bakış açısı budur. Yalnızca bunun ışığı altında, geçmişteki hatalardan ders çıkarabilir, doğru sonuçlara varabiliriz. Tarihi duygusal bir havaya boğmak veya olayları kendi subjektif değer yargılarımıza göre yorumlamak, bize bir şey kazandırmayacağı gibi, yeni genç arkadaşların sağlıklı gelişmesini de engeller.

Örgütlenmenin önemi

Ülkemizde gençliğin örgütlenmesi ve sosyalist mücadelenin içindeki yerine doğru olarak oturtulması, artık tartışılmaz bir görev haline gelmiştir. Geçmiş deneyleri gözden geçirerek, hatalardan ders almak ve önümüzdeki güçlü mücadele döneminde bu hataların tekrar doğmaması için, sapmalardan kendini koruyabilecek ideolojik ve örgütsel bütünlüğe sahip bir gençlik hareketini sosyalizme kazandırmak, başlıca amacımız olmalıdır. Gençlik içinde, çıkarlarını işçi sınıfıyla, halkla özdeşleştirme çabasında olan, nice yiğit ve fedakar unsur bunu beklemektedir.

Dünya devrimci pratiğinde, gençlik hareketlerinin güçlü deneyleri, meydana geldiği ülkenin sınıf mücadelesinde önemli dönüm noktalarını oluşturabilmiştir. Çarlık Rusya'sında 1890'ların sonunda Petersburg'daki öğrenci ayaklanmaları, Çin'de 1919 Mayıs'ındaki anti-emperyalist ve anti-feodal öğrenci gösterileri, gelecek devrimlerin habercisi sayılırlar. İşte, bunların zengin deneyi marksizmin ustalarınca yeterince değerlendirilmiş, proletaryanın gençlik hareketine bakış açısı tartışmasız bir biçimde sağlam teorik temellere oturtulmuştur. Örgütlenme üzerinde dururken, önce bu yaklaşımı sağlamak zorundayız. Lenin Çarlık Rusya'sındaki öğrenci hareketlerini değerlendirirken şöyle demektedir:

«Diğer bir örnek de öğrenci hareketleridir. Bir burjuva demokratik devrim dönemi geçiren bir ülkede patlayıcı maddenin ilerici birikimini de içeren bu hareketler, devlet yönetiminin bir tek dalında işlerin yönetimi üzerinde çıkacak küçük ve mahalli bir çatışmadan muazzam ölçüde geniş olayları kolaylıkla başlatabilir. Proletaryanın bağımsız sınıf politikasını yürüten Sosyal Demokrasi, doğal olarak ne bu öğrenci mücadelesine ne zemstvo kongrelerine, ne de birbirine düşmüş olan burjuvazinin çeşitli kesimlerinin kavgalarına kendisini adapte etmeyecektir; bu aile kavgalarına ayrı bir önem vermeyecektir. Kurtuluş mücadelesinin bütününü yöneten sınıfın partisi kesinlikle Sosyal Demokrat Parti'dir. Kuşkusuz bu parti, çatışmaların her birinden, ve her çatışandan faydalanarak onu tutuşturmak, önemini artırmak, onu devrimci sloganlar içinde kendi ajitasyonu ile birleştirmek, bu çatışmalarla ilgili haberleri geniş kitlelere iletmek ve kitleleri kendi istekleri ile açık ve bağımsız eyleme geçmeğe sevketmek zorundadır.» (Kitle İçinde Parti Çalışması)

Bu temel gerçeğin ışığı altında atılacak her adım, gençliği işçi sınıfına daha da yaklaştıracaktır. Örgütlenme konusunda, temel ilkelerden kalkınarak safları genişletmek, hareket kabiliyetini kısıtlayan, bağımsız gelişmeyi engelleyen sekter davranışlardan kaçınmak zorundayız. Bunu yaparken de, genel olarak proletarya örgütlenmesinin ulaştığı noktaları, vardığı aşamaları gözden kaçırmamamız gerekir. Her aşamanın, her dönemin kendi içinde değişen ve gelişen şartları vardır. O şartlar içinde mücadelenin bir bütün olarak ulaştığı düzey, onu zorunlu kılan görevleri de beraberinde getirir. Bu görevler de

herzaman örgütlenme ve mücadele temeli üzerinde yükselir.

Örgütlenme ve bunun temel ilkeleri sözkonusu olduğunda, marksizmin ustaları kesinlikle gençlik örgütlerinin bağımsızlığından yana olmuşlardır. Çok açık olan bu gerçek, güçlü pratiklerin sonucunda şekillenmiştir. Örgütsel bağımsızlık, herşeyden önce, gençlerin programlarını kendi kararlarıyla, kendi çalışmalarıyla yürütmeleri anlamına gelir. Örgüt içinde geliştirilen insiyatif, genç insanın faaliyetini hızlandırır, yeni çalışma biçimlerinin, metotlarının ortaya çıkmasını sağlar, örgüt içinde güven duygusunun kök salmasına yolaçar. Fakat bu temel gerçek tek başına ele alındığında, önemli hataların kaynağı da olabilir. Örgütsel bağımsızlık kavramının kapsadığı anlam, genel olarak proletarya örgütlenmesinin oluşturduğu *bütünlükle* birlikte ortaya konmalıdır. Her bir unsurun, bir diğeriyle bağlantılı olduğu bu bütünlük içinde, gençlik örgütünün bağımsızlığı *izafi* bir karakter taşır. Bu konuda Lenin şöyle demektedir:

«Biz kesin olarak Gençlik Birliği'nin örgütsel bağımsızlığından yana olmalıyız, yalnızca oportunistler bu bağımsızlıktan korkuyorlar diye değil, ama durumun tabiatının gereği bu olduğu için de, Çünkü tam bağımsızlığa sahip olmadıkları takdirde, gençlik, ne arasından iyi sosyalistler yetiştirmeye, ne de sosyalizmi ilerletmek için kendisini hazırlamaya muktedir olabilir.

Gençlik Birliklerinin tam bağımsızlığını, ama aynı zamanda hatalarının arkadaşça eleştirisi konusunda da tam bir özgürlüğü savunuruz. Gençliğe dalkavukluk etmemeliyiz.» (Gençlik Enternasyonali)

Ancak, geçmişte bu ilkeler oldukça yanlış ve her tarafa çekilebilecek bir şekilde savunuldu. Pasifist TİP çizgisine her şeyi ile bağımlı hale gelmiş olan FKF yönetimine karşı, başlayan ilk muhalefet, örgütsel bağımsızlık konusunda genel doğruları dile getiriyordu, Ne var ki, tek yanlı ele alınan ve proleterya örgütlenmesinin bütünlüğü içinde savunulmayan bu gerçek, daha başından işlemez hale geldi, anlamını yitirdi. Kavram karışıklığı o dönemin şartlarıyla birleşince, tohumları atılmaya başlanmış çeşitli sapmalar, bu genel doğruda güçlü dayanaklar bulabildi. Fakat bu gelişim biraz da zorunluluğun ürünüydü. Mücadelenin dışına düşmüş bir örgüte karşı, her alanda temel doğruları, sosyalist örgütlenme prensiplerini savunarak muhalefet etmek, mücadele içindeki yeri ve sınıfsal yapısı belli olan gençlikten beklenemezdi.

Kısaca özetlersek, Parti açısından gençlik örgütleri, örgütsel bağımsızlığı ve hareket kabiliyeti olan, kendisiyle sadece temel prensiplerde ve ortak düşüncede birleşmiş bağımsız örgütlerdir. İşte bu diyalektik ilişki, gençliği proletaryaya ve onun mücadele örgütüne bağlar, yanlışlara düşülmesini önler ve gençliğin sınıfsal zaaflarını asgariye indirerek, yokeder.

Nasıl bir örgütlenme

Gençliği sosyalizme kazandırmak ve devrimci teorinin gençlik içinde yayılmasını sağlamak için, Sosyalist Gençlik Birliklerinin kurulması, günümüzün acil görevleri arasına girmiştir. Sosyalist Gençlik Birlikleri, dünya devrimci hareketinden ve ülkemizin pratiğinden çıkarılacak sonuçların ışığında, gençliğin bütün kesimlerini biraraya getirebilmelidir. Öğrenci gençlikle, emekçi gençlik arasında, işlerliği olan bir bütünlüğün sağlanması, herşeyden önce bunların aynı örgüt içinde toplanmalarını zorunlu kılar, Bu aynı zamanda işçi sınıfı sosyalistlerinin, gençliği sadece öğrenci gençlikten ibaret saymadıklarının da bir kanıtıdır. R.S.D.İ,P,'nin 4, Kongresine kadar, ayrı ayrı örgütlerde çalışan işçi ve öğrenci gençlik, bu kongrede Krupskaya'nın verdiği bir önergenin kabulunden sonra aynı çatı altında biraraya gelmişlerdir. Böylesi bir örgütlenme, dağınık gelişen hareketi merkezi hale getirecek ve daha da önemlisi öğrenci gençliğin, proleteryanın genç kuşağı işçi gençlikle kaynaşmasını sağlayacaktır. Giderek, aynı örgütte birlikte çalışmanın oluşturacağı ortam içinde, sınıfsal zaaflar atılacak, sosyalist düşünce ve davranış hakim duruma gelecektir.

Sosyalist Gençlik Birliklerinin görevlerini açıklayan Le Duan şöyle demektedir:

«Gençlik Birliği, kitlelerin örgütlenmesine yakındır. Partinin dolaysız denetimi altında Birlik, gençlerin devrim yapmak için eğitilmelerini ve örgütlenmelerini sağlar. Gençlerin girişecekleri önemli eylemlerin doğru düzenlenmesi için, birliğin çalışmalarında partinin çizgisi temel olmalıdır. Birlik, kendisine parti tarafından emanet edilmiş olan örgütlenmenin sağlamlaştırılması görevini ihmal edemez.» (Vietnam Sosyalist Devrimi)

Gençlik örgütlerinin başlıca görevi, kitlelerden, halkın mücadelesinden tecrit olmamaktır. Bu yüzden çalışma şekillerinin ve metodlarının tesbiti, gençliğin somut ihtiyaçlarına dayanılarak yapılmalıdır. Bir sosyalist parti olmayan bu örgütlerde, sosyalist partinin çalışma metodlarının uygulanması çok tehlikeli sonuçlar doğurur, sekterliği yayar ve mücadeleden soyutlanmayı kolaylaştırır. Geçmiş deneylerimiz bunun örnekleriyle doludur, aynı hatalara düşmemek için, çalışma metodlarını doğru temellere oturtmamız gerekir. Yönetimde merkeziyetin sağlanması, örgütün işlerliği açısından başlıca ilke olmalıdır. Bunun yanında çalışmaların ise, bağımsızlığı yerine oturtabilecek, hareket kabiliyetini ve insiyatifi geliştirecek oranda da çok yanlı ve otonom olması zorunludur. Dimitrov bunu şu şekilde özetlemektedir:

«Yönetimde büyük merkeziyet, çalışmalarda ise en geniş ademi merkeziyet. Aynı ideali, aynı hattı gerçekleştiren bir merkezleştirilmiş yönetim gereklidir, onun bir yumruk gibi olması gerekir. Ve pratik çalışmanın, örgüt çalışmalarının, ajitasyon ve propagandanın ise, en geniş gençlik kitlelerini de kucaklayabilmesi için, ademi merkezileştirilmiş olması gerekir.» (Gençlik İçin Notlar)

Sosyalist Gençlik Birlikleri, bünyesinde barındırdığı gençliğin farklı kesimlerinin çıkarlarını da gözetmesini bilmelidir. İşçi ve emekçi gençliğin sorunlarına yönelik bir çalışma, onların çıkarlarını savunma, genç işçileri, genç köylüleri mücadeleye daha sıkı bağlayacak, sosyalizme kazandıracaktır.

Sosyalist Gençlik Birliklerinde eğitim, örgütlenmeyle birlikte yürütülmeli, mücadele içinde gelişen örgütün üyeleri sosyalist düşünceyi temelden kavrayabilecek bir düzeye erişmelidir. Böylelikle, kendi pratiği ile sosyalist teorinin şaşmaz doğrularını kaynaştıran ve bunu hayata indirgeyen genç bir sosyalist, «sosyalizm için bir okul» olması gereken bu örgütlerde hayatını proleterya davasına adar. Eğitimin sağlam ideolojik temellere dayanılarak yapılması ve sosyalizm dışı yanlış görüşlere karşı, teorik bütünlük, başlıca ilke olmalıdır. Özellikle öğrenci gençlik arasında yaygın olan küçük burjuva ideolojilerinin etkisiz hale getirilmesi, bu bütünlük sayesinde sağlanabilir. Geçmiş deneylerimiz, ideolojik istikrarsızlığın en yıkıcı etkisinin öğrenci gençlik içinde görüldüğünü kanıtlamıştır. Bütün grup ve fraksiyonlar, kendilerine ilk dayanağı gençlik içinde aramış, sapmalar bu ortamdan şekillenmiştir. Bu bakımdan ideolojik mücadele, burjuva reformculuğuna, kemalizme, milliyetçiliğe ve küçük burjuva devrimciliğinin çeşitli kılıklarına karşı verilmeli, gençlik marksizm-leninizmin ve proleter enternasyonalizminin yaratıcı ruhuyla eğitilmelidir.

Sosyalist gençliğin örgütlenmesinin yanısıra, öğrenci gençliğin kitle örgütlerini geliştirmek, özellikle son olaylarla ortaya çıkan önemli bir sorun olmuştur. Her fakülte ve yüksek okulda, oradaki bütün öğrencileri toparlayan dernekler v.s. kurulmalı, bunlar öğrenci gençliğin somut akademik taleplerini, demokratik haklarını dile getirmelidir. Öğrencileri kapsayan bütün çalışmalar bu derneklerin yapısı içinde olmalıdır. Şu anda faşistler tarafından kurulmuş olan ve anti-demokratik dernekler kanununa göre de yenisi kurulamayan bu tip derneklerin, değişik biçimlerde oluşturulması ve mücadeleyle öğrencinin tek temsilcisi durumuna getirilmesi gerekir. Öğrenci kitlesi kazanıldığı ölçüde bunun gerçekleşme imkanı doğacaktır. Bu konuda bütün sosyalist gençlik vargücüyle çalışmalı, öğrenci gençliğin yurtsever, ilerici ve anti-faşist unsurlarını kucaklayan demokratik kitle örgütleri yaratabilmelidir.

Sonuç

Faşizmin, 12 mart'tan sonra bile, bütün çabalarına rağmen, atılganlığını ve devrimci ruhunu yokedemediği gençlik, yüklü

mücadele mirası ve potansiyeli ile kavga içinde yeralmaya hazırdır. İşçi sınıfı sosyalistlerine düşen başlıca görev, gençlik hareketini sosyalist mücadeleyle birleştirmek, gençliğin çıkarlarını proleteryanın ve emekçi halkın çıkarlarıyla özdeşleştirmesini sağlayacak bir örgütlenmeyi gerçekleştirebilmektir. Genç sosyalist arkadaşların, geçmiş deneyleri, yanlışları ve doğruları bir bütün içinde görerek, objektif yargılara varmaları ve her konuda tarihi sorumluluğu yüklenecek cesarette olmaları gerekir. Ancak böylelikle ciddi bir örgütlenmeyi başarabilir, proleteryanın öncülüğünde emperyalizme ve faşizme karşı mücadelede, bütün anti-faşist, ilerici ve yurtsever gençliğin birliğini sağlayabiliriz.

Öğrenci hareketi ve günümüzdeki politik durum

V. İ. U. LENİN

Petrograd üniversitesinde öğrenci boy kotu ilan edildi. Bir kaç başka yüksek öğrenim kurumu da buna katıldı. Hareket şimdiden Moskova ve Harkov'a yayılmış bulunuyor. Yabancı ve Rus gazetelerinde çıkan ve Rusya'dan gelen özel mektuplardaki haberlere pay biçilirse, oldukça geniş bir akademik hareketle karşı karşıyayız.

Gelsin yine eski günler! Devrim öncesi Rusya gelsin! Bütün bu olayların hergey den önce belirlediği budur işte. Yine eskisi gibi hükümetteki gericiler üniversiteler üzerindeki çemberlerini daraltıyorlar. Öğrenci örgütlerine karşı otokratik Rusya'daki sonu gelmez mücadele, «Başbakan» Stolypin ile tam bir işbirliği içinde davranan Kara-Yüz Bakan Schwartz'ın 1905 güzünde öğrencilere vadedilen özerkliğe (Devrimci işçi sınıfının baskısı altındaki otorkrasi Rus vatandaşlarına neler «vaad» etmemişti ki!) karşı açtığı bir haçlı seferi halini aldı. Bu özerklik otokrasinin «öğrencilerden başka düşünecek şeyleri» olduğu sürece, öğrencilerin ellerinde tuttukları, ve eğer otokrasi otokrasi olarak kalacaksa geri almaya başlaması gereken bir özerk likti.

Eskiden olduğu gibi liberal basın ağlaşıp homurdanıyor, ama bu kez öğrencilere sadece gericilerin işine yarayacak kanunsuz yöntemlere başvurmamaları için yalvaran bazı Oktobristlerle birlikte. Profesörler de ağlaşıp sızlıyor ve hükümete gericilerle birlikte olmamaları ve «sancılardan yorgun düşen bir ülkede», «reform lar yardımıyla barış ve düzeni güvenlik

altına almak için» mükemmel bir fırsatı kullanmaları için yalvarıyorlar, vb. vb. Bütün bu laflar ne kadar eski ve yıpranmış, ve geçen yüzyılın 1880'leri sonunda yani yirmi yıl kadar önce olanlar, gözlerimizin önünde ne kadar canlı olarak adeta diriliyor! Bu ân'ı, geçirdiğimiz devrimimizin üç yılından ayrı tutup tekbaşına ele alırsak o zaman ile bu zaman arasındaki benzerlik daha da çarpıcıdır. Çünkü (ilk bakışta) Duma çok minicik bir farklılıkla, aynı devrim öncesi güç ilişkilerini ifade ediyor: Saray ilişkilerini ve memur arkadaşının nüfuzunu kullanmayı, herhangi bir temsil sistemine tercih eden vahşi toprak ağasının egemenliği; hayırhah hamilerinden farklı olmayı göze alamayan tüccarlar (Oktobristler) tarafından desteklenen aynı memur; herşeyin üstünde sadakatlerini ispat etmekle uğraşan, iktidardakilere başvurmayı liberalizmin siyasi faaliyeti olarak tanımlayan burjuva entellektüellerinin «muhalefeti». Ve Duma'daki işçi milletvekilleri yakın zamanda proleteryanın açık yığın mücadelesi yoluyla oynadığı rolü zayıf, ama çok zayıf bir şekilde hatırlatıyorlar.

Şu sorulabilir, bu şartlar altında öğrencilerin eski ilkel akademik, mücadele biçimlerine önem verilebilir mi? Eğer liberaller 1880'lerin «politikası» seviyesine düşmüşlerse, (tabii böyle bir politikadan ancak alayla bahsedilebilir) şu ya da bu şekilde akademik mücadeleyi desteklemenin gerekli olduğuna karar verilmesi Sosyal Demokrasi'nin amaçlarının itibarını zedelemek olmaz mı?

Anlaşılan Sosyal Demokrat öğrenciler orada burada bu soruyu soruyorlar. Her neyse, yazı kurulumuz bir grup sosyal demokrat öğrenciden şunları da içeren bir mektup almış bulunuyor:

«13 Eylül'de Petrograd üniversitesi öğrencilerinin yaptığı toplantıda Schwartz'ın saldırgan taktiklerine karşı Rusya'daki bütün öğrencileri genel bir boykota çağırma kararı alındı. Boykotun platformu akademiktir hatta toplantı Moskova ve Petrograd profesörler konseylerinin özerklik için mücadelede attığı 'ilk adımları' memnuniyetle karşılar. Petrograd toplantısının ortaya attığı tamamen akademik platform karşısında şaşırdık, ve bu akademik platformu bugünkü koşullarda öğrencileri geniş bir cephede aktif bir mücadelede birleştiremeyeceği için uygun bulmuyoruz. Öğrenci eylemini genel siyasi eylemle birlikte yürütülen bir hareket olarak görüyor ve ondan asla ayırmıyoruz. Ancak hareket, öğrencileri birleştirebilecek unsurlardan yoksundur. Bu nedenle akademik harekete karşıyız.»

Mektubu yazanların yaptıkları hata ilk bakışta görülenden çok daha büyük bir siyasi önem taşımaktadır. Çünkü iddiaları, bir boykota katılıp katılmama meselesiyle karşılaştırılamayacak kadar geniş ve önemli bir konuya değinmektedir.

«Öğrenci eylemini genel siyasi eylemle birlikte yürütülen bir hareket olarak görüyoruz. Bu nedenle akademik harekete karşıyız.»

Böyle bir iddia temelinden yanlıştır Derimci slogan, yani öğrenci ve proleteryanın birlikte siyasi eylemi için çalışma vs. burada, genişleyen temele dayanan çok yönlü militan ajitasyon için canlı bir rehber olmaktan çıkmış, hareketin çeşitli biçimlerinin çeşitli aşamalarına mekanik şekilde uygulanan cansız bir doğma haline gelmiştir. Devrim derslerinin «son sözünü» tekrarlayarak birlikte siyasi eylem ilan etmek yeterli değildir. Siyasi eylem için ajitasyon *yapabilmeli,* her ihtimali, her durumu ve herşeyden önce ne olurlarsa olsunlar ileri unsurlar ile otakrasi arasındaki bütün yığın çatışmalarını *kullanmalıdır.* Bu, tabii ki her öğrenci hareketini «aşamalara» bölmek ve «zamansız» siyasi eyleme geçilir korkusuyla her aşamayı titizlikle izlemek demek değildir. Böyle bir görüş son derece zararlı bir bilgiçlik olur ve sadece oportunist politikaya hizmet eder. Fakat bir sloganın, değiştirilemez anlamında yanlış yorumlanması yüzünden, ortaya çıkan aktüel bir durum ve belli bir yığın hareketinin gerçek koşullarıyla uğraşmayı kişiler reddederse, deminkinin tam aksi olan bu hata da aynı derecede zararlı olur. Bir sloganın böyle bir uygulanışı kaçınılmaz biçimde yozlaşarak devrimci gevezelik haline gelir.

Akademik hareketin, siyasi hareketi

kısıtlayacağı ya da böleceği ya da dikkati siyasi hareketten çekeceği durumlar olabilir, ve bu gibi bir durumda Sosyal Demokrat öğrenci grupları böyle bir harekete karşı ajitasyonlarını yoğunlaştırmak zorundadırlar. Ama şu andaki objektif siyasi koşulların farklı olduğunu herkes görebilir. Akademik hareket dar bir özerkliğe az çok alışmış yeni bir öğrenci «kuşağı»nın arasındaki bir hareketin başladığını göstermektedir; ve bu hareket şimdi, yığın mücadelesinin diğer şekillerinin olmadığı bir zamanda geniş halk yığınlarının sessizce, dikkatle ve yavaşça devrimin üç yılının tecrübesini sindirmeye devam ettiği, bir uyuşukluğun hüküm sürdüğü sırada başlamaktadır.

Bu koşullarda, Sosyal-Demokratlar «akademik harekete karşı» olduklarını ilan ederlerse büyük bir hata yapmış olurlar. Hayır, partimize bağlı öğrenci grupları, hareketi desteklemek, genişletmek ve ondan yararlanmak için bütün çabalarını harcamalıdırlar. Sosyal Demokrasi'nin her ilkel hareket biçimini desteklemesi gibi, şimdiki destek de, her şeyden önce bu çatışma ile harekete geçen ve genel bir kural olarak bu çatışma ile ilk siyasi tecrübelerini geçiren geniş yığınları ideolojik ve örgütsel olarak etkilemekten ibaret olmalıdır. Son iki yıl içinde üniversiteye giren öğrenci gençlik hemen hemen tamamiyle siyasetten uzak bir hayat yaşamışlar ve dar bir akademik özerklik içinde, sadece Düzen'in profesörleri ve hükümet basını tarafından değil, aynı zaman da liberal profesörler ve tüm Kadet partisi tarafından eğitilmişlerdir. Bu gençlik için geniş çapta bir boykot, (ki eğer bu gençlik büyük çapta bir boykot örgütleyebilirse; üstlendikleri bu işe yardım et mek için elimizden gelen herşeyi yapmalıyız, ama tabii herhangi bir burjuva hareketinin başarı kazanmasını garantilemek biz sosyalistlere düşmez) kavga içindekiler bunun farkında olsun olmasın siyasi bir çatışmanın başlangıcıdır. Görevimiz «akademik» protestocular yığınına çatışmanın objektif anlamını anlatmak, çatışmanın *bilinçli* olarak siyasi olmasına gayret etmek, Sosyal-Demokrat öğrenci grup larının yürüttüğü ajitasyonu on misli çoğaltmak, ve bu faaliyeti öyle bir yönlendirmektir ki, son üç yılın tarihinden devrimci sonuçlara varılsın, yeni bir devrimci mücadelenin kaçınılmazlığı anlaşılsın, ve bizim eski —ama hala güncelliğini yitirmemiş— otokrasinin alaşağı edilmesi ve kurucu meclisin toplanması için çağrı sloganlarımız, bir kez daha tartışma konu su ve yeni demokrat kuşakların siyasi temerküzü için bir mihenk taşı olsun.

Ne şartlar altında olurlarsa olsunlar Sosyal Demokrat öğrencilerin böyle bir görevi başlarından atmaya hiçbir hakları yoktur. Bu görev bugün için ne kadar zor olursa olsun, şu ya da bu üniversitede öğrenci derneğinde toplantıda ve bunun gibi yerlerde, bazı ajitatörlerin başına ne türlü belalar gelirse gelsin, şunu diyoruz: Kapıyı çal, açılacaktır! Siyasi ajitas yon çalışmaları hiç bir zaman boşa gitmez. Siyasi ajitasyonun başarısı, şurada burada hemen çoğunluk kazanmamızla ya da koordine siyasi eylem için onaylarını almamızla ölçülmez. Bunu derhal başaramayabiliriz de. Ama işte biz örgütlü bir proleter partisi olduğumuz için geçici yenilgilerle umutsuzluğa kapılmamalı, aksine, *çalışmalarımızı* inatla, yılmadan ve tutarlı şekilde en güç koşullar altında bile yürütmeliyiz.

Petrograd Karma Öğrenci Birliği'nin çağrısı öğrenciler arasındaki en aktif unsurların bile inatla saf akademik amaçla ra bağlı kaldıklarını ve hala Kadet-Oktob rist türkülerini çığırdıklarını gösteriyor. Ve bu, Kadet?Oktobrist basının boykota karşı en alçakça tutumu takındığı, mücadelenin en kızgın zamanında bunun zararlı ve suç teşkil eden bir şey olduğunu savundukları bir zamanda oluyor. Partimizin Petrograd Komitesinin Karma Birliğe vermek ihtiyacını hissettiği sert red cevabını olumlu bulmaktan başka yapacak bir şeyimiz yok.

Şurası açık ki Schwartz'ın kamçıları günümüzün öğrencilerini «akademisyenler»den «politikacılar»a çevirmeye yeterli değil henüz. Yeni kadrolara tam bir dev rimci eğitim vermek için daha da çok sa yıda Kara-Yüz talim çavuşlarının dikenli kamçılarına ihtiyaç var. Stolypin politika sı ve karşı devrimin her adımıyla eğitilen

bu kadrolar, bizlerin, Sosyal-Demokratların durmak bilmeyen dikkatini gerektiriyor. Sosyal Demokratlar, Kara-Yüz Oktobrist Duma ile güçbirliği yapan otokrasi ile ulusal çapta burjuva-demokratik hareketin arasındaki çatışmaların objektif kaçınılmazlığını açıkça görmektedirler.

Evet, ulusal çapta, Çünkü Rusya'yı geriye döndüren Kara-Yüz karşı devrimi yalnız devrimci proleterya saflarındaki yeni savaşçıları çelikleştirmekle kalmıyor, aynı zamanda kaçınılmaz olarak proleter olmayanlar, yani burjuva demokratlar arasında da yeni bir hareket doğuracaktır. (bununla kastedilen tabii ki bütün muhalefetin mücadeleye katılması değil, burjuvazinin ve küçük burjuvazinin gerçekten demokratik unsurlarının, yani savaşabileceklerin geniş çapta harekete katılışlarıdır.) 1908 Rusya'sında öğrencilerin yığın mücadelesinin başlaması bir siyasi belirti, karşı devrim tarafından yaratılan bugünkü durumun belirtisidir. Binlerce ve milyonlarca iplik, öğrenci memurlara, köylülüğün bir kısmına, kilise gençliği orta ve aşağı burjuvaziye, küçük adamlarına ve bunun gibilere bağlamaktadır. Eğer 1908 baharında Pyotr Struve tarafından temsil edilen eski Kadet, yarı toprak ağası birliğinin biraz solunda «Kurtuluş Birliği»ni canlandırmak için girişimler olduysa; eğer sonbaharda Rusya'daki demokratik burjuvaziye en yakın olan gençlik yığınları arasında bir kıpırdanış başlıyorsa; eğer satılmış kalemler on misli hiddetle okullardaki devrim hakkında ulumaya başlamışlarsa; eğer aşağılık liberal profesörler, Kadet liderleri, egemen Oktobristleri «tepmeye» muktedir olan, o sevgili Oktobristlerin memnun etmeyen zamansız, tehlikeli ve felâkete sürükleyebilecek olan boykotlar hakkında homurdanıp ağlaşıyorlarsa, barut kutusunda yeni barut birikiyor demektir. Gericiliğe karşı tepkinin başlaması sadece öğrenciler arasında değildir, demektir.

Ve bu başlangıç ne kadar güçsüz ve tomurcuk halinde olursa olsun, işçi sınıfının partisi bunu kullanmalıdır ve kullanacaktır. Devrimden önce yıllarca, on yıllarca çalışmayı başardık, devrimci sloganlarımızı önce eğitim gruplarında sonra işçi yığınları arasında, sonra sokaklarda, sonra da barikatlarda ortaya attık. *Şimdi de* ilk olarak ve herşeyden önce, günün görevini teşkil eden, ve o olmaksızın uyumlu siyasi eylem hakkındaki bütün lafların boş sözler olacağı şeyi örgütleyebilmeliyiz. Bu, heryerde, yığınlar arasında dervrimci parolaları için siyasi ajitasyon yürüten güçlü bir proleter örgütü kurma görevidir. Üniversitedeki gruplarımız da öğrenciler seviyesinde böyle bir örgüt kurmaya, bugünkü harekete dayanan ajitasyonu yürütme işine girişmelidirler.

Proleterya geride kalmayacaktır. Proleterya, şölenlerde, kanuni sendikalarda üniversite duvarları içinde ve temsili kurumların kürsülerinde nutuk atmada ilk sırayı çoğu kez burjuva demokratlarına bırakır. Ama yığınların büyük ve gerçek devrimci mücadelesinde, ilk sırayı asla bırakmaz ve bırakmayacaktır. Bu mücadelenin patlak vermesi için gerekli koşullar bazılarımızın istediği hızla ve kolaylıkla olgunlaşmaz; ama bu koşullar olgunlaşmaktadır ve hiç şüphesiz baş vermektedir. Ve küçük akademik çatışmaların küçük başlangıçları büyük bir başlangıçtır, çünkü sonra-bugün olmasa bile yarın, yarın olmasa bile öbür gün bunu izleyenler daha büyük olacaktır.

Proletary, Ekim 1908
Toplu eserler cilt 15 s, 213-219

Darbeden günümüze Kıbrıs bunalımı

Mehmet YÜKSEL

Kıbrıs halkının seçtiği, yasal Makarios hükümetine karşı, 15 Temmuz 1974 günü Lefkoşa'daki Yunanlı subaylar tarafından, NATO ve CIA'nın desteği ile gerçekleştirilen faşist darbe, Kıbrıs sorununda yeni bir dönemin başlamasına yol açmıştır.

Kıbrıs'ın bağımsızlığına kavuştuğu 1960 yılından bu yana, adayı NATO ve emperyalizmin Yakındoğu'da yeni bir kalesi durumuna getirme çabaları sürekli olarak körüklenmiştir. Kıbrıs'ta, gün geçtikçe gelişmekte olan tam bağımsızlıktan yana emekçi halk hareketinin sindirilmesine yönelik ve adada kurulmuş olan demokratik rejimin başkanı Makarios'un faşist Yunan cuntası eliyle devrilmesini amaçlayan darbe olayı, dünya kamuoyunun dikkatlerini derhal Doğu Akdeniz'deki bu küçük ada üzerine çevirmiştir.

Başpiskopos Makarios, darbe sabahı kendisini öldürmek isteyen faşist subayların elinden kaçmayı başarmış ve daha sonra da sığındığı Baf kasabasından Rum halkına hitaben yaptığı konuşmada, «Yunan cuntası Kıbrıs'ı mahvetmeye ve taksim etmeye karar vermiştir. Fakat cunta başa geçmemiştir ve ben yaşadığım sürece Kıbrıs'ta cunta geçmeyecektir» diyerek «bütün büyük ülkeleri, barışsever bütün halkları; bağımsızlık, egemenlik, demokratik hakları savunma ve Yunan diktatörlüğüne baş eğmeme mücadelesinde, Kıbrıs halkını desteklemeye» çağırmıştı.

Emperyalizmin 21 Nisan 1967'de Yunanistan'da, 12 Mart 1971'de Türkiye'de uyguladığı yöntemler, 15 Temmuz 1974'de Kıbrıs'ta deneniyordu. Adanın bağımsızlığını sözümona «korumak» için gelmiş olan Yunan subayları, darbeden hemen sonra Lefkoşa'da bilinen terör ve tutuklama sahnelerini tekrarlamışlar, solcu ve

Makariosçu avına başlamışlardı. Bir yandan binlerce ilerici Rum tutuklanırken, öte yandan da kanlı cinayetler işleniyordu. Darbecilerin Cumhurbaşkanlığına getirdikleri eski EOKA'cı Nikos Sampson ve kurduğu yeni kukla hükümetin, ilk resmi teması ABD ve İngiltere Büyükelçilikleri ile yapmış olması, darbe arkasındaki güçlerin kimliğini göstermesi yönünden ilginçtir.

Kıbrıs Elen Cumhuriyeti'nin kurulduğu dünyaya duyurulurken, adada yaşayan Türk toplumunun «seçilmemiş» tepeden inme lideri Rauf Denktaş, olayları Rumların bir iç sorunu olarak nitelemiş ve yaptığı radyo konuşmasında Kıbrıslı Türkleri, evlerinden çıkmamaya ve sakin olmaya davet ederek «olayların salimen atlatılacağına eminim» demiştir. Siyaset sahnesine çıkmasından bu yana yıllardır Kıbrıs Rumlerini tarafsız ve olayların dışında tutma natik milliyetçi bir tutum izleyen Rauf Denktaş, cuntacıların paralelindeki bu görüşleri savunurken, ertesi gün Türkiye Savunma Bakanı H. E. Işık «Kıbrıs'taki olayların uluslararası bir sorun olduğunu» söylüyordu.

Türk ve Rum Kıbrıslıların faşizme ve emperyalizme karşı ortak bir savaş vermeleri gerektiği bir dönemde, Kıbrıs Türk Yönetimi Başkanı Denktaş, Kıbrıs Türklerini tarafsız ve olayların dışına tutma çabaları ile emperyalizmin ada üzerinde uygulamak istediği planları dolaylı olarak desteklemiş oluyordu. Nitekim darbe sabahı, CIA'nın yardımları ile kurduğu gazetesinde bastırdığı el ilânlarını Lefkoşa'da dağıtarak, cuntacıların ortaya attığı Makarios'un öldüğü haberini yaygınlaştırmaya çalışırken, çabaları boşa çıkıyor ve radyolar Makarios'un ölmediğini duyuruyordu.

Faşizmin boyunduruğu altına girmememek için derhal direnişe geçerek, emekçi halkın demokratik atılımlarını engelleme girişimlerine karşı koyan Kıbrıslı Rum ilericiler, bir hafta içinde binlerce kayıp vermişler ve Atina cuntası, NATO ve Amerikan emperyalizmine karşı savaşmışlardı. Bu arada ada üzerinde dağınık halde bulunan Türk bölgelerine sığınmak zorunda kalan bazı yurtseverlerin, Türk Mukavemet Teşkilâtı (TMT) tarafından verilen bir emirle cuntacılara geri verilmesi, Kıbrıs Türk liderliğinin faşizm yanlısı tutumunun somut örneklerindendir.

Kıbrıslı Rumlar arasında gelişen direniş hareketi karşısında, emperyalizmin bir oldu bitti ile faşizmi Kıbrıs'ın Rum bölgelerinde de yerleştirme çabaları bir sonuç vermeyince, ABD ortaya bir barış planı atmış ve 8 gün başkanlık koltuğunda oturtulan Sampson istifa ettirilerek yerine, yıllardır sürdürülen toplumlararası görüşmelerdeki Rum temsilci Glafkos Klerides getirilmişti.

Kıbrıs'ta gelişen olaylar karşısında, Kıbrıs'ın bağımsızlığını garantileyen üç NATO ülkesinden biri olan İngiltere'nin, Türkiye hükümetinin ortak müdahale önerisini kabul etmemesi üzerine, Türkiye 20 Temmuz 1974 günü, 1960 Garanti Antlaşmasına dayanarak Kıbrıs Cumhuriyeti'nin zedelenen «bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü korumak ve Kıbrıs'taki Türk ve Rum toplumlarına barış getirmek» üzere adaya askeri müdahalede bulunduğunu açıkladı. Son güne kadar Kıbrıs'taki kanlı darbeden Yunanistan'ı sorumlu tutmaktan kaçınan ABD Dışişleri Bakanlığı, müdahale üzerine yaptığı açıklamada Ankara'nın davranışından «üzüntü» duyduğunu belirtirken, bunalımı tahrik eden Yunan cutasını kınamamaktaydı.

Çıkartma sabahı Türkiye Başbakanı Ecevit, «Savaş için değil, barış için, Yeşil adayı kanlı bir ada olmaktan kurtarmak, yalnız Türklere değil, Rumlara da barış getirmek için adaya gidiyoruz» derken, hükümet sözcüsü Orhan Birgit de müdahalenin amaçlarını şöyle özetliyordu: «Bu barışçı hareketimizin gayesi, Kıbrıs Cumhuriyetinin varlığına ve tüm Kıbrıs halkının haklarına yönelik tehlikeyi bertaraf etmek ve Kıbrıs'ın bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü, güvenliğini ve anayasanın temel maddeleriyle ihdas edilmiş düzeni yeniden ihya etmektir.»

Bu karar, kısa bir süre için başta Sovyetler Birliği olmak üzere diğer sosyalist ülkeler tarafından da desteklenmişti. Özellikle Sovyetler Birliği, darbeden önceki aylar içinde Kıbrıs'ta oynanmak istenen oyunlar karşısında Yunan cuntasını uyarmış, 7 Temmuz 1974 tarihli İzvestia gaze-

teside yayınlanan bir yazıda da Makarios'un başkanlığındaki yasal Kıbrıs hükümetinin zorla devrilmesi için ortam hazırlandığı ve bundan endişe duyulduğu açıklanmıştı. 21 Aralık 1963'te, Kıbrıs Cumhuriyeti henüz üç yaşında iken emperyalist ülkelerin Kıbrıs'ı NATO strateji çemberi içine sokmak amacıyla sürdürmekte oldukları politikanın bir uzantısı olarak başlattıkları toplumlararası çatışmalardan günümüze kadar geçen süre içinde Sovyetler Birliği, daima Kıbrıs adasının bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğün den yana olduğunu çeşitli vesilelerle açıklamıştı. 1955'lerden beri Kıbrıs'taki sağcı unsurların istedikleri ve adanın NATO'laştırılmasını sağlayacak olan ENOSİS ve TAKSİM tezeleri Sovyetler Birliği tarafından hiçbir zaman desteklenmemişti. Her iki görüşün de Kıbrıs'ın bütün veya bölünmüş olarak NATO'nun eline geçmesiyle sonuçlanacağı bir gerçekti. Oysa Kıbrıs'ta bağımsızlığın kazanılmasından sonra gittikçe gelişen emekçi halk hareketi ve Makarios başkanlığındaki hükümetlerin tarafsız dış politikası, emperyalizmi rahatsız etmekteydi. Amerikan emperyalizmine bağlı NATO'nun savaş kışkırtıcıları, Kıbrıs'ı Doğu Akdeniz'deki kurtuluş hareketlerine karşı bir saldırı üssü olarak kullanmak istiyorlardı.

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios ise içte uyguladığı denge politikasına karşılık, dışta anti-emperyalist bir politikayı sürdürüyor ve ada üzerinde NATO üsleri kurulmasına kesin olarak karşı çıkıyordu. Özellikle 1967 yılında Yunanistan'da faşist cuntanın yönetimi ele geçirmesinden sonra kesinlikle Ada'nın bağımsızlığının sona ermesi ve NATO üssü haline getirilmesi demek olan enosise karşı tavır almıştı. Makarios, enosisin gerçekleşmesi halinde, her zaman ve ne şekilde olursa olsun Türkiye'nin adaya müdahalesine yol açacağını biliyordu. Nitekim 15 Temmuz darbesinden sonra da öyle oldu.

Makarios ile cunta arasındaki anlaşmazlıklar sadece siyasi ve askeri konulara ilişkin değildi. Yunanistan'ın askeri rejimleri Makarios'u hiçbir zaman istememişler ve bizzat başpiskopos'un açıkladığı gibi Yunan Silâhlı Kuvvetleri Komutanlığının talimati değilse bile onayı ile Yunan subayları, kendisini öldürmek için birkaç kez komplo hazırlamışlardı. Dolayısıyle ortadaki sorun bir görüş ayrılığı değil, bir ölüm-kalım sorunuydu.

Faşist Atina cuntası, Kıbrıs'ın Rum kesimlerini tam kontrolü altına almak amacıyla kurmuş olduğu EOKA—B örgütünü yaşatmak için milyonlar harcamıştı. Bunları kaybetmeye pek razı olmayacaktı. Makarios'un Temmuz ayı başında Atina'ya gönderdiği mektupta, Rum Millî Muhafız Ordusunda görevli Yunanlı subayların adadan uzaklaştırılması konusunda gerçekten kararlı görünmesine rağmen, cuntanın herhangi bir darbe teşebbüsüne girişmeden buna boyun eğebileceğine inanmak güçtü. Yunan cuntası Kıbrıs'ın içişlerine bir müdahalede bulunmayı tasarlıyorsa, beş bin muhafızın terhis edilmeleri beklendiği 20 Temmuz'dan önce harekete geçmek durumundaydı. Nitekim de öyle oldu. Yunanlı generaller enosis için bir adım atmışlar ve CIA'nın desteği ile Makarios'u devirmişlerdi. Sovyetler Birliği ise oynanmakta olan oyunu sezmekte gecikmedi ve Türkiye'nin yanında yer aldı. Fakat siyasi gözlemcilere göre, Moskova, Türkiye, Kıbrıs'taki yasal düzenin geri getirilmesinden söz ederken, bunu «darbe öncesi düzen» anlamına yorumlamıştı; Ankara'nın Makarios'u geri getirmekle uğraşmayacağını, fakat ülkede Ecevit hükümetini güçlendirmek ve Türkiye'nin Kıbrıs'taki varlığını kalıcı ve sürekli hale getirmek istediğini anlamakta biraz gecikti. Türkiye'nin müdahalesi, adanın Türk ve Rumlar arasında taksimi demekti. Türk Silâhlı Kuvvetlerine bağlı birliklerin adaya çıkmasından sonra gerçekler ortaya çıktı. Çıkartma günü Moskova'daki Türk elçisi ile Gromiko arasındaki görüşmeden sonra resmi bir açıklama yapılmayışı bunu kanıtlıyordu.

20 Temmuz 1974'de toplanan BM Güvenlik Konseyinin 353 sayılı kararı ile ateşkesin derhal uygulanması, adanın toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi, yasal hükümetin işbaşına dönmesi ve tüm yabancı güçlerin adadan çıkması gerektiği ilgili ülkelerce de onaylanmasına rağmen bu hükümler de gerçekleştirilmemiştir.

Kısa bir süre için uygulanan ateşkes kararından sonra ABD, garantör ülkeler olan Türkiye ve Yunanistan'a yeniden silâh satmak için faaliyete geçerken, Londra'da yapılan görüşmelerde Amerikan temsilcisi Joseph Sisco kendisi ile görüşen Türkiye Başbakanı Ecevit'e 4 yıldır verilmeyen Amerikan yardımının tümünün verileceğini söylüyordu. Geçen ay içinde Amerikan Associated Press ajansının açıkladığına göre Türkiye, Temmuz ile Eylül ayları arasında ABD'den 40.5 milyon dolarlık askeri borç almış, her biri 84 milyon TL. değerinde olan 4 Fantom uçağı bu hesabın dışında tutulmuştur. Öte yandan bugünkü bütçede Kıbrıs çıkartması yüzünden 20 milyar TL. açık bulunduğu belirtilmektedir. Müdahalenin Türkiye'ye getirdiği ekonomik ve politik sonuçların incelemesi ayrıca yapılabilir.

«Birinci Barış Harekâtı»nı izleyen günlerde Cenevre'de başlayan barış görüşmelerine Kıbrıs halkının temsilcileri çağrılmıyor ve taraflar adayı kendi aralarında paylaşmaya kalkışıyorlardı. İkinci tur görüşmelerde de ilk iki gün NATO'ya bağlı ülkelerin Kıbrıs'ın geleceği üzerinde «kantonal mi, federatif mi» diye pazarlık yapmalarından sonra Kıbrıslı temsilciler toplantılara katılabiliyordu.

Tarafların anlaşamamaları üzerine başlatılan İkinci Harekât sonunda, Kıbrıs toprağının yüzde 40'ına yakın bir kısmı Türk Silâhlı Kuvvetlerinin denetimine geçiyordu. Ecevit, «harekâtı adayı bölmek için yapmadık» derken, Denktaş yine falso yapıyor ve «Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin sınırlarının Türk ordusu tarafından çizildiğini» söylüyordu. Rauf Denktaş, müdahalenin yapıldığı sabah Bayrak Radyosundan yaptığı konuşmada Türk birliklerinin adanın dörtte bir yanından çıkartma yaptığını açıklarken, TMT'nin Lefkoşa Merkez Komutanlığı da tüm Türk bölgelerine, Rumlara karşı taaruz emri veriyordu. Oysa çıkartma sadece Girne kıyılarından yapılıyor ve eldeki kurşunlarını harcayarak deniz veya havadan Türk askerlerinin gelmesini bekleyen güneydeki Türkler, sonunda Rum Millî Muhafızlarına teslim olmak durumuyla karşı karşıya bırakılıyordu. Güney Kıbrıs'ta kalan Türk bölgelerinde yüze yakın mücahidin ölmesine Rauf Denktaş'ın radyo konuşması sebep olmuştur.

Enosis planı suya düşünce, Amerikan emperyalizmi taksim planını uygulamaya koymuştur. Kıbrıs'ta gelişmekte olan, halkın bağımsızlık, demokrasi ve sosyal ilerleme yolundaki kazançlarını engellemek ve adayı bölerek kendi planlarını uygulamak isteyen NATO çevreleri, Cenevre görüşmelerinden sonra alınan kararlarda, Kıbrıs'ın bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne yer verdirmemiş ve yabancı askerlerin adadan çekilmesinden de söz edilmemiştir. Ağustos ayı içinde Washington Post gazetesi yazarlarından Jonh Andreson, yayınladığı bir makalede, ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'in adayı taksim etmek istediğini açıklamıştır. Anderson'a göre Kissinger, sadece, Türklerin sürekli olarak Kıbrıs'ta kalmasının adayı Sovyetler Birliğinin elinden kurtaracağına inanmaktadır.

ABD'nin Kıbrıs adasını bölme politikası, Acheson Planı ile ilk defa 1963 olaylarından sonra ortaya atılmıştı. Emperyalistler, 1963 Aralık ayı sonunda Türkler le Rumların birbirlerine karşı kışkırtılmasıyla başlayan çarpışmalar sonunda, Kıbrıs'ta bozulan anayasal düzeni kendi çıkarlarına daha çok hizmet edecek bir şekle sokmak için yoğun çalışmalara başlamışlardı. Garanti Antlaşmaları, Kıbrıs'ın bağımsızlığını zedeleyen bir paravana olup Kıbrıs'ın içişlerine karışmayı sağlıyordu. Oysa bağımsız bir devlet için NATO garantisine ihtiyaç yoktur, topraklarında da yabancı asker ve üslerin bulunmaması gerekir.

15 Ocak 1964'de Türkiye, Yunanistan ve İngiltere tarafından Kıbrıs sorununa bir çözüm yolu bulmak için Londra'da başlatılan görüşmelerde İngiltere, arabuluculuk görevinin NATO'ya verilmesini önermişti. Plâna, göre, Kıbrıs'ın iç düzenini korumak ve çarpışan toplumları ayırmak amacıyla NATO ülkelerinden oluşacak bir Barış Gücü kurulacaktı. Sonradan güvenliği sağlama düşüncesi ile NATO birlikleri sürekli olarak adada kalacak ve İngiltere'nin Kıbrıs'taki üslerinden ayrılması ile yerine NATO yani ABD emperyalizmi girmiş olacaktı.

Plânı Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs Türk liderliği kabul ettiği halde Makarios reddetmişti. NATO yerine BM Barış Gü_cünün adaya gelmesinden sonra da Amerikan emperyalizmine bağlı Türk ve Rum fanatiklerin ve NATO'nun savaş kışkırtıcılığı devam etti. Temmuz 1964'e kadar 5000 Yunan, 600 de Türk askeri gizli yollardan Kıbrıs'a sokuldu. Bağımsızlığın koruyucusu olan garantör devletlerden Türkiye ve Yunanistan'ın bu hareketi adaya NATO adına girilmesinden başka birşey değildi. Bu dönemde adaya gönderilen eski CIA ajanı Grivas'ı yeni kurulan Rum Millî Muhafız Ordusu ve Yunan kuvvetlerinin başında görmekteyiz. Birçok Türk köylerine saldırarak 1955 de başlattığı Enosis kavgasını devam ettiren Grivas, Ağustos 1964 Erenköy saldırısıyla Türkiye'nin adaya ilk müdahalesine yol açmış ve bir çok can kaybına sebep olmuştu. Bu olayların hemen ardından ABD Başkanı Johnson tarafından Cenevre'ye gönderilen Dean Acheson, Türkiye ve Yunanistan'a kendi adı ile anılan Acheson Plânını sunmuştur. Genel çerçevesi itibarı ile Enosisi öneren bu planın Amerikan ajanı Grivas'ın adaya gönderilmesi ile aynı dönemde ortaya çıkışı çok ilginçtir. Acheson Planına göre,

1. Kıbrıs Yunanistan'la birleşecek
2. Kıbrıs Türklerine Karpaz burnunda iki küçük kanton bölge verilecek
3. Türkiye Kıbrıs'ta bir askeri üsse sahip olacak
4. Türkiye'ye, Yunanistan'a ait olan küçük Meis adası verilecekti.

(31 Temmuz 1964, New York Times)

Kıbrıs'ın bağımsızlığını yitirecek olan bu planın Türkiye ve Kıbrıs Türk liderliği tarafından kabul edilmiş olması «millî dava» savunmalarında ne kadar samimi olduklarını ortaya koyar. Politikasını emperyalist çıkarlara göre devamlı değiştiren Türkiye hükümeti, böylesi bir planı kabul ederken, soruna 120 bin Kıbrıslı Türkün mü, yoksa kendi çıkarları açısından mı baktığını ortaya koyuyordu.

21 Nisan 1967 darbesiyle Yunanistan'a başa geçen faşist cuntayı ilk tanıyan ülkelerden olan Demirel hükümetinin, Makarios'u devirme plânlarına hazırlık olarak ABD'nin baskısıyla yapılan Keşan — Dedeağaç görüşmelerindeki pazarlıklardan kısa bir süre sonra, Denktaş gizlice adaya girme teşebbüsünde bulunuyor, ardından da Grivas tarafından düzenlenen Geçitkale ve Boğaziçi saldırıları gerçekleştiriliyordu.

Toplumlararası çarpışmalarla soruna bir çözüm getirilemeyeceğini anlayan, hatta NATO'nun güneydoğu kanadını oluşturan Türkiye ve Yunanistan'ı savaşın eşiğine getiren bu girişimlerden vazgeçen ve Yakındoğudaki sosyal ve milli kurtuluş hareketleri ile durumunun tehlikeye girdiğini gören ABD, nüfuzunu bölgede kuvvetlendirmek ve Kıbrıs sorununa kendi istediği bir çözümü sağlamak için, iki toplumun temsilcilerini 1968 Haziran'ında görüşme masasına oturtmuştur. Denktaş'ın adaya gizlice sandalla çıkma serüveni, 4 yıl süreyle ada dışında kalan «toplum lideri»nin Kıbrıslı Türkler arasında düşmüş olan itibarını yükseltmek ve onu kahramanlaştırarak görüşme masasında söz sahibi yapmak için plânlanmıştı. 1964 Temmuz'unda da bir grup öğrenci ile Erenköy'e çıkan serüvenci liderin adaya resmi yolla geri dönmesi sağlandıktan sonra, Yunanistan'a geri çektirilen Grivas'ın kışkırtıcılık görevi ona devrediliyordu. Cumhuriyet dönemi öncesinde İngiliz emperyalizminin hizmetinde çalışmış ve sınanmış olan Klerides ve Denktaş'ın önce üçlü, sonra beşli olarak sürdürdükleri görüşmeler, darbe öncesine kadar devam ettirilmişti.

Kıbrıs'taki Türk askeri varlığının baş savunuculuğunu yapma çabasında olan Rauf Denktaş'ın 1973 Cumhurbaşkanı Yardımcılığı seçimlerinde anti-demokratik bir uygulama ile başa getirildiği bilinmekte iken, Kıbrıs'taki Türk halkının gerçek temsilcisi olduğu öne sürülemez ve onlar adına görüşme yapma yetkisine sahip olmaması gerekir. Kıbrıs'ın seçimle işbaşına gelmiş Cumhurbaşkanı Makarios'a karşı sürdürmekte olduğu olumsuz tutum, onun hangi amaç ve çıkarlar uğruna çalıştığını göstermektedir.

Rum toplumunun temsilcisi Glafkos Klerides için de durum farklı değildir. Başkanı olduğu Birleşik Parti'nin var olup olmadığı veya gerçekten birleşmiş mi yok-

sa gevşek bir cephe mi olduğu kuşkuludur. 1970 genel seçimlerinde en çok oyu toplamasına rağmen başkanı olduğu Rum Temsilciler Meclisindeki 35 sandalyeden sadecede 15'ini kazanabilen ortanın sağcılarını temsil etmektedir. Partisinin resmi görüşü Enosisten yanadır. Tıpkı Denktaş'ın Ulusal Dayanışma Grubu'nun politik görüşünün taksim olduğu gibi.

Nitekim adanın bağımsızlığını savunan Cumhurbaşkanı Makarios'a karşı düzenlenen faşist darbeden sonra, toplumlar arası ilk bağlantıyı, emperyalizmin Kıbrıs'taki bu sadık adamları kurmuştur. Klerides, «Denktaş'la her şeye rağmen iki iyi dostuz. Bu gelişmekte olan olayları etkileyemez» diye konuşmuştur. Geçici olarak Kıbrıs Cumhurbaşkanlığı görevini sürdürürken de, Kissinger'in Ankara'ya gelişinin ertelenmesinden bir gün önce, senaryo uyarınca kendisine verilen rolü oynayarak, «Rumların ister istemez coğrafi temele dayalı federasyon fikrine kendilerini alıştırmaları gerektiğini» söylemiş ve emperyalizmin adayı bölme planlarına hizmet etmekte olduğunu ortaya koymuştur. Bu arada «insancıl sorunların görüşülmesi» perdesi ardında, Denktaş'la yaptıkları görüşmelerde Türkiye'nin adaya müdahalesinden sonra oluşan Türk ve Rum kesimleri arasında nüfus kaydırmasını da gerçekleştirerek Kıbrıs'ın ikiye bölünmesini sağlamışlardır. 20 Eylül 1974'de Kıbrıs'a dönen Türkiye'nin görüşmelerdeki anayasa uzmanı Orhan Aldıkaçtı da, danışmanlık görevini sürdürmektedir. Karşılıklı olarak 3308 Türk ve 2479 Rum savaş tutsağının değiştirilmesinden sonra Rum tarafı, Türkiye'nin adaya müdahalesinden sonra 3000 kişinin kaybolduğunu öne sürmektedir.

Kıbrıs'ı kuzey ve güney diye iki parçaya ayıran ilk hattın kuzeyinde kalan bölgede, müdahale öncesi 162 bin Rum ve 71 bin Türk yaşamaktaydı. Bugün güneyde kalan Türklerin sayısının 8200'ü Ağrotur İngiliz üssünde olmak üzere 30 bin kadar olduğu tahmin edilmektedir. Bir BM Raporuna göre 8 bini Karpaz bölgesinde olmak üzere kuzey'de dağınık halde yaşayan 13 bin Rum kalmıştır.

Kıbrıs Coğrafya Derneğinin Türk müdahalesinin Kıbrıs'a getirdiği değişiklikler hakkında hazırladığı raporda, üç kasaba ile 107 Rum köyü ve 55 karma köyün Türkler tarafından işgâl edildiği belirtilerek şu bilgiler verilmektedir: İşlenebilir toprağın % 55'i ile 25 bin dönümlük narenciye bahçesi, Kıbrıs'ın % 38.5'ini elinde tutan Türk işgali altında bulunmaktadır. Zahire yetiştiren Mesarya ovası ile zeytin ürününün % 45'i, patates ürününün % 25'i, tütün ürününün % 100'ü, çeşitli sebze ürününün % 32'si, otlakların % 55'i ve harup ürününün % 30'u Türklerin elindedir. 20 bin baş sığır, 80 bin domuz, 7 milyon piliç ve 500 bin koyun ve keçi Türklerin eline geçmiştir. Bombalamalar sonucu Kıbrıs devlet ormanlarının beşte birini oluşturan 340 km²'lik çam ormanı yanmıştır. Yeniden ağaçlandırma, 5-10 yıl içinde 3.4 milyon Kıbrıs lirasına mal olacaktır. Kıbrıs'ın iki büyük pınarı olan Değirmenlik ve Lâpta başpınarları ile yeraltı su kaynaklarının % 60'ı, Karadağ'daki en büyük maden ocağı ile Beşparmak'taki taş ocakları da Türk bölgesinde kalmıştır. En büyük liman olan ve ticari deniz trafiğinin % 83' ünü çeken Mağusa limanı ile Lefkoşa ve Mağusa sanayi bölgeleri Türklerin elindedir.

Darbe olayı ve ardından Türkiye'nin adaya askeri müdahalesinden sonra Kıbrıs'ta meydana gelen değişmeler, sorunun çözümünü daha karmaşık bir duruma sokmuştur. 17 Ekim 1974 günü İngiliz Times gazetesinde «Kıbrıs niçin politik bir volkan olmaya makûm görünüyor?» başlıklı bir yazı yayınlayan Kıbrıs'taki BM Barış Gücü eski komutanlarından Michael Harbottle görüşlerini şöyle anlatıyor: «Kıbrıs'ta iki toplum barış içinde birlikte yaşamak istiyor. Geçenlerde Kıbrıs'ta iki hafta kaldım. Bu inancım daha da güçlendi. Taksim ya da coğrafi federasyon, ada halkı tarafından istenen bir çözüm şekli değildir. Türklerin pek çoğu doğdukları, yaşadıkları yerlerde kalmak istiyorlar. Kıbrıs'ta yerinden ve malından mülkünden edilen ve şimdi güneyde kalan 200 bin insana iş bulmak, ev bulmak için 950 milyon sterlin gerekiyor. Adanın taksimi onlara evlerine geri dönme özgürlüğünü tanımıyor... Pekçok köyde Türkler ve Rumlar dostça komşu olarak yaşıyor, toplum

konularında işbirliği yapıyor Son olayların bunu sarstığı akla gelebilir. Ama hayır; işbirliği ve birlikte yaşama isteği hem Rumlar, hem de Türkler arasında her zamankinden güçlü. Örneğin, bir köyde polisin makineli tüfek taşıdıkları şüphesiyle rehin aldıkları Kıbrıs'lı Türkleri Rumlar serbest bıraktırdı. Her gün böyle haberler geliyor ve adayı bilenler buna hiç şaşmıyor.»

Gerçekten de yüzyıllar boyunca barış içinde birarada yaşamış olan Türk ve Rum toplumları, 1955'lerden beri uygulanan emperyalizmin adayı bölme planlarından tedirgin olmakla beraber, yine de savaş dönemlerinden sonra kısa bir süre içinde kaynaşmışlar; tarlada, fabrikada ve işyerlerinde dostça çalışabilmişlerdir. 1958, 1963 ve 1967 çarpışmalarından sonra Türk ve Rum Kıbrıslılar, emperyalizmin kışkırtmaları olmadığı dönemlerde birarada yaşayabileceklerini dünyaya göstermişlerdir.

Kıbrıslı Rumlar arasında 1965 yazında yapılan bilimsel bir kamuoyu araştırmasında şu ilginç sonuçlar ortaya konmuştu. (Bak. Cyprus, Constitutionalism and Crisis Government, Stanley Kyriakides, University of Pennsylvania Press, 1968) «Kıbrıs sorununu doğuran nedenler nelerdir?» sorusuna cevap veren halkın % 85'i Londra ve Zürih Antlaşmaları ve NATO, % 5'i Kıbrıs Türkleri ve % 9.2'si de öteki faktörler diye cevap vermiştir. «Öteki faktörler» adı altında «Amerika ve İngiltere'nin emperyalist politikaları» şeklinde açıklama yapılıyordu. «Kıbrıs sorununa en iyi çözüm yolu nedir?» sorusuna cevap veren halkın % 71.8'i BAĞIMSIZ KIBRIS, % 18'i Enosis ve % 10.2'si diğerleri şeklinde cevap vermişti. Dikkati çeken nokta, Enosisi isteyenlerin % 90'kadarının 1955-60 döneminde EOKA'da aktif görev almış gençlerin olmasıdır.

Görüldüğü gibi Kıbrıs Rum halkının çoğu Türkleri düşman olarak görmüyor, sorunu emperyalizmin zorladığı anlaşmaların ve NATO'nun kışkırtmalarının doğurduğunu biliyordu. Gerçeklerden uzak tutulan Kıbrıs Türk halkında ise kendilerini olayların Rumların saldırması ile başladığı yutturulmaya çalışıldığı halde, genel olarak Rumlara karşı bir düşmanlık görülmüyordu.

Öte yandan 5 Nisan 1974 günü Milliyet gazetesinde yayınlanan Yunanlı Prof. Panzatı Terlikçi'nin düzenlediği anketin sonuçlarına göre, Yunanistan halkı da «Kıbrıs için Türkiye'ye karşı bir savaşı göze alırmıydınız?» sorusuna, «Hayır» cevabını vermekte, Enosis kapılarını kapatacak Bağımsız bir Kıbrıs tezine çoğunluk la «Evet» demektedir.

Kuruluşununun 14. yılında bağımsızlığı NATO zincirleri ile prangaya vurulmak istenen Kıbrıs Cumhuriyetinin yurttaşları, barış ve güvenlik istemektedir. Oysa Emperyalizm dün olduğu gibi bugün de ada üzerindeki plânlarından vazgeçmemiştir.

BM üyesi bağımsız bir devletin yurttaşları olan Kıbrıslı Türkler ve Rumlar kendi sorunlarını kendileri, dıştan karışma olmadan çözebilme hakkına sahip olmalıdır. NATO'ya bağlı garantör ülkelerin aldığı ve alacağı kararların, son taklilde Amerikan emperyalizminin çıkarlarını savunacağı açıktır.

1974 yılı başında yeniden başlayan Kıbrıs'taki İngiliz üslerinin devredilmesi pazarlıkları henüz bitmemiştir. Ekonomik bunalım yüzünden savunma harcamalarını kısmak zorunda kalan İngiltere, adadaki stratejik önemi Süveyş kanalının açılacağı önümüzdeki günlerde daha da artan üslerindeki asker sayısını azaltarak geri çekilmek ve bunları NATO'nun dolaysız denetimine vermek istemektedir.

Amerikan emperyalizmi Ortadoğuda gerilerken Kıbrıs'taki askeri üslere ve imtiyazlara sahip olmak ve bunları gerektiğinde bölgedeki savaşlarda kullanmak yetkisini istemektedir. Bu amaçla, Kıbrıs'taki iki toplumu birbirine düşürerek, aralarında karışıklık çıkarmak suretiyle Kıbrıs halkını —Türklerle Rumları— hedeflerinden, yani antiemperyalist mücadeleden saptırmak ve böylece emperyalizmin üslerinde rahatça mevzilenmesini ve çıkarlarını koruyacak şartları denetiminde tutmasını sağlamak için uğraşmaktadır. Oysa tüm ayrılıkçı ve şövenist propagandaya rağmen, Kıbrıslı Türklerle Rumların çıkarları ortaktır. Birbirine ters düşen ve

uyuşması asla mümkün olmayan Kıbrıslılarla emperyalistlerin çıkarlarıdır.

Türkiye'nin adaya müdahalesinden sonra, TSK'nin denetimindeki bölgede kalan Girne yakınlarındaki Karava Radyo ve TV Dinleme İstasyonunda darbe öncesinde 50'ye yakın CIA personeli ve memur çalış maktaydı. Çarpışmalardan sonra buradaki personel Beyrut'a taşınmış ve Lefkoşa yakınlarındaki ikinci dinleme istasyonu da çalışmalarını azaltmıştı. Eylül ayı ortalarında yeniden çalışmalarına başlayan Amerikan dinleme istasyonları, CIA'nın Dış Yayın Enformasyon Servisi (FBIS) tarafından işletilmektedir. Makarios hükümetine açıklanmayan miktarda bir kira ödediği bilinen ABD'nin bu dinleme istasyonları hakkında, bugünkü Kıbrıs Otonom Türk Yönetiminin ne düşündüğü siyasi göz lemciler tarafından merak konusu olmaktadır. Geçmişte İngiliz üsleri için, «Madem ki bize bir zararları yok, varsın kalsınlar» diyebilen Kıbrıs Türk Yönetiminin bugünkü başkanı Rauf Denktaş, 20 Ağustos 1974 günü Ankara dönüşü, yabancı gazeteciler tarafından kedisine yöneltilen üslerin geleceği ile ilgili bir soruya şu karşılığı vermiştir. «Biz Kıbrıs Cumhuriyeti hakkında konuşuyoruz. İngiliz üsleri, Kıbrıs Cumhuriyeti topraklarına dahil değildir.» (Special News Bulletin, 27 Ağustos 1974) Adanın NATO'laştırılması için emperyalizmin eski-yeni tüm plânlarının pazarlık konusu edildiği şu günlerde, Kıbrıslı Türk Yöneticiler, Ortadoğu ve bütün dünyadaki anti-emperyalist mücadelenin içinde bulunduklarını, bu mücadelenin bir parcası olmaları gerektiğini artık anlamak zorundadırlar.

Savaşın getirdiği sosyal ve ekonomik çöküntü, bugün Kıbrıs halkının geleceğini tehdit eder bir durum almıştır. Üretim % 60 düşmüş, normalde % 1.2 olan işsizlik oranı % 10'a ulaşmıştır. Halen 22 bini çadırlarda yaşamakta olan Kıbrıslı Rumların üçte biri göçmen durumuna düşerken, 1963 çatışmalarından sonra 23 bin göçmen veren Kıbrıslı Türkler de bugün, «kurtarılmış» topraklar üzerinde çetin bir yaşama ve varolma mücadelesi vermek durumundadırlar.

Harekâtı izleyen günlerde ülkemizdeki radyo ve gazeteler, görevli veya görevsiz bir sürü kişi veya heyetin inceleme yapmak üzere Kıbrıs'a gittiğini duyurmuşlardı. Türkiye'yi kalkındıran bu seçkin zevat, sıranın şimdi de Kıbrıs'a geldiğine karar vererek hazırlıklara başlamışlardı. Oysa bugün Kıbrıslı Türklerin içinde bulunduğu duruma yakından baktığımız zaman, çözüm bekleyen tüm sosyal ve ekonomik sorunlara hâlâ el atılmadığını ve yıllarin kökleştirdiği keyfi yönetim ile anti-demokratik uygulamaların sürdürülmekte olduğunu görmekteyiz. Hayat pahalılığı ve karaborsacılık başını almış giderken, ekonomik sorunlarla görevli yönetim sorumlusu New York'a temsilciliğe gönderilmiştir. Rum kesimi ile bağlantının kesilmesiyle sebze ve meyva darlığı başgöstermiş, Türkiye'den ithâl edilen yiyecek maddeleri % 250-500 kârla satılmaya başlanmıştır. Örneğin Mersin'den 2 liraya alınan elmanın kilosu, Lefkoşa'da 10-15 liraya satılmaktadır. Çeşitli ihtiyaç maddelerinin ithâl yetkisini tekeline alan ve Kıbrıs Türk Yönetimi Başkanının da hissedarları arasında olduğu bilinen bir ticari kuruluş, bu yüzden vurgunlar vurmaktadır. Öte yandan kuzeydeki evlerini terkeden Rumlara ait taşınabilir ve taşınamaz malların paylaşımında eski ve yeni göçmenler arasında ayrıcalıklar güdüldüğü, yetkili kişilerin nüfuz suistimali yaptıkları haberleri Kıbrıslı Türkler arasında hoşnutsuzluklara yol açmaktadır.

Kıbrıs Otonom Türk Yönetimi Başkanı Rauf Denktaş'ın hâlen mevcut Yönetim Meclisini kaldırarak yeni bir anayasa hazırlatacağı ve atama suretiyle oluşturulacak bir kurucu meclis toplayacağının açıklanması, halk arasında geniş tepkiler yaratmıştır. 8 Milletvekilinin «Özgürlük Grubu» adı altında toplanarak tüm anti-demokratik uygulamalara karşı sonuna kadar mücadele edeceklerini duyurmaları, kurulmak istenen diktatörlük rejimine karşı ilk direniş niteliğindedir.

Kıbrıslı Türklerin demokratik hak ve özgürlüklerine getirilen kısıtlamalar ve halkın bu yolda örgütlü mücadelesine karşı uygulanan faşizan baskılar Kuzey Kıbrıs'ta gün geçtikçe yaygınlık kazanmaktadır.

Kasım ayı başında adayı ziyaret eden

Kanada Savunma Bakanı Richardson ile yaptığı görüşmeden sonra, «Askerlerin ada da ebediyen kalması mı gerekeceği» yolun daki bir soruya cevap veren Rauf Denk. taş, sorunun % 90'ının hâlen çözülmüş bu lunduğunu, buna Türk bölgesinin kurulma sının yol açtığını, geriye kalan % 10'unun da «akıl ve izan yoluyla» halledilebilece. ğini belirtmiştir. Lefkoşa'daki ABD Büyük elçiliği ise Rum göçmenlere evlerini unut maları gerektiği ve tazminat vereceklerini söylemektedir. Kıbrıs kaynaklı diğer bir haber de CIA ve EOKA ileri gelenlerinin Magosa'nın güneyinde, Türk denetiminde bulunan bir turistik sitede müteaddit top. lantılar yaparak görüş teatisinde bulun. duklarını öne sürmektedir.

Kıbrıs halkının büyük tezahüratla, «O geri döndü» diye bağırarak, yüzlerce binlerce kişiyle karşıladığı Kıbrıs Cumhur. başkanı Makarios'un adaya dönüşü ile, top lumlararası ilişkilerin nasıl gelişeceğini ö. nümüzdeki günler gösterecektir. Kıbrıslı Rumlar arasındaki olayların, burjuva ba sınının yazdığı gibi Makariosçu ve Grivas çı çatışması değil, Kıbrıs'ta gerçek demok. rasinin savaşını veren Emekçi Halkın İle. rici Partisi (AKEL) ile faşizmin savunu. culuğunu yapan EOKA arasında olduğunu artık dünya demokratik kamuoyu anlamış tır. Amerikan emperyalizmi için önemli o. lan adanın gerçek bağımsızlığa kavuşma. ması, yâni Kıbrıs'ın Yunanistan ya da Türkiye'nin denetiminden çıkmaması, res. mi olmasa bile fiilen taksimin gerçekleş- mesidir.

Kıbrıs adasının bağımsızlık, egemen lik ve toprak bütünlüğü için savaşan de. mokratik güçlerin anti-faşist ve anti-em peryalist birliği er veya geç başarıya ula. şacaktır.

Hakim sınıfların hükümet bunalımı ve CHP

Tektaş AĞAOĞLU

12 Martla 14 Ekim seçimleri arasında kitlelerde uyandırdığı «Akgünler Umudu» nu ardına alan Cumhuriyet Halk Partisi se çimde başarı sağladıktan sonra CHP-MSP koalisyonunun hâkim kanadı olarak ikti dara geldi.

Ne ki 14 Ekim seçimlerinin sonucu salt «Akgünler umudu»na bağlanamaz. 14 Ekim olayı gerçekte emperyalizm ve onun yerli uzantısı tekelci sermaye ile kitleler arasındaki uzlaşmaz çelişkinin belli bir öl. çüde - o zamanki ortam ve koşullarda ola. bildiği kadarıyla - dışa vuruşuydu. Bu ba. kımdan ne «Akgünler Programı»nın, ne de 12 Mart'tan sonra gözle görülürcesine ka buk değiştiren CHP'nin bir zaferidir. CHP'nin seçimde oylarını arttırmakla elde ettiği başarı seçimden önce ve sonra CHP' ye, giderek bir CHP iktidarına bağlanan umutlarla nicel olarak da, nitel olarak da mütenasip değildir. CHP, 12 Martla 14 E. kim arasındaki «olağanüstü koşullar» döneminden sonra hâkim sınıf partilerinin oy. larının bölünmesi sonucunda Parlamentoya en çok milletvekili sokan parti olabilmiş, sonra da bu partiler hep birden çoğunluk ta oldukları halde aralarında anlaşıp hü. kümet kuramayınca, iktidar alternatifi ol. muştur. Bu da «Akgünler umudu»na, as. lında CHP'nin altından kalkamıyacağı, ve nitekim kalkamadığı, yeni bir boyut kat. mıştır.

Bu yeni boyut nedir?

Hâkim sınıfların partileri, hangi spe. sifik çıkar adına ve hesabına *hükümet e. decekleri* üzerinde anlaşamadıkları için se. çimden sonra aralarında *hükümet kurama mışlardı.* Bunun nedeni, her birinin tem. sil ettiği sınıf ve zümre çıkarları arasında ki çelişkilerdi. Bu çelişkilerin altında ise, a. sıl, hâkim sınıflarla kitleler arasındaki uz. laşmaz çelişki yatıyordu. Dolayısıyla, kit-

leler üzerinde sürdürülen sömürüden pay kapma kavgasıydı bu aslında. Gerek hâkim sınıflar içinde, gerekse onların başta gelen kesimi tekelci sermaye içinde nicedir sürüp gelen, 27 Mayısta ilk büyük patlama noktasına varan, 1965'ten sonra gitgide hızlanarak 1969'71 arasında yeni boyutlara ulaşan ve bugün de hâlen yaşanmakta olan hâkimiyet çekişmesi aynı kavganın bir başka görünümüydü.

Nitekim partiler 12 Mart arifesinde de hükümet etme konusunda anlaşmazlığa düşmüşlerdi. Süleyman Demirel'in büyük bir «öngörü» ile, Türkiye'yi «yönetebilmek için *şart*» görüp önerdiği Anayasa değişikliklerine zamanın İnönü'lü, Erim'li, Satır'lı, vs.'li CHP'si de dahil hiç bir parti yanaşmıyordu. Herbiri hangi birine elini uzatsa kolunu kaptıracağını biliyordu çünkü.

Süleyman Demirel'in Anayasa değişikliğinden güttüğü amaç, 1. Yürütmenin, yani hükümetin elini kolunu bağlıyan bazı anayasal kısıtlamalardan kurtulmuş «güçlü» hükümetlerin «rahatça» iş görmelerine imkân sağlamak, onun için yürütmenin yetkilerini arttırmak; 2. «güçlü» hükümetlerin kurulmasından güçlük çekilmemesi için, ve yürütmenin artan yetkilerinin «millî» iradeye dayanan meşruiyet sınırları içinde serbestçe ve gönül rahatlığıyla kullanılabilmesini sağlamak için seçim sisteminde nisbî temsilden çoğunluk sistemine geçmekti.

Sözkonusu Anayasa değişikliklerinden birincisine bütün partilerin genellikle aklı kesiyordu ama, o sırada AP'nin Parlamentoda sahip olduğu mutlak çoğunluk karşısında hiç biri buna yanaşmadı. Yürütmenin güçlenmesi fiilen AP hükümetinin güçlenmesi demek olacaktı. Oysa AP hâkim sınıfların çeşitli kesimlerinin temsilcilerini içinde barındıran; tekelci sermayemiz sanayi, ticaret ve toprak çıkarları arasında belli bir dengeyi sürdürmeye çalışan; ve tekelci sermayenin siyasî iktidar sorununu sermayenin heterojen unsurları arasında dengeyi gözeterek çözmeyi öngören karmaşık yapıda bir partiydi. Bu karmaşık yapı AP'nin Parlamento çoğunluğunun iradesine, ordan da AP hükümetlerinin icraatına ister istemez yansıyordu. Onun için bir süredir, özellikle Avrupa Ortak Pazarıyla bütünleşmenin gündeme girdiği bir sırada, hükümetten daha «tutarlı» ve «sanayileşmemiz»in ihtiyaçlarını gözetir bir icraat bekleyen belli etkin ve sabırsız tekelci sermaye mihraklarının gözü AP'yi pek tutmuyordu.

Bu nedenle, CHP içindeki tekelci sermayeden yana unsurlar (başlarında İnönü olmak üzere «Göbekçiler» - «Bürokratlar» takımı) ile tekelci kesimin en âcil ve gözü kara tercihlerinin sözcüsü Fevzioğlu partisi, AP'nin önerilerine karşı çıktılar. CHP içinde gelişmekte olan küçük burjuva hareketin öncüleri de (Ortanın Solu takımı) o zamanlar «Sunay formülü» adıyla anılan 12 Mart ön-tezgahına dahil olmaktan CHP'yi alıkoymaya çalışmakla birlikte, dayandıkları küçük burjuva çıkarlar adına, AP'nin önerilerine karşıydılar. Demokratik Parti ise zaten tekelleşme süreci dışında kalan toprak sahiplerinin, ve tekelci sermayenin hem ezelî ayakbağı hem de vazgeçilemez müttefiki son zamanlarda çıkar bölüşümünde hır çıkarmaya başlayan tefeci bezirgân çıkarların temsilcisi olarak AP'den büyük gürültülerle daha yeni kopmuştu. Kaldı ki 12 Mart öncesinde 61 Anayasasının tam uygulanmamasıyla birlikte gelişen şiddetli sınıf mücadelesi koşullarında işçi sınıfının ve tüm demokratik güçlerin ileri atılımı AP hükümetini köşeye sıkıştırmıştı. Bu koşullarda kamuoyunun göstereceği tepkide böyle bir değişikliğin gerçekleşmesine elvermezdi.

Bu durumda Anayasa değiştirilemediğinden AP kendi ikrarıyla, ülkeyi «yönetemez» haldeydi. Öbür partiler ülkenin «yönetilebilir» hâle gelmesi için Anayasa değişikliğine değil, *hükümet* değişikliğine gerek olduğunu, ülkeyi *AP'nin* yönetemediğini söylüyorlardı. Ama AP'nin Parlamentodaki çoğunluğu ülkeyi yönetmek için «şart» olan Anayasa değişikliğini gerçekleştirmeye yetmediği halde, ülkeyi yönetemeyen bir hükümeti iş başından uzaklaştırmayı imkânsız kılmaya yetiyordu.

Parlamento içinde 226 oy bulunamayınca, ve «olağanüstü» durumlar ve koşullar olmadıkça AP hükümetine tekelci kesimin âcil çıkarları doğrultusunda kararlar aldır

tılamıyacağı ya da bu kararları almaya AP hükümetinin gücü yetmiyeceği anlaşılınca, kördüğüm Parlamentonun dışından çözüldü. 12 Mart emrivakisi kördüğümü kesti attı. Genel olarak tekelci kesimin, özel olarak tekelci kesim içinde «sanayileşmeci» işadamı-bürokrat kesimin çıkarı, «Yoksa Parlamento tatile yollanır'» tehdidi altında «çağdaş uygarlık» gereği ve «millî» çıkar ilân edildi. Büyük sermaye çevrelerinin sözcüleri derhal taleplerini sıralamaya başladılar. Erim hükümetinin programı birtakım reform palavraları ardında bütün bu taleplere cevap verecek tarzda hazırlandı, Parlamentoya sunuldu, kabul edildi. Vehbi Koç 10 Nisan 1971 tarihli *Milliyet*'de «Yeni hükümetin programında memleketin büyük meselelerine gerçekçi teşhisler konulmuştur. Programın batıya dönük ve demokrasi rejimine dayalı bir felsefeye sadık kalınarak hazırlanmış olması, iş hayatına ve piyasaya ferahlık getirmiştir,» diyordu. Yine o sıralarda bir alay iş adamının başına ve TRT'ye demeç vermek için âdeta kuyruğa girerek, yeni kurulan partiler-üstü teknokratlar hükümetini kutladıkları, partilere dayanmayan, dolayısıyla «oy derdi olmayan» bu hükümetin hazır fırsat eldeyken memleketin yüksek menfaatleri doğrultusunda cesur kararlar» almasını diledikleri görüldü.

Öte yanda, sözde «anarşi» ye son verme gerekçesiyle, yani o günkü somut durumda «devletin güvenliği» ile tekelci burjuva çıkarların *özdeşliği* ikrar ve ilân edilerek, 61 Anayasasının bütün demokratik hükümleri budandı (böylece tekelci burjuvazinin çıkarlarıyla yarım yamalak bir burjuva demokrasinin bile bağdaşmazlığı bir kere daha açıkça vurgulandı) ve ancak o sayede ülke S. Demirel'in dilediği ve önerdiği biçimde «yönetilebilir» oldu. Demirel'in önerilerini daha önce kabule yanaşmayan, ama 226 oyu bulup onu düşürmeyi de başaramayan öbür partiler bu defa «tarafsız» Başbakan Erim'in Anayasayı «coğrafyamıza aykırı» ve «lüks» ilân etmesi üzerine (o Erim ki, daha birkaç ay önce ülkenin «yönetilememesi»nden Anayasanın değil, AP'nin sorumlu olduğunu bangır bangır haykıranlardan biriydi) hemen aynı öneriler doğrultusunda Anayasanın değiştirilmesine oy verdiler.

Yani kitlelerin gerçek ihtiyaç ve özlemleri karşısında eller kollar hep bir oldu. Ama bu arada, nihayet kurulabilen «güçlü» hükümetin ardından öne fırlayan, tekelci kesim oldu. S. Demirel için, yani Parlamentonun genel oyla seçilmiş en büyük partisinin genel başkanı için «güçlü» hükümette başbakanlık; Adalet Partisi, yani Parlamentoda çoğunluğa sahip parti için de tek başına «güçlü hükümet» yolu kapandı. Buna rağmen -arada kapılan ve 12 Mart dönemi boyunca daha da kapılacak olan kimi kollara rağmen-hâkim sınıflar içinde kavga durulmadı. Tersine, daha da kızıştı. Kızıştı, çünkü 12 Mart dönemi ve «olağanüstü koşullar», kitleler üzerinde baskı, sömürüyü büsbütün arttırdı. Zaten, 1970 devalüasyonunun ardından tekelci kesimin Ortak Pazarla bütünleşme tercihi «millî» bir «zorunluluk» olarak bastırdığı sırada, esas işlevi buydu. Onun için Parlamento-içi «olağanüstü» demokrasi acayiplikleriyle birlikte, Parlamento-dışı faşizmi de beraberinde getirdi.

Bu durumda S. Demirel'in Anayasa değişikliği yönünde ikinci önerisi hiç gündeme girmedi. Çünkü hakim sınıf partileri «devleti kurtarma» asgari müştereğinde herdaim birleşebilirlerdi ama, toplumda hareketliliğin gitgide artması ve uluslararası kapitalizmle bütünleşme sürecinin hızlanmasıyla hâkim çıkarlar arasında çelişkiler bunca kızışmışken, hattâ başta gelen tekelci kesim içinde dahi tekelci sermayenin ekonomik ve siyasî çıkarının yorumunda tam bir birleşme sağlanamazken, kurtarılan devletin sağladığı nimetlerin paylaşılmasında bir türlü uyuşulamazken, seçimde çoğunluk sistemine geçmenin hâkim sınıf partileri kadar hâkim sınıflar içinde hiç bir kesimin de işine gelmiyeceği, dolayısıyla hiç birinin buna razı edilemiyeceği ortadaydı.

Bu durumda tekelci sermaye çıkarlarının «millî» çıkarla sözde özdeşliği temeline oturan «güçlü hükümet» sorununa olsa olsa geçici bir çözüm getirilebilmişti. Ve o çözüm, türlü çelişkileri, anayasal meşruiyet ve rejim tartışmalarını beraberinde getirmişti. Soruna nihaî çözüm bulmak, ya

da hiç değilse nihai çözüme en yakın olanını bulabilmek için, seçime gitmekten baş ka çare yoktu. Eldeki eski seçim kanunuy la da olsa, «güçlü hükümet»i genel oya da yalı «millî» irade meşruiyeti ile techiz et mek gerekiyordu. Olağanüstü koşullardan «olağan» koşullara geçmek, yani olağanüstünü «olağan»laştırmak ancak bu sayede mümkün olabilirdi. Bir başka deyişle, «olağanüstü koşular»da tekelci sermayenin, bu arada genel olarak uluslararası kapitaliz me, özel olarak Ortak Pazar tekellerine merbut sözde «sanayici» taşaronların, *özel* çıkarlarını koruyup kollamak için yapılanlar millete onaylatılarak bütün bu özel çıkarların *olağan* «millî» çıkarlar oldu ğu ispat ve tescil edilmeliydi. Bunun için S. Demirel 1973 baharında ülkeyi baştan başa dolaşıp Kurucu Meclis ve seçimleri erteleme önerilerine, «cülûs»la Cumhurbaş kanı olma teşebbüslerine büyük bir karar lılıkla karşı çıktı. Ve bunu sağlamak için, seçime zamanında gidilmesi kesinlik kazandı.

Seçimle işbaşına gelmiş AP hükümetinin zor yoluyla devrilmesini sağlıyan tekelci mihrakların 14 Ekimde seçime razı ol malarının başlıca nedenlerinden biri buydu. İkinci bir neden, gerici bir zümre olan tekelci burjuvazinin tarihî gelişimi ve yapısı gereği daha doğuştan eli kolu emper yalist çıkarlarla bağlı, ayakları tefeci-bezirgân çıkarlarla köstekli olmasından ge len onulmaz aczi idi. Bu yüzden tekelci burjuvazi, olmasını istemediği şeylerin çoğunu engelliyebilecek kadar güçlü, fakat her istediğini yaptıramıyacak kadar zaafla malûldü. 61 Anayasasında öngörülen kimi reformların kitlelerden yana bir yorumla gerçekleştirilmesini önleyebiliyor, hâkim sınıfların diğer kesimleriyle ortak çıkarları adına anti-komünizm demagojisine dört elle sarılarak kitlelere karşı faşiz mi uygulayabiliyor, fakat hâkim sınıfların diğer kesimlerini kesinlikle karşısına alabilecek güce ne yapsa erişemiyordu. Bu güçsüzlük daha önce tek parti döneminin «bize özgü» «aydın» CHP despotizminde, 46-50'den sonra ise bir zamanlar «Filipin demokrasisi» denilen, az gelişmiş ülkelere özgü «çok partili» burjuva diktatoryası tü ründe tezahür etmişti. 12 Mart döneminde, nisbeten demokratik 61 Anayasasının el birliğiyle canına okunur ve kitlelerin üze rine yürünürken öncel sivri akıllı «Beyin Takımı» reformculuğunun, 61 Anayasasının öngördüğü reformları tekelci sermaye nin sanayi çıkarına ağırlık vererek gerçek leştirme teşebbüsünün-hâkim sınıfların ge nel çıkarı karşısında yenilgiye uğramasında, sonra da «partiler-üstü akıllı ve sorum lu siyaset» tezinin çok partili, seçimli «demokrasi»ye S. Demirel'in «millî irade» si ile CHP'nin «demokratik» tercihine boyun eğmesinde kendini gösterdi.

Üçüncü ve yine bunlar kadar önemli bir neden de, gerek ülkemizin emekçi halkının direnişi, gerekse dünya işçilerinin ve emekçilerinin gösterdiği tepkiler karşısında Türkiye'yi 12 Mart sonrasının faşist yöntemleriyle yönetmeyi uzun zaman sür dürmenin mümkün olamıyacağının, çıkar bölüşmesinde iç çatışmalarla acze düşmüş hâkim güçlerce anlaşılmasıydı. Hâkim mih rakların bunu anlamalarında, 12 Marttan sonra hızla kabuk değiştiren CHP'nin de büyük rolü oldu. Ecevitçi Ortanın Solu hareketi 12 Mart emrivakisine daha baştan karşı çıkmakla, «olağanüstü dönem»in ola ğanüstülüğünü vurgulayıp bazı uygulamalarını açıkça eleştirmekle, sonra da İnönü gibi oturaklı bir engeli aşıp Partiyi ele geçirmekle, işçi sınıfı politik hareketi güçlü olmadığı için 12 Marta karşı tepkinin ve di renişin parsasını toplayarak odak noktası oldu.

Tabiî bütün bunların temel nedeni em peryalizme bağımlı ve tefeci bezirgan çıkarlarla şartlanmış tekelci burjuvazinin, ülkede üretim güçlerini geliştirmekteki mutlak aczi idi. Bu yüzden tekelci mihrak lar kitleler üzerinde ekonomik ve faşist bas kı gitgide artarken hâkim sınıflar arasında şiddetlenen çelişkilerin üstesinden gelip kendi özel çıkarlarını «millî çıkar» olarak onlara da sürekli dayatabilecek, kendi iradelerini «millî» irade yerine ikame edebile cek maddî güçten ve manevî otoriteden yok sundular. Bunun içindir ki 12 Martdönemi kitleleri olduğu kadar Parlamentoyu ve partileri de kesin karşısına alan bir «yeniden kuruluş» dönemi, «tarihin bir dönüm noktası» filân değil, doğrudan doğruya onlar üzerine kurulu geçici bir denge dö

nemi oldu. Yani «olağanüstü» oldu! Tekelci sermaye kendi iradesine kılıf olarak «milli irade»yi *gasbedemez*, olsa olsa *çalabilirdi*. Onun da tek yolu, «Olağanüstü dönemde ne kazandıysak kârdır, gerisi Allah kerim!» diyerek seçime gitmekti.

Böylece 14 Ekim seçimlerine varıldı.

14 Ekimde ortaya çıkan durumu ve orda CHP'nin yerini incelemeden önce CHP'nin 12 Mart'tan, hatta 12 Mart'ın çok öncesinden Ekim 1973'e kadar nerden nereye geldiğini görmekte yarar var. 12 Mart, CHP içinde ne zamandır süregelen bir evrimi daha ileri bir aşamaya vardırmıştır, çünkü, 14 Ekim arifesinde CHP'ye bağlanan umutlarla seçim sonuçları üzerinde bunun büyük etkisi olmuştur.

1965-66 sıralarında İnönü'nün ortaya attığı «Ortanın Solu» görüşü, bir yanıyla, 27 Mayıstan sonra yeni bir evreye varan sınıf mücadelesi koşullarında sosyalist düşüncenin kitlelere açılıp meşruiyetini dayatmaya başlaması, kitleler içinde sosyalist örgütlenmenin gündeme girmesi karşısında, sola karşı bir «duvar» çekme kaygusunu dile getiriyordu; bir yanıyla, tekelci çıkarların -özellikle «sanayıleşme» çabası çevresinde bütünleşmeye yatkın çıkarların yolunu temizlemeye yönelik bir burjuva reformizmi eğiliminin ifadesiydi; bir yanıyla da, CHP içinde ötedenberi mevcut olup zaman zaman tekelci burjuva çıkarlara âlet edilen küçük burjuva demokrasisinin bu defa kendi adına bir ileri atılım arayışıydı.

Tekelci burjuvazinin «plânlı kalkınma»dan aldığı hızla bu yıllarda gerçekleştirmeye koyulduğu ileri atılım kitlelerle hakim sınıflar arasındaki çelişkiyi şiddetlendirdi. Bu durumda ortaya çıkan yeni dinamiklerin sosyalistlerin önerdikleri asgari program ve örgütlenme çevresinde odaklaşmasını, sürecin önüne bürokratça bir «duvar» çekmekle, «Doğru yol ortanın soludur, bizim solumuz Moskova yoludur!» demekle önlemenin imkânsız olduğu anlaşıldı. Bu anlaşılınca, Ortanın Solu akımı, CHP içindeki «Akıllı» burjuva unsurların, onlarla işbirliğine giren küçük burjuva aydınların da itişiyle, söz konusu yeni dinamikleri karşıya almak yerine onları *ihata edici* bir siyasî açılıma yöneldi; ve aynı zamanda, onun getirdiği yeni bir sosyal *içerik* kazanmaya başladı. Sola duvar çekme kavramı lâfta kalmaktan çıktı, belli bir sosyal pratiği içeren bir ekonomik ve sosyal tercihler bütünü, ve bir siyasî platformda somutlandı. Hâkim tercihleri tekelci sermayeden yana olan «akıllı» ve «uzak görüşlü» burjuva reformcularıyla kitlelerin «bozuk düzen»e karşı tepkisinden güç alan, çoğu kez kendilerini «sosyalist» sanmakla birlikte kendi «sosyalizm» sınırlarının ötesini kendileri için de, *herkes* için de «tehlikeli» sayan küçük burjuva demokratlar bu platform altında kuşkulu bir ittifak kurdular. Fakat toplumda hareketliliğin artması ve sınıf mücadelesinin şiddetlenmesiyle hareketin küçük burjuva demokrat yanı giderek ağırlık kazanmaya başladı. Tabanın ihtiyaçlarına ve özlemlerine cevap verebilmek, aynı zamanda genel oy düzeyinde bir iktidar alternatifi olabilme yolunda kendine daha da geniş bir taban sağlıyabilmek için Ortanın Solu akımı daha çok küçük burjuva çıkarlarına -özellikle köylü kitlelerin çıkarlarına- ağırlık tanıyan, «planlı kalkınma»nın büyük bir hızla ardarda getirdiği sosyal ve siyasî sorunlara küçük burjuva dünya görüşü açısından nihaî ve kestirme «çözüm»ler öneren, bu çözümlere yaygın destek bulmak için çeşitli sınıf ve zümrelere, bu arada işçi sınıfına ve tekelci sermayece yolu kesilen dinamik orta sermaye çevrelerine de açılmaya çalışan bir harekete dönüştü. Bu niteliğiyle Ortanın Solu, daha doğrusu 1969 seçimleri öncesinin Ecevitçi Ortanın Solu, içinde gittikçe ağır basan küçük burjuva demokrat eğilimler taşıyan burjuva reformist bir hareketti.

Bu süreç aynı zamanda hareketin öncülerini ve ideologlarını CHP'nin ve CHP'ye yakın ilerici çevrelerin resmî «Atatürkçü» ideolojisinden gitgide uzaklaştırdı; hareket «tarihi yanılgı» ve «aydın-halk, yada bürokrasi-halk» çelişkisi gibi «orijinal» görüşlerle populizme yöneldi. CHP'nin yeni aydın ideologlarının geliştirdiği bu populist eğilim CHP ile kitleler arasındaki kopukluğu onarmayı, bu sayede CHP'ye seçim kazandırtmayı öngören salt siyasî bir manevradan ibaret değildi. İşin bu yanı da önemli bir etken olmakla birlikte, CHP populizmi, asıl, küçük burjuva kitle-

lerin Cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarından beri yaşadıkları somut tecrübeden kaynaklanan ve CHP'yi hep onnlara «ters» düşüren sınıfsal bir tepkinin ifadesiydi. Dolayısıyla Ortanın Solu populizmi, hareketin yeni sınıfsal (Küçük burjuva) içeriğini hem giderek pekiştiriyor, hem de sürekli ondan kaynaklanıyordu.

Buna karşı iki yerden tepki geldi. CHP içinde Ortanın Solunu salt sola duvar çekme gerekçesiyle, ya da burjuva reformizminin kendi havsalalarıyla mukayyet dar yorumu içinde kalkınması şartıyla başta benimseyenler, hareketin yöneldiği yeni sınıf tabanını ve içeriğini çabuk gördüler ve derhal ona cephe aldılar. Tekelci sermayenin mutemet siyasî takımı -Fevzioğlu ve şürekâsı- bu «ileri görüşlülüğü» taa 1966'da Partinin «sorumsuzlar»ın eline düştüğünü, Ortanın Solunun da, Partinin de «Atatürkçü yol»dan saptırıldığını ileri sürüp Partiden ayrılmayı göze almaya kadar götürdü. Onların Partide kalan kuyrukları -Göbekçiler- Partiyi «sorumsuzlar»ın eline büsbütün bırakmamak için, Parti içinde Ortanın Solunun «reddi mirasçı» yorumuna karşı şiddeti gittikçe artan bir savaş açtılar. Burda sözü edilen «sorumsuzluk», tabiî, CHP'yi tekelci sermayeden yana tercihlerle bağdaşmaya bilecek yeni bir siyasî ve ideolojik yapıya götürme, en azından bunu göze alma «sorumsuzluğu»ydu. Reddedildiği ileri sürülen «miras» da Cumhuriyetin başından beri küçük burjuva kitlelerin ezilip sömürülmesi bahasına tekelci sermayenin serpilip gelişmesini sağlayan üstyapı «devrimciler»i ve CHP'nin bu süreçte oynadığı «ilerici» roldü. Küçük burjuva ideologlar «devrimler»in halka pek fazla bir şey vermediğini ileri sürüp bürokrat aydınların halka «ters» düştüklerinden, toplumda bir «bürokrat-halk çelişkisi»nin varlığından söz ettikçe, hele bundan CHP'nin «şanlı» geçmişini de sorumlu tuttukça, Göbekçiler kırmızı görmüş boğaya dönüyorlardı!

69 seçimlerinden hemen sonra toplumda hâkim sınıflarla kitleler arasında, hem de hâkim sınıfların kendi aralarında sınıf mücadelesi kızışıp yeni boyutlara vardığında CHP içinde çelişkiler Ortanın Solunun yorumu üzerinde «görüş» ayrılıkları biçiminde daha da arttı. Göbekçiler, «Komünizm geliyor!» gerekçesiyle Parlamento-içi ve Parlamento dışı tekelci mihraklarla yakınlığı arttırırken Parti içinde Ortanın Solunun Ecevitçi -yani küçük burjuva- yorumuna açıktan açığa cephe aldılar, İnönü'nün çevresinde kümelenip Ecevitçileri «anarşi» tahrikçiliğiyle suçlamaya başladılar. 12 Martın arifesinde İnönü ve çevresi ile «reddi mirasçı»lar arasında gerginlik iyiden iyiye su yüzüne çıkmıştı, o kadar ki, İnönü birkaç yıl önce aşırı «ihtiras»ına ve «densiz»liğine kızıp Partiden kovduğu Turhan Fevzioğlu'nun şimdi ocağına düşmüştü. Buna karşılık Ortanın Solunun Ecevitçi yorumu, kitlelerle CHP arasında kurduğu yeni diyalog sayesinde Partinin tek umudu olma yolundaydı.

Ortanın Solunun Ecevit yorumuna karşı ikinci tepki küçük burjuva ilerici çevrelerinden geldi onların ihtırazı bir yanıyla, küçük burjuva populizminin, içinde tekelci burjuvaziyle uzlaşma tohumlarını da taşıyan tutarsız ütopik eğilimlerine, telifçiliğine karşı haklı bir tepkinin ifadesiydi. Ne ki küçük burjuva ilericilerin bilime inançsızlıktan kaynaklanıp beslenen bürokrat tutkuları ve Atatürkçü ideolojileri, onları Ecevitçilere karşı Göbekçilerle fiili ittifaka götürdü. İçinde çeşitli renkte «radikal» eğilimlerin kol gezdiği ilerici kanatta Ortanın Solu ideologlarının durmadan işledikleri «bürokrasi-halk çelişkisi» tezinin tutarsızlığı ve yanlışlığı görülüyor, fakat ilericiler bu yanlışı düzeltelim derken kendileri bir başka yanlışa düşüyorlardı: gerçekte tekelci sermaye ile halk arasındaki çelişkinin tâli bir yansımasından başka birşey olmayan «bürokrasi-halk çelişkisi»nin yerine, bürokrasinin Cumhuriyet tarihinde oynadığı rolün ideoalist yorumundan mülhem «bürokrasi-hâkim sınıflar çelişkisi»ni geçiriyorlardı. Onun için D' Avcıoğlu'nun *Devrim* gazetesi 12 Mart erifesinde sayfalarını Nihat Erime açıyor, K. Satır gibileri Parlamentoda ve Partide Ecevit'in «Toprak işleyenin su kullananın» sloganına öküz altında buzağı ararcasına saldırırken, Erim de *Devrim*'de «reddi miras»çılara «ilericilik» ve «devrimcilik» adına veryansın ediyordu!

12 Marta gelindiğinde CHP içinde ve

vaktiyle CHP'ye yakın ilerici çevrelerde durum buydu. 12 Mart'ta CHP'li Göbek çiler, ve vâdeleri gelip de Ortanın Solundan kopup onlara katılanlar, Fevzioğlu ta kımıyla birlikte, yeni kurulan «Atatürkçü» rejimde yerlerini ve nasiplerini almaya koştular. Zaten hemen hepsi 12 Mart tezgâhının hazırlayıcıları arasındaydılar. (Birinci Erim hükümeti ansızın «tarafsız»laştırılan Erim, CHP'li Satır, Güven Partili Kabibay ve adı nedense «solcu»ya çıkmış koçaş tarafından, «partilere karşı değil, devlete karşı sorumlu» «ilerici» bakanlar elle seçilerek kuruldu) Ecevit ve yakın çevresi, Demirel devrildi diye düğün bayram eden ilericilerle aralarındaki soğukluğu daha da arttırma bahasına, emrivakiye hemen kesin cephe aldılar. Ama İnönü'nün «sorumluluk» anlayışı Partiyi her zamanki yerinde, yani fiilen tekelci sermayenin hizmetinde, «Devletin yanında» tuttu. Bunun üzerine Ecevit ve arkadaşları hareketi ken dilerine karşı bir hareket olarak niteleyerek Parti yönetiminden ayrıldılar, «sineyi parti»ye çekildiler. Gerçekten de hareket, bir anlamda, onlara karşıydı. 12 Martın ne olduğu ve nereye gideceği daha gelişin den belliydi çünkü. Nitekim 12 Martın «Atatürkçü» takkesinin düşüp altından Erim'in kelinin görünmesi gecikmedi. Birkaç gün sonra da, «9 Mart» provokasyonu na düşen küçük burjuva ilericilerin en radikalleri ihanete uğrayıp tasfiye edilirken, CHP'li Göbekçiler, AP ve Fevzioğlu takımı ile birlikte, bir alay «ilerici beyin» de «Atatürkçü reform» kabinesine doluştular. Genel ilerici kamuoyu büyük «reform» umutlarıyla 12 Marta sahip çıktı; pişmiş aşa su kattığı için ilerici basında ve salonlarda Ecevit'e edilmedik hakaret kalmadı. (69 seçiminde sosyalistlerin oylarıyla TİP milletvekili seçilen M. A. Aybar Erim hükümetine güven oyu verdi!) Ecevit'in yakınları arasında bile birçoklarının gözünde Ortanın Solu hareketinin «işi bitmiş»ti

Oysa, gerçekte, daha yeni başlıyordu. Nitekim aradan iki buçuk yıl geçmeden, 14 Ekim seçimi öncesinde, hareket sade K. Satır, vs. tipi Göbekçileri değil, kırk yıl lık Genel Başkan koca İnönü'yü bile Partiden yürütmüş, örgütü «aşağıdan yukarı» ele geçirmişti.

Kitlelerin somut yaşantısı üzerinde olumsuz etkileriyle 12 Mart emrivakisinin bunda büyük etkisi oldu. 12 Mart toplum da hızlandırdığı sınıf mücadelesini CHP içinde de hızlandırdı, orda çelişen ve çekişen çıkarların birbirini nakzetme sürecini yeni boyutlara ulaştırdı: bir çeşit, ak koyunu kara koyundan ayırdı. Ve böylece, aynı zamanda, 12 Mart'tan kayba uğrayanların 12 Mrtın kazançlılarına karşı tepkisini «yeni» CHP'ye bağlanan «AKGÜNLER» umuduna dönüştürdü.

Üçüncü beş yıllık Plan stratejisi doğ rultusunda kitlelerin sırtından hızlı sermaye birikimi sağlama çabası kır ve şe hir küçük burjuvazisi kadar işçi sınıfını da dara soktu. 1970 devalüasyonu ardından gelen bütün bu dönem boyunca taban fiyatlarının hiç arttırılmaması -ya da çok az arttırılması- kırsal alanlarda artan ma liyetler nedeniyle küçük üreticiyi can evinden vururken orta ve zengin köylü en azından umduğuu bulamaz oldu. Şehir kü çük burjuvazisi de hızla artan hayat pahalılığının etkisi altındaydı. Demirel hükümetinin devrilmezden önce çıkardığı yeni per sonel kanunuyla memur maaşlarında sağlanan artış devalüasyondan sonra hızla artan fiyatlar yüzünden hemen hemen silindi gitti. Küçük esnaf ve zanaatkâr kesimi de bundan olumsuz yönde etkilendi: işler kesatlaştı İşçi ücretleri fiyatların gerisinde nal toplarken grev yasaklamaları ve işçi sınıfının ekonomik mücadelesini kısıtlayıcı fiili ve hukukî baskılar birbirini kovalıyor du. Bu arada işçi dövizlerine karşılık olarak Merkez Bankasından piyasaya akan ama ekonomide karşılığı olmayan Türk parası enflasyonu büsbütün azdırdı. Bundan sadece istifçi, karaborsacı takımı ile emlâk spekülatörleri ve her türlü maliyet artışını olduğu gibi fiyatların üzerine bin diren büyük sermaye sahipleri yararlandılar.

Bu durumda daha baştan 12 Marta kar şı çıkanların eline geçen CHP, dilinden düşürmediği «HALK» edebiyatı ve eski bürokratik yapısından, alışkanlıklarından sıyrılmış «yeni CHP» imajı ile, özellikle Melen hükümetinden kopup ayrıldıktan sonra, kitleler gözünde yeni bir umut kapı sı oldu. Onunla da kalmadı: 12 Mart hükü

metlerinin kısa sürede Ortak Pazarla bütünleşme -«ya da mahvolma»- hedefi doğrultusunda büyük işletmelere öncelik tanıyan ekonomi siyasetleri, Necmettin Erbakan'ın Odalar Birliği başkanlığı günlerinde su yüzüne çıkan orta sermaye-büyük sermaye (ya da tekeldışı tekelci sermaye) çelişkisini şiddetlendirdi. Tekelci kesim dışında kalan kimi sermaye mihrakları MSP'ye bel bağlayıp büyük bir çıkışa hazırlanırken, başkaları da CHP'yi desteklemeye yöneldiler.

Bu arada CHP, 12 Martın anti-demokratik uygulamalarına belli sınırlar içinde de olsa karşı çıkan tek örgütlü siyasî güçtü. O yüzden 12 Martın doğrudan ya da dolaylı sillesini yedikten sonra akılları başlarına gelen küçük burjuva ilericilerin büyük bir kesiminin dışardan iyi niyetini ve desteğni kazandı. Mart 1973 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ilericilerin yine beyhude umutlarla beslenen radikal damarlarını tuttuysa da o humma da çabuk atlatıldı; ve ondan sonra Ecevit hareketi, özellikle Ecevit'in kendisi, herdaim başarıya tapan küçük burjuva ilericilerin gözünde bir kat daha büyüdü. Hattâ bu arada eskiden TİP saflarında çalışmış kimi «sosyalist» unusurlar arasında bile, dönemin belli özelliklerinden ötürü ve belli kısa vâdeli amaçlarla CHP'ye seçim desteği sağlamanın da ötesinde, onunla *bütünleşmeyi* tek çıkar yol sayma eğilimi başgösterdi.

Böylece 12 Mart arifesindeki hâkim sınıfların hükümet bunalımına 14 Ekim seçimleri arifesinde yeni bir unsur katılmıştı: yeni bir CHP sorunu, yeni yapısıyla CHP'nin seçimde ve seçimden sonra ne yapacağı ve «Yeni CHP» ile ne yapılacağı sorunu gündeme girmişti.

Seçimlere bu sorunun gölgesi altında gidildi.

Sonuç: 14 Ekim! İçindeki ve başındaki en kaşarlanmış *sicilli* tekelci sermaye temsilcilerinin bir kısmından arındıktan sonra, kitlelere ters düşen «Devlet»çi CHP imajından sıyrılarak ömrü hayatında ilk kez kitlelere açılan CHP'nin ilk gerçek seçim başarısı... 12 Mart dönemi uygulamalarının kitlelerin hayatındaki olumsuz etkisini -alabildiğine ve kör kör parmağım gözüne artan hayat bahalılığı başta olmak üzere- en azından CHP kadar işleyip «istismar» eden tekel dışı sermaye temsilcisi MSP ile, büyük toprak ağalarının ve tefeci bezirgân çıkarların temsilcisi DP'nin Parlamentoya elllşer milletvekili sokmaları... «Çağdaş uygarlık», «memleketin âlî menfaatleri» ve «hür demokratik rejim» vs. uğruna 12 Mart döneminin tüm sorumluluğunu yüklenmeye âmade tekelci sermaye fedailerinin -böyle «nazik» ve «kritik» durumlarda hep hizmete hazır ve hep Nâzır «tarafsız»lar, masonlar ve «teknokrat»lar takımı ile AP ve Turhan Fevzioğlu çevresinde toplananların - uğradıkları ağır hezimet... «Millî irade» bozgunu!

«Olağanüstü koşullar»dan «olağan» koşullara geçildiğinde durum buydu. Seçim, 12 Martta su yüzüne fırlayan hâkim sınıflar hükümet bunalımına aranan çözümü getirmemişti. Çember dönmüş, eski yerine gelmiş, ama ucu da bir karış yukarı kalkmıştı. Yani arada çok şey değiştiğinden bunalım daha da derinleşmişti.

Bir kere, herşeyden önce seçim sonuçları, hem CHP'nin oylarının artması, hem de diğer partilerin oylarının bölünmesiyle, seçmen indinde tekelci sermayenin çıkarıyla millî çıkarın hiç de özdeş olmadığını, gerçeğin bunun tam tersi olduğunu göstermişti. Sonra, Adalet Partisi ve S. Demirel delidanalar gibi şevkle girdikleri sınavdan boylarının ölçüsünü alarak çıkmışlardı. CGP seçime güdük girmişti, aradaki onca «hizmet»ine rağmen yine güdük kalmıştı. Buna karşılık şimdi sahnede, ardında kitlelerin de umudunu taşıyan bir CHP ile, hâkim sınıflar içinde 12 Martın «Olağanüstü» koşullarında da bitmeyen kavgayı Parlamento içine getiren nevzuhur MSP, ve artık adını seçilmişler siciline yazdıran DP de vardı. Şimdi hepsi, temsil ettikleri sınıf ve zümre çıkarları ya da kendilerine bağlanan yeni ve eski tüm umutlar adına, bu defa «olağan» koşullarda, millî iradeden pay isteyeceklerdi. Nitekim istediler de.

CHP Parlamentoda en çok temsilciye sahip parti olarak hükümeti kurmaya hak kazanmıştı. Ama ilkin hiç kimse ona ortak olmaya yanaşmadı. Öbür partiler koalisyon hükümeti kurmak için elele verirlerse kimin kolunun kimde kalacağını bile

mediklerinden -ya da, belki, çok iyi bildik lerinden- yine anlaşamadılar. Kaldı ki, seçimden sonra yüz gün iş başında kalan «tarafsız» Talu başkanlığındaki müstafi AP-CGP hükümetinin kasıtlı olarak erteleyip durduğu türlü çeşitli «âcil» zam pro-g ramının gündemde olduğu bir sırada hükü met sorumluluğunu yüklenip CHP'yi ar dındaki zorlu potansiyelle muhalefette bırakmak kimsenin işine gelmiyordu. Bu durumda bazı kuzu postuna bürünmüş «sol» gösteren burjuva ideologlarının «sanayileş meci» ve «liberal» diye satmaya kalktıkları Adalet Partisi ile CHP'nin birlikte hükü met kurup ülkeyi «sûlhu sükûn» içinde rahatça yönetmeleri iğvası da sökmedi. CHP' den başka hiç bir parti Aralıkta yapılan mahallî seçimlerin sonuçları karşısında he men bir seçime gitmeye yanaşmayınca, or taya çıkan iktidar ya da, daha doğrusu, hükümet boşluğunu sonunda yine CHP doldurdu.

Doldurdu ama, hangi iktidar boşluğunu doldurdu?

CHP'nin, yanına aldığı bir koalisyon ortağı ile birlikte de olsa -CHP'nin bugün kü yöneticileri *o zaman* tabanıyla da, tavanıyla de MSP'nin «Yeni CHP»ye ve onun amaçlarına en yakın parti olduğunu söylüyorlardı. 14 Ekim seçimleri ardından hükümet olması, aslında ortadaki iktidar boşluğunu doldurmanın *ötesinde* bir anlam taşıyordu. Zira hâkim sınıf partilerinin *aralarında anlaşıp hükümet kuramamaları* salt Parlamento aritmetiğinin sonucu değildi. Parlamento aritmetiğindeki kilitlenme hakim sınıflar içindeki çıkar çelişkilerinin, dolayısıyla hâkim sınıf çıkarlarıyla kitle çıkarları arasındaki çelişkinin bir yansımasıydı. MSP ve DP'ye giden oylar toplam oyların ufak bir bölümüydü; ne ki bu oyların *büyük kısmı*, tıpkı CHP'nin topladığı yeni oylar gibi, AP'den ve CGP' den *esirgenmiş* oylardı. Millî iradenin ter cihi gerçi açık bir biçimde belli br partide yoğunlaşmamıştı ama, kesinlikle 12 Mart hükümetlerinin tüm icraatından sorumlu partilerin karşısında toplanmıştı. Üstelik 12 Marta ve 12 Mart hükümetlerinin icratına yapısı elverdiği ölçüde karşı çıkan CHP en çok oy alan partiydi. Bu durumda, CHP dışında kalan partiler aralarında anlaşamayınca ya da anlaşmayınca ortaya çıkan iktidar boşluğunu CHP'nin doldurması, *salt bu olgu*, CHP'nin sadece hükümet etmek, düzenin gereklerini yerine getirmek için hükümet olmasını değil, yıllardır savunduğu seçim propogandasında da enine boyuna sözünü ettiği «düzen değişikliği» doğrultusunda *icraat yapmak* için iktidar olmasını ve *ancak bu şartla* hükümet kurmasını gerektirirdi.

14 Ekim seçimlerinin sonucu 12 Mart olayı ve sonra olanlar çerçevesinde değer lendirildiğinde ortaya çıkan objektif durum buydu. Bunun tek alternatifi, olsa olsa, ye ni bir 12 Mart «çözümü»nün gündeme gir mesiydi. Bunu göze alan babayiğitler orta ya çıkmadıkça objektif durumun CHP hü kümeti ile birlikte gündeme soktuğu «düzen değişikliği» doğrultusunda icraatı prog ramında belirttiği tarzda ve kapsamda kesinlikle ve açıklıkla *başlatmak,* hükümet güvensizlik oyuyla Parlamento tarafından düşürülünceye, ya da kendi içinde anlaşmazlığa düşüp koalisyon dağılıncaya kadar da sürdürmek CHP'nin hem meşru hak kı, hem de seçmenlerine karşı yerine getir mekle yükümlü olduğu siyasî görevi idi. Bunu yapamıyacaksa CHP pekâlâ öbür partilere «Ne hâliniz varsa görün!» diyerek onları «bunalım»ları ve «cunta»larıyla ve sair «yetkili kurullar»ıyla başbaşa bırakabilir, muhalefette kalabilirdi. Zira o somut durumda CHP'ye düşen hâkim sınıf ların hükümet bunalımına çare bulmak değil, kendisine bağlanan umutları somut ic raata dönüştürmekti.

Olaylar böyle gelişmedi.

Bir kere, hükümet bunalımının sürmesine rağmen yeni bir 12 Mart «çözüm»ü gündeme girmedi. Girmedi, çünkü hâkim sınıflar arasındaki çekişme 12 Mart dönemi boyunca bir türlü çözüme ulaşamadığı ve 12 Mart emrivakisine meşruiyet sağlanamadığı için 14 Ekimde seçim kaçınılmaz olmuştu. Bu durumda seçim sonuçlarını hiçe sayan yeni bir emrivakiye hiç bir «demokratik» ya da «millî» bahane bulunamaz, böyle birşey hâkim sınıfların tümünün birden bindikleri dalı kesmeye kadar varırdı. Üstelik hakim sınıfların temsilcisi partiler 12 Martın faşist uygulamaları ve Anayasa değişikliğiyle ortak hedeflerine

bir kere ulaştıktan sonra, artık onları tem sil ettikleri özel çıkarlar adına Parlamento düzeyinde birbirleriyle mücadeleden alıkoyacak hiç bir «çıkar yol»u kabule razı edi lemezlerdi. 14 Ekim sonrasının «olağan» koşullarında bu tarz bir «çözüm» yine de *çözüm* olmaz, üstelik hâkim sınıf partilerinin kendi aralarında kapalı av alanına çevirdikleri «demokratik rejim»i «çıkmaz»a götürecek sonuçlar doğurabilirdi. O zaman millî irade ve meşruiyet kozu daha da güçlenmiş olarak doğrudan doğruya ve yalnız CHP'nin eline geçer, giderek 12 Martın getirdiği ekonomik yıkımın kitlelerde uyandırdığı «Akgünler umudu» hâkim sınıfların başka kesimlerini de karşısına alacak bir yeni ve «güçlü hükümet»e karşı yeni ve daha da tehlikeli bir silâha dönüşebilirdi. Süleyman Demirel'in durmadan söylediği gibi, hükümet bunalımının yerini bu defa rejim bunalımı alırdı. 14 Ekime kadar geçen iki buçuk yılda «Ne kazandıysak kârdır!» deyip 14 Ekimde Parlamento ve seçim meşruiyetine oynayanlar, 14 Ekimde oyuna geldiklerini görmüş olsalar bile mev cut somut durumda oyunu sürdürmek zorundaydılar.

Kaldı ki, özellikle Adalet Partisinin seçimde uğradığı hezimet karşısında tekel ci kesimin bazı uyanık temsilcileri ve söz cüleri de (Ertuğrul Soysal'lar, vs...) CHP ye *kendi açılarından* umut bağlamakta gecikmemişlerdi. Bunların gözünde CHP, Ada let Partisi ile bir koalisyona razı edilemese bile, elindeki güçlü «demokrasi» ve meşruiyet kozu ile birlikte asla yabana kitlelerin ya da kimi «maceracı»ların kucağına itilmemeliydi. Tersine, ne kadar «yeni»leşmiş olursa olsun, CHP'ye sahip çıkılmalıydı. (Ola ki CHP'nin «yeni» leşmesinden de bir yarar sağlanabilirdi.) Hattâ Türkiye'yi Avrupa Ortak Pazarı içinde ve sanayileşme yolunda «çağdaş uygarlık» düzeyine ulaştıracak ileri atılım, CHP'nin «halkçı» ve «devrimci» ekseni etrafında gerçekleştirilmeye çalışılmalıydı. Böylece hem 12 Marttan sonra İnönü ve şürekasının emin ve becerikli ellerinden kurtulup kaçan, yabanda kaldığı sürece ne yollara sapacağı bilinmeyen CHP düzenin sınırları içinde dişi tırnağı sökülerek evcilleştirilir (Orta nın Solunun küçük burjuva demokrat yönelim ve eğilimleri törpülenir); hem de CHP'nin ardında toplanan yeni dinamik bi rikim («Umut») hâkim sınıflar arasında tekelci kesimin sanayi çıkarı yararına seferber edilirdi. Aynı zamanda CHP'nin tem sil ettiği demokratik meşruiyete sahip çıkılarak 12 Mart hükümetleriyle «olağanüstü koşullar» da malûm yöntemlerle sağlanamayan, bu kez «olağan» koşullarda ve farklı yöntemlerle CHP aracılığıyla sağlanabilirdi. Onun için bu takım, 14 Ekimden sonra sermaye çevrelerini saran genel kuşku ve tereddüt ortamında CHP'ye karşı oldukca hayırhah bir tavır takındı.

CHP - MSP koalisyon hükümeti kurulana kadar yüz gün süren hâkim sınıfların hükümet bunalımı karşısında yeni bir 12 Mart emrivakisinin gündeme girmemiş olmasında bu hesap da önemli bir rol oynamıştır. Ve olayların gelişmesi, hesapların pek o kadar da yanlış olmadığını göstermiştir.

İkincisi, CHP muhalefet olmayı seçmedi. Küçük burjuva siyasetçileri ezelî iktidar tutkusuyla, tam da geniş bir zam fur yası gelmiş kapıya dayanmışken hâkim sınıfların hükümet bunalımının büsbütün şid detlendiği bir zamanda, acele hükümet kur maya tâlip oldu. Aslında bu, tek başına ele alındığında, doğru bir karardı. Fakat CHP, eline geçen (üstelik 12 Marttan sonra genişletilmiş) hükümet yetkilerini, ardındaki birikim adına ona *iktidar* yolunu açacak tarzda kullanacak yerde, salt hükümet olmak için kullandı. O yüzden de giderek, «düzen değiştirecek» bir parti olmaktan çıktı, bugün içinde büyük çalkantılar doğuracak ölçüde düzenin gereklerini yerine getirir bir parti olmaya yöneldi. Önüne çıkan tarihi fırsatta hükümet olduktan sonra düzeni değiştirmek için yine düzen içinde, düzenin gereklerini yerine getirerek, *sözde karşı çıktığı tekelci burjuvazinin işlerini yürüterek* iktidar olmaya çalıştı.

Bunun ilk ve en «mükemmel» örneğini, geçen kış ünlü «zamlar» konusunda verdi. CHP'nin parlak teorisyenlerinden Maliye Bakanı D. Baykal geçende bir gazeteciyle konuşurken zamların «elimizde ol mayan dış nedenlerden ötürü» *zorunlu* olduğunu söylüyordu. Oysa «elde olmayan dış nedenler»le zamların zorunlu olması ya

da yapılış ve dağılış tarzı arasında hiç de doğrudan bir «neden-sonuç» ilişkisi yoktu. O zaman zamları zorunlu kılan, doğrudan doğruya, D. Baykal'ın «Değiştireceğiz!» dediği düzendi. «Elde olmayan» dış maliyet artışlarının içerde kitlelerin, yoksul halkın sırtına yıkılması zorunlu idiyse, bunun nedeni, aksini yapmaya kurulu düzenin «elvermemesi»ydi. Yani zorunluluk dış nedenlerden değil, içerdeki düzenden doğuyordu. Baykal bu ana sorunu şöyle geçiştiriyor: «Hükümetimiz işbaşında bulunduğu dönem içinde daha çok konjonktürel sorunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Yapısal değişiklikleri öngören tedbirleri konjonktüre hâkim olduktan, uygun bir ekonomik ortam oluşturduktan sonra izlemek mecburiyeti içine girmiştir.» Bunun gerçek ve somut anlamı şudur: «Hükümetimiz yapısal değişiklikleri öngören uygun bir ekonomik ortam oluşturmaya çalışırken konjonktür hükümetimize hâkim olmuştur.»! Evet, o kadar hâkim olmuştur ki, konjonktürle -yani hâkim sınıfların gündelik işleriyle- uğraşmaktan, size umut bağlıyan kitlelerin sorunlarını -yapısal tedbirler- ele almaya vakit ayıramamışsınızdır!

Oysa düzen değişikliğine -CHP'nin programı çerçevesinde de olsa- giden yol, yapısal değişiklikleri derhal başlatarak konjonktüre hâkim olmaya çalışmaktan geçerdi. Düzeni değiştirmeye elverecek gerçek iktidara da yine *hemen o yolda ilerlemeye başlanarak* varılabilirdi. Ne ki gerçek iktidara ancak iktidar sorununun üzerine yürünerek sahip çıkılabileceğini, düzeni değiştirebilecek iktidarın ancak eldeki her fırsattan ve yetkiden yararlanıp düzen ilk andan itibaren değiştirilmeye başlanarak ele geçirilebileceğini, «ağırdan ağırdan» ilerleme taktiğinin, kurulu düzen içinde, kendilerini yıpratıp iktidardan büsbütün uzaklaştıracağını, ya da, tersine, hızla kurulu düzenin iktidarına yaklaştıracağını anlamadılar CHP yöneticileri, ya da anlamaya yapıları elvermedi. 14 Ekim sonrasının somut koşullarında ayaklarına gelen meşruiyeti böylece teptiler, o yüzden CHP «değiştirmek» için yola çıktığını söylediği düzenin vazgeçilmez bir parçası olmaya yöneldi.

Eski Maliye Bakanının şecaat arzetme niyetine sözünü ettiği «yapı-konjonktür» açmazını CHP'nin Genel Başkanı Ecevit de, koalisyonu bozup erken seçim ajitasyonunu başlattıktan sonra, CHP'nin gerçekte iktidar olamadığını, «hükümetteyken bile muhalefet durumunda» olduğunu söyliyerek dile getirmiştir. Buysa «hükümetteyken bile muhalefet durumunda» olan bir partinin özellikle Kıbrıs çıkartmasında pekâlâ yapmaya muktedir olduğu şeylerin gerçekte kimin adına yapıldığının, ve o partinin gerçek iktidarı nerede aradığının ikrarından başka birşey değildir. Kurulu düzen içinde konjonktüre hâkim olmak için bu kadar çok şeyi göze alan bir partinin, yapıyı değiştirmeye değil, hızla yapının bir parçası olmaya doğru gittiğini, hattâ yapıyı değiştirmek için önce konjonktüre hâkim olmayı seçmesinin bile gerçekte kendini yapının bir parçası olarak görmesinden ileri geldiğini görmemek, anlamamak için, herhalde, her olguya kendi düşlerinden kılıf devşirmekte yekta küçük burjuva allâmeler olmak gerekirdi!

Hükümetteyken «muhalefet» durumunda olan bir parti ya giderek gerçekten iktidar olur, ya da hükümetten ayrılmaya zorlanır. Bu bakımdan böyle bir partinin elindeki hükümet yetkisi aslında hiç de yabana atılır bir yetki değildir. Böyle bir parti, eğer gerçek iktidarı ele geçiremiyorsa, *en azından* hükümetten kendi isteğiyle ya da zorla ayrılma yetkisine sahiptir. Ama, eğer hükümette olduğu halde sahiden muhalefet durumunda kalmış bir partiyle, hükümetten ayrılmazdan önce yaptıklarına ve yapamadıklarına vaadlerinin damgasını basar da öyle gider. Bir başka deyişle, böyle bir partinin hükümette yapmak isteyip de yapamadıklarıyla hükümetten ayrılmaya zorlanması arasında somut ve açık bir ilişki olmalıdır. Oysa CHP, hükümet olup da vaadlerini gerçekleştirmeye imkân bulamamış bir parti durumunda değil bugün. Daha çok, hükümet olduktan sonra vaadlerini gerçekleştirmemiş olmasına kılıflar arayıp uyduran bir parti durumunda. Hükümeti kurduktan sonra kurulu düzenin iktidar «sorumluluğu» onu vaadelerinden uzaklaştırdı, CHP muhalefetteyken o kadar karşı göründüğü «çıkar çevreleri»nin hükümet katındaki işlerini yürüten bir

parti durumuna düştü. Sonra da MSP ile ortaklığını, tam Ecevit'in ve yakınlarının bu çevreler nezdinde itibarları zirveye vardığı bir sırada bozdu. «Çıkar çevreleri» bunun ne anlam taşıdığının pekâlâ farkındalar. Onun için koalisyonun bozulmasını avuçları patlayanadek alkışladılar. Çünkü gerçekte, somutta koalisyon, CHP «düzeni değiştirme» vaadlerini yerine getiremediği için değil, düzenin gereklerinin yerine getirilmesinde (kitleler üzerinde sürdürülen sömürünün nimetlerinin paylaştırılmasında) ortağı ile anlaşmazlığa düştüğü için, dolayısıyla Ecevit'in sevgili deyimiyle «çıkar çevreleri» nin işlerini daha verimli ve istikrarlı bir biçimde (tekelci büyük sermaye çıkarları ve emperyalizm yararına) yürütecek yeni bir iktidarın oluşturulması na imkân sağlamak için bozuldu.

Bu bakımdan CHP'nin kendi «düzen değişikliği» programını gerçekleştirmek bir yana, gerçekleştirmeye *başlamamış* dahi olmasına, ona bağlanan umutları boşa çıkarmış olmasına giydirilmek istenen tür lü kılıflar (konjonktürün elverişsizliği, tek başına ya da kendine uygun bir ortakla hükümet kuramamış olmak, vs...) aslında geçersizdir. CHP'nin bugün vardığı yeri değerlendiriken ve buraya niçin ve nasıl gel diğini araştırırken, önce onun küçük burju va sınıf yapısından hareket etmek gerekir. O zaman CHP'nin 14 Ekimden sonraki «iktidar macerası»nın, bütün yaptıkları ve yapmadıklarıyla, ya da yapabildikleri ve yapamadıklarıyla, küçük burjuva dünya görüşünden kaynaklanan küçük burjuva ac zinin damgasını taşıdığı görülecektir. O kü çük burjuva aczidir ki, iktidar sorunu ile karşı karşıya kalındığında, CHP'nin küçük burjuva demokrat yanını bir alay «halkçı» yâverle pasifize ederken, tekelci sermayeye yakın yanını öne çıkarıp Halk Partisini fiilen tekelci sermayenin icra koluna çevirmiştir.

Küçük burjuvazi toplumda işgal ettiği belirsiz ve ara mevkiden ötürü dünya görüşünde ve davranışlarında hep ikircikli, kaypak ve sallantıdadır. Çıkarları gibi dün ya görüşü de burjuvazi ile işçi sınıfı arasında bocalar durur. Bu yüzden küçük bur juva, herdaim telifçiliğe eğilimlidir. Kendisi hep arada kaldığı için, herşeyin «ara» sını bulmaya çalışır. Herkese hak verir, kim senin hakkı yenmesin ister. Çünkü bilime inançsızlığı «hikmet» mertebesine vardırmıştır. Onun için önemli olan süreç değil, olaydır; sınıf gerçeği değil, hak ve adalettir. Küçük burjuva, bilimin gözler önüne serdiği somut tarihî sürece sırtını döner, soyut bir hak ve adalet davasına sarılır. Sı nıf mücadelesinden ödü koptuğu için onun varlığını inkâra kalkar, olmazsa tezahürlerini hasıraltı eder. Hem her zaman sınıflar arasında uzlaşmadan yanadır, hem hep kendisi uzlaşmacıdır. Sınıf mücadeleleriyle gelişen tarihin yokolmaya mahkûm ettiği bir sınıfın mensubu olarak, yaşadığı andaki çıkarı ordadır çünkü.

Kitleleri ezen, sömüren, horlayan bugünkü düzenin «değişmesi» mi gerekiyor? Düzen, kitleleri ezen, sömüren ve hor görenlerle el ele, «millî birlik ve beraberlik» içinde, herkes herkese «anlayış» ve «hoşgörü»yle davranarak ve tabiî herkesin hakkı herkese verilerek değiştirilecektir! Bu arada herkese hak verip çelişik sınıf çıkarları arasında uyum sağlamaya çalışmanın, gerçekte belli sınıf çıkarlarına hepsinden çok hak tanımak olduğu, temelinde haksızlık yatan bir düzende herkesin hakkını tanımanın haksızlığa prim vermekten başka birşey olamıyacağı görülmeyecek, ya da gör mezlikten gelinecektir... Halkın mutluluğu ve yurdun kalkınması için sermayenin tekelleşmesini önlemek mi gerekiyor? Tekelleşmiş özel sektörün yanısıra bir ikinci özel sektör, «Halk Sektörü» kurulacak, ka pitalist üretimin kaçınılmaz sonucu tekelleşme eğilimiyle, kapitalist gelişme *daha da* yaygınlaştırılarak ve teşvik edilerek mü cadele edilecektir! Böylece hem milyarlık tekellerin, hem yeni palazlanan vahşi kapi talin, hem de Almanya'dan getirdiği beş on bin lirayı bugün yatırıp beş yıl sonra ayda beş yüz lira - o zamanki rayiçle!- temettü alacak işçinin hakkı gözetilmiş olacaktır... Emeğinin hakkını alamayan, artan maliyetlere dayanamayan yoksul köylünün yardımına koşmak boynumuzun borcu değil mi? Taban fiyatları toprağın büyüklüğüne ve verimine, iklim şartlarına, vs.'ye göre hiç bir ayırım gözetilmeden «hakça» arttırılarak tefeci hakkı, aracı hakkı ve ma liyet artışları çıktıktan sonra yoksul köy-

lünün cebine giren mek parmak fazla gelire karşılık, zengin köylü ve kapitalist çiftçi ve yirmi bin dönüm sahibi toprak ağasının da «hakkının yenmemesi» sağlanacaktır! ... «Çağdaş» ve «uygar» bir toplumda demokrasinin «bütün koşullarıyla» geçerli olması mı gerekiyor? Herkese düzenin değişmesi dileğini dilediği gibi dile getirme hakkı tanınacak, ama, iş düzenin nasıl değişeceğini söylemeye gelince, söylenen söz bir savcıyla üç bilir kişinin havsalasını aştığı an, düzenin *değişmemesini* isteyenlerin erken davranıp çıkarttıkları ve «muktesep» hak olarak halâ yürürlükte tuttukları kanunlar işletilmeye başlanacaktır. Böyledikle kanunun da hakkı tanınmış olacaktır!... Demokrasinin «bütün koşullarıyla» geçerli olmadığı bir dönemde hapislere atılıp işkence görenler «demokrasi ve «özgürlük» adına «af»la salıverilecekler, ama aynı zamanda geçmişe sünger çekilerek, işkence görenlerin demokratik hakları gibi işkencecilerin de «devleti yıkımdan kurtarma» hakkı korunmuş olacaktır... Sonra da bunlardan kimi «öncü» ve «ilerici» paşalar âlâyü vâlâ ile Cumhuriyet Halk Partisine üye yazılarak, onların da «yurttaşlık» ve «demokrasiye hizmet» hakları sağlama bağlanmış olacaktır.. Nihayet hep sinin üstün tüy dikmek için toplumda «bürokrat aydın - halk çelişkisi» diye laf ola beri gele bir çelişki icad edilerek hem halkın baş belâsı tekelci burjuvazi temize çıkartılacak, hem de halka yapılan zulümde bürokrasinin oynadığı faal rol salt bir «tarihi yanılgı»ya indirgenerek yine her üçünün de .halkın da, tekelci burjuvazinin de, bürokrasinin de. hakkı teslim edilecektir!

Aslında küçük burjuvazinin herkese hak veren bu telifçi dünya görüşü, onun tarihi aczinin bir ifadesidir. Küçük burjuvanın aczi, küçük burjuva iktidarların icraaatlarına ve taktiklerine, kendileri hakkında yargılarına da yansır.

Küçük burjuva iktidarların *yapabildikleri* gerçekte onlara yaptırılmayanların karşılığı, ve bir başka anlamda da onlara yaptırılmak istenenin ta kendisidir. Bir başka deyişle, küçük burjuva iktidarların güçleri her zaman güçsüzlüklerine denktir. Onun için onlar düzen değiştirmek için sürekli olarak düzenin gereklerini yerine getirerek «güçlenme» çabası içindedirler. Lâkin düzenin gereklerini yerine getirerek güçlenmekte olduklarını zannederken, aslın da düzenin gereklerinin yerine getirilmesin de *kullanılmakta* olduklarını her nedense görmezler. Buna rağmen küçük burjuva iktidarlar, çok kere, geldikleri oyunu kendi «taktik»leri, aczlerinin dayattığı «çözüm» leri ise mümkün olan *tek* dâhiyane çözüm saymakta direnirler. O çözüme varmak için «gerekli» tavizleri vermeye kendilerinde herdaim hak, taviz verdikleri için de kendilerini pekâlâ *haklı* görürler. Bu yüzden, «Hele bir kıçıma yer edeyim, bak sana neler eyleyim!» tavrı içinde hep başkalarına, başka çıkarlara âlet edilirler. Tıpkı konjonktürün hâkimiyeti altına giren eski Maliye Bakanları gibi! Dolayısıyla, ellerinin altında ve her an emirlerine âmade gibi görünen, hattâ zaman zaman onlara adam asmaktan adalar fethetmeye kadar türlü kudret helvaları yedirten devlet iktidarı, aslın da onların iktidarı değildir. Yine de, yüz lira verip Galata Köprüsünü satın aldıktan sonra niçin doksan kağıda pazarlık yapmadığına yanan köylü gibi, küçük burjuva iktidar da yer etmeye çalışırken kıçına yediği kazığın ucu yüreğini delene kadar hiç birşeyin farkına varmaz. Vardığında iş işten geçmiştir.

CHP, yarım bir iktidar denemesinden geçmiş, tam iktidara talip ve aday bir parti olarak, şimdi hızla bu yolda ilerliyor. Küçük burjuvazinin tarihî aczi onu, geçen kış hükümet olduktan sonra, gerçek iktidarın, yani ekonomik ve sosyal gücü (ve ta bii bu arada dış siyaset ilişkilerinin anahtarlarını) ellerinde tutan tekelci büyük para mihraklarının yanına iterken, parti tabanında temsil edilen küçük burjuva kitle çıkarlarından, ve bunların ifadesi olan küçük burjuva demokrat tercihlerden gitgide uzaklaştırdı. Buna karşılık, hâkim tercihleri tekelci burjuvaziden yana olmaya herdaim eğilimli burjuva reformist unsurlara parti yönetiminde, devlet yönetiminde, ve son kurultayda da ortaya çıktığı gibi, Parti örgütünde ağırlık kazandırdı. Bu sürecin diyalektik mantığı CHP yöneticilerini, kişisel niyet ve tercihleri ne olursa olsun, seçim öncesi döneminde ne denli «sol» çıkışlar

yaparlarsa yapsınlar, sürekli *sağa* savuracaktır. (Kişiler gibi partiler hakkında da sâlim bir yargıya varmak için onların kendileri hakkında söylediklerine ya da düşündüklerine değil, *ne yaptıklarına* bakılır. Bu gerçeği görmek için sosyalizmin ve çağdaş bilimin kurucusu olmaya gerek yok. Türkiyenin emekçi halkı da kendi öz materyalist görgüsü ve sezgisiyle bu hikmete çoktan varmıştır. Ayinesi iştir kişinin...) Sağa savuracaktır, çünkü elde edilmek istenen iktidar daha *baştan* sağda, mevcut yapıda (kurulu düzenin hâlihazır siyasî konjonktüründe) arandıkça, o iktidara yaklaşabilmenin güvencesi yapının Parti içindeki adamları olacak, bu yüzden Parti içinde onların ağırlığı arttıkça Parti iktidara biraz daha yaklaşacak, Parti iktidara yaklaştıkça Partinin içinde yapıya karşı unsurlar direniş yeteneklerine göre peyderpey ya yapının adamlarına teslim olacaklar, ya da «tekere çomak sokan sorumsuzlar» fasilesinden sayılıp, «sorumlulu»klarını ispat edenler tarafından tasfiye edileceklerdir. Bu da, *Partinin yapısının* giderek *düzenin yapısına* kâlbolması sürecini bir adım ileri götürecektir.

Ama bu arada, tabiî, düzenin yapısı da *inkılâba* uğrayacaktır. Ama ne yönde? Ne için? Ve kimler adına? İşte CHP'nin, adı hep «sol» partiler arasında geçerken niçin hep solda *sağ*, sağda *sol* oynadığı, sorusunun cevabı, bu sorulara verilecek cevapta saklıdır.

Bugün geldiği yerde CHP'nin, yarın bir erken seçimle tek başına iktidara gelirse neler eyleyeceği hükümetteyken zamlar, taban fiyatları uygulaması, yabancı sermaye ve turizmle kalkınma, Kıbrıs, NATO ve genel dünya siyasetindeki tutumu, işçi hareketleri, demokrasi, fikir özgürlüğü konularındaki davranışlarıyla bugünden bellidir. Onun için hâkim sınıfların belli etkin kesimleri ve onların her kademedeki temsilcileri ve sözcüleri CHP'nin tek başına iktidara gelmesinde artık beis görmüyorlar. Hattâ, dünya kapitalist krizinin dalgaları ülkenin kıyılarını olanca şiddetiyle dövmeye başladığı bir sırada hâkim sınıfların hükümet bunalımı sürerken, bu gibi «etkin» ve «sorumlu» çevrelerde CHP'siz hiç bir *kalıcı* hükümet formülü kabule şayan görülmüyor. Onun için de hükümet bunalımının tek çözüm yolunun erken seçim olduğu görüşü gitgide «resmiyet» kazanıyor.

Bunun nedeni sadece Parlamento aritmetiği, CHP'nin hâlihazır çalkantılı yapısıyla bu dönemde uzun süre muhalefette kalmasından duyulan kuşku, ya da Kıbrıs olayının CHP yöneticilerine sağladığı kişisel iç ve dış «itibar» değil. Bütün bunlar da bir ölçüde geçerli olmakla birlikte, asıl neden, CHP yöneticilerinin hükümet olduklarından beri izledikleri tutumla iç ve dış hâkim mihraklar nezdinde uyandırdıkları *güvendir*. CHP yöneticileri, gerçekten, onların dolmasını istedikleri iktidar boşluğunu *onların istedikleri* gibi doldurabileceklerini ve doldurmaya âmade olduklarını ve hattâ o boşluğu *en iyi* kendilerinin doldurabileceklerini göstermişlerdir. Zaten CHP yöneticilerinin izledikleri Kıbrıs siyaseti de gökten zembille inmedi. Yurt ve millet çıkarlarının değerlendirilmesinde benimsenen kıstasların ve bunlara paralel olarak sürdürülen tavrın, yani genel sınıfsal tercihin, doğal sonucu ve ürünüydü. Kıbrıs'tan ötürü kazanılan «itibar», bu tavırda ve bu tercihin getirdiği kararlarda tezahür eden «sorumluluğun» kazandığı itibardı.

Bu durumda denemeyle şu da sabit olmuştur ki, tek başına bir CHP iktidarı yurdun ve gerçek halkın çıkarları doğrultusunda «düzen değişikliği»ni gerçekleştirecek bir iktidar, hattâ vaktiyle «bu düzen»i değiştireceğini söyleyen CHP'nin iktidarı olmayacaktır. Sözü edilen «düzen değişikliği», hâkim sınıflar içinde hâkimiyet mücadelesinde bazı kesimlerin ileri adımlar atmalarını sağlıyacak burjuva reformu niteliğinde birtakım «düzen düzeltmeleri»nden öteye varmayacaktır. CHP'nin bugünkü yöneticileri aradıkları «gerçek iktidar»ı *ancak bu şartla* ele geçirebileceklerinin farkındalar. Dolayısıyla tek başına bir CHP iktidarı, gerçekte *onların* iktidarı, yani onların tekelci büyük para çevreleriyle (gerçek iktidar olacaktır.

Bunun kavgası bugünden, CHP içinde, veriliyor. Halen CHP içinde çetin bir mücadele, «demokratik sol» kavramının anlamı ve kapsamı üzerinde bir fikir tartışması görünümü altında gerçek bir *sınıf mücadelesi* sürüyor. Bu mücadelede bir yanda

Orta Sol ya da Sosyal Demokrat genel merkez takımı yer alıyor. Bunların istedikleri, Partiyi «iktidar ve devlet emanet edilebilir» «sorumluluk sahibi» kişilerin yönettiği ve hâkim olduğu, bugünkü AP'nin daha «demokratik» solunda, ama 14 Ekim arifesindeki CHP'nin bir hayli «gerçekçi» sağında akıllı uslu bir düzen partisine çevirmektir. Bundan maksat, iç ve dış hâkim mihraklar nezdinde özellikle Kıbrıs olayı sırasında kazanılan puvanları yitirmemek, CHP'nin bir erken seçimde tek başına iktidara gelme şansını arttırmak, sonra da *«gerçek iktidar»* olabilmesini sağlamaktır. Genel merkez takımına dahil kimselerin bir kısmı artık fiilen tekelci kesimin «yeni» CHP içindeki temsilcileri kesildiklerinden, kimileri de CHP'yi «asıl» hedeflerini gerçekleştirmek için iktidara götürecek bir «taktik» olarak, bu yolu izlemektedirler. Her iki gurup da Parti örgütünü her an el altında hazır ve emre amade tutabilmek, önümüzdeki kritik dönemde bir çuval incirin berbat olmasını önlemek için küçük burjuva demokrasisi adına ortaya çıkanlara karşı mücadelede birlik, ve ikisi de aynı ölçüde kararlıdırlar.

(Bunlar birbirinden kesin çizgilerle ayrılmış belirgin kişisel guruplar olarak anlamamak gerekir, küçük burjuva «taktik» leri ve burjuva reformist tercihler durum değerlendirmelerini ve kararları içiçe ve karşılıklı etkileşme süreci içinde belirlerler.) Bunlar CHP'nin sivil kurmayları. «yeni» CHP'nin «belli birtakım özellikleri olan» ve «ideal»lerini gerçekleştirecek yegâne partinin «demokratik solcu» CHP olduğunu söyliyerek ona «er» hizmeti arzeden 12 Martçı paşa kurmaylarla bütünleşmesinde, ayrı ayrı saiklerle de olsa, sakınca değil *yarar* görmektedirler. Ne ki saikler ne denli ayrı olursa olsun tavır aslında aynı sınıfsal tercihin ifadesidir. Bu bakımdan bu gibilerin gözünde 14 Ekim öncesinin «Akgünler umudu» bugün fiilen *kendilerinin* tekelci burjuvazinin hükümeti olma umuduna dönüşmüştür.

Küçük burjuva demokrasisi adına Genel merkez takımına karşı çıkan ve *«aşırı»*lıklarından, «sorumsuz»luklarından ötürü CHP örgütünden peyderpey temizlenmelerine ya da etkisiz kılınmalarına çalışılan unsurların talepleri ise, (bu unsurların kendi içlerinde ne denli sağlıklı oldukları su götürse bile) uluslararası kapitalizmin uzantısı tekelci çıkarlarla kitle çıkarları arasındaki uzlaşmaz çelişkiden kaynaklanmaktadır. Bu çelişki açısından, CHP yöneticilerinin Partiyi götürdükleri yol, 12 Mart hârikası «partirler-üstü» hükümetlerin işlevini yeni koşullarda, yeni koşulların ve yönelimlerin gerektirdiği rötuşlarla da olsa CHP'nin devralmasına varacaktır. Bu, CHP nin açıkça tekelci sermayenin yamacına kayması, giderek onunla bütünleşmesi demektir. Oysa CHP 12 Marttan sonra bu çelişkiyi enineboyuna işleyerek ve o nedenle kendi içinde arına arına «Yeni CHP» olmuş, «yeni»liğini 14 Ekim seçimlerindeki başarısıyla tescil etmişti. Bu başarı salt CHP'nin «akıllı» kurmaylarının marifeti, birtakım «kurnazca» vaadlerin, vs. ürünü değildi. Kitlelere yapılan vaadlerin düzene «sol»dan yönetilen eleştirilerin ve ileri sürülen «sol» tahlillerin çoğunu, esasta, «yeni CHP» nin bu çelişkiden kaynaklanıp beslenen yeni taban yapısı belirlemiş, dayatmıştı. Bunun içindir ki bu kavganın kökünde gerçekte ciddi ve kıyasıya bir sınıf kavgası yatmaktadır, ve bu kavga emperyalizm ve tekelci burjuvazi ile kitleler arasında yurt ve giderek dünya çapındaki çelişkinin CHP içinde uç vermesidir. Onun için küçük burjuva demokratlar verdikleri mücadelenin bilincine vardıkları ölçüde, «demokratik sol» kavramının kapsamı üzerinde boşuna gevezelikle yetinmeyip CHP'nin 12 Martın yöntemleriyle değilse bile *hedefleriyle* uzlaşmasına bilfiil karşı çıkma durumundadırlar. Aksi takdirde, nicedir CHP ardında toplanan potansiyelin, «Akgünler Umudu»nun tekelci büyük sermaye kesimi yararına bir baskı aracı olarak kullanılmasına onlar da âlet edilmiş olacaklardır.

Şimdi bütün bunlar şunu gösteriyor: hâkim sınıfların hükümet bunalımının anahtarı ne S. Demirel'in Başbakan olma tutkusu, ne F. Fozbeyli'nin kini, ne de Bay Erbakan'ın şakacılığıdır. Anahtar, doğrudan doğruya, CHP'dir. Ve CHP içindeki mücadele bu sorunun bir parçasıdır.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, hâkim sınıfların hükümet bunalımı, temelde, hâ-

kim sınıflarla kitleler arasındaki çelişkiden kaynaklanmakta ve onunla beslenmektedir. Yani bunalımın kökünde emperyalizme bağımlı tekelci kapitalist üretim ilişkileri yatmaktadır. Bir yılı aşkın süredir etkileri bize de yansımaya başlamış olan ve şiddeti gitgide artan kapitalist ekonomilerin son dünya krizi bunalıma yeni boyutlar katarak onu daha da derinleştiriydi.

İşte hâkim sınıfların «güçlü» hükümet sorununun altında, aslında birbiriyle içiçe olan bu iki olgu yatmaktadır. Başta işçi sınıfımız olmak üzere emekçi kitlelerin sürdürdükleri demokrasi ve bağımsızlık mücadelesi karşısında köşeye sıkışan hâkim sınıflar, kendilerine «güçlü» hükümet, yani kitleler üzerinde sömürü ve baskıyı diledikleri gibi sürdürmeye «muktedir» hükümet ararken birbirlerine düşmektedirler. İleri kapitalist ülkelerden ithal edilen ve burda bulduğu *geri* ve çarpık kapitalist ortamda azdıkça azan ekonomik kriz de, «güçlü» hükümete duyulan ihtiyacı büsbütün artırmaktadır. Zira ekonomik kriz ancak, onu «atlatma»nın yükü kitlelerin sırtına yıkılarak atlatılabilecek, hâkim sınıflar ancak bu sayede krizden en az zararla sıyrılmaya imkân bulabileceklerdir. Bunun için de yine onlara «güçlü» hükümet gerekmektedir.

Ne ki hâkim sınıfların, yükü kitlelerin sırtına aktararak ekonomik krizden en az zararla sıyrılmaya çabalamaları da onları birbirlerine düşürüyor. Çünkü ekonomik krizi en az zararla «atlatma» çabası, aynı zamanda, hâkim sınıflar içinde belli kesimler için, özellikle tekelci kesim için bir ileri atılım fırsatını da gündeme sokuyor. Kapitalist ekonominin devri krizleri her zaman sermayenin yoğunlaşma ve tekelleşme sürecinde daha ileri aşamalara varılmasına yataklık etmiştir, bu defa da edecektir. Bu süreçte hâkim sınıfların diğer kesimleri içinde bazı unsurlar, çevreler, guruplar, hattâ zümreler, ister istemez taşın altına gidecektir. Bu bakımdan «güçlü» hükümet, hâkim, sınıfların tümü için kaçınılmaz bir zorunluk olduğu kadar, içlerinde kimi kesimler için büyük bir «*tehlike*»dir de. Zira«suçlu» hükümetin «gücü»nün ardından, ve onun aracılığıyla, belli bir ekonomik ve sosyal siyaset tercihi -ve uygulaması- gündeme girecektir. Üzerinde üstü kapalı ya da açık olarak durmadan tartışılan ve bir türlü «çözüm»e vardırılamayan ana iktidar sorunu budur: kurulacak «güçlü» hükümetin «gücü»nü de ardına alacak olan tercihten kimlerin kazançlı çıkacağı, kimlerin kayba uğrayacağı.

İşte bunun içindir ki hâkim sınıf partilerinin tümü de «komünizme karşı tedbir» alınması gerektiğinde ağız birliği ettikleri, ve ekonomik krizin ciddiyetini vurgulamaktan hiç geri kalmadıkları halde, her iki soruna da «çözüm» getirmesi istenen «güçlü hükümet» sorununda her biri kendi temsil ettiği çıkarlar hesabına bu kadar hassas, titiz, taviz vermez ve inatçı davranıyor. Zaman zaman bazı konularda anlaşıp birleşseler bile başka konularda anlaşamıyorlar; bazen her konuda da anlaşsalar, çok geçmeden yine aralarında hır çıkıyor, her konuda *her zaman* anlaşmaları aslâ mümkün olmuyor. Şimdi kurmaya çalıştıkları «milliyetçi» sağ hükümet de bunun için ya kurulamıyacak, ya da kurulduktan az sonra parçalanıp dağılacaktır.

Bu nedenledir ki «milliyetçi» sağ koalisyon, sayıca gücü ne olursa olsun, hâkim mihraklar gözünde bunalımı *kalıcı* bir çözüme vardırabilecek yol değildir. Olsa olsa, yakında tam anlamında kaçınılmaz olacak -ya da kılınacak- bir erken seçime kadar geçerli bir geçici hükümet formülüdür.

Bunun başlıca nedeni, önümüzdeki dönemin gerektirdiği «güçlü» hükümet işlevini nicelikçe de, nitelikçe de yerine getiremiyeceği inancıdır. AP'ye, en başta hetorojen sınıf yapısından ötürü, sonra S. Demirel'in yıpranmışlığından, 14 Ekim seçiminde seçmenden yediği acı tokattan, ilerici çevrelerde yarattığı allerjiden, belirli ve kesin, önü açık bir sosyal içerikten yoksun, dolayısıyla esasta «lâf»ta kalan «çağdışı» ve «kaba» ve «beyhude» anti-komünizm anlayışından ötürü hâlâ yeterince güven duyulamıyor. «Güçlü» bir sağ koalisyonun başında iktidara gelen AP, karşısında güçlü ve itibarlı bir CHP muhalefeti bulacaktır. Ekonomik krizi kitlelerin sırtından atlatma sürecinde 4-5 ay için değil de hayli uzun sürecek bir muhalefet döneminde daha da güçlenip aynı zamanda ister istemez radikalize olacak bir CHP muha-

lefeti; daha da önemlisi, işçi sınıfı öncülüğünde demokratik kitle hareketinin kabarması ve sermayenin en geri ve gerici unsurlarının anti-demokratik, faşist tercihlerine karşı demokrasi cephesinin somut rayına oturması karşısında bir AP hükümetinin ayakta kalabileceğinden, kalsa bile «doğru dürüst» iş görebileceğinden şüphe edilmektedir.

Bu durumda bazı etkin tekelci mihraklar gözünde, bunalımı çözecek tek işler anahtar CHP'dir. Erken bir seçimde CHP'nin daha da büyük «başarı» sağlıyarak Parlamentoya daha güçlü gelmesi, söz konusu «güçlü» hükümetin tek başına bir CHP hükümeti olmasıdır. Erken seçim bunun için gittikçe «tek alternatif» olarak belirmekte, CHP içindeki «temizlik»te bunun için gözü-kara davranılmaktadır.

CHP'den yana sözkonusu tercih nerden, hangi görüş ya da hesaptan kaynaklanıyor?

CHP sekiz aylık koalisyon hükümeti sırasında ne gibi bir «sorumluluk», «devlet», «demokrasi» ve «uluslararası denge» anlayışına sahip olduğunu göstermiştir. Erken bir seçimde tek başına hükümet olduktan sonra da, 14 Ekimden bugünedek kendi içinde geçirdiği evrimden anlaşılabileceği gibi, gündemdeki ekonomik ve sosyal sorunlara yine bu anlayış doğrultusunda «çağdaş», «demokratik» «halkçı» ve «gerçekçi» çözümler getirmeye çalışacaktır. Ama bunların hepsi, sonuncusu dışında, lâfta kalacaktır. CHP'nin «gerçekçiliği» ise fiiliyatta ona, büyükpara kesiminin çıkarları ve istekleri doğrultusunda çözümler arayıp bulmakta karar kıldırtacaktır. Koalisyon hükümetindeki icraatında ana tercihlerini kitlelerin somut sorunlarından yana yapmayan CHP'nin, tek başına iktidar olarak icraatında tercihleri *bu kesimden* yana tecelli edecektir. Bu kaçınılmazdır, çünkü CHP'nin küçük burjuva sınıf yapısı ve dünya görüşü onu herdaim, çelişik çıkarlar arasında telifçi bir yol izlemeye götürmektedir; telifçi çözümlerin eninde sonunda vardığı yer, Partinin yapısından hâlâ sökülmeyen ve orda habire yeniden üreyen tekelci kesimden yana tercihlerin de itisiyle, en güçlü çıkarın yamacı olacaktır. Böylece CHP aracılığıyla ve CHP eliyle burjuva reformizmi tekelci kesimin çıkarına âlet edilecektir.

Bundan başka, CHP, seçimde başarı sağlayıp tek başına iktidara gelmiş olmakla bu tercihe 12 Marttan sonra aranıp da bir türlü bulunamayan sözde «demokratik meşruiyet»i sağlıyacaktır. Bu tercih adına yapacağı icraatın ardına genel oya dayanmanın, kitlelerin «Akgünler umudu»nu temsil etmenin, «demokrasi»yi savunmanın manevi otoritesini katacaktır. Kitlelerle kurulan yakın bağın prestijine dayanarak, ekonomik krizin yükünün kitlelerin sırtına yıkılmasını «zorunlu»luğuna, «kaçınılmaz»lığına gerekçe sağlıyacaktır. Bu arada kapitalist ekonomi krizinin kitlelerin sırtından atlatılması sırasında bundan en az zararla sıyrılanların belli tekelci mihraklar olmasına tepki gösteren diğer hâkim sınıf kesimlerinin karşısına, CHP'nin temsil ettiği genel oya dayalı millî irade meşrutiyeti, «HALKIN İKTİDARI», kitlelerin «AKGÜNLER UMUDU» dikilecektir. Yani tek başına CHP iktidarı, sözde temsil ettiği «halkın iktidarı» adına belli birtakım burjuca reformlarının gerçekleştirilmesine âlet edilecektir.

Üçüncüsü, kapitalist krizi atlatma sürecinde sınıf mücadelesinin gittikçe şiddetleneceği önümüzdeki dönemde, tek başına bir CHP iktidarı, «sözde tek başına» iktidara gelebilmiş olmanın ona sağladığı otoriteyle, ve ardında «Akgünler umudu»nu taşıyan «güçlü» ve «muktedir» «solcu» hükümet olarak, işçi sınıfı hareketinin karşısına dikilen en «sağlam» *duvar* olacaktır. Nitekim ,B. Ecevit'in «Bizim solculuğumuz halkın sol anlayışının vardığı yere kadar gider» sözü aslında «halkın sol anlayışının kapsamını» bugünden ipotek altına almaktan başka birşey değildir. Ecevit de, çok «çağdaş» ve «özgürlükçü» arkadaşları da, türlü vesilelerle verdikleri demeçlerde, «bilimsel» fetvalarda ve olaylar karşısındaki davranışlarında, «halkın sol anlayışı»nın gidip gidip hangi duvara dayanması gerektiğini bugünden *kendileri* tayin etmektedirler. Yani Ceza Kanununun anti-demokratik hükümlerinden, faşist komondaların marifetlerinden, TRT'nin sinsi beyin yıkama ameliyesinden arta kalan boşluğu onlar doldurmaktadırlar. Ve

bu tavırda burjuva reformist tercihlerle küçük burjuva içgüdüler ve «taktik»ler yine içiçe işlemektedir. Ortanın Solunun işçi sınıfına ve sosyalizme karşı ilk başta yüklendiği işlev böylece günümüzde kemâle ermiş oluyor!

Bu durumda bazı «akıllı» ve «uzak görüşlü» iç ve dış mihrakların CHP'nin «çağdaş ve demokratik sol»culuğunun AP' nin ve sair «milliyetçi» sermaye fedailerinin «çağdışı», «kaba» anti-komünizmine tercih etmelerine şaşmamak gerekir. Hesabın en iyisini onlar yapmışlardır!

İşte yıllardır içinde yaşanılan hakim sınıfların hükümet bunalımına *yegâne* tutarlı ve kalıcı çözümün «muktedir» bir CHP iktidarında aranmasının altında böyle hesaplar yatıyor. Bu da bir paradoks değil. Burjuvazi tarihte devrimci olduğu çağda gerçekleştirdiği her ileri —atılımın da topluma hep kendi amaçlarını aşan hedefler göstermiştir; o hedeflerin ardına yığılan kitle potansiyelini, gitmek istediği yere kadar kendi sömürücü çıkarına kullanmıştır. Bizim Batı burjuvazisine öykünmek isteyip de onun yamağı olmaktan ileri gidemeyen burjuvazimizin de Kurtuluş Savaşında, 950 seçimlerinde yapmak isteyip yapamadığı budur. 27 Mayıs Anayasasının başına gelenler de bundandır. Şimdi de «Akgünler umudu» ve «halkın iktidarı» ve «demokratik sol»culuk, «yeni» CHP kanalıyla aynı yolda kullanılmak isteniyor. 12 Mart döneminde tepeden inme hükümet lere «Türkiye'nin kalkınması sermayenin büyümesinden geçer, ne yapın edin elde fırsat varken büyük sermayeyi kollayın, sonra sosyal adalete de sıra gelir, önce sermaye birikimi!» diye çağrılar çıkaran uyanık işadamları, şimdi halkın ezildiğinden, sömürüldüğünden söz edip «demokratik sol»culuğa yağ yakan kitaplar yayınlıyorlar! Yine aynı dönemde CHP'nin küçük burjuva kitlelerden yana görünen bazı çıkışlarını «gericilik» diye niteleyen «solcu» allameler, şimdi CHP'nin «kitlelerle yakın diyalog kurması»nı temel alan «sanayileşme» ve «kalkınma» stratejileri çiziyorlar!

Ne ki hâkim sınıfların içinde debelendikleri hükümet bunalımı bir CHP ik tidarıyla da giderilemiyecektir. Çünkü içinde yaşadığımız çağda kitlelerin Akgünler vucudunu ve onun ardındaki potansiyeli somut güce çevirip Türkiye'yi kalkındırmak, Türkiye'nin emekçi halkını mutluluğa ve esenliğe kavuşturacak, kıçıkırık tekelci burjuvazinin de, *onun* «yeni» umudu bir CHP iktidarının da boyunu aşan bir iştir. Onlar olsa olsa, o umudu ve o potansiyeli finans kapitalin kasalarında nakit paraya, emperyalizmden âriyet montaj fabrikalarında metaya çevirip Türkiye'yi emperyalizm hesabına «kalkındırabilir»ler. Kitlelerin Akgünler umuduna ger çekten sahip çıkarak kalkınma dâvasını gerçekleştirebilecek, insanın insanı sömür mesine son verme yolunda ileri adımları atabilecek tek güç, emekçi halkımızın işçi sınıfı öncülüğünde kendi demokratik iktidarıdır. O gerçekleşinceye kadar, hâkim sınıfların içinden çıkılmaz hükümet bunalımları gündemden silinmeyecektir.

İki anti-leninist sapma: Çağdaş Troçkizm ve süper emperyalizm teorileri

E. Korkmaz

Geçmişte yapılan hataları nasıl değer. lendireceğiz? Ayni hataları, bugün devam ettirmek ve yaşatmak istiyenlere karşı na sıl tavır alacağız? Daha genel deyimiyle, Türkiye sol hareketinde tarihe mâl olmuş yanlış deneyleri veya bugün ortaya çıka. bilecek hataları nasıl ayıklayacağız?

Geçmişte yaptığımız hataları tekrar. lamamamız için, herşeyden önce, hatala. rı düzeltmenin yollarını ve araçlarını *ide. olojik açıdan* kavramamız şarttır. Onarıl maz hatalara düşmemek için, ideolojik olarak silahlanmak gereklidir. İdeolojik olarak silahlanabilmek için, *hataların iş. lendiği ortama, hataların muhtevasına, bunların sosyal, tarihsel ve ideolojik kök. lerine inmeliyiz.*

Bu yazıda uluslararası düzeyde oluş. turulan ve oluşturulmaya çalışılan; Tür. kiye sol hareketi içinde ortaya çıkan bazı sapmaları da etkiliyen, anti.leninist, anti. marksist iki ana sapmadan söz edeceğiz.

Bu ana sapmalardan *çağdaş troçkizm,* bugün; gerikalmış, sömürge ve yarı.sö. mürge ülkelerde hakim sınıfları savunma nın ve son tahlilde emperyalizmi destek. lemenin teorik aracı olarak tezgâhlanmak tadır. Ülkemizde ise «finans kapital sol. culuğu»nun bir aracı olarak savunulmaya çalışılmaktadır. *Süper.emperyalizm teori.*

sini savunanlar ise; sınıflar dışında, ülke ler ve bölgeler üstünde emperyalizme karşı savaş plânları önererek, son tahlilde emperyalizmin işine yarıyacak anarşizmi teo rik olarak oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Geçmişte yapılan hataları değerlendi rebilmek ve yeni hatalara düşmemek için, bu iki ana sapmayı bütün boyutlarıyla kav ramamız ve bu sapmalardan doğabilecek bütün yanlışlara karşı uyanık olmamız şarttır.

Sapmaların muhtevasına girmeden ön ce, marksist metot üzerinde kısaca duralım.

Tarihte, toplumun ve devletin bütün ilişkilerini, ortaya atılan bütün teorik gö rüşleri, ancak bunlara tekabül eden çağlardaki maddî hayat şartlarını kavrayabilirsek, bunları, maddî şartlardan çıkarta bilirsek, anlamamız mümkündür.

Demek ki, tarihe ve topluma mantıkî olarak bakabilmek, maddî hayatın üretimini kavrayabilmek, ve hem de fikir lerimizi üretebilmek için; herşeyden önce marksist metodu kullanmayı öğrenmemiz gerekiyor.

Buradan anlaşılıyor ki, ekonomi politi ğin metodu bize, herşeyden önce, sınıfların maddî varlık şartlarını teşkil eden iktisadî kategorileri öğrenmemizi söyler. Bu iktisadî kategorileri de (sermaye, emek, toprak v.s. gibi) incelediğimiz toplumdaki hiyerarşik sıraya göre ele alıp incelememizi emreder. Ekonomi politikte, metotlu düşünmek demek, sınıfların varlık şartlarını teşkil eden hakim iktisadî kategori veya kategorileri, dolayısiyle, hakim sınıf veya sınıfları tespit etmek demektir. Hakim iktisadî kategori veya kategorileri iyi tespit etmezsek; hakim üretim biçimi ni anlamak imkânsızlaşır. Bu durumda, devrimin stratejisini tespit etmek imkânı, yani esas hedefe göre, sınıfları mevzilemek imkânı ortadan kalkar. Marxizm'den bütün sapmalar, marksist metodu kullana mamaktan gelir. Hakim iktisadî kategori veya kategorileri ve bunlar üzerinde bi nalanan sınıfları, herşeyden önce üretim araçlarının mülkiyeti açısından sınıfların durumunu, ve genel olarak dağılımı, tüketimi, biz, ancak Marksist metodu kullanır sak öğrenebiliriz. Marx'ın, ekonomi politi ğin eleştirisini hangi plân içinde ele almak istediğini şöyle özetleyebiliriz:

1 — Bütün toplum biçimlerine uyan genel soyut belirlemeleri (üretim, dağıtım, değişim, tüketim gibi), 2 — İncelediğimiz toplumdaki temel sınıfların var lık şartlarını teşkil eden ve incelediğimiz toplumu karakterize eden sermaye, emek, toprak mülkiyeti gibi iktisadî kategoriler. Bunlar arasındaki ilişki ve çelişkiler. Toplumsal sınıflar, bunlar arasındaki dağılım, dolaşım ve kredi. 3 — Devlet biçiminde burjuva toplumun temerküzü. Vergiler, kamu borçları, kamu kredisi ve üretici olmayan sınıflar v.s. 4 — Uluslararası üretim ilişkileri, uluslararası işbölümü, uluslararası değişim ve uluslararası kambiyo işlemleri. İthalât - ihracat v.s., 5 — Dünya pazarı ve buhranlar.

İşte günümüzde, *çağdaş troçkizm ve super emperyalizm teorilerini savunanlar»,* «emperyalist dönem kapitalizmini; Marx'ın, rekabetçi dönem kapitalizmi için koyduğu metot ve kanunlarla tahlil etmenin imkânı ortadan kalkmıştır» diyerek, emperyalist dönem marksizmini, yaşayan marksizmi inkâra yelteniyorlar Çünkü on lara göre, Marx'tan sonra, emperyalist dö nemde marksizmi (çağdaş troçkistlere gö re, Troçki'nin dışında) formüle eden çıkmamıştır. Burjuva ve küçük burjuva «sos yalizmlerini» savunan güçler olarak karşımıza çıkan, bu, iki anti-leninist sapmayı çeşitli boyutlarıyla inceliyelim. Bu yazıda, bu iki çağdaş sapma çizgisinden «çağdaş Troçkizm»i ele alacağız. Gelecek sayıda da süper-emperyalizm teorisini sergileyeceğiz.

I
ÇAĞDAŞ TROÇKİZM

TEZ.

«Yeni Kapitalizm» yada «Çöküş halindeki kapitalizm» diyebileceğimiz, fakat tıpkı, serbest rekabet kapitalizmi ve em peryalizm safhaları gibi, yeni bir sanayi devrimi ile ve kapitalist üretim tarzının içinde geliştiği çevrede temel bir değişiklikle açıklanması gereken üçüncü bir saf hanın başladığı bizde yer etmiştir. Bizim

yapmak istediğimiz şey, yaratıcı Marksizmi, deformasyonun batağından çıkarıp rönesans etmektir. Bunu başarmak için Marksist ekonomi teorisine, tutarlı ve orijinal katkılar yaptık. «(E. MANDEL, Marksist ekonomi elkitabı. ANT yayınları 1970)»

«YENİ KAPİTALİZM» (YADA; ÇAĞDAŞ TROÇKİZM, MARKSİZMİ DEFORMASYONUN BATAĞINDAN KURTARIYOR!)

Yukarıda da görüldüğü gibi, çağdaş Troçkizm, kapitalizmin gelişmesinde üç safha kabul ediyor: rekabetçi kapitalizm safhası, emperyalizm safhası ve «yeni kapitalizm» safhası. Rekabetçi kapitalizm safhasını Marx'ın, emperyalizm safhasını Troçki'nin formüle ettiğini iddia eden çağdaş troçkistler; dünya ticaretinin nitelik değiştirmesiyle ortaja çıktığını kabul ettikleri «yeni kapitalizm» safhasını da kendilerinin inceledikleri kabul ederler. Çağdaş bilimlerin ampirik verilerinden hareket ederek, Marx'ın ekonomi sistemini yeniden kurma iddiasında olan çağdaş troçkistler; bunu başarabilmek için Marx'ın ekonomi teorisine *orijinal* ve *tutarlı* katkılar yaptıklarını söylüyorlar. E. Mandel yukarıda adı geçen eserinde bu hususta aynen şöyle demektedir: «Marx'ın ekonomik tezlerinin tümünün geçerli olup olmadığını incelemek için, bu günkü bilimin ampirik verilerinden hareket etmektir.... İncelemeye çalışacağımız metot budur. Bizim ispatlamaya çalıştığımız şey, çağdaş bilimlerin ampirik verilerinden hareket ederek K. Marx'ın tüm ekonomik sistemi nin tekrar kurulabileceğidir...»

Çağdaş troçkistler «yeni kapitalizm» şartlarını tahlil ederken aşağı yukarı şunları söylemektedirler: emperyalist dönen şartlarında, kapitalizmin klasik çelişkilerinden *bazıları belirgin* (2) hale gelir. Kapitalizmin klasik olduğu şartlarda mevcut olmayan bazı çelişkiler ortaya çıkar. Tıpkı bunun gibi «yeni kapitalizm» şartlarında, emperyalizm şartlarındaki çelişkilerden bazıları, «yeni kapitalizm'in» sonunu hazırlayacak *belirgin çelişkiler* olarak ortaya çıkar. «Yeni kapitalizm» şartların da belirgin hale gelen çelişkilerden bir tanesi, emperyalist ülkeler arasındaki çelişki, diğeri ise tek tek emperyalist ülkelerin kendi içlerindeki çelişkidir. Azgelişmiş ülkelerde ve sömürge-yarı sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm, emperyalist metropoller açısından; «eski sektörler» de (3) tekelleşen güçlerin zararına, donatım mallarında (4) tekelleşen güçlerin menfaatine kullanılmak istenir. Çünkü az gelişmiş ülkelerde gelişen kapitalizm, «eski sektörler»de tekelleşen güçler için «potansiyal bir rakibin» ortaya çıkmasıdır. Halbuki donatım mallarında tekelleşen güçler için ise «potansiyal bir müşterinin» ortaya çıkmasıdır. Bu durumda, yukarıda gerçekleşen şartlar, «yeni kapitalizmin» sonunu hazırlayacak olan belirgin çelişkileri yoğunlaştıracaktır. Ama asıl önemli olan nokta, azgelişmiş, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm; metropol ülkelerinin ellerindeki fazla stokları emecek bir «emniyet sübabı» rolünü oynamaya devam ettiği müddetçe; kapitalist dünya planındaki ilişkiler, «eski sektörler» de (dokuma vs) tekelleşen güçlerin zararına, «donatım» malları da tekelleşen güçlerin yararına bağlanacaktır. Bu durumda, metropol ülkelerinin ellerinde bulunan ve «donatım» malları dışında kalan stokları, dünya ticareti ememez, ab sorbe eden ve dolayısiyle, «donatım» mallarında tekelleşen güçlerin menfaatine hizmet eden bir karakter kazanmıştır. İşte, «yeni kapitalizm»in temel özelliği, dünya ticaretinin bu nitelik değiştirmesidir. Yukarıdaki şartlar gerçekleştiğinde, azgelişmiş, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizmin motorunu elinde bulunduran «yerli burjuvazi», «yeni kapitalizm» karşısında; daha büyük bir siyasi ve sosyal bağımsızlık derecesi ile bağdaşabilecektir. Yani, dünya ticaretindeki nitelik değişimiyle; uluslararası ticarette birden bire ortaya çıkan değişiklikler sayesinde; sömürge ve yarı-sömürgelerde doğmakta olan burjuvazi, dünya piyasasında, kendisine mütevazi bir yer sağlayacaktır.

Çağdaş troçkistlerin «yeni kapitalizm» konusunda söylediklerini kısaca özetlemiş bulunuyoruz. Bir yanda uluslararası düzeyde anarşizmin temsilcileri olarak, diğer yanda «yeni kapitalizmin» sonunu hazır-

layacak *«bazı belirgin çelişkiler adına»*, üçüncü dünya ülkelerinde, hakim sınıfları destekleyen unsurlar olarak ortaya çıkan çağdaş troçkistler, görüldüğü gibi: *özel tahlil ve özel malzemelerle* «yeni kapitalizm» teorisini ortaya atmışlardır. Emperyalizmin sonunu hazırlayacak savaşın alanını metropol sınırlarıyla kapatan çağdaş troçkistler, bir yanda sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki hakim sınıfları desteklemeyi önerirlerken, diğer yanda, metropoller arasında ve metropollerin kendi içlerindeki çelişkileri «arttıracağını» umdukları için; uluslararası düzeyde anarşizmi önermektedirler. Meselâ, E. Mandel, bir makalesinde şöyle diyebiliyor: «... A.B.D. emperyalizminin, en az önümüzdeki yıllarda geleceği belirlenecektir Ama bu gelecek, ne savaş alanlarında ne de üçüncü dünyada belirlenecektir.. Bu kader, Batı Avrupa ve Japon emperyalistlerinin, ABD tekellerinin malî ve endüstriyel gücü ayarında kocaman şirketler kurma yeteneği ile belirlenecektir». Mandel'den aktardığımız yukarıdaki pasajda da görüldüğü gibi, çağdaş troçkistler, emperyalist sistemin geleceğinin; Avrupalılarla japonların, ABD egemenliğine karşı meydan okumasiyle belirleneceğini ilân ediyorlar.

Çağdaş troçkizmde «kapitalizmin eşit olmayan gelişmesi»

Çağdaş troçkizm, Lenin'in, «emperyalist dönemde kapitalist ülkelerin eşit olmayan gelişmesi kanunu»nu kabul etmiyor. Çağdaş troçkistlere göre, kapitalizmin eşit olmayan gelişmesi, genişletilmiş tekrar üretimle beraber başlar: farklı ülkeler, farklı sektörler ve farklı işletmeler arasında eşit olmayan gelişme veya daha genel deyimiyle, farklı üretkenlik seviyesindeki sektörler arasındaki değer mübadelesi, kapitalizmin eşit olmayan gelişmesinin motorudur. Çağdaş troçkizm, emperyalist dönemle birlikte kapitalizmin eşit olmayan gelişmesini formüle eden farklı kanunların, yürürlüğe girmediğini iddia eder. Onlara göre, olan ve gerçekleşen; yukarıda açıkladığımız, farklı üretkenlik seviyesindeki sektörler, ülkeler, işletmeler arasındaki eskiden beri süregelen eşit olmayan gelişmenin, emperyalist dönemde daha da yoğunlaşmasıdır.

Acaba gerçek bu mudur? Lenin çağdaş troçkistlerin bahsettiği genişletilmiş üretimle beraber başlayan; kapitalizmin farklı sektörlerde, farklı ülkelerde ve farklı işletmelerde, farklı gelişimini kabul etmekle kalmamış şu gerçeği de formüle etmiştir: Böyle bir eşitsizlik tekelci kapitalizmden önce vardı; o zaman, kapitalizmin gelişmesi az ya da çok süretli idi, az ya da çok evrimseldi, bazı ülkeler, uzun sürede öbür ülkeleri, sıçramasız, dünya çapında kesin ve savaşçı anlaşmazlıklar olmadan geçiyorlardı. Ama Lenin, emperyalist dönemde söz konusu olan eşitsizliğin, bu eşitsizlik olmadığını ısrarla belirtir. Dünyada artık paylaşılmadık yer kalmadığında ve dünya pazarlarının yeniden paylaşılması söz konusu olduğunda; rekabetçi dönemde olduğu gibi, kapitalist ülkelerin aralarındaki gelişme farklarını; evrimci yoldan, sıçramasız, dünya çapında kesin ve savaşçı anlaşmazlıklar olmadan kapatmaları imkânı ortadan kalkmıştır. Bu andan itibaren, Lenin, emperyalist dönemde, kapitalist ülkelerin eşit olmayan gelişmesi kanununu formüle etmiştir. Artık, kapitalist ülkeler birbirlerini sıçramalı olarak geçebilmekte, emperyalist kampta politik ve ekonomik hiyerarşi sık sık değişmektedir; emperyalist zincir en zayıf halkasından kopmakta ve tek bir ülkede devrimin başarıya ulaşması gerçekleşmektedir.

Lenin'in, emperyalist dönemde, kapitalist ülkelerin gelişmelerinin eşit oranda olmaması kanununun anlamı ve unsurları hakkında daha duruca bir görüşe varabilmek için; J. Stalin'den ilgili iki pasajı buraya alalım: «Öyle ise, emperyalizm şartlarında, kapitalist ülkelerin gelişmelerinin eşit oranda olmaması kanununun anlamı nedir?

Emperyalizm dönemde gelişmenin eşit oranda olmaması kanununun anlamı, bazı ülkelerin öbürlerine oranla sıçramalı gelişmesi, bazı ülkelerin öbür ülkeleri dünya pazarından çabucak atması, artık *bölüşülmüş* olan dünyanın periyodik yeniden bölüşülmesinin savaşçı anlaşmazlıklara ve

savaş yıkımlarına yol açması, emperyalizm döneminde anlaşmazlıkların derinleşmesi ve şiddetlenmesi, dünya kapitalist cephesinin zayıflaması, proleteryanın tek tek ülkelerde bu cephede gedikler açmasının mümkün olması, tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferinin mümkün olmasıdır.

Emperyalizm şartlarında gelişmenin eşit oranda olmaması kanununun temel unsurları nedir?

Birincisi, dünyanın emperyalist gruplar tarafından artık bölüşülmüş olması, artık yeryüzünde işgal edilmemiş, «boş» alanların olmaması, yeni pazarlar ve ham madde kaynaklarına sahip olabilmek ve yayılabilmek için başkalarının ülkelerini zorla almak gerekmesidir.» (J. Stalin, sağ ve sol sapmalar üzerine, sayfa: 216)

Çağdaş troçkistlerin niyetleri bir hayli açığa çıkmış durumda; Bir tarafta, «yeni kapitalizm» diye yeni bir safha, diğer tarafta, dünya ticaretinin nitelik değiştirmesi. Böylece, ithalât-ihracat ve yatırım alanları açısından sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin önemi ortadan kalkmıştır. Bu işlemler, artık, gelişmiş kapitalist ülkelerin kendi aralarında cereyan etmektedir. Dünya ticaretinin nitelik değiştirmesiyle, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen yerli hakim burjuvaziler, madem ki; emperyalizmin sonunu hazırlayacak bazı *belirgin* çelişkileri arttırıcı yönde etkide bulunabiliyorlar ve daha büyük bir sosyal ve ekonomik bağımsızlık derecesi ile uluslararası ticarette yerlerini alabiliyorlar, o halde, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen yerli hakim burjuvaziler desteklenecektir. İşte çağdaş troçkizmin mantığı budur.

Banka ve sanayi sermayesi

Çağdaş troçkistler, Lenin'in, «Kapitalizmin En Yüksek Aşaması: Emperyalizm», kitabında formüle ettiği ve emperyalist dönem kapitalizminin en belirgin özelliği olan mali sermaye olgusunu kabul etmemektedirler. Bu hususta söyledikleri özetle şöyledir: Dağıtılmamış kârların rekor seviyeye ulaştığı, Birinci Dünya Savaşından sonra, dev şirketler, bir sermaye darlığı ile değil bir sermaye bolluğu ile karşılaşmışlardır. Bu andan itibaren; kendilerine finansman ve kredi sağlayan ve kendi dışlarında bulunan banka ve bankalar grubu tarafından kontrol edilmelerinin maddî şartı ortadan kalkmıştır. Banka sermayesi önem ve hakimiyetini yitirmiş, onun yerine sanayi sermayesinin önem ve hakimiyeti yerleşmiştir. Dev şirketler gerektiğinde kendileri banka kurmaya başlamışlardır. Birinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan bu temel olgu; emperyalist dönemde kapitalizmin geliştiği çevrede temel bir değişikliktir ve «yeni kapitalizm» safhasının varlığının önemli bir yapı taşıdır. Ancak, ikinci üçüncü dereceden kapitalist ülkelerde, banka ve sanayi sermayesinin bir arada etkinliğinden söz edilebilir. Gelişmiş metropol ülkelerde, banka sermayesinin kontrolu dışında kalan sigorta kumpanyalarının ellerinde büyük sermayeler birikmiştir. Bankalardan daha önemli bir duruma yükselen sigorta kumpanyaları gerektiğinde, şirketleri finanse etmektedirler.

Çağdaş troçkistlerin bu konuya ilişkin tahlilleri, tamamen anti-leninist bir niteliktedir. Banka sermayesinin önemi ve hakimiyeti inkâr edilmekle, tekelci dönem kapitalizminin en belirgin özelliği olan mali sermaye (finans-kapital) olgusu gözden kaçmaktadır. Lenin, üretimin yoğunlaşmasını, bundan tekellerin doğuşunu, sanayiyle bankaların kaynaşmasını, iç içe girmesini açık ve net şekilde anlatarak, finans kapital'in oluşum tarihini ve bu kavramın özünü yanılgıya yer bırakmıyacak şekilde izah etmiştir.

1875 krizini izliyen yıllarda, serbest rekabetçi kapitalizm en yüksek noktasına ulaşmış, banka sermayesi ile sanayi sermayesi kaynaşmaya ve içiçe girmeye başlamıştır. 1900-1903 krizi döneminde, mali sermayenin egemenliği gerçekleşmiş ve mali sermayeyi ellerinde bulunduran tekeller ekonominin yapı taşları haline gelmiştir.

Tekel, kapitalist gelişmenin son aşamasının son sözüdür. Ama bankaların kontrolunu hesaba katmazsak; tekellerin gücü, rolü ve hakimiyeti konusundaki bilgimiz eksik, yetersiz ve zayıf olur. Rekabetçi kapitalizmin en son noktasına ulaş-

masiyle birlikte, bankalar da; ilk ve temel görevleri olan, ödemelerde aracı olma du rumlarından sıyrılmışlardır. Bankalar, ge lişmeleri ve az sayıda kurumlar halinde yoğunlaşmalarıyla; mütevazi aracılar ol. maktan çıkmışlar, bir ülkenin veya pekçok ülkenin ilk madde kaynaklarına ve üre. tim araçlarının çoğuna, kapitalistlerin ve küçük patronların nakti sermayelerinin hemen hemen bütününe hakim olan muaz zam tekeller haline gelmişlerdir. Emper. yalist dönemde, emperyalizmin en belir. leyici özelliği olan mali sermayenin sevk ve idare edildiği evrensel kurumlar olarak ortaya çıkan bankalar; bir yandan, üretim araçlarını finans oligarşisinin elinde top. lanacak şekilde yeniden dağıtırken, tüm kapitalistler sınıfının genel muhasebesini yaparlar ve bununla da kalmayarak kü. çük kapitalistlerin nakdi sermayelerini, memurların gelirlerini, işçi sınıfının ve köylülüğün en son para olanaklarını çekip çevirirler. Diğer yandan üretim araçları. rının, toplumsal ölçüde genel bir dağılı. mının ve genel bir muhasebesinin biçimini, ama yalnızca biçimini yaratırlar.

Yukarıdaki açıklamalardan da an. laşılıyor ki; çağdaş troçkistler, Birinci Dünya savaşından sonra, banka sermaye sinin önemini ve hakimiyetini inkâr et. mekle, finans kapital olgusunu gözden kaçırmaktadırlar. Ve finans oligarşisinin maddi varlığını teşkil eden (ki, emperya. list dönem kapitalizminin belirleyici ser. maye biçimidir) finans kapitali anlayama maktadırlar.

Üretimin yoğunlaşması, sanayiyle ban kaların kaynaşması, bundan tekellerin do ğuşu ve mali sermayenin oluşumu diyoruz. Burada anlaşılması lâzım gelen en önemli nokta, sanayiyle bankaların kaynaşması. dır. Banka sermayesi, kendisini sanayiin emrine vermek için, bütün ön şartlarını hazırlarken, ayni zamanda; sanayii kont. rolu ve hakimiyetine almasının bütün ön. şartlarını da hazırlar. Böylece, kaynaşmay. la beraber, ortaya, ne banka sermayesi ne de sanayi sermayesi olan, nitelikçe farklı mali sermaye (finans kapital) çıkar. Em. peryalist dönem kapitalizminin belirleyi. ci sermaye biçimi budur. Evrensel kurum lar olarak ortaya çıkan bankalar ve ban kalar kontrolundaki kurumlar tarafından çekip çevrilir ve yönlendirilir. Demek ki, tekeller herşeyden önce bankalardaki yo. ğunlaşmanın bir sonucudur.

Bütün bu anlattıklarımız şu iki cüm lede özetlenebilir: «Tekel; kapitalist geliş. menin son aşamasının son sözüdür. Ama ayni zamanda, bankalardaki gelişmenin son sözü de tekeldir.»

Dev şirketler ve otofinansman

Çağdaş troçkistlerin ifadelerine göre otofinansman (şirketlerin kendi gelirleriy le kendilerini finanse etmeleri, banka kre dilerinden bağımsız olmaları) dağıtılmış kârların rekor seviyeye çıktığı Birinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkmış. tır. Dev şirketler bir sermaye darlığına değil bir sermaye bolluğuna uğramışlar. dır. Kendilerine yatırım kredisi veren ban kalar tarafından kontrol edilemezler ar. tık, gerekirse kendileri banka kurarlar. Çağdaş troçkistler, «yeni kapitalizm» dö neminde; mali sermayenin hakimiyet şart larının değiştiğini iddia etmektedirler. Ge ri kalmış kapitalist ülkelerde ve bazı es ki kapitalist ülkelerde; mali sermayenin, bir avuç banka ve mali grup tarafından ele geçirildiğini ve bunların da ekonomi. nin tümüne hakim olduklarını kabul et, mekle beraber: büyük kapitalist ülkeler de . ABD, İngiltere, Almanya, İtalya vs. sınai ve mali sermayenin birarada ve dev şirketler kanalıyla hakim olduklarını söy lüyorlar. Birinci Dünya savaşından sonra, dev şirketler; sabit sermayelerinin amor. tismanı ve bunun teknik yenilenmesi ve üretim aletlerinin yayılması için gerekli bütün fonlarını, önceden biriktirilmiş emin rezervler haline getirmişlerdir. Bu andan itibaren, dev şirketlerin, dışarıdan kendi. lerine aşılacak özel kredilere ve kamu kre dilerine ihtiyaçları yoktur. Kendi ihtiyat fonlarından kendi kendilerini finanse e. der. Bilhassa, 1920 lerden sonra yaygınla. şan otofinansman uygulamasiyle, çağımız daki kapitalizmin evriminde son derece önemli fenomenlerin ortaya çıkması ger çekleşmiştir. Banka sermayesinin önemi. nin ortadan kalkmasiyle beraber, mali

sermayenin, bankalar ve banka grupları tarafından idare ve sevk edilmesinin de sonu gelmiştir. Böylece, uluslararası düzeyde sermaye piyasasının önemi ortadan kalkmıştır. Aşırı kârlar, dev şirketlerin elinde kapitalize olmuş ve pazarlar nisbî olarak daralmıştır. Çağdaş troçkistlerine, bu konuda söyledikleri aşağı yukarı bunlardır. Şimdi bunlar üzerinde biraz duralım.

Banka sermayesi ile sanayi sermayesinin içiçe girmesi, bankalarla sanayi dünyasının kaynaşması ve mali sermeyenin oluşumu; mali sermayenin mali gruplar tarafından sevk ve idare edilmeli, mali grupların tüm ekonomi ve politikaya hakim olması, emperyalizmin temel özelliğidir. Birinci Dünya savaşından sonra, banka sermayesinin bankalar ve bankaların kontrol ettikleri mali gruplar tarafıdan sevk ve idare edildiklerini inkâr etmek: Lenin'in, hayata geçirdiği ve teorik olarak formüle ettiği emperyalist dönem marksizmini inkâr etmek demektir. Bankaların «şirketler» karması ve «şirketlerin» banka kurması tamamen biçimsel bir meseledir. Ve bu emperyalizmin içinde bulunduğumuz şartlarına ilişkin hiçbir temel fikri de değiştirmez. Tam tersine, Birinci Dünya Savaşından sonra, sermayesi hisse paylarına ayrılmış anonim şirketlerin yaygınlaşmasıyla; bankaların anonim şirketleri kontrol edebilme olanakları daha da artmıştır. Anonim şirket ve holdinglerin hisse payları ne kadar küçük olmuşsa, o kadar kolay mali gruplar tarafından kontrol edilmişlerdir. Bankalar dünyası ile sanayi dünyası kaynaşmış, mali sermayenin egemenliği gerçekleşmiştir. Böylece tamamen rantiye olarak geçinen, asalak, tefeci ve gerici bir zümre oluşmuştur. Bu asalak zümre, sanayiciden ve sermayenin yönetimi ile doğrudan ilgili herkesten bağını koparmıştır. Bir finans grubu, %51 sermaye payı ile bir bankayı kontrol altına alırsa; bankanın kontrol ettiği bütün şirket ve holdingleri çok küçük sermaye payları ile kontrol altına alır. Çağdaş troçkistler, büyük kapitalist ülkelerde sınai ve mali sermayenin birarada ve dev şirketler kanalıyla etkide bulunduklarını söyler. Mali sermaye (finans kapital) banka ve sanayi sermayesinin kaynaşmasıyla ortaya çıkmış *nitelikçe farklı* ve emperyalist dönemin hakim sermaye biçimidir. Mali sermaye, tekeller aracılığıyla etkide bulunur ve mali oligarşi tarafından yönlendirilir. Emperyalizmin ayırdedici özelliği sınai sermaye değil mali sermayedir, finans kapitaldir. Lenin'in, Emperyalizm adlı kitabından aşağıdaki pasajı alarak bu konuyu pekiştirelim: «Kapitalizmin özelliği, kapital sahipliği ve bunun sanayide uygulanışını birbirinden ayırmakta toplanır; yani nakdî sermaye ile sınai yada prodüktif sermaye ayrılmaktadır; yine yalnız sahip olduğu nakdî sermaye ile yaşayıp giden rantiyenin (irad sahibinin) sanayiciden ve sermayenin yönetimi ile doğrudan doğruya ilgili herkesten ayrılması sözkonusudur. Bu ayrılmalar geniş ölçülere ulaştığı zaman, emperyalizm ya da mali sermayenin bütün öbür sermaye çeşitlerinden üstün aşama çizgisine gelir. Mali sermayenin bütün öbür sermaye çeşitlerinden üstün olması, irad sahibinin ve mali oligarşinin egemenliği anlamını da taşır; mali yönden «güçlü» birkaç devletin bütün öbür devletler karşısındaki üstün durumunu da açıklar...»

Bu gün ABD emperyalizminin durumuna baktığımızda, çağdaş troçkistlerin söylediklerinin tamamen safsata olduğu ortaya çıkar. ABD de emperyalist ekonominin iplerini, sayıları çok az olan finans grupları ellerinde tutmaktadır. 1996 da en büyük anonim şirketlerin 200 zü, sınai yatırımların % 60'ını kontrolları altında tutuyordu. 1968'de, 340.000 sanayi şirketindeki işçilerin % 68 inden fazlası en büyük 500 şirkette çalışmaktaydı. 50 büyük ticari işletmenin kârlarının % 62,5, en büyük 10 işletmenin kasasına girmişti. En büyük 3 banka, 13.000 yakın bankanın aktiflerinin sekizde birine sahipti. Ülkede 1718 hayat sigortası aktiflerinin % 56,5 i bulunmaktadır. Bütün bunlar da, en başta Rokefeller, J.P. Morgan ve Millon v.s. nin bulunduğu bankalar grubu tarafından Manhattan, First National City ve Chemical Banks'ın başında bulunan Rockefeller ile Morgan Guaranty Trust ve Bankers Trust'un başında bulunan Morgan; sadece Amerika değil, kapitalist dünya

planında elektronik sanayiini, otomobil sanayini, demiryollarını, havayollarını, kimya, çelik, kauçuk, kurşun, petrol, bakır ve besin sanayilerini kontrolları altında tutmaktadırlar. Burada çok açıkça anlaşılmaktadır ki 5 veya 6 büyük banka bütün ekonominin iplerini ellerinde tutmaktadır.

ÇAĞDAŞ TROÇKİSTLERE GÖRE «YENİ KAPİTALİZMİN» İKİ TEMEL FENOMENİ

A — Aşırı kârların kapitalizasyonu

Bu konuyu çağdaş troçkistler şöyle açıklarlar: Sabit sermayelerini ve işletme masraflarını kendi kendilerine finanse eden dev şirketler; artık, dağıtılmamış temettü miktarlarını kendi kontrollarında toplayarak, «fiatlara göre yatırım», (5) «fiatlara göre finansman» (6) safhalarına ulaşırlar. Böylece dağıtılmamış temettü kârları dev şirketlerin elinde kapitalize sermaye olarak birikir. Dev şirket tarafından bir yatırımın fizibilitesinin yapılması ve daha sonra bu yatırımın gerçekleştirilmesi demek; ayni zamanda bu yatırım için gerekli bütün finansmanın, kapitalize olarak birikmiş temettü kârlarından karşılanması demektir. Bankaların kontrolü tamamen ortadan kalktığı için; dev şirşetler açısından artık kâr bir tesadüf işi değildir. Maliyet fiatının herhangi bir unsuru gibi önceden tayin ve tespit edilmiştir. Satış fiatları önceden kararlaştırıldığı için tıpkı ücret yada fiat gibi kâr da zamanı gelince gerçekleşecektir. Riziko tamamen ortadan kalkmıştır. Ayrıca enflasyon da hergün dev boyutlarla ilerlediğinden; dev şirketlerin ellerindeki gayrimenkuller her gün daha fazla değerleneceğinden, bankaların kontrol şartları tamamen ortadan kalkmaktadır.

Şimdi bu tahlilin doğru olup olmadığı üzerinde biraz düşünelim.

Yukarıda da açıklamaya çalıştığımız gibi, sermayesi hisse paylarına ayrılmış anonim şirketler, bir yönüyle emperyalist dönem kapitalizminin, içinde bulunduğumuz şartlarda, uymak zorunda olduğu bir olguyu ifade ederler; diğer yönüyle, mali sermayenin gücünün ve kontrolunun en küçük tasarrufa kadar uzanmasının aracıdırlar. Eğer dağıtılmamış kârlar, kapitalize sermaye olarak toplanıyorsa; bunlar o tekele sahip olan finans gruplarının elinde ve kontrolunda toparlanacaktır. Enflasyondan elde edilen yararlar da ayni şekilde parçalanacaktır. Burada anlaşılması lâzım gelen asıl mesele tekeller olgusudur. Tekeller ekonominin yapı taşlarıdır ve ellerindeki güç mali sermayedir. Tekel yerine, «dev şirket»i yerleştirmek en azından bir kavram hatasına düşmek olur. Üretimbin yoğunlaşması ve bankaların güçlenmesiyle ortaya çıkan tekelleri (ki, bu mali sermaye temeli üzerinde; adı banka olan mali kurumlarla, adı banka olmayan mali kurumların kaynaşıp tekel haline gelmesidir) değil de, şirketler, üstünde en büyük şirketi herşey kabul etmek çok büyük bir yanlışlığa düşmek olur. Bir yandan banka sermayesi ile sanayi sermayesinin kaynaşmasının özü meselesinin yerine, biçim meselesi olarak mali sermaye gözden kaçırılır. Diğer yandan, kapitalist gruplar arasındaki mücadelenin asıl karakteri yerine biçimsel görünüşü yerleştirilir. Böylece, kapitalizmin temel meselesine yaklaşamayacak biçim meseleleri başa geçer.

B — Yatırım alanlarının nisbî darlığı

Burada çağdaş troçkistler tarafından ileri sürülen şudur: Otofinansmanla beraber, yatırım alanlarının fazla üretimle bağı kopar. Yani, hem mevcut pazarı doyurmak, hem de yeni elde edilen pazarlara girmek tamamen dev şirketlerin kendi kendilerini finanse etmeleriyle gerçekleştiğinden; bir taraftan yatırım alanlarının nisbi olarak daralmasiyle, diğer taraftan bir nevi üretimle bağı kopmuş olan fazla üretimin tekrar üretime girme imkânsızlığı karşısında, «yeni kapitalizmin» temel bunalımı başlar. Tabi ki bu söylenenler soyut planda doğru şeyler gibi gözükebilirler. Ama burada çok önemli ve tehlikeli bir yanlış da gizlenmektedir: Yatırım alan

larının daralmasiyle, bir taraftan mevcut pazarların doyurulmuşluğu kastedilmekle beraber, diğer taraftan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm kastedilmektedir. Sömürge ve yarı sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm, «donatım» malları dışında kalan mallarda kendi kendilerini doyuracaklardır. Bu da kapitalist pazarın nisbi olarak daralmasını beraberin de getirecektir. Sömürge ve yarı sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm, «yeni kapitalizm» şartlarında, emperyalizm karşısında daha fazla bir siyasi bağımsızlık elde etme şansına sahiptir ve ayni zamanda sömürge ve yarı sömürge ülkelerde üretici güçleri geliştirir. O halde, kapitalist pazarı nisbi olarak daralttığından, üretici güçleri geliştirdiğinden ve emperyalizm karşısında daha fazla bağımsız olabilme şansına sahip olabildiğinden bu olgu desteklenecektir.

Yukarıda da çok açık olarak görüldüğü gibi, çağdaş troçkistlerin bu tahlili, bizi, hem bir yüzyıl geriye, hem de içinde bulunduğumuz şartlarda, emperyalizmi ve emperyalizmin yerli ortağı hakim sınıfları desteklemeye götürür.

ESKİ TİP İHRACATIN YERİNİ YENİ TİP İHRACATIN ALMASI VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA ÜLKELERİ

A — Üçüncü dünya ülkelerinde kapitalizmin gelişmesi ve emperyalizm

Çağdaş troçkistlerin bu konuda söyledikleri biraz daha açalım. Şöyle diyorlar: Dağıtılmamış kârların çok büyüdüğü ve otofinansmanın yaygın halen geldiği Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra: «eski sektörler»de (burada eski sektörler denilmekle kastedilen şey, tekstil sanayi ve kömür gibi yeraltı servetlerinin işletilmesi v.s. dir) tekelleşen güçlerin karşısına, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm bir rakip olarak çıkmıştır. Ama bu mücadelede, «eski sektörlerde» tekelleşen güçlerin karşısına; «eski sektörler dışında kalan mallarda», yani «donatım» mallarında tekelleşen güçler rakip olarak çıkar ve bunlar için sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm «potansiyel» bir müşteridir. Metropol ülkelerdeki menfaat ilişkileri «donatım» mallarında tekelleşen güçler yararına halledildiğinden; «eski sektörler»de tekelleşen güçler, sömürge ve yarı sömürge ülkelerde gelişen kapitalizmi engelleyemezler. Bu şartlar altında dünya ticareti eski niteliğiyle devam edemez, yeni bir nitelikle yeniden ortaya çıkar. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm «donatım» malları dışında kalan mallarda kendi kendilerini doyururlar. Dünya ticaretin de tıkanıklık başlar.. Metropol ülkelerdeki, eski sektörlerde tekelleşen güçlerin zayıflamasıyla da, sömürge ve yarı-sömürge ülkeler, uluslararası ticarette yerlerini alabilirler. Yani bunların «donatım» malları dışında ihracat imkânları da doğar.

Çok açık olarak görüldüğü gibi, bu tahlil, emperyalizmi ve geri kalmış sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde yerli hakim sınıfların desteklenmesi için bütün şartlar zorlanarak yaratılmıştır. Sömürge ve yarı - sömürge ülkelerde, çağdaş troçkizmin bir uzantısı olarak gelişen ve hakim sınıflar tarafından propagandası yapılan bu görüş ve tahliller son derece tehlikeli ve aldatıcıdırlar.

B — Üçüncü dünya ülkelerinde devrimci görev

Yukarıda da özet olarak açıkladığımız gibi, çağdaş troçkizme göre gerikalmış, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm; «donatım» malları dışında kalan mallarda kendi kendilerini finanse ettiklerinden, kapitalist pazarı nisbi olarak daraltır. Bu ülkeler, emperyalizm karşısında daha bağımsız bir sosyal ve siyasal yapıya kavuşurlar. Ve uluslararası ticarette buna uygun yerlerini alırlar. Üretici güçlerin gelişmesi ve burjuva demokrasisinin yerleşmesi sağlanır. Böylece, hakim sınıflar dışında kalan diğer sınıflar da, kendi örgütleriyle politik arenaya çıkabilirler. Demek ki, gerikalmış, sömürge ülkelerden herhangi birinin şu veya bu emperyalist blok tarafına geçme

si; sömürme - sömürülme ilişkisi değil, bir zorunluluk ilişkisi olarak ortaya çıkar. Budur, çağdaş troçkistlerin bu konuda söy ledikleri. Ve anlatmak istedikleri de açık tır: «sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm desteklenecektir». Bu- nu, ülkemiz şartları açısından düşünürsek; önerilerin, finans kapitalin desteklenmesi olur.

Emperyalizmle mücadele ve emperyalizmin sonu

Çağdaş troçkizm yukarıdaki tahlille- riyle, marksizmi deformasyonun batağın- dan kurtardığını ilân ediyor. Ve «yeni ka- pitalizm» şartlarında geri kalmış, sömür- ge, yarı-sömürge ülkelerle emperyalizm arasındaki çelişkinin öneminin kalmadı- ğını söylüyor. Çağdaş troçkistlere göre, geri kalmış, sömürge, yarı-sömürge ülke- ler, emperyalizmle mücadelenin savaş a- lanları olmaktan çıkmıştır. Zaten, sana- yice gelişmiş dünyanın büyük bir yardımı olmadan; geri kalmış, sömürge ve yarı- sömürge ülkelerde devrimi yapıp, «geçiş ekonomisi problemlerini» halletmek son derece güçtür. Emperyalizmle mücadele- nin savaş alanları artık, «üçüncü dünya ülkeleri» değil, metropol ülkelerinin kendi sınırları ve metropol ülkelerinin kendi iç- leridir. Ve şöyle bir senteze varıyorlar: «... dünya sosyalizminin kurulabilmesi i- çin kesin savaşın ancak Alman, İngiliz, İtalyan, Amerikan işçilerinin mücadelesi ile olabileceğini anlarız.

.... ABD emperyalizminin en az önümüzdeki yıllarda geleceği belirlenecek tir - ne savaş alanında ne de üçüncü dün yada belirlenecektir - bu kader, Batı Av- rupa ve Japon emperyalistlerinin mali ve endüstriyel gücü ayarında kocaman şir- ketler kurma yeteneği ile belirlenecektir. Batı Avrupa işçi sınıfının somut devrim ci militanlığının yeni hareketi, aynı za- manda sosyalist demokrasi için Doğu Av- rupa işçilerinin, öğrencilerinin ve aydın- larının - Rusyadaki politik devrimin pa- ralelliği de buna eklenmelidir - militanca mücadeleleri, ABD deki, radikalizmin ka- barmasını ve yeni devrimci öncülerin çık- masını kuvvetlendirmektedir...»

İşte çağdaş troçkizmin çıplak yüzü budur. Ve böylece bizlerden, burjuvaziyi desteklememizi istemektedir.

Yukarıda da görüldüğü gibi, çağdaş troçkistlere göre, bu gün dünyada sosya- list ekonomiyi uygulayan ülke yoktur. An cak «geçiş ekonomisini» uygulayan ülke- ler vardır. «Geçiş ekonomisini» uygulayan ülkelerle kapitalist ülkeler arasındaki çe- lişki, emperyalizmin sonunu hazırlayacak çelişki değildir. Çağdaş troçkistlere göre, zaten, Sovyetler marxsizme ihanet etmiş lerdir. Onun için Doğu Avrupa halkları, Sovyetlere karşı ayaklanmalıdır. Yani, Avrupa ve Japon emperyalistlerinin, Ame rikan şirketleri kadar büyük şirketler kur duklarında; Batı Avrupa işçi sınıfının so- mut devrimci militanlığı ile Doğu Avrupa işçilerinin ve öğrencilerinin, aydınlarının, sosyalist demokrasi için mücadelesi ayni yönde kabaracak ve A.B.D. deki radika- lizmi körükleyecektir!

Çağdaş troçkizm sapmasının Türkiye'ye yansıması

Yukarıda uluslararası düzeyde ana çizgileriyle incelemeye çalıştığımız, çağ- daş troçkizm teorisini, yurdumuzda da, sinsice yaymaya ve yaşatmaya çalışanlar vardır. Ülkemizdeki devrimci mücadelenin içine girmeye çalışan bu sapmanın üzerin de, önemle durmamız gerekiyor.

Bu çevrelere göre; Türkiye, 1900 ler- denberi, «doğucu - islâmcı akım» ve «atı- cı - laik akım» temeli üzerinde, zamana ve şartlara uygun olarak gelişen güçler arasındaki çatışmalarla doludur. Doğucu- İslâmcı akım ve bu akım temeli üzerinde zamana ve şartlara uygun olarak gelişen güçler; üst yapıda, antika üst-yapı kurum larına sahip çıkmalarına rağmen, alt ya- pıda ve temelde modern üretim gücü sa- hibidirler ve üretim gücü sahibi sınıfların ideolojisini biçimlendirirler. İdris Küçük- ömer, bu konuda aynen şöyle diyor: «... İslâmcılar ise, islâm kurumlarını ya- şatmak ve batının üstün tekniğini ekono mik hayata uygulamak isterlerken..., di ni kılığına rağmen, bazı sınıfların, daha doğrusu bazı üretim gücü sahiplerinin ide olojisini biçimlendiriyorlardı» (İdris Kü- çükömer, Düzenin Yabancılaşması, Ant ya.

1969). Tarihi gelişme içerisinde; doğucu-islâmcı akımın, sözde devamlı anti-tezi olarak orgtaya çıkan, batıcı - laik akım ve bu akım temeli üzerinde gelişen güçler, hiçbir zaman üretim gücü sahibi olamamışlardır. Üretim gücü sahibi olamadıklarından; üretim gücü sahibi sınıfların ideolojisini biçimlendirememişler ve bu ideolojilere sahip çıkamamışlardır. Üretim gücü sahibi yerli sınıfların ideolojisini savunamayan bu akım, batıdaki emperyalist ve kapitalist ülkelerin ideoloji ve üst-yapı kurumlarını savunmuşlar ve emperyalizmi davet etmişlerdir. Emperyalizm, davet edilen bu yoldan ülkemize girmiştir. Mesele bununla da bitmemiştir: Küçük burjuva kökenli bürokratlardan ve aydınlardan oluşan bu akımın temsilcileri, üretim gücü sahibi olmadıklarından; ellerine geçirdikleri artık - ürünü, tekrar üretime yatırarak, bu yoldan bir artık-ürün elde edebilecek bir sınıfa dönüşememişlerdir. Zaten üretim gücü sahibi olmadan ve giderek bu sahipliği sağlamlaştırıcı ve üretim güçlerini geliştirici üst-yapı kurumlarını ortaya çıkarmadan, artık ürünün bir kısmını devamlı alabilmelerine imkân yoktur. Bu durumda kendileri bir sınıf haline gelemediklerinden, üretim gücü sahibi yerli sınıflarla organik bağlar da kuramamışlardır. Üretim genişleyeceğine daralmış, üretici güçlerin gelişimi engellenmiştir. İdris Küçükömer, yukarıda adı geçen eserinde bu konu ile ilgili olarak şunları yazmıştır: «... batılılaşma, yabancı bir sosyal sistemin, giderek emperyalist olacak kapitalizmin, ekonomik tabanı üzerindeki ideolojisine, onun çıkarlarına uygun bir ortam yaratabilirdi. Nitekim de öyle oldu. Kapitalizm kendisine açık bu ortamdan kolaylıkla yararlandı. Kapitalizm çıkarları için, kendine has yoldan Türkiye'ye rahatça girdi... Osmanlı koşulları altında gelişen bu bürokratlar, bir sınıf olamıyordu. Ellerine geçirdikleri artık ürünü, tekrar üretime yatırarak bu yoldan bir artık ürün elde edebilecek sınıfa dönüşemiyorlardı. Belki içlerinden tekil olarak bazıları bunu yapıyordu. Fakat grup olarak hayır... Bu ilişkilerle batıcılar grubu, aydın kesimini temsil eder görünseler de, halkla, hiç değilse bazı sınıflarla tamamlaşan şan organik bir bağlantı kuramıyacaklardı. Ves gerçekten çokluklı halka karşı dü şebileceklerdi. (Say. 11-12).

Batıcı-laik akım ve bu akım temeli üzerinde zamana ve şartlara uygun olarak gelişen güçlerin, bu tarihsel özelliğinden dolayı: a - gerçek bir sınıf hareketinin doğması engellenmiştir, b - mevcut düzenin temelden reddine gidebilecek bir akımın doğması engellenmiştir. *Türkiye'nin sınıf meselelerinin çözümünün anahtarı bu noktadadır.* Bu nokta anlaşılamadı mı, Türkiye de sınıf meselelerine yaklaşılamaz, sınıf tahlilleri yapılamaz.

Doğucu - islâmcı akım ve bu akım temeli üzerinde zamana ve şartlara uygun olarak gelişen güçler ise, ya üretim gücü sahibi sınıfların kendileri olmuş, yahut da yerli üretim gücü sahibi sınıflarla organik bağlar kuran güçler olmuşlardır. Tarihsel gelişimi içerisinde bu akım; «yeni çeri-esnaf-ulema» birliğinden doğmuş, daha sonra, jön Türklerin Prens Sabahattin kanadını, Hürriyet ve İtilaf Partisini, Birinci Büyük Millet Meclisinde İkinci Grubu, Serbest Fırka'yı ve 1950 den sonra da; Demokrat Partiyi ve Adalet Partisini oluşturmuştur. Tarihsel gelişimi içerisinde sıraladığımız bu güçler, «gerçek sol güçler»dir. Tarihsel gelişimi içerisinde bu akımın devamlı anti-tezi olarak ortaya çıkan ve yine tarihsel gelişimi içerisinde; jön Türklerin Terakki ve İttihat kanadını, İttihat ve Terakki Fırkasını, Birinci Büyük Millet Meclisinde Birinci Grubu, C.H.P. yi, MBK yi ve CHP deki ortanın solunu yaratan batıcı-laik akım, «gerçek sağ güçleri» temsil ederler. Bu gerçekleri görmeden, Türkiye'de sınıf meselelerine yaklaşılamaz.

İşte Türkiye'de çağdaş troçkizmi savunan çevreler, tahlillerini bu şekilde geliştiriyorlar. Ve Türkiye devrimcilerine, dünkü D.P. nin devamı olan, A.P. yi desteklemeyi öneriyorlar ve desteklemeye çağırıyorlar. Mesele bununla da kalmıyor; Türkiye'yi tarihsel gelişimi içerisinde ve içinde bulunduğumuz şartlarda temsil eden «gerçek sol güçleri», çağdaş troçkizmin uluslararası düzende oluşturduğu sentezler paralelinde, sentezleştirmeye çalışıyorlar.

Türkiye'de çağdaş troçkizmi savunan çevrelere göre : Değişen dünya koşulları ve ortaya çıkan gerçekler

Türkiye'de çağdaş troçkizmi savunan çevrelere göre; İkinci Dünya Savaşından sonra, metropol ülkelerde, «donatım mal. larında» tekelleşen güçlerle, «eski sektör lerde» tekelleşen güçler arasındaki çelişki şiddetlenmiştir. Çünkü, metropol ülkelerin de «donatım mallarında» tekelleşen güçler açısından; gerikalmış, sömürge ve yarı. sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm, müşteri olmaya devam edecektir. Ama, metropol ülkelerde «eski sektörlerde» te. kelleşen güçler için ise; gerikalmış, sö. mürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizm, artık, bir rakip olacaktır. «Do natım mallarında» tekelleşen güçlerle, «es ki sektörlerde» tekelleşen güçler arasında ki çelişkinin şiddetlenmesinden dolayı; «eski sektörlerde» tekelleşen güçlerin, ge rikalmış, sömürge, yarı-sömürge ülkeler. tarihsel olarak kapanmıştır. Demek ki, de gelişen kapitalizmi boğması dönemi, dünya ticareti nitelik değiştirmiştir. Ve «yeni kapitalizmin» özündeki devamlı fazla üretimi, kapitalist dünya planında, absorbe etme yeteneği de ortadan kalkmış tır. Zaten, donatım mallarında tekelleşen güçler için, içinde bulunduğumuz şartlar. da, metropol sınırlarının dışı; ithalât-ih. racat ve yatırımlar açısından, kârlı alan lar olmaktan çıkmıştır. Kârlı alanlar ar. tık metropol sınırları içerisindedir. Demek ki böylece savaş alanları, üçüncü dünya. dan metropol sınırl a rı içine kaymıştır.

Yine aynı çizgiye göre, bizim gibi ge rikalmış, yarı-sömürge ülkelerde gelişen kapitalizmi, «üretim gücü sahibi sınıflar» elinde tutar. Yukarıda da dendiği gibi, bu güçler, Türkiye'de «gerçek sol güçlerdir». «Yeni kapitalizmin» bunalım döneminde, üretim gücü sahibi sınıflar, Türkiye'de gerçek kapitalizmi geliştirme şansını ye. niden ellerine geçirmişlerdir. Bunun için uygulanacak politika «milli merkantilizm» olmalıdır. Yani ülkemizdeki yerli hâkim sınıflar, «eski sektörlerde» kapitalizmi ge liştireceklerine göre; «eski sektörlere» gi ren hammadde, ara mal ve son sermaye mallarının dışarıdan ithaline derhal son verilmelidir. Böylece, «milli merkantilizm» politikasıyla, ülkemizde gerçek kapitalizm gelişebilecek, üretim devamlı genişleyecek, üretici güçler gelişecektir. Toplumsal sı. nıflar da kendi örgütleriyle politikada yer lerini alabileceklerdir. Türkiye açısından gerçek olan budur.

Bir de uluslararası düzeyde meseleye bakarsak; üçüncü dünya ülkelerinin savaş alanları olmaktan çıkmaları ve savaş alan larının metropol sınırları içerisine kayma siyle beraber, emperyalizmin sonunu ha. zırlayacak ana çelişmeler, emperyalist ül keler arasında ve emperyalist ülkelerin kendi içlerinde devam edecektir. Bu ger. çekler şunu gösterir; Türkiye, kapitalist dünya plânında, emperyalizmin sonunu ha zırlayacak olan yukarıda saydığımız be. lirgin çelişkileri arttırıcı yönde bir yer al malıdır. Demek ki zamanımızda artık, ge. rikalmış, sömürge ve yarı-sömürge ülke. lerin emperyalist mihvere yanaşmaları ve ya yaklaşmaları bir sömürme - sömürülme ilişkisi olmaktan çıkmıştır. Tamamen, ge ri kalmış, sömürge ve yarı-sömürge ülke lerde kapitalizmin gelişmesi için, *zorunlu. luk ilişkisi* haline gelmiştir. (7)

Yukarıda, Türkiye'de çağdaş troçkiz. mi savunma çevrelerin, ülkemiz ve dünya planındaki görüşlerini özetledik. Çok açık olarak görüldüğü gibi, bu görüş ve tah. liller, çağdaş troçkist görüşleri Türkiye'de tutturmaya ve yaymaya çalışan görüş. lerdir. Çağdaş troçkizmin kabul ettiği her şeyi kabul etmek, reddettiği herşeyi reddetmek, amacına yönelen bu çev. relerin görüşleri, tamamen tahriftir. İçinde bulunduğumuz emperyalizm dö. neminde, kapitalist ülkelerin gelişimi. nin eşit oranda olmaması kanununa gö. re; emperyalist ülkeler arasındaki çeliş. kiler şiddetlenirken, gerikalmış, sömürge ve yarı-sömürge ülkeler, yeniden paylaş şımlara konu olmakta, emperyalizmin so. nunu hazırlayacak savaş alanları olarak ortaya çıkmaktadır. Yine çağdaş troçkist görüşleri savunan çevrelerin iddia ettik. leri gibi, Türkiye'de emperyalizmden ba. ğımsız bir kapitalizmin gelişme şansı, yok tur. «Üretim gücü sahibi yerli sınıflar» diye ifade ifade ettikleri, finans kapitali

temsil eden sınıflardır. Emperyalizm ve ortağı yerli güçlerin kendileridir. Bu gün Türkiye'de üretim gücü sahibi sınıfları des teklemek demek, finans kapitali savunmak, emperyalizmi desteklemek demektir.

Türkiye'de çağdaş troçkizmi savunan gerçeklere göre : Bürokrat - halk çelişkisi

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, bu çevrelerin görüşlerine göre, «ülkemizdeki «gerçek sol güçler'i» temsil edenler, tarih sel gelişimi içerisinde daima «üretim gücü sahibi sınıflar» olmuştur. Bunlar iktidara yaklaştıkları zaman, üretim genişlemiş, üretici güçler gelişmiştir. Bunun karşısında yer alan ve içinde bulunduğumuz şartlarda bürokrasi tarafından temsil edilen akım ise, üretim gücü sahibi olmadıklarından, iktidara yaklaştıkları zaman, üretimin genişlemesi durmuş ve üretici güçlerin gelişmesi engellenmiştir. Ülkemizde gerçek sağ güçler bunlardır ve emperyalizmi asıl davet eden de bunlardır. Dünya koşullarında ortaya çıkan yeni gerçekler karşısında, üretim gücü sahibi sınıflar, «milli merkantilist» bir politikayla, Türkiye'de gerçek kapitalizmi geliştirme şansını yeniden ellerine geçirmişlerdir. Bu durumda Türkiye'de gerçek bir kapitalizmin gelişmesine engel olan dün olduğu gibi, bugün de tek güç vardır: bürokrasi. Bürokrasi gerek kökeni itibariyle, gerekse bugünkü mevcut durumu itibariyle kapitalizmin gelişmesinin önünde bir engeldir ve asıl mücadele edilecek güçtür. «Zaten çağdaş troçkizme göre;» için de bulunduğumuz «yeni kapitalizmin» bunalımı döneminde, gerikalmış, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde kapitalizmin gelişme şansı vardır. Ve evrensel bir gerçek olarak ortaya çıkan bu kapitalizmin gelişmesinin önüne çıkan engellerle mücadele etm ek devrimci bir görevdir.» Bu çevrelerin görüşlerinin foyaları artık ortaya çıkmıştır. Bürotrat-halk çelişkisini ortaya atarak, asıl düşmanın (finans kapitalin) üstünü örtmüşler, bürokrasiyi gerçek düşman olarak ilan etmişlerdir. İçinde bulunduğumuz şartlarda, gerikalmış, sömürge ve yarı sömürge ülkelerde kapitalizmin gelişeceğini ortaya atarak, finans kapitali savunmamızı istemişler ve «finans kapital solculuğu»nu yaymaya çalışmışlardır.

Ülkemizdeki hakim sınıfları ve uluslararası düzeyde, ABD emperyalizmi karşısında ekonomik ve politik bir entegrasyona gitmeye çalışan AET emperyalizmini desteklemeyi kendisine görev kabul etmiş olan, bu yanlış görüş ve tahlillerin; işçi sınıfının bilimi ve onun örgütlü hareketi karşısında hiçbir etkinlik şansı yoktur.

Çağdaş troçkizm, küçük burjuva entelektüellerinin, fanteziye meraklı eylem kaçaklarının ve «sermaye solculuğu»nun tutunduğu çürük dal olarak kalmaya mahkûmdur.

DİPNOTLAR

1 — Troçkizmin ana hatları ve genel eleştirisi ayrı bir yazının konusudur. Ancak Burada kısaca troçkizmin genel nitelikleri üzerinde durmanın yararı vardır. Troçkizm dünya tarihinin gelişimini ilk baştan beri eşitsiz gelişmeye bağlar. Tarihin devirdirici gücü ona göre budur. Bu yüzden tek tek ülkelerin sosyalizme ulaşma imkânını inkâr eder. Sürekli devrim önerir. Kurtuluşun ancak bir dünya devrimiyle olacağını iddia eder. Bunun gerçekleşmesinde temel belirleyicinin emperyalistler arasındaki çelişme olduğunu, ancak bunun keskinleşmesiyle metropollerde başlıyan bir dünya devriminin sürekli bir şekilde insanlığı kurtaracağını savunur. Bu yüzden tek devrimci güç olarak metropol işçi sınıflarını ve daha da çok aydınları ve gençliği görür. Köylülüğün önerisini, işçi-köylü ittifakını, halk cephelerini, azgelişmiş, sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki mücadelenin önemini inkâr eder. Köylülüğün devrimci önemini inkârı için, ATÜT tezlerini savunur. Teori özünde devrim ihracı teorisidir.

Troçkizm anti-leninist bir sapmadır. Heryerde marksist-leninist mücadelenin karşısında yeralır, bölücülük yapar. Aydınların öncülüğünü savunur, demokratik merkeziyetçiliği inkâr eder, uluslararası anarşizmi destekler. Dünya sosyalist sisteminin varlığını inkâr eder, sosyalist ülkeleri sosyalist kabul etmez. Sosyalist sistemle emperyalist sistem arasındaki mücadeleyi inkâr eder ve her zaman burjuvazinin yararına çalışır. Partiyi inkâr eder ve dünya partisi önerir.

Çağdaş troçkizmi bugün dört ayrı fraksiyona bölünmüştür. Bunlar troçkizmin yukarıda saydığımız genel niteliklerini sürdürürler. Bu yazıda daha çok, günümüz troçkizmin en önemli liderlerinden Ernest Mandel'in düşünceleri kaynak alınmıştır.

2 — «Yeni kapitalizm» şartlarında, kapitalizmin belirgin hale gelen çelişkileri: Mandel'e göre, kapitalist üretim tarzının yayılmasını sağlayan tarihi şartlar; kapitalist piyasanın içine sürüklenmiş çeşitli sektörler, kollar, ülkeler arasındaki eşit olmayan gelişmeden doğarlar. Bunlar:

a — Sanayi ile tarım arasında eşit olmayan gelişme,

b — İlk sanayileşmiş ülkeler ile sömürge ve yarı-sömürge ülkeler arasındaki eşit olmayan gelişme,

c — Sanayinin çeşitli kolları arasındaki eşit olmayan gelişme,

d — Ayni bir ülkenin çeşitli bölgeleri arasında eşit olmayan gelişme. «Marksist ekonomik literatürde, genellikle tam değerlendirilmemiş, pek önem verilmemiş olan bu fenomen, gerçekte genişletilmiş tekrar üretimin anlaşılmasını sağlayan kilit noktalardan birisidir». Mandel böyle açıklıyor ve daha sonra şöyle devam ediyor: «yeni kapitalizm» şartlarında, (b) numarasiyla ifade ettiğimiz, emperyalist ülkelerle sömürge ve yarı-sömürge ülkeler arasında eşit olmayan gelişmenin bir önemi kalmamıştır. (a) ve (c) numaralarıyla ifade ettiğimiz çelişmeler ise bugün emperyalist ülkeler arasında yoğunluk kazanmıştır.»

3 — Çağdaş troçkistler, «eski sektörler» deyimiyle; genellikle dokuma ve işlenmesi büyük teknoloji istemeyen yeraltı servetlerinin işletilmesini anlamaktadırlar.

4 — Donatım malları sektörü deyimiyle, genellikle, teknoloji yoğun sektörler kastedilmektedir.

5 — «Fiatlara göre yatırım»: daha sonra gerçekleşecek fiatları, mecburi bir ön şart olarak içeren yatırım demektir.

6 — «Fiatlara göre finansman»: daha sonra gerçekleşecek olan fiatları mecburi bir önşart olarak içeren finansman demektir.

7 — «Dünyanın bu yeni yaratılacak koşulları altında ise; tarihsel ezme çarkları değil, dengeli ve adil bir geliştirme proğramını işletecek bölgesel ya da evrensel yeni işbirliği örgütlenişleri zaten kendiliğinden aranır ve gerekli duruma gelecektir». Ali Gevgilili, Tarabya Açık Oturumu, 27-28 Şubat 1970.

Milli Demokratik Devrim hareketinin eleştirisi

MDD, TİP'e karşı muhalefete başlayıp, Türk Solu dergisiyle çizgisini netleştirdiği zaman başlıca şu noktalar üzerinde duru. yordu:

Günümüzdeki devrimci şiar *Sosyalist Türkiye* değil, «*Tam bağımsız ve Gerçekten Demokratik*» Türkiye'dir.

Şu halde önümüzdeki devrimci görev emperyalizm işbirlikçi sermaye-feodal ağa, üçlüsüne karşı olan tüm sınıf ve zümrelerin oluşturacağı «milli cephe» yi kurmaktır. Böylece tüm *millici* sınıf ve tabakaların em peryalizme karşı mücadelesi şimdiki aşama da asıl görevdir. Önümüzdeki devrimci aşa ma *Milli Demokratik Devrim* aşamasıdır.

Bu cephede işçi sınıfının öncü olması elbette istenir, fakat devrimde öncülük pa. zarlık konusu değildir. Kim güçlüyse o ön. cü olur.

İçinde bulunduğumuz şartlarda küçük burjuva bürokrasisi (asker-sivil aydın züm re) devrimci ve millici bir güçtür Zaten Kurtuluş savaşı da onların öncülüğünde ve rilmiştir. 1942'yi kadar ve özellikle Atatürk' ün ölümüne kadar dönem devrimci bir dik. tatörlüktü. Daha sonra «anti-kemalist kar. şı-devrim» başlamıştır.

Bugün Türkiyede filipin demokrasisi vardır. İcazetli sosyalizm yapılmaktadır. 141 ve 142'nin gölgesinde sosyalizm yapı. lamaz. Pek çok eski sosyalist siyasî hakla. rından mahrumdur. Filipin tipi demokra. siye son verip, gerçek demokrasiyi, tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiyeyi kurmak için mücadele etmek gerekir.

Kısaca ve başlıca bu noktalarda yo. ğunlaştırılan ajitasyon ve propoganda da dikkati çeken önemli özellikler ise şunlar. dır:

MDD çizgisinin getirdiği görüşlerde

elbette çeşitli doğrular vardı, bu doğruların başında ise *cephe politikası*'nı vurgulamak geliyordu. Ne var ki, sunulan cephe politikası, geçen sayımızda da çeşitli örneklerini gördüğümüz gibi işçi sınıfının bağımsızlığından taviz veren veya bu bağımsızlığın önemini kavrayamayan bir politika idi. Oysa, yarı-sömürge ve yarı-feodal pek çok toplumda işçi sınıfı sosyalizmi tarafından savunulmuş ve uygulanmış olan Milli Demokratik Devrim tezi ve mücadelesi, mutlaka ve mutlaka işçi sınıfı öncülüğündeki bir devrimi öngörmekteydi. Ve öncülüğün sadece lâfı değil, bizzat işi de yapılmaktaydı.

MDD'nin Türkiyedeki irijinal biçimlenişindeki küçük burjuva niteliğini, bu niteliğe uygun olan küçük burjuva tabanını belirleyen özellik ve oluşturulan görüşlerle, davranışlar silsilesi *işçi sınıfının bağımsız politikası* açısından incelenmelidir.

MDD çizgisi gerek Türkiye analizlerini, gerekse önerilerini ve eylemini işçi sınıfının bağımsız ideolojisinin ve biliminin

---

[Türkiyede devrimci hareketin 1971'de uğradığı yenilgi birtakım basit hataların veya sadece bir tek grubun eseri değildir. 1960-71 döneminde genel sosyalist hareket içinde sadece TİP'i sorumlu görmek, ya da salt MDD'yi suçlamak bilimsel bir yaklaşım olmaz. Ve şüphesiz ki, TİP ve MDD hareketlerini ve onların yanlışlarını güçlendiren objektif (maddi) şartları öncelikle gözönüne almak, sübjektif faktörleri ve bunların doğurdukları çeşitli hataları bu bütünlük içinde değerlendirmek gerekir. 1960 sonrası incelememizde, bu objektif ortamı, Türkiyede sosyal sınıflar mücadelesinin gelişimini genel çizgileriyle ele alıyoruz. Fakat bütün sonucu objektif şartlara ve objektif gelişime bağlamak, sübjektif faktörlerin etkisini önemsememek bizi kaderciliğe (fatalizme) götürür ki, sosyal determinizmin, fatalizm olmadığını hepimiz biliriz. Devrimci mücadelede sübjektif etkenin gelişim üzerindeki önemini unutursak, 1960-71 dönemini ele alırken, meseleyi işçi sınıfı politik hareketinin zayıflığına bağlayarak, sorumluluğu işçi sınıfının kendiliğinden mücadelesinin bile 1960'lara kadar durağan olmasına yüklemiş oluruz].

belirlediği proletarya sosyalizminin devrimci politikası üzerine kurmuş değildi. Gerçi zaman içinde, MDD tezi bu konuda ajitasyon ve propaganda bakımından, ideoloji bakımından gelişti, işçi sınıfının öncülüğü vurgulandı, ama bunun pratiği yerine getirilemediği için, MDD hareketi tarihsel olarak bir küçük burjuva karakteri taşıdı. Zaten sözkonusu hareket işçi sınıfı karakterini taşısaydı, vardığı nokta bugünkünden çok farklı bir yer olurdu.

İşçi Sınıfının Bağımsız Politikasını Neler Belirler :

İşçi sınıfının bağımsız politikasını belirleyen unsurları MDD tezinin düşünce ve davranışını incelerken tekrar hatırlamak gerekli:

: : İşçi sınıfının bağımsız ideolojisi : Bu ideoloji işçi sınıfı dışındaki her türlü sınıf ve zümre etkilemelerinden bağımsız olarak üzerine titrenilen tutulan *işçi sınıfının bilimi*'dir. İşçi sınıfının bağımsızlığı onun devrimci öğretisine ortodoksça bağlı olmak ve hiçbir tahrife gitmemekle başlar. Ancak bu şekilde, işçi sınıfının devrimci teorisi ışığında bilimsel yöntemle bir toplumun yapısını analiz etmek ve çeşitli ideolojik sonuçlara varmak mümkündür. Bilimden yola çıkarak yapılan bu somut tahlillerde, işçi sınıfına yabancı sınıf ve zümrelerin ideolojilerinin etkisi altında kalmamak şarttır. İşçi sınıfının mücadelesi içindeki yanlış ve sapmaların çoğu, böyle zümre etkilenmelerinin sonucudur. Sömürücü sınıflı toplumun binlerce yıldır bıraktığı çeşitli izler ve böyle bir toplumda yaşamakta olmanın çeşitli doğrudan ve dolaylı etkilemeleri, çeşitl burjuva ve küçük burjuva tortuları en iyi niyetleri dahi etkileyebilir. Gene bilimin yeterince hazmedilmemesi, maddeci diyalektik yöntemin gereğince kullanılamaması, ideolojik biçimlenmede ve davranışta hatalı tavırları doğurur. Bu nedenle hem işçi sınıfı bilimine, onun bilimsel ve devrimci yöntemine, hem de bu bilim ışığında belirlenecek ideolojik açıklamalarda, bu ideolojik görüşlerin belirleyeceği davranışlarda azamî ölçüde titiz

olmak işçi sınıfı bağımsızlığının birinci şartıdır.

: : Fakat işçi sınıfı bağımsızlığına bilimle ve sahip çıkmak bağımsızlık için yetmez. Bilim gerekli şarttır ama yeterli şart değildir. Bu bilimin öngördüğü eylemi yapmak, işçi sınıfının devrimci pratiğini uygulamak böylece teori ve pratik bütünlüğünü gerçekleştirmek zorunludur. Ancak bu şekilde, doğru düşünce doğru davranışı getirecek, davranış (pratik) içinden çıkartılan dersler düşüncenin (ideolojinin) güçlenmesini, gelişmesini sağlayacak, daha da güçlenmiş, eksik ve hatalarından arınmış düşünce, tekrar pratiği etkileyerek daha ileri ve daha doğru davranışı getirecektir ve ilh...

Şu halde işçi sınıfı bağımsızlığı kitaplarda, yazılarda veya kafaların içinde kalan bir kavram değildir. İdeoloji hizzat layatın, yani sosyal pratiğin içinden çıkmış ve o pratiği yönlendirmek, hayatın akışı hızlandırmak için kullanılacak başlıca silâh ve kılavuzdur. İşçi sınıfı bağımsızlığından ancak teori ve pratik bütünlüğü içinde sözedilebilir.

: : Teori-Pratik sentezinde somutlanan işçi sınıfı bağımsızlığının çok önemli bir üçüncü faktörü daha da vardır ki zaten bu faktör sözkonusu sentez içinde saklıdır. Ama gene de bu etken üzerinde vurguyla durmak gerekir: Teori pratik bütünlüğü içinde ayrıca vurgulamamız gereken bu etken «marksizmin devrimci ruhudur». Bilimsel sosyalizmin devrimci ve yaratıcı ruhundan uzak düşen veya bu unsuru yeterince kavrayamayan bir çizgi, işçi sınıfı bağımsızlığına ne denli sahip çıkarsa çıksın, gerçekten bilim ve eylem bakımından eksiktir.. Teori-pratik bütünlüğünün öngördüğü «devrimi gerçekleştirmek» görevini yerine getirmiyor demektir. İçinde yiğitlik ve fedakârlığı da içeren, ama bilimsel bir kavram olan «marksizmin devrimci ruhu», yani devrimin baş amaç olduğu gerçeği, işçi sınıfı bağımsızlığını hayata geçirip, başarıya götürecek çok önemli bir faktördür. Ve işçi sınıfı devrimciliği, ancak bilimin emrettiği şekilde devrimci olmakla gerçekleşir. İşçi sınıfının bağımsız politikası devrimi ve sosyalizmin kurulmasını öngörür.

İşçi Sınıfı Bağımsızlığının Somutlanması : Parti

İşte tüm bu sentezin somutlandığı *maddi güç* işçi sınıfının partisidir. Eğer parti yoksa, işçi sınıfının politik hareketi de yok demektir. *Örgüt* meselesini çözmemiş herhangi bir sosyalist çizgi işçi sınıfının bilimine, prensiplerine ne denli sahip çıkarsa çıksın, o çizgi işçi sınıfı çizgisi değildir.

Madem ki, sosyalizm işçi sınıfının düşüncesi ve davranışıdır, madem ki amaç işçi sınıfının iktidarının gerçekleşmesidir, şu halde, işçi sınıfının öncü mücadelesi olmadan sosyalizmden sözedilemez. İşçi sınıfının devrimci bağımsız politikası olmadan yapılan her türlü çaba, işçi sınıfı sosyalizmi dışındaki ilericiliği temsil eder. İşçi sınıfının öncü ve bağımsız politikası ancak ve sadece onun öncü siyasi örgütüyle gerçekleşebilir ve sürdürülebilir. İşçi sınıfının partisi olmadan, işçi sınıfı bilimi de işçi sınıfı hareketinde etkin olamaz ve işçi sınıfının siyasi davranışları da başarıya ulaşamaz. Madem ki mücadele, somut şartların somut tahlilleri ile belirlenecek proletarya taktikleri ışığındaki ajitasyon-propaganda ve örgütlenme çalışmaları, ve yine bu taktiklerin belirleyeceği ittifaklar ve yöntemler bütünü, kısaca tüm işçi sınıfı politikası demektir, şu halde tüm bu *politik* görevleri yerine getirecek maddi güç işçi sınıfının öncü partisi olmak gerekir.

MDD ve Parti Sorunu

Bilimsel sosyalist iddiasında olan bir siyasi çizginin proletaryanın devrimci siyasetini temsil edip etmediğini anlamamız için işçi sınıfının politik örgütlenmesine, yani Parti meselesine ne denli önem verdiğini, veya parti meselesini nasıl anladığını, bilimsel sosyalizm (işçi sınıfı sosyalizmi) prensipleri açısından incelememiz gerekir.

MDD çizgisi önce işçi sınıfının öncülüğü meselesini önemsememiş, fakat pratiğin gelişimi, ona proletarya öncülüğünü vurgulamaya zorlamıştır. Fakat öncülüğü lafla kabul etmek hatta sık sık tekrarlamak işçi sınıfının bağımsız siyasetini tem

sil etmez. Bunun işçi sınıfının, politik örgütlenmesinde somutlanması gereklidir. MDD sık sık «şehir ve köy proletaryasının» veya «şehir ve köy emekçilerinin» örgütlenmesinden sözetmiş MDD militanları işçi hareketleriyle grev ve direnişlerle, yoksul köylü eylemleriyle bağ kurmuşlardır. Bununla birlikte, bu çabalar hiç bir zaman işçi sınıfının politik örgütlenmesine dönük olmamış, «nerede hareket orada bereket» mantığıyla yapılmış, kitlelerin kendiliğinden gelme ekonomik mücadeleleri «halkımızın milli demokratik devrim mücadelesi güçleniyor» şeklinde genel sözlerle ifade edilmiştir.

Böylece kendiliğinden gelme mücadelenin kuyruğuna takılınmış, bunlara övgüler düzüldü. MDD, emekçi halk hareketinin genel ve kendiliğinden gelişimini «halkımızın Milli Demokratik Devrim Mücadelesi» diye bir genellemeyle nitelerken, MDD'cilerin yani MDD tezini savunan sosyalistlerin mücadelesini de «proleter devrimci hareketimiz» şeklinde gene genel ve soyut bir kavramla dile getirmiştir.

Nedir proleter devrimci hareketimiz? Proleter devrimci hareketi kimler temsil etmektedir? Proleter devrimci hareket için de olan proleter devrimcileri kimleri temsil etmektedir? Partisiz bir proletarya devrimciliği nasıl olur? Bütün bunların somut pratiği olmayıp, soyut genellemeden olması MDD'nin en temel hastalıkları olarak kalmıştır. Milli Demokratik Devrim tezini, hem de belirli kalıplar halinde kabul edilmiş. Bu kişilerin TİP içinde ve FKF (sonra Dev-Genç) örgütünde olanlarının hangi merkezi otoriteyi temsilen hareket ettikleri anlaşılamamıştır. Genel olarak «proleter devrimci saflarımızı sıklaştıralım,» «Milli demokratik devrim mücadelemizi güçlendirelim» gibi sloganlar atılmış, devrimciler proleter devrimci saflara çağrılmıştır. Ve bu saflar yıllarca partisiz ve merkezi otoritesiz devam etmiştir. Partisiz ve organsız mücadele sürdürmeleri istenen veya ister istemez örgütsüz mücadele etmeğe zorlanan kadrolar organsız kalınca, sosyalizmin biliminin sindirileme yişinin de eklediği kavram kargaşaları, örgütsüzlü, «anarşisini» körüklemiştir. Bu durum sonuçta kaçınılmaz olarak Dev-Genç'in kendini parti yerine koymasını getirmiş, MDD hareketi içindeki sürekli bölünmelere bağlı olarak Dev-Genç içinde ayrı ayrı politik çizgiler doğmuş, zaten homojen olmayan merkezi yapısı iyice güçsüzleşmiş, Dev Genç içinde adeta feodal beylikler meydana gelmiştir.

Tüm bu gerçekler, MDD'cilerin uzun yıllar proletarya partisi sorununu ciddiye almamalarının sonucudur. Kadroların siyasi bakımdan örgütsüz yığınlar halinde bırakılması, Dev Genç ve belirli TİP yörel örgütleri dışında hiçbir organikleşmenin bulunmaması, kadrolardaki Parti ve partili kavramını büsbütün yıkmıştır. Yüzlerce yiğit ve inanmış devrimci «proleter devrimci hareketimiz» diyerek kendiliğinden gelişime bırakılmış bir mücadelenin içinde oraya buraya sürüklenmiştir.

Tüm bu siyasi örgütsüzlüğe bir de MDD'nin orijinal çıkışındaki kuyrukçuluk ve *millicilik fetişizmi* ile, Kemalizm, Atatürkçülük, asker-sivil aydın zümre, devrimci ordu, millici güçler, milli ve millici sınıflar ajitasyonları eklenince, zaten pratikte varolmayan işçi sınıfının bağımsız ideolojisi, teoride de varolamamış, *örgütsüzlük kavram kargaşasını, kavram kargaşası örgütsüzlük anarşisini karşılıklı besleyerek* başıbozuk gelişim sürüp gitmiştir.

Kadrolar arasında her şey genel ajitasyonda ve soyut genel kavramlarda, terimlerde bırakılmıştır. Tıpkı «Milli Demokratik Devrim mücadelemiz,» «proleter devrimci hareketimiz,» saflarımız genel laflara uygun olarak, Türkiyedeki sosyalist kadrolar» «proleter devrimciler» ve «oportunistler» olarak iki kategori halinde ayırdedilmiştir. Milli Demokratik Devrimi kabul edenler proleter devrimci, etmeyenler oportünist sayılmıştır. Derken, proleter devrimci, saflar önce ikiye bölünmüştür. Bu kez her iki taraf da biribirini oportünist olmakla suçlamış, Aydınlık Sosyalist Dergi kanadında «eski oportunistler» ve «yeni oportunistler» diye ayırım yapılmış, eski oportunistler TİP'liler ve MDD stratejisini benimsemeyen unsurlarken, yeni oportunistler MDD tezini benimseyen P.D. Aydınlık çevresi olmuştur. Sonra yeni bölünmelere gelmiş herkes biribirini oportunist olmakla suçlamış, böylece zaten bi-

limsel özü boşaltılmış, salt bir küfür nitеliği taşıyan oportunizm kelimesi büsbütün anlamsızlaşmış, her çevre kendisi dışındaki bir veya birkaç çevre tarafından oportunist diye nitelendirilmiştir.

MDD'nin ilk çıkış biçimindeki ideolojik yanlışlığı, kuyrukçuluğu bir yana bırakılırsa, yine bu doğuştan günahının bir tezahürü olan en temel hatalarından biri, sosyalist hareket içindeki tartışmaları, *strateji tartışmaları* olarak başlatmasıdır.

Böylece işçi sınıfının siyasî partisi olmadan devrim stratejisini ve taktiklerini çizmek çok olağanmış gibi gösterilmiştir. MDD'nin partisiz strateji uzmanları bu tartışmaları zamanda tam bir aydın gevezeliğine götürmüşler, bilimde olmayan yeni yeni kavramlar türetmişler, çelişkiler meselesini arap saçına çevirmişlerdir. Örneğin, PDA olarak ayrılan kanadın ideologları millî demokratik devrimden başka millî demokratik hareket diye ayrı bir kavram türetmiş devrimi altı aşamaya bölerek, ilk dördünde öncülüğü küçük burjuvaziye vermiştir. MDD'nin işçi sınıfı öncülüğünde başarıya ulaşacağını, oysa işçi sınıfının objektif ve gübjektif öncülük şartlarının olmadığını belirten bu entellektüeller; «şu halde işçi sınıfı öncülüğü olmadan yapılacak girişimler Milli demokratik hareketlerdir» demişlerdir. Temel çelişki, ana çelişki, baş çelişki, yan çelişki, tali çelişki kavramı ile gelişigüzel kullanılmış, bu konuda da kavram kargaşası, tüm kafaları iyice karıştıracak biçimde yoğunlaştırılmıştır.

Böylece partisiz strateji çizmekle başlayan «ideolojik mücadele», bilimsizliğin ve entellektüel gevezeliğin, örgütsüzlüğün ve disiplinsizliğin egemen olduğu ortamda, bilimsel *katkıları* ve bilim dışı kavramları doğurmuş ve giderek sosyalist kavramlar anlamlarından soyutlandırılmışlardır. Öyle bir an gelmiştir ki, kimin neyi, hangi temelle savunduğu anlaşılmaz olmuş, ideolojik ayrılıkların ne olduğu belirsizleşmiş, ayrı gruplara bölünmüş kadroların önemli bir kısmı, neyi ne için savunduğunu anlamadan birtakım kalıpları tekrar etmiş kendi dışlarındaki kadrolara diş bilemişlerdir. Çoğu kez, ileri sürülen *ideolojik ayrılıkların* ne olduğunu kavramak dahi imkânsız hâle gelmiştir.

Bu durumda çıkış yolu bulamayan kadrolar arayış içinde kaldılar. Birtakım kariyerist unsurlarla, fedakâr unsurlar arasında tavır ayrılıkları iyice netleşti. Fakat bu ayrılıklar Türkiye'nin somut şartlarından kopuk ideolojik çizgilere yöneldi. MDD içindeki pasifisit entellektüel bir grup selameti «Kampus Maoculuğu»na kapılanmakta buldu ve kendi kariyer köşeciğini kaptı. Tüm bu kavram ve örgütsüzlük anarşisinden bizar olan fedakâr kadroların bir kısmı ise devrimi fiilen gerçekleştirmek ve «devrim kıvılcımını yakmak» üzere genel olarak Latin Amerika çizgisi diyebileceğimiz işçi sınıfı dışı *devrimci modeli* ve yöntemleri izlemeğe geçtiler.

Böylece MDD'nin başlattığı partisiz devrimcilik ve partisiz strateji tartışmaları, işçi sınıfının politik olarak örgütlü olmadığı ama sınıf mücadelesinin boyuna kızıştığı ortamda, bildiğimiz noktalara kadar gelmiştir.

MDD ve Örgütlenme

MDD'nin ilk biçimlenişiyle işçi sınıfı örgütlenmesini ve proletarya partisi kuruluşunu önemsememesini tekrar tekrar vurgulamakta fayda var.

MDD'nin Parti sorununu ciddiye almaması, işçi sınıfının örgütlenmesine önem vermemesi, elbette MDD'nin zümre tabanından kaynaklanır. Ve bu zümre tabanının özlemi, -dün ve bugün ne denli inkâr edilirse edilsin- asker sivil aydın zümrenin yapacağı bir sıçrama ile tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin kurulabileceği idi. Sık sık tekrarlanan millicilik, dilden düşürülmeyen asker-sivil aydın zümre devrimciliği, açıkça ifade edilen «devrimde öncülüğün «pazarlık konusu olmadığı» iddiaları ve sonuç olarak sosyal pratiğin kendisi de bunu göstermiştir. Türk Solu dergisinin kendi, «küçük burjuva radikallerine yazdırılan yazılar», büyük tantanalarla sunulan içi kof «Dev-Güç» örgütleri, bu gerçeğin aynasıdır.

MDD ortalığı kasıp kavuran strateji tartışmalarında emekçilerin örgütlenmesi sorununa değiniyor, ama bunu genel doğ-

rular ve gerçekler biçiminde söyleyerek, asıl görev olan *örgütlenme işini*, geçiştiri yor veya bilinmez bir tarihe erteliyordu.

Türk Solu dergisinin 1. sayısındaki «Niçin Çıkıyoruz» başlıklı yazı, örgütlenmenin lafını yapıp, işini yapmamak tutumunu ve örgütlenmeyi, Parti sorununu bilinmedik bir tarihe erteleme tavrını yansıtan bir anlayış taşır:

«... Türkiye gibi bir ülkede öteki devrimci güçlerin önemini ve özellikle küçük burjuva bürokrasisinin (asker-sivil aydın zümrenin) devrimci bir tutumunu temsil eden milliyetçiliğini küçümsememekle birlikte, biz demokratik devrimde olsun, onu izleyecek olan sosyalist devrimde olsun kent ve köy proletaryasının en tutarlı ve en güvenilir devrimci güç olarak Türkiye nin tarihsel gelişimine damgasını vurmasının gereğine inanmaktayız. Devrimde önderliği, en tutarlı devrimci gücün ele alması bizce devrim yolunda ilerlemenin tek güvencesidir.»

Burada dikkat edilecek nokta şu: proletaryanın öncülüğü meselesi bilimsel bir zorunluluk olmaktan çok bir istekmiş gibi konuluyor. Oysa devrim kişilerin sübjektif isteklerine bağlı değildir. Demokratik devrimin ve sosyalist devrimin proletarya önderliğinde olması basit bir «gereğine inanmak» diye geçiştirilemez. İşçi sınıfı öncülüğü olmadan, ne demokratik, ne de sosyalist devrimin olması imkânsızdır. Bilimin ve sosyal pratiğin tartışmasız bir gerçeğidir bu.

Yazı şöyle devam ediyor: «*Kent ve köy emekçileri tarihin kendilerine yüklediği bu göreve ancak yüksek bir bilinç ve örgütlenme düzeyine erişmekle sahip çıkabilirler ve bu önderliği ancak bu yoldan öteki güçlere kabul ettirebilirler.*

TÜRK SOLU bu Türk emekçilerinin bu yüksek bilinç ve örgütlenme düzeyine ulaşmalarını sağlamak amacıyla payına düşen uyandırıcı ve bilinçlendirici eylemi yerine getirmeyi görev sayacaktır»

Dikkat edilirse, örgütlenme meselesi, bir ajitasyon ve propaganda (uyarmak ve bilinçlendirmek) meselesi olarak ele alınmaktadır. Oysa örgütlenmenin lâfı değil, işi yapılır, ve örgütlenmenin dahi ajitasyon propagandasını bir dergi değil, bir merkezi örgüt yapar.

Türk Solu, örgütlenme görevini yapacağını söyledikten sonra, gene bir genel doğru ardında asıl vurgulamasını yapıyor:

«Ancak bu tutumumuz bizi dar görüşlü bir «ouvrierism» e sürüklemeyecektir. Asker-sivil aydın zümrenin geleneksel ilericiliği ve şimdiye kadar ki sosyalist bilinçlenme ve örgütlenmede yurdun her köşesine dağılmış olan aydınların önemli katkısı Türk toplumunun gözönünde tutacağı bir gerçeğidir.»

Sosyalist aydınların, «asker-sivil aydın zümrenin geleneksel ilericiliği» ile açıklanan bilinçlenme ve örgütlenmedeki önemli katkısı nasıl olacaktır? Örgüt maddi bir güçtür, örgüt olmadan, örgüt sorunu çözülmeden bu aydınlar emekçilerin dâvâlarına nasıl hizmet edeceklerdir? Burası belirsiz!

Bu pasajın hemen ardından gelen bölüm, örgütlenmenin bilinmedik bir tarihe ertelendiğini, örgütlenmenin «gerçekten demokratik Türkiye» aşamasına terkedildiğini kanıtlıyor:

«Türkiyede biz henüz demokrasi uğruna, gerçek özgürlük uğruna savaşın başındayız. Anayasanın halk yararına yorumlanarak uygulanması ve biçimsel parlamentarizmin gerçek demokrasiye dönüştürülmesi işi henüz başarılması gereken önümüzdeki bir iştir. Bugün ancak ünlü 141 ci ve ünlü 142'ci maddeler gölgesinde solumsu particiliğe izin vardır. Gerçek demokrasiyle bağdaşmayan bu tutum Türk solunun tüm bölümlerinin, örgütler biçiminde ifadesini bulabilmesine engel olabilmektedir. Türkiyede gerçekten demokratik ortamın henüz yaratılamamış oluşu gerici güçlerin işini kolaylaştırmakta, milliyetçi safları zayıflatmaktadır. Onun için gerçek özgürlük uğruna, gerçek demokrasi uğruna savaş, her Türk yurtseverinin savaşıdır. TÜRK SOLU bu savaşta yerini almakta kusur etmeyecektir.»

Buradaki mantık açıktır: «Bugün 141 ve 142 altında işçi sınıfının gerçek örgütü kurulamaz. Ancak gerçekten demokratik bir ortam yaratılırsa bu örgüt kurulabilir. Bu nedenle bizim gerçekten demokratik ortamı yaratmamız gerekir.» Çok iyi bilindiği gibi, MDD tezi, Milli Demokratik

Devrimi, «Tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye» şiarıyla açıklamaktaydı. Yani gerçekten demokratik Türkiye ancak Milli Demokratik Devrimle gerçekleşebilecekti. Ve dolayısiyle proletaryanın öz örgütü ancak Milli Demokratik Devrimden sonra kurulabilecekti. Satırlar ve genel sözler ardına gizlenmiş tavır —MDD'nin ilk çıkışında— böyleydi.

Yukarıdaki pasaj şu paragrafla devam ediyor: «*Türkiyede gerçekten demokratik bir ortamın yokluğu, emekçi Türk halkının davasının yolunu kesen en büyük engeldir. Özgür ve ferah bir ortamda herkes kendi siyasi kimliğiyle ortaya çıkar ve Türkiyenin sorunlarına çözüm yolları ileri sürer. Herkes yeteneğince ortak çabaya katkıda bulunur. Böyle olumlu bir ortamda aldatmacalar geçer akçe olmaz. Devrimci teorinin eylem kılavuzu olarak önemi tüm açıklığıyla belirir.*»

Yazıda ifade edilen bir ortamın ancak işçi sınıfının örgütlü politik öncülüğüyle el de edilebileceği, 141-142'nin ve çeşit faşist uygulamaların ancak işçi sınıfının aktif ve örgütlü mücadelesiyle geriletilebileceği ve kaldırılabileceği gerçeği görülmüyor. Neden? Çünkü asker-sivil aydın zümreye büyük misyonlar verilmektedir. Bu görevler ona yüklenmektedir. «Bugün ancak 141 ve 142 ci maddeler ışığında solumsu bir partiye izin vardır» sözünde «bu ortamda işçi sınıfının bağımsız politikası izlenemez» anlayışı hakimdir.

Kaldı ki burada da mugalata yapılmaktadır: TÜRK SOLU ilk çıkışında TİP in karşısında güçsüzdü ve bu nedenle yukarıdaki iddiayı ortaya atıyordu. Daha sonra TİP'in sosyal pratiğin iyice gerisine düşmesiyle, TİP'den kadrolar kazanan TÜRK SOLU hareketi, «TİP'i ele geçirirsek, o zaman TİP adına layık bir örgüt haline, yani işçi sınıfının öz örgütü durumuna gelebilir» tezini savunmağa başladı. TÜRK SOLU'nun çıkışından bir yıl sonra TİP yönetimi iyice parçalanmıştı ve bu kez MDD parti yönetimine geçerse, partinin işçi sınıfı partisi haline dönüşeceğini iddia ediyordu. Bir yıl içinde demokratik ortam bakımından ne değişmişti ki? Eğer adı geçen grup parti yönetimine gelseydi, TİP 141 ve 142'nin gölgesinden kurtulacak mıydı? TİP o durumda solumsu bir parti olmaktan çıkıp proleter devrimci bir parti mi olacaktı?

Ayrıca bir de şu gerçek var, 141-142 gölgesinde ancak solumsu particilik yapılıyordu da, 142 gölgesinde «proleter devrimci görüşler» nasıl savunulabiliyordu?

İşçi sınıfının bağımsız politikasına karşı emperyalizm ve yerli ortakları kendi çıkarları gereği baskı ve şiddet uygulamaktan geri kalmazlar, fakat bu işçi sınıfının bağımsız politikasının ve örgütlenmesinin varolamayacağı anlamına gelemez. Kaldı ki, bu baskıyı geriletecek asıl faktör de gene işçi sınıfının bağımsız politikasıdır. O olmadan 141 ve 142 nasıl gerile tilebilir ve uygulanmadan kaldırılabilir?

Bu mantık uzun süre Türk Solu dergisinde egemen olmuştur, tâ ki TİP dağılıp güçsüzleşinceye kadar. İşte bir örnek:

Mihri Belli «Biz Eskiler» başlıklı yazısında, eski sosyalistler üzerindeki ağır baskıları ve egemen sınıfların eski sosyalistlerin her adımında onlara şiddetle saldırmasını, o yıllarda TİP yöneticilerinin yaydığı yılgınlığı ve «eski tüfeklerden uzak durma» tavsiyelerini haklı olarak dile getirip, bu tutumları eleştirdikten sonra, şöyle devam ediyor:

«*Ama niçin bu böyledir? Çünkü henüz Türkiye'de gerçek bir özgürlük ortamı yoktur. Çünkü gerçekten demokratik Türkiyeyi kurma işi henüz başarılması gereken önümüzdeki bir görevdir. Çünkü Türkiyede şu anda ancak 141 ve 142 nci maddeler gölgesinde sosyalistçilik oynamaya izin vardır.*» (Türk Solu, Sayı 20, 2.4.1968)

Bu tarihten 5-6 ay sonra gerçek özgürlük mü gelmiştir Türkiye'ye, 141 ve 142 ci maddeler mi kalkmıştır? 141 ve 142 ci maddeler elbette faşist bir engeldir ve ona karşı mücadele etmek en büyük görevlerden biridir, ama «141 ve 142 varken sosyalizm yapılamaz» demek ne kadar sağ bir görüşse, altı ay sonra aynı kanunlara rağmen proleter devrimcilik yaptığını iddia etmek tutarsızlık değil midir?

Gerçekten demokratik Türkiye ile 141 ve 142 ci maddeler arasındaki ilişki, o zamanlar tüm MDD ideologlarınca benimseniyordu: Örneğin, Ankara'daki Türk Solu' nun düzenlediği bir özel açık oturumda

gençliğin devrimci görevleri tartışılırken, Doğu Perinçek şunları söylüyordu:

«İlk işimiz bağımsız ve demokratik Türkiyeyi kurmaktır. Bağımsızlık ve demokrasinin muhtevasını doğru olarak belirlemeliyiz. Yoksa bağımsızlık ve demokrasi boş kavramlar olur. Yani komprador burjuvazi ve feodalite tasfiye edilmelidir. Bunun için NATO'dan çıkmamız zorunludur. Üsler tesfiye edilmelidir. Millî kültürümüz üzerinde emperyalist etkilerin kesin olarak kökünden yokedilmesi lazımdır. Bütün bunların yanısıra ikili ittifaklar kaldırılmadıkça Türkiye bağımsız bir ülke olamaz.

İkinci hedefimiz ise, gerçekten demokratik bir Türkiye'dir. Mesela 141 ve 142 ci maddelerin olmadığı harkesin özgürce görüşünü söyleyip ve savunduğu bir Türkiye» (Türk Solu, Sayı 31, 11.6.1968)

Demek ki gerçekten demokratik Türkiye'den kasıt, feodalitenin tasfiye edilmesi ve üst yapıda da en önemli değişiklik olarak 141 ve 142 nin kaldırılmasıdır. Yani 141 ve 142 nin kaldırılmasıyla demokratik devrim yapılmış olacak ya da 141 ve 142 nin kaldırılması için demokratik devrim olana kadar beklenecektir.

Mihri Belli'nin örgüt ve gerçek demokrasi konusunda sürekli zikzaklar çizdiği görülmektedir. Örneğin Türk Solu'nun 96 cı sayısında, Mihri Belli, MDD'cilerin yeni bir parti kuracağı iddialarına karşı yön kuyrukçuluğun somut delillerinden şöyle: *«Proletarya Partisi ancak gerçek demokraside kurulur»* (16 Eylül 1968)

Gerek Mihri Belli'nin gerekse Doğu Perinçek'in gerçek demokrasiden anladıkları olsa olsa burjuva demokrasisidir. Çünkü bildiğimiz kadarıyla gerçek demokrasi, çağımızda halk demokrasisidir. Halk demokrasisini kurmak mücadelesi ise 141 ve 142 ci maddelerin çok ötesinde bir sınıf mücadelesi meselesidir. Hele hele proletarya partisinin, ancak gerçek demokraside kurulacağını iddia etmek gerçek demokrasinin proletarya partisi olmadan geleceğini, ancak bu gerçek demokrasi geldikten sonra, Proletarya partisinin kurulacağını savunmak demektir. Eğer böyle değilse, adı geçen ideologlar, gerçek demokrasiden halk demokrasisini, proletarya demokresisini değil, batı burjuva demokrasilerini kastetmektedirler. Gerçekten batıda fedalite de tasfiye edilmiştir, 141 ve 142 gibi maddeler de yoktur.

Yukarıda uzun uzun verdiğimiz bu örnekler örgütsüz mücadeleyi savunmanın, yön kuyrukçuluğun somut delillerinden başka birşey değildir.

Aynı mantığa son bir örnek daha verelim. 1960 ların sonuna doğru, Devrimciler Güçbirliği, *(Dev-Güç) adı altında bir tabela güçbirliği kurulmuştu. Bunu yüksek sesle, büyük bir olaymış gibi reklam eden Türk Solu,* «Dev Güç Gerçekten Dev Olan Bir Güçtür» *başlığı altında yayınladığı yazıda, sözkonusu güçbirliğine katılmayan sosyalistleri şöyle suçluyordu: «Kim tarihimizin bu olumlu gelişmesi karşısında biricik devrimci davranış olan aktif destekleme davranışını benimsemiyorsa, kim küçük politikacı hesaplarıyla devrimci güçleri bölmeğe kalkıyorsa, kim sekter bir tutumla ve sözümona bir sosyalist terminolojiyle Mustafa Kemal kolunun gerçek devrimci potansiyelini görmezlikten geliyor, Atatürk geleneğinin devrimci eylemde denenmiş temsilcilerine leke sürmeye kalkıyorsa, kim çetin zamanların sosyalistlerine karşı, gerici iktidarın baskı kuvvetleriyle işbirliği ederek tuzaklar hazırlıyorsa, güçbirliğinin zorunluluğunu kavramış en sağlam genç militan kadrolara karşı duruyorsa, o ya sosyalist maskesi altında adam kandırmağa kalkmış bir düşman ajanıdır, ya da ne sosyalizmin biliminden, ne de Türkiye'nin gerçeklerinden haberi olmayan ve objektif olarak ajanın biridir, baltalamayı bilinçsiz olarak yapan bir zavallıdır.» (14 Mayıs 1968)*

Böylesine büyük bir olay olarak tanıtılan, karşı çıkan herkesin *düşman ajanı* veya objektif ajan ilan edildiği Dev Güç, gerçekte çoğu tabela örgütünün meydana getirdiği bir *tabelâ güçbirliği* idi ve gerçek anlamda güçbirliğinin olsa olsa karikatürü idi. Ama MDD ideologlarının örgütsüz mücadele ve Partisiz güçbirliği anlayışının yansımalarından biri olarak «Atatürk geleneğinin temsilcilerini» birtakım derme çatma ve komplocu metotlarla bazı mükellefiyetler altına sokma, amacını taşıyordu. Buna karşılık Atatürk geleneğinin

temsilcileri ise, bu vesileyle gelecekteki bazı radikal *planlar* için geniş bir gençlik kitlesini ve sosyalistler zümresini aynı yön tem ve amaçlarla «değerlendirmek» istiyor lardı. Kısaca Dev-Güç karşılıklı zümre etkilenmelerinin getirdiği güçsüz bir güçbirliği idi. Nitekim, kısa zamanda bunun iflas etmesi, bizzat MDD'cilerin bile Dev-Güçten sözetmez olmaları bunun kanıtı oldu. Karşı çıkanların sübjektif veya objektif düşman ajanı ilan edildikleri Dev-Güç'ü, Türk Solu aynı örgütsüzlük ve partisizlik anlayışı içinde pervasızca şöyle tanıtıyordu:

«Devrimciler Güçbirliğini, DEV-GÜÇ'ü sınıf açısından nasıl tahlil edebiliriz?

Devrimciler Güçbirliği, emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı, Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik bir Türkiyenin gerçekleşmesinden yana daha çok devrimci aydın ve öğrenci çevrelerini temsil eden millici örgütler tarafından kurulmuştur.

Emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen geri bir ülke olan Türkiye'de şu anda bilinçlenme yolunda olan şehir ve köy emekçi yığınlarının büyük çoğunluğu öz örgütleri ile Dev-Güç içinde henüz yerlerini almış değildirler.»

Dev-Güç'ün, gerçekten dev bir güç olduğunu iddia eden Türk Solu, bu gücün öğrenci ve aydın çevrelerle kurulduğunu söylüyor, ve bu dev güç içinde henüz emekçi yığınların yerlerini almamış olduğunu belirtiyor. Kitlelere inançsızlığı, kitleler olmadan da devrimci bir güçbirliği olabileceğini savunan görüş, gene bu inançsızlığın sonucu olarak örgütlenme meselesini gerçekten demokratik Türkiye'ye erteliyor:

«Emekçilerin kendilerini gerçekten temsil eden mesleki ve siyasi örgütler içinde birlik olarak Türkiyenin toplumsal hayatında ağırlıklarını koyacakları gerçek demokratik ve özgürlük ortamı henüz kurulmamıştır Türkiye'de. Emekçinin ilham ve isteklerini örgütlü olarak ifade edebilmesine engel toplumdaki tutucu güçler, göze görünen ya da görünmeyen bir sürü engeller sınırlamalar yaratabilmişlerdir»

«...Onun için, Türkiyenin emekçi halkının örgütlü olarak iktisadi, siyasi ve toplumsal hayatımızda bütün ağırlığını koyabilmesini sağlayacak gerçekten demokratik bir özgürlük ortamını yaratmak için mücadele birinci devrimci görevimizdir.» (Türk Solu, 14.5.1968)

MDD'nin kuyrukçuluğu ve kitlelere inançsızlığı verdiğimiz bu örneklerle çok açıkça bellidir, «Emekçilerin henüz örgütsüz olduğu bu ortamda onlar olmasa da onlar adına, üstelik de Partisiz olarak, gerçekten Demokratik Türkiyeyi kurmak için mücadele edelim. Ancak *Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye* kurulduğu zaman, yani asker-sivil aydın zümre bizim adımıza, halkın adına devrim yaptığı zaman, emekçilere en geniş örgütlenme imkânları gelecek, 141-142 kalkacak, emekçiler ancak o zaman örgütlenme imkanına kavuşarak zamanla topluma ağırlığını koyacaktır. Bugün ise, örgütlenmek için boşuna uğraşmayalım! Gerçekçi olalım. Emekçilerin siyasal olarak toplumda ağırlığı yoktur, devrimci küçük burjuva bürokrasisi bu ağırlığa sahiptir. Bizim görevimiz, emekçilerle olan bağlarımızı da koparmakla, onları da örgütlemeğe çalışmakla birlikte, asıl aydın zümrenin atılımlarını kolaylaştırmağa, çalışmaktır.» Nitekim, MDD'nin de pratiği bu olmuştur. MDD ideologları gençliği kendilerine eylem alanı olarak seçmişler, gençliğe büyük ölçüde gençlik eylemleri içinde tutmağa çalışmışlardır. Gerçi, Dev Genç yöneticileri grevlerle ilişki kurmak, demokratik köylü hareketlerini örgütlemek gibi kitle çalışmaları yapmışlar, emekçi yığınlarla bağ kurmağa çalışmışlardır, ama bu çalışmalar siyasi örgütlenme olmadığı için kendiliğinden gelme nitelikte kalmıştır.

Örgütlenme meselesini 141 ve 142'ye ve, birtakım siyasi haklara bağlı gören, bunlar olmadan gerçek bir devrimci örgütlenme, gerçek bir proletarya örgütlenmesi olamayacağını ileri süren, gerçekten demokratik özgürlük ortamını kurma göre vini ise emekçilere değil, bürokratların öncülüğüne veren anlayışın son belgesini, Mihri Belli'nin bir konferansta kendine sorulan örgütlenme sorusuna verdiği şu cevapta buluyoruz:

«...Bu çok önemli bir konu, örgütü küçümsediğimden değil tabi. Bu konuyu meskut [suskun] geçtik. Örgütü küçümsemediğim şurdan belli ki ben iki defa 141 ci mad

deden hüküm giydim. 141 ci madde biliyorsunuz örgüt maddesidir. Ve emekçiler örgüt olmadan olmaz. Bu besbelli. Arkadaşın bu konuya dokunması yerindedir. Emekçilerin adına layık bir örgüt kurulmalıdır, mutlaka kurulmalıdır. Ve bu, demin sözünü ettiğim demokratik ortamın yaratılması ile ilgili bir konudur. [Konferansta demin sözü edilen ortam Millî Demokratik Devrim'in demokratik ortamıdır] *Şimdi ortada bir İşçi Partisi var. Türkiyede. Bu İşçi Partisi, eylemi çok sınırlanmış bir örgüttür. İşçi Partisi emekçi örgütüdür, ama programında sosyalist sözü geçmez. Ve geçemezdi de yazıldığı, günlerde programın. Yani bir cambazlığın sonucu, çok sınırlı özgürlüklerden faydalanarak kurulmuş bir örgüt. Tabi ki bu sınırlı imkanlarla kurulan örgütün imkânları da yani Türkiyede emekçi dâvâsını kucaklama imkânları da sınırlıdır. Bu ortamda adına layık bir sosyalist örgüt kurma yolunda çaba sözkonusu olabilir ancak. Ve bunun dışında herşey, her eylem muteber değildir tutumu çok yanlıştır. 1942 yılında 1943 yılın da sizin bugünkü Sosyalist Fikir Kulüpleri ne öğrenci derneklerine benzeyen ilerici bir örgüt kurmuştuk biz üniversitede. Bu örgüte katılmış olan 150 gençten hiç birisi İşçi Partisine giremez. Kanun buna engel. Demokrasiciliğimiz bu kadar bizim. O engeller dururken (ve unutmayalım ki Türkiyenin gerçeği bu,-acıdır ama bilmemiz gerek, Türkiyede sosyalist devrimin sübjektif şartları yoktur. Yani emekçi halkın sosyalizmden yana oluş durumu, sosyalizmin gereğine inanmış olma durumu yoktur. Emekçilerin çoğunluğu vazgeçtik sosyalist devrimden, demokratik devrimden bile yana olmayan ve emperyalizmin gölgesinde kapitalist yoldan kalkınacağı hülyasıyla avunan bir partiye oy vermektedirler. Şimdi böyle bir ortamda kalkıp da sınırlı imkanlar gereği gayet sınırlı bir örgüt kurup, bunun dışında birşey yoktur demek yanlıştır. Biz İşçi Partisi içinde yokuz. Olamayız. Kanun müsait değil bir seçim kanunumuz, bir partiler kanunumuz var ki belli suçlardan mahkum olanlar giremezler partilere. Asker-sivil aydın zümreden olan giremez partiye, bu da bir sınırlama. Subay giremez, asker giremez, bu da bir sınırlama, demokratik olmayan sınırlamalar.»* (SBF'de Konferans, 17 Aralık 1967)

«Sosyalizmi kim yapacak? Sosyalizmi üç beş aydın mı yapacağız? Sosyalizmi proletarya yapacak. Oysa proletaryanın geniş çevreleri AP'ye oy veriyor bugün. Onları bilinçlendirmeden, onları örgütlendirmeden sosyalizm yapamazsınız. Onları örgütlendirmek için de, onlara ulaşabilmek gerek, demokrasi gerek. Sen demokrasi uğruna mücadeleni yaparken, bir taraftan da sosyalizm uğruna mücadeleni yapmaktasın. Bu anlamda yapmaktasın. (Belli SBF' de Konferans 5.12.1968, Yazıları sf. 119) Belli bu sözleri 1970 deki kitapta da topladığına göre, örgütsüzlük görüşleri sadece ilk Türk Solu çıkış dönemine özgü değildir.

Burada sosyalist devrimin *sübjektif* (örgütlenme) şartları olmadığını söyleyen yazar, açıkça Demokratik Devrimin Partisiz, sosyalist devrimin partiyle yapılacağını itiraf ediyor.

Partisizliğe Methiye

MDD, sadece partisiz bir hareket geliştirmekle kalmamış aynı zamanda yukarıda gördüğümüz kılıfların da ötesinde zaman zaman partisizliğe bile methiye düzmüştür. Örneğin, Türk Solunun çıkış bildirisinde şöyle deniliyordu:

«Bir siyasi örgütle ilişiğimizin bulunmaması, emekçi Türk halkının sınıf çıkarlarının doğru saptanması ve gerektiği gibi savunulması dışında hiçbir kişisel siyasi amaç gütmeyişimiz ve bugünkü burjuva parlamentarizmi ortamında küçük politikacılığın gerçek devrimci bir tutumla bağdaşmadağını iyice kavramış olmamız bizim Türk Solunda güçbirliğini gerçekleştirmede önemli katkılarda bulunmamız şanslarını arttıran etkendir.» (17.11.1967)

Güçbirliğini gerçekleştirmek için getirilecek katkıların çeşitli faktörlerin yanısıra, Türk Solu'nun bir siyasi örgütlü ilişkisi olmaması da kolaylaştırıcı bir faktör sayılıyor.

MDD ideologları partisizliği açık veya kapalı, direkt veya dolaylı olarak savunmağa öylesine alışmışlardı ki, bazan bu

gerçeği düpedüz itiraf etmekten kendilerini alamamışlardır! Şu pasajı okuyalım:

«Burada emekçi halktan mütevazi bir vatandaşın sözlerini aktarmanın gereği var: Şöyle demiştir vatandaş: Türkiyede bir parti var, bütün gerçek yurtseverler, bütün gerçek devrimciler o partidendirler. Toplum polisinin saldırılarına göğüs geren gençler o partidendirler. Henüz hepsi farkında olmasalar bile toprak için savaşan köylüler o partidendirler, sendika ağalarına rağmen direnen işçiler o partidendirler, gecekonduları yıkılan fakir fukara o partidendirler. Devrimci kitapları yayınlayan, yazılar yazan bu yüzden hapishanelere düşen aydınlar o partidendirler. O partidir Komer'i kovan! 6 cı filonun gelmesine engel olan. Son zamanlarda Türkiye tarihini yazan o parti olmuştur. Ve öyle görülüyor ki, Türkiye tarihini bundan sonra da hep o parti yazacaktır. Ama o partinin meclis te bir milletvekili bile yoktur. İşte kardeşler ben o partidenim!

Vatandaşın parti diye adlandırdığı şey hiç şüphe yok ki, bütün Millici güçlerinin kendi öz örgütleriyle katılacakları Devrimcilerin ulusal cephesinden, kuruluşu tarihi bir zorunluluk olan devrimci güçbirliğindengayrısı değildir. Ve devrimci gençliğin vatandaşın sözünü ettiği bu «Parti»nin tarihi bir rol oynamasında katkıları büyük olmuştur. Bu katkılar içinde belki de en önemlisi sahte sosyalizmin, oportünizmin maskesinin düşürülmesidir.» (Türk Solu, Başyazı, Türkiyede Bir Parti var, 17/12/1969)

Yukarıdaki pasaj gerçekten MDD'ciliğin örgütsüz mücadele önerisinin, örgütsüzlüğü meşru gösterme, göklere çıkarma tavrının örgütsüz mücadelenin verilebilece ğine olan *inancın* belgesidir.

Kuyrukçu Mücadele Anlayışı

Sosyalist hareketi, burjuvazinin veya küçük burjuvazinin kuyruğuna takma tavrı ile kitlelerin kendiliğinden gelme hareketinin peşine takılma gerçekte kuyrukçuluk madalyonunun ikili yüzüdür. Her iki kuyrukçuluk da biribirini tamamlar? Her iki kuyrukçuluk da, gerçekte işçi sınıfının bağımsız politikasının varolmamasından, işçi sınıfı pratiğinin marksizmin devrimci ruhuna uygun biçimde sürdürülmemesinden doğar. İşçi sınıfı bağımsızlığından teorice ve pratikçe uzaklaşmak, burjuva veya küçük burjuva kuyrukçuluğunu ve kitlelerin kendiliğinden gelişiminin kuyrukçuluğunu, buna uygun gevşek ve tabandan örgütlenme anlayışlarını birlikte getirir.

MDD'nin küçük burjuva kuyrukçuluğu, aynı zamanda kitlelerin inanmaması, kitlelerin kendiliğinden gelme hareketlerinin peşine takılmayı da getirmiştir. (Hiç şüphesiz aynı kuyrukçuluk TİP'de de vardı).

MDD teorisyeni Mihri Belli 17 Aralık 1967'de SBF'de verdiği konferansta şunları söylüyordu:

«Sosyalist örgütün bir teorik eğitim eylemi vardır. Teoriyi, sosyalizmin teorisini, bilimini yaymak için, benimsetmek için elinden gelen çabayı gösterir örgüt. Nerede bir hareket, nerede bir grev var sa oraya gider. Çünkü işçi ancak böyle bilinçlendirilir. Öyle kalkıp da seçimden seçime «bana oy ver seni kurtaracağım» vaadi ile değil. Gidersin örgüt olarak grevde işçinin yanında bulunursun. Öyle olur. Nerede bir gösteri var oradasın. O zaman, ancak o zaman sen bilinçlendirme, örgütlendirme görevini hakkıyla yerine getire, bilirsin.» (Yazılar, sf. 36, Sol Yayınları, Ankara 1970)

Görüldüğü gibi TİP'nin parlamentarist örgütlenmesine ve parlamentarist ajitasyonuna, oy avcılığına karşı olarak doğru ve devrimci bir alternatif ve çalışma getirdiğini ileri süren MDD, kitle ilişkileri için belki daha aktif bir yöntem öneriyordu, ama önerilen şey de sadece o kadarla bırakıldığı için kuyrukçuluğun bir yansımasıydı. Mihri Belli, kitleyi bilinçlendirmeyi, grevlere gitmek, hareketlere gitmek biçiminde anlıyordu. Yani kendiliğinden hareketler çıktıkça onların gitmekten ibaret sayıyordu. Devrimci örgüt elbette kendisi dışında, kendiliğinden gelişen hareketlerde ajitasyon propoganda yapar, daha önemlisi bu hareketlerin disiplinini güçlendirmeğe, kendiliğinden niteliğini önlemeğe çalışır. Ama örgütün asıl görevi *kitlelere öncülük etmektir*. Siyasi örgüt kendiliğinden

gelme mücadeleyi bilinçli siyasi mücadele ye dönüştürmek, siyasi merkezi otoriteyi güçlendirmek ve sadece işçileri değil, tüm emekçi halk hareketini bu merkezin çevre sinde birleştirmekle yükümlüdür. Öncülük ancak bu şekilde sağlanır. Belli'nin söyle. diği yöntem ise kitle kuyrukçuluğundan öteye gitmez.

Burjuva Reformizminin Kuyruğuna Takılma

Kuyrukçu mücadele kitlelerin kendili. ğinden mücadelesini aşmamayı önerir. İş. çi sınıfının bağımsız ve devrimci politika sını reddeder. Kuyrukçuluğun somutlandığı nokta işçi sınıfının siyasi mücadelesini ka bul etmemektir. MDD örgütsüzlüğü önerir ken, kitle hareketlerini ise sırf ekonomik ve demokratik mücadeleler platformunda tutmak istiyordu. Tıpkı tarihteki ekono. mistler gibi, siyasi mücadeleyi burjuvazi. nin bir kesimine burjuva reformizmine bı. rakıyordu. Emekçi kitlelerin sadece eko. nomik-demokratik mücadelesini ajite edi. yor, siyasi mücadeleyi aydınlara ve gençli. ğe yüklüyor mücadelenin siyasi yanını ise başlıca anti-emperyalist mücadele olarak dile getiriyor, ve anti-emperyalist mücade. lenin ancak işçi sınıfının bağımsız *siyasi* mücadelesiyle başarıya ulaşılabileceğini ka bul etmiyordu. MDD literatürü bu konuda sayısız örneklerle doludur.

Geçen sayıda MDD'ciliğin onca keskin lafları, onca proleter devrimcilik lafazanlık ları ardında nasıl bir Kemalizm kuyrukçu. luğu yaptığını, siyasi mücadeleyi nasıl da Kemalist burjuvaziye, yani burjuva refor. mizmine bağladığını görmüştük. Kitlele. ri bu güçlerle uzlaştırmak, kitleleri onların kuyruğuna takmak için, nasıl da çaba gös. terildiği açık veya örgütlü, kaba veya ince biçimde açıkça bellidir.

MDD'nin baş ideologu Mihri Belli bu niyetini fazla gizlemeğe gerek görmeden açıkça ortaya koyarken, daha kurnaz un. surları kuyrukçuluğu ince ve örtülü yöntem lerle yayıyorlardı. Demir Döküm işçileri. nin 1969 yazındaki ünlü direnişi üzerine bir yazı yazan öncü ideologlardan Doğu Perinçek, sol kemalistlerin proletaryaya ilgisizliğinden yakınarak şunları söylüyor. du:

« ...*Türkiyede işçi sınıfının örgütlü ola. rak katılmadığı bir millî kurtuluş müca. delesi kesin zaferi sağlayamaz. Emperya. lizmin boyunduruğundan ve feodal kalın. tılardan Türkiyenin tamamen kurtulması, öncülüğü mücadele içinde kazanacak olan proletaryanın şehir ve köy küçük burjuva. zisi ve millî burjuvazi ile ittifakına daya. nacaktır. Gerçek milliyetçi, Kemalist kü. çük burjuva devrimcisi, proletaryanın bi. linçlenmesi örgütlenmesi sosyal mücadele. de sınıf olarak varlığını her geçen gün da. ha büyük bir güçle duyurmasını destekler. Tıpkı proleter devrimcilerinin, anti-emper. yalist yöndeki küçük burjuva örgütlenme lerini olumlu karşılamaları ve destekleme leri gibi. Çünkü emperyalizmin hâkimiye. tine son verecek ve feodal kalıntıları tas. fiye edecek silah proletarya ve küçük bur juvazinin bağımsız örgütleriyle katıldıkları millî demokratik cephedir.*»

«...*Anti-emperyalist çizgideki sol-kema list yazarlar da proletarya hareketi ile bağ ları olmadığı için geç uyandılar. Tekrar tekrar söylemek gerekiyor: temel gücü iş. çi sınıfı olmayan bir millî hareket, millî demokratik devrimi tamamlayamaz. Bu yöndeki küçük burjuva devrimciliğini ö. nemli görüyoruz ve gerçek müttefikler ola. rak onlara proletaryanın mücadelesine ö. nem vermelerini ve imkanlarını proleter hareketlerini yığınlara duyurma yönünde kullanmaları gerektiğini hatırlatmak isti. yoruz.*» *(Türk Solu, 12.8.1969)*

Burada açıkça belli olan şu: proletar. ya, hareket içinde öncülüğü ele geçirecek. tir. (ne zaman geçireceği belli değil) Şu anda proletarya öncü olmadığına göre kim öncü? Elbette küçük burjuva devrimcileri. Ve yazar yakınıyor: «Biz (proleter devrim ciler) sizi destekliyoruz, sizin de işçi sını fı hareketlerini desteklemeniz gerek.»

«Temel gücü işçi sınıfı olmayan bir millî hareket millî demokratik devrimi tamamlayamaz» sözü kuyrukçuluğun utan gaç itirafıdır. yani işçi sınıfının örgütlü o. larak katıldığı bir hareket millî demokra. tik devrime varır, fakat bu devrimin *ta. mamlanması* görevi hareket içinde öncü. lüğü ele geçirecek olan proletaryaya dü.

şer. (MDD'ciler çok şükür ki sosyalist devrimi proletaryaya yaptırmağı kabul ediyorlardı.)

Aynı yazıdaki şu paragraf, gene işçi sınıfı öncülüğü lafları altında *katıksız kuy rukçuluğun* belgesidir:

«Demir-döküm işçileri demokratik mü cadele içinde kazandıkları yetersiz bilinç seviyelerine rağmen, Türkiyede sınıflararası kuvvet ilişkileri konusunda elde ettikleri fikirlerle Orduyla çatışmamaları gerektiğinin bilincindeydiler. Askerlere yapılan tezahürat ve «ordu-işçi elele» sloganı proletaryanın ittifak arama ve Kemalist kadro ları kendi saflarına çekme, hiç olmazsa emperyalizmin işbirlikçisi iktidardan aldığı emirle hareket etmemesini sağlamak ih tiyacının bir belirtisi idi. Bu davranış, sözde keskin, mücadelede emperyalizme teslim olan oportünistler için örnek bir davranıştır. En devrimci sınıf olarak proletarya ittifakları gerçekleştirme ve koruma konusunda en hassas davranmak durumundadır. Küçük burjuva kaypaklıkları karşısında duygulara kapılmak proleter devrimcisinin harcı değildir. Dört duvar arasında, mücadelenin kenarından proletaryanın milli sınıflarla ittifakını reddeden sözde teoriler ortaya çıkarmak kolaydır. Ama sosyal mücadele gerçekleri gün ışığına çıkarıyor. (D. Perinçek, Türk Solu, aynı yazı)

Demir Döküm olaylarını bilmeyenler veya unutanlar varsa kısaca hatırlatalım:

1969 Ağustosunda Demir Döküm işçileri sendikal özgürlükler, uygulanmayan toplu sözleşmenin ve asgari ücretlerin uygulanması gibi ekonomik-demokratik amaçlarla fabrikayı işgal ettiler. İşveren (Vehbi Koç) polis çağırttı.

Toplum polisleri fabrika bahçesinde sabahlayan işçilere karşı, sabahın yedisinde saldırıya geçti Gerek Demir Döküm işçileri gerekse servislerle sabah vardiyasına giden diğer çevre fabrikası işçileri tarafından işçilerin güçlü bir dayanışmasıyla polis geri püskürtüldü. Bu kez işçilerin gecekondular da yaşayan eş ve çocukları da toplum polislerini bölgeden sürüp çıkarttılar. Bunun üzerine bir tuğgeneral yönetiminde askeri birlikleri ve *tanklar* gelip fabrikayı kuşattı. İşçiler generalin tüm tehditlerine rağmen fabrikayı boşaltmadılar. İsteklerinin bir kısmı kabul edilmişti, ama tamamı edilmemişti. O harekâtta (sıkıyönetim ağzıyla *operasyonda)* sorumlu generalin ne denli işçi düşmanlığı yaptığı, olayları yaşayanlar veya yakından duyanlar bilirler, gazeteler bile bunun bir kısmını yazmışlardı. İşgal devam etti. Gecenin ıssızlığında, general işçilere fabrikayı boşaltmaları için boyuna mühlet veriyordu. Buna karşı fabrika içinden işçiler, karşı tepeden ise işçi aileleri *«İşçiyiz Güçlüyüz, İşçiyiz Haklıyız»* sloganını bağırıyorlardı.

Ve general son ihtarını savurdu. Eğer gece saat 24'e kadar fabrika boşaltılmazsa, tankların ve bazukaların fabrika bahçesindeki işçilere ateş açacaklarını söyledi. Bir saata yakın geçen sessizlik ve «İşçiyiz Güçlüyüz, İşçiyiz Haklıyız» sloganları sonucunda, oradaki sendikacılar işçileri ikna ettiler. Ve işçiler aldıkları sözlere da bağlı olarak, 24'e beş kala fabrikayı boşalttılar.

Olay budur. İşçi sınıfı, en basit bir de mokratik direnişinde tanklarla ve bazukalarla karşı karşıya gelmiştir. Ve general «ben askerim, şaka yapmam, gerçekten ateş açtıracağım» demiştir. İşte Doğu Perinçek'in anladığı ışçi -Kemalist ittifakı bu dur, övdüğü «ordu- işçi elele» sloganı budur (O sloganı da işçilere civarda bulunan MDD'ciler bağırtmak istemişlerdir) Ve generallerin, subayların baskısını, tehdidini, ateş açtırma isteğini, bay yazar «küçük burjuva kaypaklığı» diye nitelemekte ve proleter devrimcilerin bu kaypaklıklar yani finans kapital despotizmi kaypaklık (!) alıyormuş karşısında duyguya kapılmayarak *ittifaklar* politikasını bozmadıklarını övüne övüne, keskin lafazanlıkla söylüyor. Ve işçilere ateş açtırmak isteyenler, onları silah zoruyla, hem de ağır silahlar zoruyla fabrikadan çıkartanlar, gözü dönmüş bir zorbalığı işveren Vehbi Koç adına uygulamağa kalkışanlar, işçi sınıfının müttefiği ilan ediliyor. İşçilerin işte o «kemalist asker kadroları kendi saf larına çekme ihtiyacından» sözediliyordu.

Kemalist küçük burjuvazi, küçük bur juva ilericilerinin misyonu, toplumdaki önemi ve yeri bilimsel bir analiz meselesidir. Bu konu devlet ve iktidar meselesi ön

planda tutulmak şartıyla işçi sınıfı sosyalistlerince tartışılır ve Parti hangi güçlerin işçi sınıfından yana kazanılması, hangi güçlerin nötralize edilmesi gereğini, proletaryanın taktikler manzumesi içinde tesbit eder. Bu ayrı bir şeydir. Ama MDD ideologlarının kuyrukçuluğu bilimde kalmamış, işçilerin somut mücadelesinde, hakim sınıflar tarafından karşılarına çıkarılan baskı unsurlarını, işçi müttefiki olarak ilan etmeğe, ve işçileri onlarla uzlaştırmağa, kadar varmıştır. Dün olduğu gibi bu gün de, «proleter devrimcilik» adına mangalda kül bırakmayanların, tarihsel ihanetleri okuduğumuz bu belgeyle, asla silemeyecekleri bir yüzkarası olarak, özeleştiri bile kabul etmeyen bir tarzda ortaya çıkmıştır. Hele aynı ihanet çizgisi, bu kez başka kisveler altında, işçi sınıfı düşmanlığı biçiminde sürüyorsa, işçilerin direnişini kıran güçleri öven bu somut ihanet davranışı üzerinde daha da titizlikle durmak gerekir. Nitekim, yazar yazısını şöyle bitiriyor:

«Gençler Demir Döküm işçilerinin mücadelesini her tarafa duyurmalı, işçilerle bağları güçlendirmelidir. Millici güçyazarlar ve gazeteciler bu konuyu işlemeli, bütün yurda duyurmalıdır. Hiçbir yurtsever, işbirlikçi iktidarın oyununa gelmemeli işçinin karşısına çıkmamalıdır. Emperyalizm ve işbirlikçilerinin Orduyu halkımızın milli demokratik devrim mücadelesine karşı çıkarma çabaları mutlaka boşa çıkartılmalıdır. Bütün bunların yapılması için Türkiyenin her tarafındaki proleter devrimcilerine görev düşüyor. Demir Döküm işçilerinin mücadelesine toplum içinden müttefikler kazanmak ve milli güçleri harekete geçirmek görevi.» (aynı yazı)

Evet bütün proleter devrimcilerine düşen görev millici güçleri yani Kemalist güçleri harekete geçirmek, yani kuyrukçuluk ve şakşakçılık yolunda devam etmek...

Nitekim bu kuyrukçuluk oyunu devam etti, 15-16 haziran olayları MDD'ci kadroların önemli bir kesiminde bir uyanış ve silkiniş getirdi. O zamana kadar gençlik ve MDD içinde en çok egemen olan slogan «ordu-gençlik elele, milli cephede» sloganıydı.» 15-16 Haziran olaylarından bir ay öncesine kadar aynı tutum devam ediyordu. Örneğin, 19 Mayıs 1970 tarihinde Ankara'da Zafer heykelinin önünde yapılan gençlik töreninde dahi aynı sloganlar egemendi ve o mitingde olanların pek iyi hatırlayacağı gibi, ordu evinin bahçesinden ve penceresinden bakan subaylara seslenmek için zamanın gençlik liderleri, tarafından binlerce gence «Atatürk Geliyor» «Ordu Göreve» diye tempo tutturulmuştu.

15-16 Haziran Büyük İşçi Hareketinin pek çok öğrenci kökenli kadroyu sarsıp uyandırdığını söylemiştik. Gerçi kuyrukçuluk konusunda hâlâ uyanmayanlar oldu. Örneğin o sırada Mihri Belli grubunun elinde olan ve bir yığın ajitasyon gazetesi niteliği taşıyan *Kurtuluş* gazetesi «Sıkıyönetim tarafsız olmalıdır» manşetini atmış, ve işçileri yargılamakta olan sıkıyönetim mahkemelerinin tarafsız olmasını yani işçi ile işveren sınıfı arasında taraf tutmamasını önermişti. Fakat o sırada Dev-Genç içinde güçlü olan Mahir Çayan-Yusuf Küpeli grubu gazeteyi dağıttırmayıp, imha etti, dağıtılan nüshaları ise toplattı.

MDD çizgisinde devrimcilik, parlak laflarla, hatta sık sık proleter devrimcilik adı altında bir küçük burjuva devrimciliği olmaktan ileri gidememiş, Kemalizm kuyrukçuluğu derinlemesine yerleştirilmek istenmiş, geçen sayıda bazı örneklerini gördüğümüz gibi dünyadan eş örnekler alınmağa çalışılmış, Castro ve arkadaşlarının da küçük burjuva bürokrasisinden geldiği ileri sürülmüştür. Yani işçi sınıfı devrimciliği, işçi sınıfı sosyalizmi benimsenmediği gibi, dünyadaki yiğit anti-emperyalist ihtilâlciler ve anti-emperyalist silâhlı mücadelelerle «Kemalist devrimcilik» aynı şeymiş gibi gösterilmeğe çalışılmıştır. Oysa bir burjuva reformizmi olan Kemalist ilericilik ile, anti-emperyalist bir küçük burjuva ihtilâlciliği olan evresel çizgiyi aynı gösteremeyiz.

MDD'ciler nice Mustafa Kemal Yürüyüşleri, Atatürk yürüyüşleri mitingleri düzenlemişlerdir. Türkiyenin bağımsızlık mücadelesi kavramını işçi sınıfından soyutlayıp, genellikle Kemalizm ajitasyonu yapmışlardır. Anti-emperyalist mücadelemizin ancak işçi sınıfı bağımsızlığı ile gerçekleşebileceği gerçeği, Mustafa Kemal bağımsızlıkçılığının yedeğinde tutulmuştur.

Örneğin Yargıtay Başkanı İmran Ökten'in ölümünden sonra cenazesinde hadise çıkaran dincilere karşı İsmet Paşa'nın gazaba gelmesiyle Ankara'da yapılan büyük bürokrat yürüyüşünde, MDD'ciler ve Türk Solu ekibi bit mez tükenmez bir şakşakçılık yapmış, Demirel kabinesinin derhal çekilmesini, istemiş, gene Atatürk Geliyor diye bağırılmış, gene Ordu göreve davet edilmişti.

Ve MDD'ciler proletaryanın anti-emperyalist öncü mücadelesini değil, daima Mustafa Kemalin millî burjuva niteliğindeki anti-emperyalist mücadelesini göklere çıkarmışlardır. Proletaryanın lafını etmekle birlikte ikide bir millicilik, millî cephe, Mustafa Kemal ya da Atatürk devrimciliği laflarını ağızlarından eksik etmeyerek, anti-emperyalist mücadelenin sınıfsal karekterini Kemalist sloganlarla gözlerden kaçırmışlar, böylece sözü edilse bile, anti-emperyalist mücadelenin temel sınıf mücadelesiyle, proletaryanın iktidar kavgasıyla bir bütün olduğunu örtbas etmek istemişlerdir. Ve Mustafa Kemal fetişizmi küçük burjuva kalabalıklarının büyük desteğini çekmek için sürdürülmüştür. Örneğin şu alıntı içinde Mustafa Kemal'in yerinin (1969 yılında) ne olabileceğini anlamak güçtür:

«Vietnamdaki yurtseverler, Arabistandaki halk savaşçıları, Güney Amerikadaki Guevaralar, Afrikadaki siyah derili kahramanlar, Amerikadaki zenci dövüşçüler, bütün dünyadaki millî kurtuluş savaşçıları, Mustafa Kemal Türkiyesinin yiğit devrimcileri, dünya halklarının en büyük yardımcıları ÇAĞIMIZIN BU SAVAŞINI MUTLAKA KAZANACAKLARDIR. BU SAVAŞ MUTLAKA KAZANILACATIR. (Gün Zileli, Türk Solu, 10.12.1968)

Güzel hamasi lafların arasında Mustafa Kemal Türkiyesinin yiğit devrimcileri sözünün yeri ne? Eğer biz bugün dünyadaki halk devrimcilerinden sözederken Türkiyenin devrimcilerini Mustafa Kemal Türkiyesinin devrimcileri diye gösterirsek, çağımızı anlamıyoruz, veya kuyrukçuluğu evrensel plana çıkarıyoruz demektir. Çağımızdaki ulusal kurtuluş savaşlarını dün ya işçi sınıfından ve dünya işçi sınıfı devrimlerinden ayrı gören, emperyalizme karşı mücadeleyi dünya sosyalist sisteminin ve dünya işçi sınıfının öncülüğünde dünya halkının verdiğini kavrayamayan, bizzat Mustafa Kemal hareketinin bile Büyük Ekim Sosyalist Devrimiyle kurulan ilk işçi devletinin yardımlarıyla başarıya ulaştığını anlayamayan, proletarya devrimleri ve halk kurtuluş savaşları çağının 1917 devrimiyle başladığını ve bugün anti-emperyalist savaşların en büyük desteğini gene sosyalist sistemden gördüğünü farkedemeyen bir anlayıştır bu...

MDD ve STRATEJİ - TAKTİK

MDD kuyrukçuluğunun partisiz işçi sınıfı gevezeliğini veya örgütsüz mücadele anlayışını, küçük burjuva radikallerine verdikleri büyük misyonları, özellikle işçi sınıfı bağımsızlığının somutlandığı ÖRGÜT PROBLEMİ üzerinde uzun uzun durarak iletmeğe çalıştık.

MDD'nin en önemli yanı, önceden de söylediğimiz gibi, strateji tartışmalarını başlatarak yola çıkmasıydı. MDD Türkiye sosyalist hareketinin çok uzun yıllar çözülmemiş proleterya partisi meselesini çözmeden, partisiz strateji biçmeğe çalışarak yola çıktı ve yukarıda antlattığımız gibi başlangıçta ÖRGÜT sorununu, GEREKEN DEMOKRATİK TÜRKİYE'ye erteledi. Küçük burjuva karakterli bir hareketin, asker-sivil aydın zümreye bel bağlayan bir tavrıydı bu. Onlara göre emekçi halkın uyanması, proletaryanın bilinçlenip örgütlenmesi uzun bir zaman meselesiydi, hazır örgütlü devrimci potansiyellerden yararlanmak gerekirdi. Ancak o zaman proletaryanın gerçek örgütü kurulabilecekti. Bu Filipin demokrasiciliğinde proletarya partisi kurulamazdı.

Bu nedenle orijinal MDD tezi teorisyenlerine çok uygun gelen bu formüller, gerçekte işçi sınıfı sosyalizminin dışındaydı. Onlar partiye gerek görmedikleri için rahatlıkla strateji tartışıyorlar, güçbirlikleri kuruyorlar, bol bol proleter devrimci hareketimizden sözediyorlar, dergicilikle, dergi yazı kurullarıyla ve birtakım küçük burjuva dernekleriyle «millî

demokratik devrim mücadelesinin» güçlenmekte olduğuna inanıyorlardı.

Millî Demokratik Devrim stratejisi ilk önerildiği biçimiyle öyle karmaşık bir tez değildi. Genellikle birkaç kalıp içinde, hatta on cümlede özetlenebilecek bir tezdi:

«Türkiye emperyalizme bağımlı, yarı sömürge yarı feodal bir ülkedir. Emperyalizmin yerli müttefikleri işbirlikçi burjuvazi ile feodal mütgallibedir. Buna karşı devrimin anti-emperyalist ve anti-feodal yani millî ve demokratik niteliği ağır basmaktadır. Önümüzdeki aşama bu nedenle Millî Demokratik Devrim aşamasıdır. Millî Demokratik devrim, şehir ve kır proletaryası ile şehir ve kır küçük burjuvazi dahil tüm millî sınıf ve tabakaların ortak mücadelesiyle başarılacaktır. Asker-sivil aydın zümre (Kemalistler) milliyetçi bir devrimci potansiyeldir. Proleter devrimcilerinin görevi tüm millici sınıf ve tabakaları millî cephede birleştirip, TAM BAĞIMSIZ VE GEÇEKTEN DEMORATİK TÜRKİYE'yi kurmak için mücadele etmektir. Her kim ki bu görüşlere ve eylemlere karşı çıkarsa oportunisttir.

Sürekli gençlerin genç kadroların kafasına kurulu bir plak gibi aralıksız tekrarlanan, ve gençlerin de bunları papağan gibi tekrarlaması istenen MDD reçetesi buydu.

Elbette MDD tartışmaları, kadrolar arasında çeşitli kavram kargaşaları getirmesine rağmen bilinç ve bilgilenme düzeyinin genel olarak yükselmesine yardımcı olmuştur. Ama, bitmez tükenmez laf ebelikleri biçiminde başlatılan bu tartışmaların teorik ve pratik sonuçlarına baktığımızda zararları yanında hafif kalmaktadır. Eğer MDD tezi, bir küçük burjuva kuyrukçuluğu olarak değil de bir işçi sınıfı sosyalizmi önerisi olarak gelseydi ve herşeyden önce proletaryanın merkezi örgütlenmesini, kadroların merkezi disiplin içinde, bilimle donanarak ve işçi sınıfı, yoksul köylü pratiğiyle yoğurularak, örgütsüzlük anarşisine düşmeden yetişip gelişmelerini sağlayabilseydi, TİP'in parlamentarizmine karşı bürokrat atılımcılığını değil, gerçek proletarya hareketini başarabilseydi, TİP'e karşı zorbaca saldırılarla değil, organlar içinde ideolojik mücadeleyle, ve bilimi egemen kılarak, işçi sınıfına giderek mücadele edebilseydi, s anırız ki bugün çok farklı bir durum olurdu.

Ama MDD ideologlarının küçük burju va karakterleri, o zamanki maddi şartlarla, kıpırdanan bürokrat radikal muhalefeti ile birleşince bu durumun tam tersi oldu.

Elbette gençliğin anti-emperyalist mücadelesi harekete ve emekçi halk gelişimi ne çok şeyler kazandırmıştır, bunlar inkâr edilemez, ama sosyalist gençlik liderleri işçi sınıfı sosyalizmi ile ve işçi sınıfı pratiği ile kaynaşacak bir mücadele vermemişlerdir. Bu gidişte, TİP yöneticilerinden sonra sosyalist gençlik liderlerini yanına çeken MDD teorisyenlerinin büyük payları vardır.

MDD tartışmalarının getirdiği en önemli şeylerden birisi de cephe meselesiydi. Geniş cephe sloganıyla ortaya çıkan, sonra bunu millî cephe şeklinde vurgulayan MDD'ye karşı TİP yöneticileri sanki bir karşı tez ilan etmeğe mecburmuşlar gibi «dar cephe» görüşünü savunmağa başladılar. MDD'cilerin demokratik devrim sloganına karşı, önceden hiç adını etmedikleri halde, parti programında ve yöneticilerinin demeçlerinde ne öz ne biçim olarak sözedilmediği halde «sosyalist devrim» şiarına ve stratejisine sahip çıktılar. Ve anlamsız bir teorik kör döğüşü başladı. Oysa mesele, MDD'nin cephe tezini ve demokratik devrim görüşünü getirmesi biçiminde değil, bu tezleri, bu stratejiyi nasıl sunduğuydu.

Eğer bu noktadan yaklaşılsaydı, işçi sınıfının evrensel bir politikası olan cephe politikası kabul edilip, bunun işçi sınıfı öncülüğündeki şartları bilimsel olarak konulabilseydi, tartışmalar soyut bir «demokratik devrim-sosyalist devrim» çekişmesi olmaktan çıkıp, gerçek sınıf temeline oturacak, işçi sınıfı meselesi gündeme gelecekti.

Ne TİP ile MDD arasındaki gruplaşmalar, ne de bunların temel tartışmaları olan geniş cephe-dar cephe, demokratik devrim sosyalist tartışmaları işçi sınıfı sosyalizmi ile burjuva ve küçük burjuva sosyalizminin gerçek ayırım çizgileri olmamıştır. Çünkü proletarya meselesi, öncüllük meselesi, proletaryanın bağımsız politi

kası meselesi, devlet ve iktidar meselesi bütün bunların düğümünü çözecek proleterya partisi meselesi bilime sımsıkı sahip çıkarak ve onun evrensel prensiplerini uygulayarak ele alınmadıkça, ele alınsa bile bunun pratiği yapılmadıkça, proletaryaya ait olan ve olmayan sosyalist çizgiler arasındaki gerçek ayırım hattı çizilemezdi, proletarya sosyalizmi gerçek rayına oturup, diğer sapmalar sağlı sollu bunun dışında kalamazdı.

MDD STRATEJİSİNİN TEMEL YANILGILARI

Türkiyede önerilen MDD tezinin sınıfsal karakterini döne döne vurguladık. Şimdi, önerilen tezleri, ele alıp, ana yanılgılarını odak noktaları halinde özetlemeğe çalışalım:

Sosyal Devrim Sorunu

İlkel biçimlenişiyle yerli MDD tezinin bir türlü kavrayamadığı sorun Sosyal Devrim sorunuydu. Belki savunulan görüşler sosyal devrimi şu veya bu şekilde yansıtmağa çalışmışlardır. Ama sözünü etmekle birlikte MDD'nin teori-pratik bütünlüğünde bilimsel olarak ele alınmayan öz bizce buydu.

Burjuva devrimleri yapıldıktan sonra çağımızdaki sosyal devrim meselesinin sosyalist üretim tarzına geçecek sosyal devrim olduğu gerçeği MDD çizgisi tarafından kabul edilmekle ve bilinmekle birlikte, bu gerçek çoğu kez ihmal edilmiştir.

Örneğin emperyaliz m bir dış güç olarak alınmış, anti-emperyalist mücadele her şeyin üstüne çıkarılmış, bu mücadelenin sınıfsal karakteri boyuna çarpıtılmıştır. Gene, devrimin anti-feodal (demokratik) karakteri abartılmıştır, ve gerçekten de daha sonra biribirlerini suçladıkları gibi demokratik devrim ile sosyalist devrim (sosyalizmin kuruluşu) arasına setler çekilmiştir. Devrim iki aşama ve dolayısiyle iki sıçrama şeklinde sunulmuştur. Bu durumda, diyelim ki Çin' de, Vietnam' da, veya çeşitli Doğu Avrupa ülkelerinde demokratik devrim'den sosyalist devrime hangi sıçramayla geçildiği izah edilememiş, daha sonra bu boşluğu gidermek için bazı kesimlerce kesintisiz devrim sloganı atılmıştır.

Temel meselenin sosyal devrim olduğu, yani amacın sosyalizmi kurmak olduğu sık sık tekrarlansa bile, sosyal devrim meselesi iyi kavranılmamış, sosyal devrim ile, bu devrimi başlatan politik devrim kavramları iyice anlaşılamamış, sosyalist devrim ile demokratik devrim *kavramları* teorice içiçe geçirilmiş, ama mekanik biçimde araya Çin sedleri gerilmiştir: İki aşama diye o denli vurgulamanın yapılması, politik devrim ile sosyal devrim arasındaki diyalektik bağı kavrayamamaktan doğar. MDD sorumluları bu gerçeği kavrasalar bile, «müttefikleri» ürkütmemek için, sosyalizmi kaf dağının ardına bırakmışlardır.

Sosyal devrim insanlık tarihinin akışı içinde bir sıçramadır. İşçi sınıfı öncülüğündeki politik devrimler ise bu sıçramanın iktidar probleminde somutlandığı durumlardır. Yani üretim tarzının değişmesi, tarihsel perspektifte sosyal bir sıçramadır. Fakat bu sıçrama, ancak işçi sınıfı öncülüğündeki bir politik sıçrama ile tezahür eder. Bu meselenin düğümlendiği nokta ise *iktidar sorunudur.*

İşçi sınıfı, sosyal devrimi gerçekleştirmek üzere, egemen sınıflara karşı, işçi sınıfı öncülüğündeki devrimci güçlerle iktidarı ele geçirmek zorundadır. Bu iktidar sorunu ise, her ülkenin kendi şartlarına göre bir ittifaklar, politikasından yani yedek güçlerin, nötralize edilecek güç lerin v.b., en doğru şekilde çözümlenmesinden geçer. Elbette karşı devrimci güçler, emperyalizmin durumu, o toplumun dünya toplumu içindeki yeri, bunların hepsi proleteryanın iktidar yolunu belirleyecek şekilde somut bilimsel analizlerle ele alınmalıdır.

MDD'ciler sosyal devrimin burjuva demokratik karakterini fazlasıyla abartmışlar, politik iktidarın görevleri içinde feodalitenin tasfiyesi meselesini döne döne vurgulamışlardır. Bu niteliğiyle, devrimi adeta bir burjuva demokratik devrimmiş gibi göstermişlerdir. Elbette devrim, Türkiye'de prekapitalist ilişkileri tasfiye

etmek ve toprak hürriyeti getirmek, kırlarda gerçek demokrasiyi kurmak bakımından bir dizi alt yapı ve üst yapı değişikliği yapacaktır, ama büyük kapitalist toprak tekelleri dahil, büyük üretim araçlarının kamulaştırılması görevini, kuru bir anti-emperyalist görevler diye geçiştiremeyiz. MDD'ciler, devrimin bu büyük alt yapı görevlerini geçiştirerek, anti-feodal yanını fazlasıyla vurgulamışlar, anti-tekel görevleri ise anti-emperyalist sloganıyla özetlemişler, buna örnek olarak da Nato'dan, AET' den çıkma gibi emperyalist bağımlılıkları kesmeği göstermişlerdir. Ama tekellerin kamulaştırılmasının sosyalist kuruluşa yönelik özünü vurgulamamışlardır.

Şu halde herşeyden önce bir iktidar meselesi olan devrim, aynı zamanda iktidar gerçekleştikten sonra; bir program meselesidir. MDD bu şekilde program meselesine hiç yanaşmamış, işbirliği yapmak istediği asker-sivil aydın zümrenin daha da geniş desteğini alabilmek için anti-emperyalist vurgulamayla yetinmiş, milli yetçilik duygularını güçlendirmeğe ve okşamağa çalışmış, büyük üretim araçlarının kamulaştırılmasına pek dokunmamıştır. Böyle olunca, devrimin milli yanı, emperyalistleri kovmak ve işbirlikçileri iktidardan uzaklaştırmak diye tanıtılmış, ama devrim programında işbirlik araçlarının ne olacağı pek sözkonusu edilmemiş veya bunun ajitasyonu, propoçi adı verilen zümrenin elindeki üretim gandası yapılmamıştır.

Bu kısım kuyrukçuluk nedeniyle hasıraltı edilince, kala kala sosyal devrimin demokratik (anti-feodal) görevleri kalmıştır. (Biz bu terimi «prekapitalist ilişkilerin tasfiyesi» deyimiyle izah etmeği tercih ediyoruz.) İşte sosyal devrimin altyapı görevlerinde anti-feodal görevler vurguyla ön plana çıkarıldığı için, devrimin burjuva demokratik karakteri fazlasıyla ağır basmıştır.

MDD'nin sosyal devrim problemini anlayamaması, program meselesini de anlayamamasını getirmiştir.

Bilindiği gibi, cephe politikası bir ittifaklar konusudur. Ama bu ittifaklar, ortak hasıma karşı bir programda somutlanır. Bu program işçi sınıfının asgari programıdır. Ve bu asgari program, elbette toplumun sonuna kadar devrimci ve bu nedenle öncü sınıfı olan proletaryanın toplumu ileri götürmesinin temelini de içinde barındırır. İşçi sınıfı, müttefik sınıf ve zümrelerin politik gelişimini de yönlendirerek bu programı, cephe ve ittifaklar bütünlüğünde gündeme getirir .

Programsız ve genel sözlerle geçiştirilen bir cephe olamaz. Eğer MDD, demokratik devrimin meselesini bir asgari program meselesi olarak doğru özüyle getirseydi strateji tartışmaları bu denli gereksiz yere ön plana geçip, ideoloji kargaşasının doğması önlenebilirdi. İşçi sınıfının asgari programı olarak gelecek bir demokratik devrim programı, doğal olarak işçi sınıfının bu program esaslarını, müttefikleriyle birlikte nasıl yürüteceği sorununu ve dolayısiyle işçi sınıfı partisinin öncülüğü meselesini ortaya getirirdi. Oysa MDD, işçi sınıfının asgari programının uygulanacağı ortamı, işçi sınıfı dışındaki güçlerin işçi sınıfına ve müttefiklerine sağlayacağını ummuş ve beklemişdir. Ne varki, dünya tarihinin defalarca gösterdiği gibi işçi sınıfının kendi politik ve fiili gücü olmadan işçi sınıfının asgari programı asla gerçekleşemez. Kaldı ki bu asgari program, politik mücadelede işçi sınıfının örgütlü öncülüğünü zorunlu görür.

Asgari ve azami program meselelerinin net bir şekilde konulmamış olması, çoğu zaman geçiştirilmesi veya üzerinde vurgu yapılmaması, iki aşamalı devrim yanılgısını getirmiş ve sanki işçi sınıfı iki kez devrim yapacakmış gibi kavram kargaşasını 'doğurmuştur. İşçi sınıfının öncülüğü esas alındığında bile işçi sınıfının önce müttefikleriyle milli demokratik devrim yapacağı sonra yeni bir sıçrama ile tek başına iktidara gelmek için bir devrim daha yaparak bu sefer de sosyalist devrimi gerçekleştireceği kanaati yaygınlaştırılmıştır.

MDD ideologları, önceleri milli demokratik devrimden ötesini es geçip müttefiklerini ürkütmemek için sosyalizm kelimesini bile yasaklarken daha sonraları hareketin zorlamasıyla milli demokratik dev-

rim ile sosyalist devrim arasında «aşılmaz Çin Duvarları» olmadığını belirtmişler, fakat yine de «hele bir Millî Demokratik Devrim olsun ondan sonrasını o zamanın toplumsal şartları ve dengesi tayin edecektir» tezinden vazgeçmemişlerdir. Zaten meselesinin böyle konuması da MDD'nin genel çizgisinin doğal bir sonucudur:» MDD'de öncü işçi sınıfı olmayınca sonrasının ne olacağı bilinemez...»

MDD hareketi, işçi sınıfının asgari programının, azami programı ile çelişmediğini, tersine azami programın uygulanmasına gidecek yolda temel yapı taşlarını koyacağını, asgari programın, genel muhtevasıyla azami programın hedeflerini *öz olarak* içereceğini göstermemiş, esas olarak *demokratik devrim stratejili asgari programla* iktidara gelecek olan demokratik halk cephesinin öncüsü işçi sınıfı ile müttefikleri arasındaki çelişkinin, genel olarak antagonist (uzlaşmaz) karakterde olmayacağını, sosyalist kuruluşa doğru giden yolda uygulanacak halk cephesi programının -ki aynı zamanda işçi sınıfının asgari programıdır bu- öncü işçi sınıfı ile birlikte bütün müttefiklerinin de çıkarları doğrultusunda olacağını, demokratik halk iktidarı sonrasında sınıflar mücadelesinin daha önceki toplum biçimlerinde olduğu gibi bir iktidar savaşı biçimine bürünmeyeceğini açıkça belirtmemiş, hatta «Millî demokratik devrimden sonra ne olacağını o durumun şartları belirler» diyerek işçi sınıfının yeniden iktidar mücadelesine girişip bir politik sıçramanın (yani sosyalist devrimin) daha olacağını açıkça telmih etmişdir.

Açıkça görüldüğü gibi bütün bu yazılanlar doğuştaki günahtan -kuyrukçuluk politikasından- kaynaklanmaktadır. Birinci aşamada yani millî demokratik devrim sıçramasında öncülüğü işçi sınıfının dışındaki güçlere bırakan bu politika, sosyalizme varılabilmesi, yani işçi sınıfı iktidarının gerçekleşebilmesi için bir ikinci politik sıçramayı -sosyalist devrimi- daha ön görmek zorunda kalıyordu.

Gerçi gerek burjuva, gerekse işçi sınıfı devrimleri sosyal devrimlerdir. Ama prekapitalist ilişkilerin tasfiye edilmedikleri ülkelerde bu iki sosyal devrimin görevleri yan yana, emekçi halkın devrim görevleri olarak durmaktadır. Ve hem burjuvazi devrimci barutunu çoktan yitirdiği için, hem de -örneğin Türkiye'de- kapitalizmhakim üretim ilişkisi olduğu için, sosyal devrimi başlatacak politik devrim, hangi güçlere karşı verilecek olursa olsun, mutlaka işçi sınıfı öncülüğündeki bir devrimdir. İşçi sınıfı, müttefikleriyle birlikte geldiği zaman, devrimin önündeki demokratik (anti-feodal) görevleri elbette ilk ağızda yerine getirecek, yani burjuvazinin yarım bıraktığı burjuva sosyal devrimini tamamlayacaktır. Ama işçi sınıfı bunu yaparken, aynı zamanda kendi sosyal devrimini de başlatmak ve sosyalizmi kurmağa hazırlanmak üzere, büyük üretim araçlarından başlayarak kamulaştırmalara girişecek, onlardan yaratılan değerin tekrar topluma (kamu mülkiyetine) dönmesini sağlayacaktır. Dolayısiyle, nihai amaç sosyalizmi kuracak olan sosyal devrimdir, ama burjuva sosyal devriminin tamamlayamadığı milyonlarca yoksul ve küçük köylünün özgürleştirilmesi, amacıyla kırlarda demokratlaşmanın ekonomik temelleri de hemen atılacak, fakat bu dahi ilerideki kollektivizasyonu zorlaştırmayacak biçimde yapılacak, burjuva devrimlerinde olduğu gibi özel mülkiyet duygusu teşvik edilmeyecektir. Örneğin toprağa (özel mülkiyete) kavuşan köylülerin hemen kooperatifler biçiminde örgütlenmesi teşvik edilecek zaten mülk sahibi olan küçük ve orta köylülerin de kollektif tarıma yönelmeleri teşvik ve ikna metotlarıyla sağlanacak, bunun yanı sıra büyük kapitalist toprak işletmeleri kamu mülkü haline getirilecektir.

MDD meseleyi temelde bir sosyal devrim olarak almayıp, kısa vadeli planlar ve dar görüşlü düşünceler içinde kalınca, sosyalizmi kurmayı ne denli amaçlarsa amaçlasın, sosyalizmi önemsemez duruma düşmüştür.

Devlet ve İktidar Sorunu

MDD teorisyenleri sosyal devrimin özünü kavrayamadıkları için devrimin devlet ve iktidar sorunun da muğlak bırak-

mışlardır. Bilindiği gibi sosyal rejimin ger çekleşebilmesi için işçi sınıfı ve müteffik. lerinin iktidara gelmesi ile birlikte sosyal devrimi gerçekleştirecek biçimde milita. rist-bürokratik mekanizmanın yeni baştan düzenlenmesi gereklidir. Oysa MDD ideolog ları işçi sınıfı öncülüğündeki politik ikti. darın politik (Üst yapı) görevlerini bilseler bile kabul etmek istemediler? Çünkü on. lar yakın vadede bir «Küçük burjuva atı. lımı» bekliyorlardı. Ne varki sosyal bir dev rimin ayrılmaz bir parçası olan politik ik. tidar meselesi öyle basit bir sorun değil. di.

Gene gerçek demokrasi meselesini sa. dece prekapitilst ilişkilere son verilmesi biçiminde ele almak, genel bir bilimsel doğ ruyu, mekanikleştirip çarpıtmak, bu ne. denle burjuva demokratik devrimin demok rasisi ile, işçi sınıfı öncülüğündeki bir halk demokratik devriminin demokrasisi arasın. daki farkı görememektir.

Hiç şüphesiz, demokrasi, anti-feodal görevleri içerir. Ama meseleyi orada sı. nırlamak, sadece o bilimsel tanımla yetin mek, bizi yanılgılara götürür.

Örneğin, batıda prekapitalist ilişkiler tasfiye edilmiştir ve burjuva demokrasisi gelmiştir. Ama halk demokrasisi ile sözü edilen demokrasi aynı şeyler olabilir mi?

İşte sosyal devrim meselesini kavra. yamayan dar görüşlü mekanik anlayış, işçi sınıfı öncülüğündeki bir halk demok. ratik devriminin demokratik fonksiyonu. nu, gidip bir formüle, bir kalıba uyarla. makta, ve sırf orada kaldığı için, mesele. yi tüm şartlardan soyutlayıp tek başına, mekanik bir slagon alarak aldığı için, halk demokrasisi ile burjuva demokrasisi ara. sındaki büyük nitelik farkını görememek. tedir. Batı burjuvazisi de kırlarda hürriyet ve demokrasi sağlamıştır, sosyalist ülke. lerdeki işçi sınıfı da aynı hürriyeti getir. miştir. Şimdi bunlardan her ikisinin de maddi temeli prekapitalist ilişkilerin tas. fiyesidir diye bir genel doğruyla yetinir. sek, işçi sınıfı öncülüğündeki ikitdarın ne politik karakterini görebiliriz, ne de bu iktidarın üst yapı görevlerini farkedebili. riz. Dolayısiyle halk demokrasisi ve gide. rek sosyalist demokrasi -ki bunların hepsi işçi sınıfı demokrasisinde kaynaklanır- le burjuva demokrasisi arasındaki farkı kav. rayamayız.

Bütün bu temel yanılgılar bilime bağ lı olmamaktan, boş slogancılıktan ve şe. matik düşünmeden kaynaklanmaktadır. Ve sosyal devrim ile politik devrimin diya lektik ilişkisini özümlemeden, devrimin alt yapı görevleriyle üst yapı görevleri a. rasındaki ilişkiyi anlamadan, kısacası dev. rimin sınıfsal karakterine uygun ekono. mik politik bütünlüğü göremeden ve dev. rimin iktidar meselesini, devlet meselesini, iyi kavramadan yapılan tüm gevezelikler ve tahliller derin bir yanılgıyı oluşturmuş. tur. Demokratik görevler meselesini ve dev rimin diğer sosyal görevlerini, söz konusu devletin kimin çıkarlarına uygun bir me. kanizme olduğunu bilerek ele almak gere. kir. Burjuvaziye hizmet eden mekanizma ile işçi sınıfı öncülüğündeki halk iktidarı. na hizmet edecek mekanizma arasındaki fark, devrimin sınıfsal karakterini ve do. layısiyle sosyal devrimi belirleyen başlıca faktörlerden biridir.

Emperyalizm Sorunu

MDD'nin üçüncü önemli yanılgısı, yu. karıda sözünü ettiğimiz biribiriyle sıkıca ilişkili yanılgıların bir sonucuydu.

MDD, sosyal devrim meselesini temel de kavramadığı ve küçük burjuva bürok. ratlarından birtakım görevler beklediği i. çin emperyalizm ve Türkiye arasındaki ilişkileri de yanıltıcı bir tarzda ele almış, daha doğrusu, kendi sübjektif görüşlerine uyacak biçimde tahliller yapmıştır. MDD' nin sınıf tahlilleri ve yerli egemen sınıflar. la emperyalizm arasındaki bağıntılar ko. nusundaki görüşleri, bilimsel bir tahlil ve gözlem sonucunda çıkmamış, tersine önce sübektif bir devrim stratejisi çizilmiş, ve o amaçlara uyacak bir ajitasyon-propogan dayı yapabilmek için, tahliller bu keyfi i. biseye uydurulmak istenmiştir.

MDD, emperyalizmi bir dış güç ola. rak görmüş. Özellikle ajitasyonunda, Na. to, ikili antlaşmalar, AET, Amerikan üs. leri gibi emperyalist ilişkiler üzerinde dur muştur. Şüphesiz ki bu ajitasyon birtakım yurtsever küçük burjuvaları, Kemalistleri «milli cephe»ye çeker ve milliyetçi duygu

lar anti-emperyalist bir öz kazanabilir, ama böyle bir ajitasyon ve tahliller silsilesi, ne devlet ve iktidar ne de sosyal dev rim sorununu, yani kısaca işçi sınıfının bağımsızlığı sorununu çözmeğe yetmez. Ve çözememiştir de...

Gene MDD'ciler şu genel doğruyu sık sık tekrarladılar: «Emperyalizm en gerici sınıflarla en başta feodaliteyle işbirliği yapar.» Oysa bize düşen sorumluluk, doğru da olsa böyle kalıplarla yetinmemek bu işbirliğinin niteliğini, mahiyetini doğru olarak tesbit etmektir. Genel kalıplar birşeyi çözmeğe yetmez. MDD'ye göre emperyalizmin başlıca ortakları yerli işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütegallibe idi.

İşbirlikçi burjuvazi, gerçekte komprador burjuvaziden nicelikçe farklı olan bir zümredir. Oysa Türkiyenin büyük burjuvazisi elbette emperyalizmle işbirliği yapıyordu, ama bu burjuvaziyi eklenti küçük bir varlık olarak görmek yanlıştır. Türkiye burjuvazisi yerli finans kapital ağı içinde uluslararası finans kapital, ile içiçe bir şekilde pek çok ekonomik bağ içindedir. Ve Türkiye'deki sömürüde, birinci derecede ağırlığı vardır. Türkiyedeki büyük burjuvazi tekelci yapıdadır. Onu bir takım sömürge ülkelerdeki acenta burjuvazisi olan komprador burjuvazi derecesinde önemsiz bir güç olarak göremeyiz. Aradaki fark nicelikte değil, niteliktedir Büyük sanayi ticaret, tarım ve emlak sermayesi banka sermayesi ile birleşerek tekeller biçiminde, yabancı sermayeyle içiçe girmiştir ve yerli sermayenin bu merkezi tekelci yapıdaki hissesi oldukça büyüktür. Sanayinin önemli bir kısmının nitelikce montajcılık olması, Türkiye'de finans kapital olgusunu inkâr etmemizi, doğurmamalıdır. Bu özelliğiyle, emperyalizm Türkiyede sadece dış bir güç değildir. Aynı zamanda büyük metropollerden başlayan ve Türkiye finans kapitalinden geçerek, tefeci-bezirganlık aracılığıyla en ücra köye kadar uzanan ve devleti elinde tutan bir iç güçtür de...

Feodalite Yanılgısı

MDD tezi Türkiyeyi yarı-feodal bir ülke olarak görmekteydi. Çünkü evrensel milli demokratik devrimler yarı-sömürge ve yarı-feodal ülkelerde gerçekleşmişti. Türkiyede de MDD'ciliğin geçerli sayılması için Türkiyenin yarı-feodal bir ülke olması gerekiyordu.

Ayrıca asker sivil aydın zümrenin ağalara karşı allerjisi vardı, Emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütegallibe tahlili, sadece propaganda olarak geçerli olmayacak, aynı zamanda sözkonusu millici ve ağa düşmanı güçlere karşı da iyi bir ajitasyon niteliği taşıyacaktı. Binbir dereden su getirilerek Türkiyede feodalitenin varlığı ispata çalışılıyordu.

Oysa o sıralarda Türkiyede büyük burjuvazinin tekelci sermaye özelliğini, uluslararası ve yerli finans kapital birlikteliğini gösteren Dr. Kıvılcımlı, karşı-devrimin bu temel gücünün yedek gücü olarak tefeci-bezirgânlığı gösteriyor, Türkiyedeki «Modern-antika» kaynaşımının, yani kapitalist-prekapitalist kaynaşımının finans kapital ile tefeci - bezirgân lığın rezonansı şeklinde ortaya çıktığını vurguluyordu.

Ülkemizde kırlardaki prekapitalist ilişkileri hakim olarak tefeci - bezirgânlık temsil eder. Bu sınıf, finans oligarşisinin Türkiye'ye ithal ettiği veya Türkiyede ürettiği ürünleri köylere kadar pazarlayan, keza köylünün elinden ucuza mal kapatıp büyük pazarlara tekelci sermayenin eline veya kentlerdeki pazarlamaya ileten ya da kentlerde bizzat pazarlayan bir sınıftır. Keza simsarlık, komisyonculuk, devletin çeşitli yiyecek, giyecek, yakacak ihaleleri de bunların aracı elinden geçer.

Burjuva ideologlarının aracı tüccar diye adlandırdığı bu sınıf, aynı zamanda tefecilik yoluyla köylünün elinden ucuza ürün kapatmak için onu borçlandırır ve zamanı gelince ürüne istediği fiyatı koyar. Tefeci-bezirgânlık, Osmanlı imparatorluğunda tefecilik yoluyla, hatta devlete bile borç verip, vergi toplama hakkını alarak, toprak üzerinde mülkiyet kurmuş, ve derebeğleşmiştir. Ama bunların prekapitalist karakteri feodallikte değil, tefecilik te ve antika ticarettedir. Böyle tefeci bezirgânlık sü-

rekli olarak toprak mülkiyeti ile içiçe gitmektedir. Sadece kapitalist gelişim değil,aynı zamanda tefeci-bezirgân sömürüsü de köylülerin yoksullaşmasını ve topraktan kopmasını hızlandıran bir faktördür. Tefeci-bezirgân ya elindeki parayla, toprak satın alır veya çoğu kez, verdiği borç paranın karşılığı olarak toprağa el koyar. Topraklarını gitgide geliştiren tefeci-bezirgân ya kapitalist üretim ilişkileri içinde işçi, ırgat, çalıştırarak üretim yapar, bu şekildeki toprak mülkiyeti, yarı feodal değildir, bu *zengin köylü* mülkiyetidir. Veya; tefeci-bezirgân toprağını ortakçıya, yarıcıya verir. Bunların yanında toprak sahibi tefeci-bezirgânın daha büyük kârlar içeren sömürüsü ticaret, emlak rantiyeliği ve tefeciliktir. Kaldı ki ortakçılık ve yarıcılık gene tefecilikle içiçe gider, çünkü bezirgân, ortakçıya veya yarıcıya toprağını verirken ona tohum, gübre ve bir miktar da para verir. Hasat zamanı ise ortakçının payına düşen ürünü ayırırken, bu borçlanmanın bedelini ondan fersah fersah çıkarır. Gene kış boyunca, ortakçı başı sıkıştıkça aynî ve nakdî olarak tefeci-bezirgâna borçlanır. Bütün bu olgular toplumumuzda önemli yeri olan prekapitalist ilişkilerin klasik feodalite ile ilgisinin ne denli zayıf olduğunu gösterir.

Tüm bu gerçekler Türkiyenin yarı feodal bir toplum olmadığını açıklar. Eğer tefeci-bezirgânlığın bir yandan tarihsel geçmişini ve önemini, öte yan 'an bugünkü kapitalizmle olan alışverişir bir ayağını kapitalizmi içine uzatmış c rumunu bilimsel olarak kavrayamazsak, 'Türkiyedeki prekapitalist ilişkileri şematik bir anlayışla yorumlarız, ya Türkiye hepten kapitalisttir deriz, kırlardaki tefeci-bezirgânlığı sanki modern kapitalist sınıfmış gibi ticaret burjuvazisi diye ilân ederiz, ve tekelci çağda ticaret burjuvazisinin ayrı bir sosyal güç olamayacağı gerçeğini gözden kaçırır ve Türkiye'yi baştan aşağı kapitalist bir toplum gibi görürüz (Emek dergisi v.b.) veya Türkiye'nin prekapitalizmini feodaliteye sığdırıp, yeni yanlış tahlillere giderek, birtakım şablonlar peşinde koşarız. İşte MDD bu yanılgılardan ikincisine düşmüş ve kadrolara yanlış bilinç götürülmesine sebep olmuştur.

MDD ve Strateji Abartması

Milli demokratik devrim hareketinin önemli özelliklerinden biri önceden de belirttiğimiz gibi strateji meselesini abartması, stratejiyi hemen her şeyin üstüne çıkarmasıydı. Tartışmaların düğümlendiği nokta strateji meselesiydi. Her yerde herkes tarafından stratejisi imiş gibi her şey orada odaklaştırılmak isteniyordu. Çünkü MDD hareketi için önemli olan işçi sınıfımızın örgütlenmesi ve öncü görevini yüklenmesi değil, «millici cephe» nin «milli» demokratik devrim *stratejisiyle* duruma el koymasıydı.

Strateji tartışmaları kördövüşünde başlıca şu iki nokta hasır altı ediliyordu:

1) Sosyalist hareketin en acil işçi meselesi işçi sınıfı partisinin oluşturulması sorunuydu.

2) Parti olmadan ne strateji tesbit edilebilirdi, ne de proletaryanın taktikleri çizilebilirdi. Strateji ve taktikler meselesi dergi yazı kurullarının görevi olamazdı.

«Ayağı yerden (sosyal ekonomi ve gerçek sınıflandan) kesilenin yapacağı ne olabilir? Sosyalizmi ipe serip, üzerinde *«cambazlık»* yapmak!.. Her şey gibi *«Proletarya partisi»* şartlara, *«Şartlar»:* MDD'nin *«bütün» «Mevzileri zapt»* etmesine, Mevzi zabıtları da sırf *Propagandaya* bırakılır. Böylece gününmüzün en yakıcı problemi *Parti:* masaldaki suya düşmüş balta'ya «dönüştürülür.» (Devrim Zorlaması, H. Kıvılcımlı, sf. 191)

Partileşme konusunda elbette ideolojik birlik şarttır. Fakat ideolojik birliğin esası:

1 — Sosyalizmin bilimine ortodoksça sahip çıkmak, 2 — Bilim ışığında toplumu doğru analiz etmek, 3 — Somut şartların somut tahlilinden çıkacak olan devrimci pratiği parti eliyle uygulamaktır.

MDD hareketi bu yolu izleyebildi mi? Gerçi kendi anladığı şekilde toplumsal analizler yaptı ve buna uygun yolu çizdi. Fakat herşeyden önce sosyalizmin biliminin öngördüğü prensipleri, özellikle düşük bilinç ortamında yerleştirmek gerekmekteydi. Oysa işçi sınıfı partisi olmayan TİP'e karşı, MDD hareketi de işçi sınıfı sosyalizmini temsil edemedi, kadrolara bu bilinci

yerleştiremedi. Gerçi o yıllarda pek çok bilimsel kitap yayınlandı ve okundu, ama bu okunanlar bilgi düzeyinden çıkıp, bilinç haline dönüşemedi. Bunların bilinç haline dönüşmesi ancak pratik içinde olabilirdi, Teori ile Pratiğin kaynaştığı nokta ise ancak ÖRGÜT olabilirdi. Sözünü ettiğimiz bu temel olmayınca, «proleter devrimci hareket» bir «işçi sınıfı politik hareketi» olarak pratikte somutlanamadı, slogan halinde kaldı. Örgütte somutlanmayan ideoloji, örgütte odaklaşmayan teori-pratik maddi temelini bulamadığından ve başlıca bu sebepten çeşitli yanlışları ve yanılgıları içerdiği için MDD hareketi kısa süre içinde parçalandı. Demek ki *stratejide* anlaşmış olmak, sosyalist birlik için yeterli değildi.

Başlangıçta Milli Demokratik Devrim' in kalıplaştırıl mış reçetelerini benimsemek ve onları sürekli tekrarlamak yetiyordu. Bununla stratejide birlik sağlanmış kabul ediliyordu. Oysa strateji meselesi öyle basit değildi, hele hele genel bazı strateji sloganları ve kalıpları ile «proleter devrimci bilinç» sağlandığını sanmak hepten yanlıştı. Üstelik de öğrenci kesimini kendisine başlıca çalışma alanı edinen bir hareketin ideolojik birlik sağlaması kolay olamazdı. Öğrenci içinden çıkan militanlar işçi sınıfıyla kaynaşmadıkça, leninizmin temel prensiplerini özümleyip, bilinçle ve *örgütlü* olarak işçi sınıfı pratiğinde yeralmadıkça gerçek proleter devrimcilik sağlanamazdı.

Partisiz Birlik Nasıl Sağlanır?

MDD küçük burjuva karakteri ağır basan bir ideolojik biçimlenme içinde üstelik hatalı toplumsal analizler bütünlüğüyle birlikte ve bu yanlış analizlerin yanlış pratiğini uygulayacak şekilde varoldu. Hareketin içindeki genç kadroların bilinçsizliği, sunulan ideolojik görüşlerin yetersizliği ve yanılgıları, ve *örgütsüzlük,* hareketin zamanla ardarda bölünmesine yol açtı. Baştan beri varolan farklı eğilimler, kendi sosyl yapılarına ve önceden nüve halinde taşıdıkları eğilimlere uygun tarzda geliştiler. Önce entellektüel aydınlar ve asistanlar kliği ile çoğunluğu emekçi çocuklarından oluşan sıcak mücadeleden yana devrimci gençler arasında bir ayrılık başladı. Sonradan P.D. Aydınlık adını alan burjuva kliği, Dev Genç militanlarını anarşistlik ve teröristlik ile itham ediyorlardı. Bu ayrılık sonucunda, Mihri Belli'nin ağırlığını Dev Genç'den yana koyması ile aydın kliği ayrılmak zorunda kaldı Mahir Çayan-Yusuf Küpeli gurubu ayrıldı ve MDD iyice dağıldı, Dev Genç çözüldü. Başından beri MDD içinde varolan eğilimler farklı siyasi guruplar halinde iyice kristalleşti. Böylece başta tek bir «hareket» olan MDD, Aydınlık Sosyalist Dergiden başka P.D. Aydınlık THKP ve THKO adı altında biribirinden gerçekten de farklı siyasi harekete dönüştü. Strateji noktasından yola çıkmanın yanlış olduğu, ideolojik birlik için strateji den önce çok daha temel meselelerin ve temel prensiplerin gerektiği birkez daha isbat oluyordu.

MDD hareketinin birinci derecede sorumluları, TİP'e karşı militan kadroların tepkisinden doğan suni ve zahiri güçlenme ye bakarak aldanmışlar, sosyalist gençlik liderleri tarafından anti-emperyalist ve anti-faşist eylemlere katılan boykotlarda, işgallerde, öğrenci forumlarında yeralan binlerce öğrencinin proleter devrimci güç olduğunu sanarak, «Milli Demokratik Devrim mücadelemiz güçleniyor; «proleter devrimci hareketimiz gelişiyor» yanılgısına kapılmışlardır. O sırada Türkiyede kendiliğinden kitle hareketlerinin gelişmesi, sınıf mücadelesinin güçlenmesi ve bir kısım MDD militanlarının kitlelerle kurdukları bağlar da MDD sorumlularını yanıltmış ve tüm bu hareketler «Türkiyede bir Parti var» diyecek kadar örgütsüzlük yanılgısına sürüklemiştir.

Ama örgütsüz sağlanan ve büyük çoğunluğu anti-emperyalist veya ekonomik-demokratik hareketler biçiminde gelişen bu ilişkiler ve kadroların örgütsüz geçici birliği, MDD'nin ideolojik yanılgılarıyla da birleşince bölünme, dağınıklık, kavram ve örgütsüzlük kargaşanın yükselmesini getirmiştir.

MDD «saflarındaki» sürtüşmeler ve ayrılıklar başgösterince, yayın organlarında «saflarımızı sıklaştıralım, saflarımızdaki birliği koruylım» şeklinde üstü örtülü

uyarılar başlamış, ama bu uyarılar hiçbir şeyi çözememiştir.

MDD'nin önde gelen sorumluları iki ayrı Aydınlık dergisinin yüzeye çıktığı Ocak 1970'de sözünü ettiğimiz bu gerçeği görmüşlerdir. MDD içinde asker-sivil aydın zümre kuyrukçuluğunun şampiyonluğunu yapanların başında gelenlerden bir grup entellektüel, Aydınlık dergisinden uzaklaştırıldıkları ve yeni bir dergi yayınladıkları zaman, Mihri Belli «İlkelerde Birlik Şarttır» adlı yazısında toplumun genel görünümünü çizerek «bir sosyalist emekçı partisinin varlığının böyle bir ortamda çok şeyi değiştirebileceğini» belirterek şunları söylüyordu:

«Ama böyle bir parti henüz yoktur ve henüz onu gerçekleştirme uğruna yürütülen mücadelenin içindeyiz. Ve şu anda proleter devrimci hareket kendi siyasi örgütünden yoksun olarak (yani bir bakıma eli kolu bağlı olarak) mücadelesini vermek durumundadır.

Proleter devrimci partimiz yoktur ve dolayısiyle o partinin saflarımızda sağlayabileceği tam anlamıyla ilke birliği ve disiplin ortamından yoksunuz. Sol kanatta dağınıklık, her kafadan bir ses çıkması durumu, tam bir devrimci güçbirliği ortamının kurulmasını engellemektedir. Yalnız genel olarak sol kanatta değil, özel olarak proleter devrimci saflarda bile tam bir ilke birliği ve dayanışmadan sözetmek aşırı iyimserlik olur...

Proleter devrimci parti olmaksızın saflarımızda ilke birliğini ve disiplini gerçekleştirmek. Bu çok zor bir iştir. Ama bu zor işi başarmak görevimizdir.

Görüldüğü gibi dağınıklığın önemli nedenlerinden birisi teşhis edilebilemişti, ama tedavi bulunamadı. Çünkü hâlâ daha meselenin başaşağı konulmasında ısrar ediliyor, ancak bir PARTİ içinde gerçekleşmesi mümkün olabilecek «ilke birliği ve disiplin»in, «parti olmaksızın,» «saflarımızda» gerçekleştirmeyi «başarmak» «zor» da olsa görev olarak ileri sürülüyordu. «Cephe» deki dostları ürkütmemek için olsa gerek, örgütlenme görevinden yan çiziliyordu.» (M. Belli, Aydınlık S.D., Sayı 15, sf. 164)

«Parti yok» deseler:» — Ne duruyorsunuz? Kursanıza!» karşılığı verilecek. Kurma «sorumluluğu» çok şey ister. İyisi mi: Parti kurmanın olanaksızlığı türlü yakıştırma nedenlere bağlanır. Bunların en tipik olanı «Saflarımızda disiplin» anlayışıdır. Şöyle yazılır:

«Bir örgüt çatısı altında bütün sosyalistlerin birleşememe durumu, saflarımızda disiplinsiz yetersizliğinin bazı en bilinçli militanlarda bile görülen kendi başına buyruk olma eğiliminin, provokasyonlara kadar varan bireysel tutumların baş nedenidir.» M.B: 4, MDD, s. 74)

.... 1 — Önce Proletarya Partisi «bütün sosyalistleri» değil, orada adsız er gibi fiilen çalışacak olan Bilimcil Sosyalistleri birleştirebilir. Bunu göze almayanı: önce parti, içine almaz.

2 — «Disiplin» hangi «saflarımız» açısından dilenir? Besbelli, Yuvar (Mahfil) safları öneriliyor. Oysa «Parti safları» için de «disiplin» olur. Yuvar safları, adları üstlerinde: dağınıklığın ta kendisidir. Parti mi disiplinden çıkar, disiplin mi partiden? Her ikisi birbirinden çıkmakla birlikte, elbet son duruşmada Part disiplini yaratır.

Oysa MDD teorisinin can damarı en çok Siyasî Parti alanında kanamaktadır. Parti denince hep şu mantık sonuçlarına varılır:

«Başarımız özellikle proleter ve yoksul köylü yığınları içinde vereceğimiz mücadeleye bağlıdır. Onun için, Proleter Devrimcileri olarak, görevimiz şehir ve köy emekçileriyle en sıkı bağları kurmak, onların günlük mücadelesine katılmak, bu mücadeleye yön vermek, katkıda bulunmaktır.» (4. MDD. s. 75)

Rüya mı görüyoruz? Ortada Parti olmadan «sıkı bağ» nasıl kurulur?

Bir «Yön» dergisi kaç yıl hep Türkiye'ye «Yön» vermeye çalıştı? Şimdi bir «Yuvar» çıkıyor: o «Yön» verecek insanlarımıza, o «katkı» yapacak sosyalizme!, Bu, dünyanın hiç bir yerinde Yuvar'lar mücadelesiyle elde edilememiştir, «Başlangıç» olarak Yuvar'lar da olumlu olamaz mı? Olur. Ama 40 yıl önceki Türkiye'de kesinlikle aşılması istenmiş Yuvar'lar aşamasını 40 yıl sonra «Başarı» gibi göstermek neye yarar? 40 yıl önce Fraksiyonculuğun (Parti içinde ahbapçavuş işgüzarlıklarının)

Türkiye'de nasıl Provakasyon'a çıkardığı örnekleriyle belirtilmişti. 40 yıl sonra Yuvar mücadelesinin başka sonuç vermemesi şaşılacak şey midir?

MDD ideolojisi hâlâ Yuvar'lar çağını uzatmaya vesile oluyor. Çünkü her Yuvar çabası bölük pörçüklüğü ile her türlü provokasyona en geniş ve en sürekli kaynak olmuştur, ve olacaktır. Provokasyonları en aza (asgariye) indirmenin tek yolu: Mahfil çağı yerine Parti çağını geçirmektir. Genel ve özel Örgütlenme'nin kendisi (çete savaşı) kılığında kaldıkça, Parti'nin bile ruhunu da, maddesini de soysuzlaştırmaktan, provokasyonlardan koruyamaz. Bu en eski hakikattır. İllâ «yeni söz» söylemek illâ «katkı» yapmak hevesleri bu inatçı Gerçeği değiştirmez. Geçmişi unutturmaz. «Üstâd» MDD cilerin de, Delikanlılarının da zamanla teoride ve pratikte yetişmeleri için tek çerçeve Siyasî Parti'dir.» (Devrim Zorlaması H. Kıvılcımlı sf. 219 - 221)

Strateji İle Taktiğin Karıştırılması

Lenin'de strateji kavramı yoktur. Sadece, birkaç defa bu kelimeyi kullanmıştır. Lenin ısrarla ve vurguyla proletaryanın taktikleri üzerinde durmuştur. Strateji kavramı, literatüre Stalin tarafından getirilmiştir. Stalin, devrimci mücadelenin pratiğinden ve bu süreç içindeki işçi sınıfı taktiklerinden yola çıkarak strateji ve taktik, strateji içinde taktik, taktik içinde taktik kavramlarını getirmiştir. (Leninizmin İlkeleri)

Fakat Lenin'de strateji yoktur, diye strateji kavramını reddetmek doğru tutum olmaz. Ama strateji meselesini bir fetiş haline getirmek de yanlış bir tutumdur. Çünkü strateji meselesini abartmak ve birlik meselesini orada düğümlemek bizi mekanizme ve şematizme götürür. Çünkü devrim yolu dümdüz değildir. Sosyal devrim, modern toplumda bir sınıflar dövüşüdür. Ve iki temel sınıf olan proletarya ve burjuvaziden başka toplumda gerek sömürücü gerek emekçi, gerekse ara tabaka niteliğinde pek çok kesim vardır, Ayrıca sınıf mücadelesi binbir türlü inişli, çıkışlı bir mücadeledir. Gerek hakim sınıflar arasındaki ayrılıklar, gerekse ara tabakaların yer yer tereddüdü, mücadeledeki tutarsızlığı, geniş köylü yığınlarının mülkiyete bağlılıktan veya binlerce yıllık şartlanmalardan, egemen sınıfların ideolojilerinden ve demagojilerinden doğan bilinçsizlikleri ve yalpalamaları sözüonusudur. Hele emperyalizm çağındaki sınıfsal ilişkiler büsbütün karmaşıktır. Ulus duvarlarının yıkıldığı çağda, sadece egemen sınıflar değil, emekçi sınıflar da uluslararası ilişkilerden etkilenmektedir. Egemen sınıflar, emperyalist sömürü zincirinden ayrı görülemeyeceği gibi, işçi sınıfı da asla uluslararası işçi sınıfı hareketinden kopuk tutulamaz. Dünyadaki topyekün anti-emperyalist mücadele, egemen güçler arasındaki çekişmeler, günümüzde sınıf mücadelelerini çok daha karmaşıklaştıran, çelişkilerin sayısını çoğaltan, çelişkiler yumağını büyüten bir faktördür.

Ayrıca toplumların ortak ve evrensel özellikleri olduğu gibi, strateji ve taktik meselesinde, toplumların orijinal yapıları önem kazanır. Bu orijinal yapıyı etkileyen maddi şartlar, sınıf ve zümrelerin durumu, somut çelişkileridir. Ama toplumların bağrında o toplumların geçmişinden uzanıp gelmiş pek çok mahalli özellikler ve gelenekler de vardır. Hatta aynı sınıf ve tabakalar içinde bile geçmişteki maddi şartlardan, sosyal mücadelelerden bugüne arta kalmış farklı özellikler vardır. Ayrıca çoğu ülkelerde, aynı sınırlar içinde birden fazla milliyet, milli kültür, ya da etnik farklılıklar bulunur. Bu özellik de çağımızda sosyal devrim probleminin en önemli faktörlerinden birisidir. Gene, geçmişteki sınıfsal özelliklerden, maddi şartlardan kaynaklanan ve bugünkü maddi şartların henüz aşamadığı mezhep farklılıkları vardır. Aynı ülke sınırları içinde kapitalizmin her bölgede eşit olarak gelişmemesinden, prekapitalist ilişkilerin her bölgede aynı ölçüde çözülmemesinden gelen çeşitli farklılıkları da bu arada saymak gerekir.

Bir ülkenin emekçi halk hareketi elbette kendi işçi sınıfının önderliğinde, kendi maddi gücüyle, halkın aktif mücadelesiyle başarıya ulaşacaktır. Öte yandan bu mücadele, ulusal sınırların aşıldığı emperperyalist çağda, hele hele sosyalizmin ve

ulusal kurtuluş hareketlerinin bu denli ge-liştiği çağımızda, dünyadaki emperyalist ve anti-emperyalist güçler arasındaki müca-deleden, evrensel kapitalizm ile evrensel sosyalizm arasındaki hesaplaşmadan ayrı düşünülemez, bu evrensel hesaplaşmanın bir parçasıdır. Örneğin en yakından izledi-ğimiz Kıbrıs meselesinde ne kadar çok fak törün etken olduğunu, ya da Filistin mese lesinde emperyalizmin ve sosyalist siste-min yerini bu dünya sistemlerinin karşılık-lı mücadelelerinin önemli etkisini hepimiz biliyoruz.

Durum böyle olunca, genel birtakım strateji kalıpları meseleyi çözmeğe yet-mez. Elbette o toplumun tarihi ve bugün kü en doğru bir biçimde gözlenmeli, tüm çelişkiler, doğru tesbit edilmeli ve karşı devrim cephesiyle devrim cephesi somut tahlillerden çıkartılarak somut olarak konmalıdır. Mücadelenin hedefi, sınıfsal muhtevası sınıfların ve zümrelerin mev-zilenmesi tesbit edilmelidir. Bütün bun-ları yaparsak bir strateji çizmiş oluruz. Bu strateji taktiklerimiz için genel bir anahtardır ve toplumsal yapıda önemli değişiklikler olmadığı sürece değişmez. Günlük mücadelede asıl önemli olan pro-letaryanın taktiklerini somut durumun so mut tahlilinden yola çıkarak doğru tesbit etmektir. Değil sadece taktikler, taktik içinde taktikler bile önemlidir. Sosyal mü-cadelenin binbir türlü erkenden ve alt yapı-üst yapı ilişkilerindeki karmaşık fak törlerden meydana gelen labirentleri için de, genel stratejik kalıplar, bizi somut du rumun tahliline götürmeğe yetmez. Çoğu karmaşık durumda veya kritik anlarda yapabiliriz. Yanlış taktikler ve taktik için de taktikler ise başarısızlıkları getirecek, ortaya çıkan yeni şartlarda yeni politika lar gerekecek, ancak doğru politikalar manzumesi sayesinde başarıya doğru yol alınacaktır.

Öte yandan emekçi halk hareketinin kitlelerin mücadelesi olduğu asla unutul-mamalıdır. Doğru taktikler ve politika-lar, salonlarda konuşulmak için çizilmez, kitleleri yönlendirmek için çizilir ve kit-lelerin kendi somut yaşantılarında sına-nır. Kitleler o politikanın doğruluğuna an cak kendi öz tecrübeleriyle inanırlar, an cak o şekilde partiye güvenirler. partinin öncülüğü ancak kitlelerin kendi sınama-ları ile bağlandıkları doğru işçi sınıfı si-yaseti sayesinde gerçekleşir. Bu bakımdan örgüt ve ajitasyon propaganda diyalektik ilişkisi pratik çalışmanın temelidir. Ör-güt somut şartları doğru tahlil ettiği tak dirde doğru parolaları atar ve ajit-prop çalışmalarını bu doğru parolalar ışığında yönlendirir.

Sosyal devrim mücadelesinin giriftli ğini anlatmak için yaptığımız bu vurgu-lama, bu giriftliğin doğru yolun bulunma sını imkânsızlaştırdığı şeklinde anlaşıl-mamalıdır. MDD hareketinin biçimlenme sinde rol oynayan şematizmin ve doğma tizmin Türkiyede halen dahi yaygın ol-duğunu bildiğimiz için bu noktaya işaret ettik. Yakın geçmişte Türkiye pratiğinde yaşadığımız pek çok yanılgının temelinde kalıpçılık, şematizm vardı, şematizme tepki olarak çıkan pek çok entellektü-alizm de, gitti yeni dogmalara ve mezhep lere kapılandı. Sonuç 1971 öncesindeki kav ram ve örgüt anarşisiydi.

Bilimsizlikten Doğan Mekanizm

MDD ideolojisinin belirsizliğine ve şe-kilsizliğine karşı net açık seçik önerilerle çıktı. Ama mekanikliği de beraberinde ge-tirdi. Bu mekaniklik ideolojisi bulanık olan TİP'i de şematizme itti. Örnek: Aybar'ın başkan olduğu 7 yıllık dönem boyunca, TİP Türkiyedeki hakim sınıflar analizini «Kom-prador burjuva-Amerikancı bürokrat ve feodal mütegallibe (ağa)» şeklinde koyu-yordu. Hiç kimse de çıkıp buna itiraz et-medi. TİP, bu karşı devrimci güçlere kar-şı, emekçilere ajitasyon ve propaganda ya pıyordu. Öte yandan, Behice Boran ve Sa-dun Aren'in yazılarında daha çok «burju-vazi» ve «işçi sınıfı» şeklinde genel bir a-yırım yapılmaktaydı. Ama TİP ideolojisi Aybar'ın koyduğu gibiydi. Ne Boran, ne Aren, ne de bir başkası buna itiraz etmiyor du.

Aybar'ın bu tahlilleri popülizm — sen dikalizm — parlamentarizm üçlüsü için yetiyordu. Ve MDD ortaya çıkıncaya ka-dar TİP, sosyalist devrim tezini de savu-

nuyor değildi. Gene Aybar yönetimindeki TİP anti-emperyalist mücadeleyi ısrarla ve döne döne vurgulamıştı. Hatta Aybar'ın, emekçi halk hareketine verdiği isim İkinci Kurtuluş Savaşımız idi. Aybar'ın sloganlarında, anti-emperyalist mücadele vurgusu, pasifist bir mücadele önermesi bir yana konursa gereğince vardı.

MDD ortaya çıktığı zaman koyduğu egemen sınıf analizi «Emperyalizm-İşbirlikçi (komprador) burjuva-feodal mütegallibe (aga)» üçlüsü oldu. MDD ye göre asker-sivil bürokrasi devrimci cephede yer alıyordu. Parti yönetimiyle ilk MDD ideologları arasında kariyer çatışması olduğu inkâr edilmez. Ama biz bu sübjektif faktör üzerinde durmayacağız.)

MDD ve TİP tezleri arasındaki başlıca ideolojik farklılık «bürokrasi»nin yeri meselesinde düğümlenmekteydi.

Aybar ve ekibi, «halk-bürokrat çelişkisi» üzerinde duruyorlar, Aybar 1950'de DP'nin iktidarını ileri bir hareket olarak niteliyordu. İdris Küçükömer popülizminin etkileri vardı Aybar'da.. Ve Aybar bürokrat zümreyi tarihimizden beri uzanıp gelen egemen bir sınıf olarak görmekteydi. Ona göre «Sunufu devlet»in devamı olan Cumhuriyet bürokrasisi egemen bir zümreydi. Aybar bu terimin başına Amerikancı diye ekleme yapmıştı.

MDD ise, sözkonusu bürokrat zümreyi devrimci kabul ediyor, cumhuriyette devleti bu zümrenin elde bulundurduğunu söyleyerek, o dönemi devrimci bir diktatörlük olarak niteliyordu.

Gerçekte her iki görüş de yanlıştı, çünkü Cumhuriyet bürokrasisi, egemen güç değildi, egemen olan burjuva sınıfıydı. İki görüşte toplumdaki modern sınıflar gerçeğini ve 1950 den önceki iktidarın küçük burjuva bürokrat iktidarı değil, bir burjuva diktatörlüğü olduğunu kavrayamıyorlardı.

Asker-sivil aydın zümrede düğümlenen bu ideolojik ayrılık gerçekte pratik ayrılığı da taşıyordu. TİP yöneticileri popülizm yoluyla köylü oylarını, sendikalizm yoluyla işçi oylarını kazanarak parlamentoda çoğunluk sağlayıp iktidara gelmeği umuyorlardı. MDD teorisyenleri ise, parlamentarizme alternatif olarak kestirme bir bürokrat atılımı yeğliyorlar, örgüte önem sözde olmasa bile pratikte halkın kurtuluşunu böyle bir atılımın gerçekleşmesine bağlıyorlardı. Böylece her iki akım da işçi sınıfına ve onun örgütlü mücadelesine inanmamakta birleşiyorlardı.

Bu noktadan çıkan tartışma ve ayrılıklar zamanla kadrolardaki ideolojik bulanıklığı bir ölçüde giderdi, ama bu kez mekanizmi ve şematizmi getirdi. Aybar dinamik kadrolarda etkinliği yitirirken, Emek dergisi sosyalist devrimi savunuyor ve salt bir burjuvazi proletarya ayırımını goyup, toplumsal mücadeledeki geniş yığınların rolünü özellikle köylülüğü önemsemeyen bir tutumu izliyordu. Aybar köylü sosyalizmi ve popülizm, oy avcılığı yolunda derinleşti. MDD ise Kemalizm kuyrukçuluğuna devam etti... Bu mekaniklik ve şematizm ardından gevezeliği ve entellektüel «katkı»ları getirdi. Katkıları kavram kargaşası izledi. Bu toz duman ortamında unutulan, okunsa bile örgütlü olarak pratiğe yansıtılmadığı için öğrenilmeyen, herkesin kendine göre yorumladığı asıl unsur, İŞÇİ SINIFININ BİLİMİ oldu.

Mekanikliğin, şematizmin, etkinliğini sürdürdüğü günümüzde, işçi sınıfı sosyalizmi, kalıpçılıktan, şablonculuktan, sırf Aristocu mantıktan uzak durmak, doğru görüşler de olsa üç beş kalıbı tekrarlayıp, her olayı o kalıplara sığdırmak dar görüşlülüğünden ve kısa vadeli politika gütmek tavrından arınmak zorundadır.

MDD Stratejisi «Taktik» Bir Hesaba Göre Tesbit Edilmişti

MDD teorisyenleri kurtuluşu bütün «millici« güçlerin birlikte mücadelesine bağladıklarından ve bu işin kestirme yoldan en «millici» güç olan asker-sivil bürokrat kadro tarafından gerçekleştirilmesinin uygun olacağını tasarladıklarından, strateji tesbitlerini ve bu tesbite temel olan tahlillerini de bu amaca hizmet edecek şekilde yapıyorlardı. Bu yoldan tesbit edilen bir strateji, strateji değil olsa olsa bir «taktik» olabilirdi. Ama böylesi «taktik»lerin de işçi sınıfının bağımsız politikasıyla ilişkisi olmazdı.

«Taktik»lerle strateji meselenin birbi-

rine böylesi karıştırılması, proletarya siyasetinin en sıcak, en somut ve canlı sorunu olan işçi sınıfı politikası ve bunun gerektirdiği taktikler üzerinde durulmaması, taktikler meselesinin hasır altı edilmesi, pek çok kadronun dikkatini günün somut meselelerinden çekip, uzaktaki bir devrimin nasıl gerçekleşeceğine çevirdi. Oysa devrime gitmek için günümüzde atılacak somut adımın ne olduğu sosyalist hareketin asıl sorunuydu. Bu sorun üzerinde durulmadı.

En azından, bir taktik meselenin, strateji ile karıştırılmaması gerektiği o anki somut görevi bilincinin yerleştirilmesi ve sübjektif algılamalarla, sınıf mücadelesinin yürütülemeyeceği, devrimin sübjektif niyetlere bağlı olmadığı bilinebilseydi, sosyal mücadelelerin inişli çıkışlı karakteri anlaşılsaydı, saldırma taktiği kadar durma, bekleme, veya geri çekilip güç toplayıp tekrar saldırma taktiklerinin zamana göre uygulanabileceğinin bilincine, varılsaydı genç kadrolar, en azından güç toplamak, örgütlemek doğrultusunda çaba gösterebilirlerdi.

MDD strateji ve taktiği karıştırdığı, sosyal devrimle devlet ve iktidar kavramlarını bulanıklaştırdığı için *evrim konağı* ile *devrim konağı* da genç kadrolarca birbirine karıştırıldı. Bir birikim, örgütlenme, ajit-prop ve köklü siyasi çalışma aşaması olan evrim konağı ile bir yükselme ve sıçrama aşaması olan devrim konağı arasındaki fark anlaşılamadı. Devrimin şartlarının ne olduğu genç kadrolarda billurlaşamadı. Çünkü genç kadrolar, bugünden yarına gelecek bir «devrim» de görev almak için boyuna çabalıyorlardı. Bu «devrim» gelmedi. Ama genç kadrolar evrim aşaması nosyonunu, örgütlenme ve köklü çalışma sabrını zaten yitirmişlerdi. Üstelik de sosyal sınıflar mücadelesi kızışmıştı, egemen sınıfların açmazı vardı. Şu halde de v r im kapıya gelmişti. Halk devrim istiyordu. Gençlere ise kıvılcımı yakıp, bozkırı tutuşturmak düşmekteydi. Ne var ki gençlerin aldandığı nokta, «kitlelerin devrime hazır olduğu» idi Bu yanılgıda, kızışan sınıf mücadelesinin ve işçi sınıfının örgütlü olmayışının payı olduğu kadar, strateji, «taktik», veya evrim-devrim aşaması kavramlarını biribir‹e karıştırarak sunmuş, üstelik de bunları kuyrukçu bir politikayla, işçi sınıfı dışında çözmeğe çalışmış, parlamentarist veya radikal eğilimlerin büyük payı vardır.

Ajitasyon ve Propoganda

MDD'nin ajitasyon organı Türk Solu, Propoganda dergisi ise Aydınlık Sosyalist Dergi idi. Türk Solu başlangıçta küçük burju va radikallerine de sahifelerinde yer veriyordu. Daha sonra 1969 başlarından itibaren radikaller Türk solu'nda yazı yazmayı kestiler.

MDD özellikle öğrenci gençlik yığınlarını kazandıktan sonra yayın organlarını aşıp daha geniş çapta ajitasyon imkânına kavuşmuştur.

Örgüt Ajitasyon, propoganda ikilisi sosyalist pratiğin temelidir. 1960 sonrasındaki genel sosyalist harekete baktığımızda, bu ikili açısından şu olguyu görüyoruz. Türkiye İşçi Partisi, ajitasyon ve propoganda çalışmalarını parti ile yürütmüştür. Genel seçimlere katılan ve kitlelerin önünde sosyalizmin temsilcisi olarak çıkan TİP, özellikle 1965 seçimleri öncesinde basından ve parlamentoya girdikten sonra radyodan belirli ölçülerde yararlanabilmiş, ajitasyonunu geniş kitlelere ulaştırabilmiştir.

TİP ajitasyonunu daha çok sömürüye karşı yoğunlaştırmış, emperyalizmin Türkiye üzerindeki nüfuzunu da vurgulamış, çözüm olarak emekçilerin uyanıp bilinçlenmelerini kendi partilerine oy vermelerini ve bu vasıtayla kendilerinin parlamentoya girmelerini göstermiştir.

MDD bir siyasi parti olmadığı için basın ve radyo gibi kitle haberleşme araçlarından direkt olarak yararlanamamıştır. Ajitasyonunu kendi yayın organları, militanların katıldığı öğrenci hareketleri ve kitle ilişkileri, bildiriler ve afişler vasıtasiyle sürdürmeğe çalışmıştır. Zamanla gençlik olaylarının ve anti-emperyalist, demokratik eylemlerin yoğunlaşması MDD'nin anti-emperyalist ajitasyonunun geniş ölçüde duyulmasına yol açmıştır.

MDD ve TİP arasında ajitasyon bakı-

mından önemli fark birisinin Parti olması diğerinin olmamasıydı. Sloganlar bakımından ise, TİP sömürüye karşı genel bir ajitasyon yapmış, sömürü gerçeğini vurguladığı için bir dönem başarılı olabilmiştir. MDD ise ajitasyonunu çok büyük ölçüde emperyalizm ve Türkiyedeki emperyalizm olgusu üzerinde yoğunlaştırmış, bu yanıyla olumlu kalırken, sömürü konusuna değinmediği için, kitlelerin somut ekonomik ve siyasi taleplerini ve özlemlerini dile getirememiştir. Sömürü gerçeğinden, yani iktisadi muhtevasından kopuk olarak getirilen bir anti-emperyalist ajitasyon emekçi kitlelere pek varamamış genellikle öğrenciler ve aydınlar arasında yankı bulmuştur. Zaten MDD, kendi ideolojisine ve amacına uygun şekilde, asıl ulaşmak istediği toplum kesimlerine seslenmeyi amaçlamaktaydı.

Gerçi Dev-Genç'li gençler grevlere, işyeri veya toprak işgallerine, köylü hareketlerine gitmişler, birçok köylü mitingini bizzat organize etmişlerdir. Ama MDD'nin sömürü gerçeği üzerinde durmayan, daha ziyade Amerikaya, Nato'ya, ikili antlaşmalara çatan ajitasyonu, «emperyalizm ve işbirlikçileri» ya da «işbirlikçi iktidar» genellemeleri, emekçilerin somut mücadelesine seslenen, siyasi ve ekonomik mücadele birlikteliğini yansıtan ajitasyonlar değildi.

Bu açıdan bakıldığında, popülizm biçiminde bile olsa, TİP, sömürü gerçeğini dile getirdiği ve emperyalizm olgusunu da vurguladığı için emekçiler için daha önemli bir ajitasyon yapmıştır. MDD'nin ajitasyonu ise büyük ölçüde gençlik yığınlarına ve aydın küçük burjuvaziye hitap etmiştir.

Fakat gerek TİP gerekse MDD'nin ajitasyonlarına baktığımızda eksik kalan ve dolayısiyle özce çok önemli bir yanlışı getiren esas nokta *sınıf gerçeğiydi.* Ne TİP sömürü ajitasyonu yaparken, ne de MDD anti-emperyalist ajitasyonlarda bulunurken SINIF GEÇEĞİNİ dile getirmemişlerdir. Veya bu konuda yetersiz kalmışlardır. Yani her ikisi de propoganda bakımından başarısız olmuşlardır. Çünkü ajitasyon ancak propoganda ile tamamlanırsa, muhteva kazanır. Somut ajitasyonlarla uyarılan kitleler, sınıf gerçeği ve sınıf mücadelesi olgusu temeline oturan propoganda ile daha ileri bilinç aşamasına yönelir. Bu ikili çalışmaların meyvaları ise örgütlenme ile toplanır. Uyarılan ve belli bir bilinç düzeyine ulaşılan emekçiler ya partide veya yan örgütlerde örgütlenirler.

TİP ve MDD gerçi hakim sınıf ve zümreleri kendi tahlillerine uygun biçimde kitlelere tanıtmışlar, fakat bu tanıtma sınıflar ve sınıf mücadeleleri gerçeği vurgulayacak bir propoganda-bilinçlendirme seviyesine ulaşmamıştır.

TİP genel bir sömürü, ezilmişlik ve yoksulluk ajitasyonu ile yetinmiş, genel bir emekçiler, emekçi halk, eli nasırlılar meclise sloganında kalmıştır. Zamanın kısıtlı demokratik ortamı buna el verirmiydi vermez miydi diye tartışmak doğru olmaz. TİP özellikle parlemantoya girdikten sonra çalışmalarını sınıf gerçeği üzerine yoğunlaştırabilirdi. Ama TİP parlamentarizmin ve oy kaygısının sonucu ve genel bilinç düzeyi düşüklüğünün de bir ürünü olarak genel bir popülizmle yetinmiştir. Bu açıdan da bakıldığında, sınıf mücadelesi gerçeğinin, yani bilimin temelinin kitlelere ulaştırılamaması, radyo ve parlamento imkanlarından bu konuda yararlanılmaması çok önemli bir ayıptır. Sol, sağ kavramlarının bilimsel muhtevası bugün işçi sınıfımızın önemli bir kısmı tarafından bile öğrenilememişse, hatta eski TİP üyelerinin büyük bir çoğunluğu bile sosyalizmi sadece bir kurtuluş yolu olarak belleyip, inanıp, onun sınıfsal karakterini ve bilimin sınıf mücadeleleri temelini kavrayamamışsa, bu eksikliğin baş sorumlusu TİP yöneticileridir. Bu kayıp, örgütlenme ve işçi sınıfının politik mücadelesi açısından 1960 sonrasında kaçırılan tarihi fırsatın bir parçasıdır.

TİP işçi sınıfı sosyalisti olmadığı için sınıf mücadelesi gerçeğini, yanı on yıllardan sonra ilk kez kitlelere açılan sosyalist haraketin o zamanki en önemli *propoganda* görevini ihmal etmiş veya TİP yönetiminin zümre yapısı ve bilinç düzeyi buna elvermemişti... Ama proleter devrimci oldukları iddiasıyla ortaya çıkan MDD sorumlularının, hem de eski çileli ve saygıdeğer bir mücdeleden geldikleri halde, daha da büyük bir yanlışla sınıflar ve sınıf mücadeleleri gerçeği büsbütün ihmal etmeleri, kolay bağışlanamaz.

Gerçi uzun uzun vurguladığımız gibi bu bir ihmal değil, bir *taktik* idi. Çünkü emekçi kitlelerin bilinçlenmesi ve örgütlenmesi için daha uzun bir zamana ve «gerçek demokrasi» ortamına ihtiyaç vardı. Öte yandan 7-8 yıl önce bir 27 Mayıs devrimini gerçekleştirmiş güçler belli bir anti-emperyalist bilince gelmiş siyasi yönelimlerine bir ölçüde ekonomik muhteva katmış gibi gözüküyorlardı. Böylece Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye yolunu, bu güçten yararlanmak suretiyle açmak mümkündü. Sonra da işçi sınıfı örgütlenir, kendi bağımsız örgütüyle daha ileri aşamalara ulaşırdı.. İşçi sınıfı sosyalizmi ile (proleter devrimcilik) ile asla bağdaşmayan çünkü işçi sınıfı bağımsızlığını umursamayan bu tutum, MDD hareketinde partisizlik bakımından olduğu gibi, ajitasyon bakımından da tek yanlı bir vurgulama (anti-emperyalist ve anti-feodal ve özellikle anti-emperyalist) halinde kaldığı için pek çok yanlışların yapılmasına sebep oldu.

BöyleceMDD ajitasyonu, özellikle Amerika, Nato, ikili antlaşmalar, laiklik irtica, işbirlikçiler ve feodal ağalar üzerinde durmakla sınırladı. Propogandaya girişmedi, propogandanın özü ve temeli olan sınıf mücadelesi olgusundan hiç söz etmedi, antiemperyalist mücadele ile sınıf mücadelesini biribirinden Çin seddi ile ayırdı, verilen savaşı, «içtenlikle her Türküm diyenin savaşı olarak» niteledi. Kitlelerin ekonomik ve demokratik mücadelesi üzerinde durdu, siyasi örgütlenmenin belki sözünü etti, ama işine hiç yaklaşmadı. Özellikle proletaryanın siyasi örgütlenmesini ve siyasi mücadelesini, «gerçekten demokratik bir ortama» erteledi. Çünkü kitlelerin uyanıp bilinçlenmeleri çok uzun süre alacaktı. MDD yöneticileri bu tutumlarında hiç şüphesiz iyi niyetli idiler. Devrimi çabuklaştırmak, ve işçi sınıfının gerçek iktidarının önündeki anti-demokratik (emperyalist ve feodal) engelleri kaldırmak istiyorlardı. MDD sorumlularının nihayette bir işçi sınıfı iktidarı istemediklerini kimse söyleyemez. Fakat oraya giden yol üzerindeki taktikler ve bunu belirleyecek siyasi çalışma, onu da yönlendirecek siyasi örgüt konusunda bu denli büyük hataların yapılması ve kitlelere olan inançsızlık veya bu inancın yetersizliği MDD'ye yönelttiğimiz temel eleştirilerdir.

MDD ve Eski Sosyalist Kuşaklar

Bu tutumda, 1960 öncesinin çileli mücadelesinin ve boyuna provokasyonlara uğramış çalışmalarının, işçi kitlelerine açılamamış kısırlığın izleri olabilir. Bu konu gözönünde tutulacak bir noktadır. Ama MDD hareketi içinde yeralan eski sosyalistlerden çoğunun kitlelere bu inançsızlığı göstermediği de bilinen bir gerçek.

MDD'nin çıkarken sağladığı en büyük avantaj, TİP içine alınmamış eski sosyalistleri yanına alarak ve geçmiş geleneğe sahip çıkarak politik çizgisini kadrolara açmasıydı. TİP' in geçmiş sosyalist geleneği reddetmesi ve birikimi küçümsemesi, herşeyi kendisinden başlatması, eski sosyalistelerden önemli bir kısmını MDD yanına itmiştir. Böylece, MDD geçmişi inkâr eden TİP'e karşı, eskiden çileli mücadeleler vermiş ve savaştan geri kalmamış sosyalistlerin bir hareketi niteliğini taşımıştır. Bu özelliğiyle MDD gene homojen bir hareket olmamıştır. Daha sonra TİP, kendi bünyesindeki eski sosyalistleri de bahaneler uydurarak ihraç etmiş onların örgütü geliştirmek yönündeki her türlü çabalarını, provokasyon, örgüt yıkıcılığı olarak nitelemiştir. Böylece eski sosyalistler ve onları tutan yeni kuşaklar partiden atılmış ve parti yolu onlara kapatılmış, bunun üzerine onlarda MDD hareketinde toplanmışlardır.

1960 sonrasında «müseccel sosyalistlerin» siyasi mücadele imkânsızlığında geçmişteki güç şartların mücadelesine katılmamış bazı TİP yöneticilerinin «reddi miras» etmeleri ve Aybar sosyalizminin güç kazanması, üstelik de bu çizginin burjuva sosyalist karakteri eski kuşakların tepkisini çekmiştir. TİP yöneticileri genç kadroları eski kuşaklara karşı şartlandırmışlardır. Hakim sınıfların eski kuşaklar üzerindeki ağır baskısı, onların 1960'dan sonra bile tehlikeli ve mimli kişiler olarak «umacılaştırılması» buna karşılık TİP'in icazetli sosyalizm yapması elbette eski kuşakların tepki duyacakları olguydu. Üstelik

güçlenip parlemantoya girdikten sonra, TİP yöneticileri eskilere karşı büsbütün dirsek çevirmişlerdi. Geçmişte bir kısa dergi denemesi, kısa bir hapis dönemi ve üinversiteden tard dışında kayda değer geçmişte asla örgüt adamı niteliğine ulaşmamış bir şahısın TİP genel başkanı olarak megalomani içinde eskileri karşıya alması, genç kuşakları eski kuşaklardan koparmağa çalışması MDD'nin yanında eski kuşakların toplanmasına yol açmıştı. TİP genel başkanı Aybar, «Türkiye sosyalizmin tarihini yedi yıldır biz Türkiye İşçi Partililer yazıyoruz» diyecek kadar ileri gitmiş, dışarıdaki eskilere karşı tavır alırken içerideki eskiler ve onların yandaşları için tahkikat komisyonları, kurdurup, haysiyet divanlarını işletmiş, tüzüğe ve parti prensiplerine uymadıkları için değil, MDD'ci oldukları ve eskilerle ilişkilerini sürdükleri için ihraç mekanizmasını işletmiştir.

Eski sosyalistler MDD yanında heterojen olarak toplanırken, MDD ideolojisinin, geleneğe sahip çıkmakla birlikte, gerçekte geleneğin ideolojik mirasını ve devrimci çizgisini temsil edemediğini tekrarlamalıyız.

Çünkü Türkiye sosyalist hareketinin devrimci geleneği, sosyalizmin bilimine ortodoksça bağlıdır. İşçi sınıfı enternasyonalizme sahip çıkmıştır. Sosyalist hareketin içine milliyetçiliğin sokulması, milliyetçilik ile sosyalistliğin içiçe gösterilmesi devrimci gelenekte yoktur. Devrimci gelenek içinde kuyrukçuluğa karşı amansızca mücadele edilmiştir. Devrimci gelenek daima işçi sınıfını örgütlemeğe çalışmış işçi sınıfının sınıf mücadele si ne gölge düşürmemiş, tüm zorluklara rağmen işçi sınıfı bağımsızlığından taviz vermemiştir. Bu ilkelerden taviz veren görüşler geleneğe sahip çıksalar bile bu sözle sahip çıkmak olur. Oysa geleneğin mirasını sürdürmek herşeyden önce davranışta somutlanır. İşçi sınıfını örgütlemek için mücadele etmeyen, partisizliği olağan gören ve kuyrukçuluk üzerine politika inşa eden tavır geleneğin sürdürülmesi değildir.

Türk Solu ve Aydınlık dergilerinde yazı yazmış olan Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın Türkiye sınıf tahlilleri ve görüşleri MDD ile bağdaşmadığı ve oradaki yazılarında, bile MDD'de çok farklı görüşleri savunduğu için, gene Kıvılcımlı'nın örgütlenme konusundaki titizliği ve sınıf mücadelesindeki ısrarı MDD'ye aykırı düştüğünden ötürü Kıvılcımlı MDD ideologları içinde olmadı. MDD çizgisinin bugün sahip çıktığı ve kendisini mirasçısı olarak gördüğü eski kuşaktan iki seçkin sosyalist vardır: Dr. Şefik Hüsnü Değmer ve Reşat Fuat Baraner. Dr. Şefik Hüsnü, de işçi sınıfının evrensel mücadelesine, enternasyonalizme milliyetçiliği hiç bir zaman katmamış, işçi sınıfının örgütlenmesi, işçi sınıfı partisinin bağımsız siyaseti için çaba göstermiştir. Bu bakımdan Dr. Şefik Hüsnü'nün, Türk Solu'nın anladığı tarzda bir milli demokratik devrimi savunduğu iddia etmek samimiyetsizlik olur. Ve eğer yaşasaydı kuyrukçu politikaya karşı çıkacaktı.

Öte, yandan, Türk Solu çıktıktan sonra 9 ay kadar yaşayan Reşat Fuat'da kuyrukçuluk politikasına katılmamıştır. O da daima işçi sınıfının bağımsız mücadelesinden taviz vermemiş ayrıca MDD tezini, işçi sınıfı öncülüğü ile savunmuştur.

Reşat Fuat, kurtuluş savaşında küçük burjuvazinin değil milli burjuvazinin öncü olduğu belirtmişdir. Devletçiliğin ta 1930'lardan beri sermayeye hizmet ettiğini söylemiş, Atatürk'den sonra başlayan bir antikemalist karşı devrimden sözetmemiş, burjuvazinin tırmanışını bir süreç olarak koymuştur. Reşat Fuat Baraner bu görüşlerini özetlediği yazısının sonuç bölümünde şunları söylemektedir:

«Emperyalizme karşı onun yerli desteklerine karşı mücadeleyi, bugünkü durumun meydana gelmesine imkân hazırlayan, imkân veren sınıflardan doğrudan doğruya bekleyemeyiz. Bu iş geleceğin temsilcisi işçi sınıfına düşen bir görevdir. Bu görevi gerçekleştirdiği ölçüde işçi sınıfı bütün halkın menfaatlerini temsil edecektir. Bu alanda işçi sınıfının işbirliği edeceği, etmek zorunda olduğu müttefikleri köy ve şehir emekçileri vardır. İşçiler bu mücadelede başta ilerici gençlik ve, öğrenciler olmak üzere daha birçok saf arkadaşları bulacaklardır» (Reşat Fuat Baraner, Türk Solu, 27.2.1968)

Görüldüğü gibi, müttefikler arasında asker-sivil aydın zümre diye bir vurgula

ma yoktur. İşçi sınıfı öncülüğü konulmuş ve işçilerin en yakın müttefikinin şehir ve köy emekçileri olduğu söylenmiş, ayrıca işçi sınıfının öğrencileri ve başka birçok safdaşları kazanacağı belirtilmişdir.

Sonuç

MDD hareketi, TİP parlamentarizmine ve ataletine karşı militan bir alternatif olarak doğmuş fakat aynı zamanda sağ görüşleri, bir başka kuyrukçuluğu savunmuş, zamanla bu kuyrukçuluktan önemli ölçüde arındığında ise iş işten geçmişti.

MDD, sosyal mücadelenin gerisine düşen TİP'e karşı işçi sınıfı sosyalizmi alternatifi olamamış, bu nedenle TİP'in kaçırdığı çok önemli tarihi fırsata ilaveten, belki ondan da önemli bir tarihi fırsatın emekçi halkımız adına harcanmasında rol oynamıştır.

Özellikle «örgütsüzlük» te somutlanan ve çeşitli biçimlerde kuyrukçuluğun etkisini taşıyan MDD, TİP'in çözülmesiyle dağılmaya başlayan kadroları örgütlü olarak toplayıp, işçi sınıfı örgütlenmesine sevkedemediği, daha ziyade öğrenci içinde kaldığı için daha sonraki kavram kargaşasın da ve örgütsüzlük anarşisinde önemli rol oynamıştır.

TİP'in verdiği yanlış, popülist, gevşek parti örneğinin karşısına büsbütün partisizliği çıkararak, parti kavramını, parti ni teliklerini ve prensiplerini bünbütün silecek bir tutum izleyerek, işçi sınıfı partisiz liğine TİP'den sonra yardım etmiştir.

Kısmen TİP'in başlattığı küfürlü ve yumruklu ideolojik mücadeleyi asıl geliştirip, «devrimci yöntem» haline getirmiş, karşı devrimcilere karşı kullanılan devrim ci terör tekdidini, TİP'lilere karşı kullandırmıştır. Gençliğin heyecanını kendisine karşı olan görüşlere ve kişilere kışkırtmış, TİP'lilere saldırtmıştır. Daha sonra çözüm yolu bulamayan gençler büsbütün hırçınlaş mışlar ve kadrolar bölündükçe, sopalı ideolojik mücadele ve küfürleşme büsbütün yerleşmiştir. Gene TİP kongrelerine sopalı ve yumruklu saldırılar, şiddet yoluyla kon gereleri ele geçirme taktikleri uygulanmış, bu tavırlar kamplaşmaları keskinleştirmiş ve kadrolar arasına adeta kan davası sokmuştur. Böylelikle, özellikle TİP yönetiminin bölünmesinden sonra TİP yönetimini almak MDD için mümkünken, birçok ilde ve ilçede MDD bu güce ulaşmışken, sırf TİP içindeki mücadele yıkıcı ve saldırgan olduğu için başarıya ulaşmamıştır. Netice de başkalarına karşı şiddeti kışkırtanlar, birgün bu şiddetin kendilerine karşı döndüğünü görmüşlerdir. (Bu şiddet kışkırtıcılığı içinde başlıca rolü oynayan ve sonra da P.D. Aydınlık haline dönüşen ekip, söz konusu ayrılıktan sonra kendi kışkırttığı şiddetin kendisine karşı uygulandığını yaşamıştır.)

MDD, tarihi şartların, işçi sınıfı politik örgütsüzlüğünün ama bu örgütsüzlük ortamında, kendiliğinden sınıf mücadelesini güçlenmesinin, hakim sınıfların açmazının derinleşmesinin bir ürünüdür. MDD hareketini incelerken salt süpjektif etkenlerle yetinmek yanlış olur. Asıl önemli olan objektif zemini, maddi şartları tesbit etmektir. Bu objektif ortamda, MDD aynı zamanda TİP pasifizminin bir ürünüdür de.

Gene MDD hareketini tümüyle olumsuz görmek bir başka yanılgıdır. MDD'nin sıraladığımız tüm olumsuz yanlarına rağmen, açtığı tartışmaların kadrolardaki zihin uyuşukluğunu giderdiğini, bilgilenmeyi hızlandırdığını ve genel bilinç düzeyinin yükselmesie yardım ettiğini unutmamak gerekir. Gene MDD'nin yönlendirdiği antiemperyalist gençlik hareketleri, çeşitli olumsuzluklarına ve hatalarına rağmen tarihsel olarak haklı bir davranıştır.

Burada MDD hareketini, daha çok temel yanlışlarına, özellikle örgütsüzlük özelliğine vurgu yaparak ele aldık. O maddi ortamda başkası yapılabilir miydi, başka bir türlü gelişim sözkonusu olabilirmiydi, hareketin geçmişten gelen etkileri MDD'yi doğru bir çizgi haline getirebilir miydi?

Bu yazıda bu sorulara cevap getirmeye çalıştık ve sonuçte gördük ki MDD hareketi, proleter devrimci bir hareket olmak iddiasıyla sahneye çıktığı ve sosyalist hareketimizin ge leneğini temsil ettiğini ileri sürdüğü halde, söylediklerinin ve yaptıklarının bütünlüğü içinde gevşek bir proleter devrimci hareket olamamış, geleneği temsil etmekten uzak kalmış tek cümleyle önemli bir sosyalist potansiyelin çarçur edilmesinde ihmal edilmeyecek ölçüde sorumlu olmuştur.

ilke 10 LİRA
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ